శ్రీరస్తు

—*గణపతిప్రార్థనా.*—

—* భరతకల్పలతామంజరీ. *—

మూ॥ వంశేగిరిసు తాగర్భశుక్తిముక్తాయితరమహః।
ప్రత్యూహవ్యూహవాతాహగంధవాహదు
రావహమ్॥ ... ... *

టీ॥ పార్వతీదేవియొక్క- గర్భమనెడి- శుక్తి ముక్తాఫలంబు
వలె- యాచరిస్తుంనుండెడి- విఘ్నములయొక్క- సమూహమనెడి-
మేఘంబులకు- వాయువుయొక్క- భారమును - వహించియుండె
డి- తేజస్సునుగురించి- నమస్కారమును చేస్తున్నాను. *

—* సరస్వతీప్రార్థనా. *—

మూ॥ మాతర్భారతిజన్మభిర్బహుతరైస్తప్తాతితీ
వ్రంతపో।భక్తాఘోర్దతిరావకీనకరుణాపాంగా
వలోకంసకృత్॥మయ్యజ్ఞాతతపస్యపాకృతభవ
ద్భక్తావపీయాంస్తవప్రేమాస్తీతివిచిత్రమేతద
భవామాతృస్వభావోహ్యయమ్॥ *

టీ॥ ఓతల్లియగుభారతి- నీయొక్కభక్తసమూహంబు- అనేకజ
న్మములచే- అతిదుష్కరంబగు- తపంబును జేసి- నీసంబంధియగు-
కృపాకటాక్షంబును - సకృత్ మైనా - గలుగునాయని- అపేక్షి
స్తున్నది - ఇట్లుండగను-దెలియనితపస్సుగలవాడును-దూరంబుగా
జేయబడిన- నీభక్తిగలవాడను - యిటువంటినాయందు - యింత

ప్రేమనీకు- గలిగియున్నదియనేది- యదియో- అది- ఆచ్చరీయమని తెలుస్తున్నాను - అథవా - ఇది మాతృస్వభావంబని దలంచుచున్నాను. ... ... *

—* అంబాప్రార్థనా, *—

మూ॥ తాదృక్ప్రేమనిగూహితంకథమహంశక్నోమిస
ఖ్యశ్శివేచేలాంతస్స్పృశినన్యవారివులకాలోకా
ద్భియాపాణినామామాతేతివచో బహిర్నగ
తితం హాపాశృబుద్ధంపరీరంభచేత్యనులాపి
నీగిరిసుతాభవ్యాయధూయాన్మమ॥ *

టీ॥ ఓసఖీజనులారా- యింతప్రేమను - మీకుతెలపక- గోప్యముజేసుటగారకు- యట్లసమర్థురాలగుదును-నాప్రియుడగు-పరమేశ్వరుండు- కోకయొక్క- అంచలమును- స్పృశించువాడగుచుండగును- కపోలవులకంబులును- జూచును - యనిభయముచేత- హస్తంబులచే- నివారింపబడలేదు- పిమ్మట - యాలింగనము - విద్యమానమగుచుండగను - మామాయనేడి - నిషేధవచనము- హర్షాశ్రుంబులచేయడ్డగింపబడినదై- బైట- జారిరాకబాయను- యని- సఖీలుతోడ- బలుకుచున్నండెడి- హిమవత్పుత్రియగు- అంబానాకుశలంబుగారకుగాని. ... ... *

—* విద్యాప్రార్థనా, *—

మూ॥ స్వతంత్రస్తంత్రేమప్రవిమలమతిఃపండితజనో
గుణాన్దోషీకర్తుంప్రభవతిచదోషాన్గుణయితుం।
అతోమట్టీకాయాంభవతుముదితోయం గుణగ
త్తేరనుక్రోశాద్దోషాన్గుణయతుచతన్నామిశిరసా॥

టీ॥ మికిరిలినిమాలంబగు- బుద్ధిగల - పండితజనము - సకలశాస్త్రంబులయందు- స్వతంత్రులైయుందురు- గావున- గుణంబులును- దోషంబులుగా- జేసుటగారకు - దోషంబులును- గుణములుగా- జేసుటగారకు- సమర్థులగుదురు - యాకారణమువలన- యీవిద్వజ్జనము- నాయొక్క-టీకయందుగల- గుణంబులచే - సంతోషమును-బొందినదియగునో- దోషంబులను-నాయందు కృపచేత- గుణములును- గాజేసుగోనునో - యావిద్వజ్జనమునుగురించి- నేనుశిరస్సుజే- నమస్కారము జేస్తున్నాను. ... *

యీగ్రంథకర్తతనచేతజేయబడిన-గ్రంథనామమును
బహిర్లాపిశ్లోకముజేతచెప్పుతున్నాడు.

మూ॥ యల్లోకే రసికావదంతినితరా మానందకృ
ద్యావునస్సర్వాభీష్టఫలప్రదా యువతిభిర్యా
ధార్యతేకర్ణయోః। పర్యాయగ్రథితేమతేషు
భవితాయచ్ఛబ్దరూపంనవంతన్నామ్నైవహి
మన్ముఖాత్ప్రకటితా దేవ్యాభవాన్యా
కృతిః॥ ... ... *

టీ॥ లోకములయందు-రసికలగుజనులు- యేమటినిమికిరిలి- ఆనందమును - జేసునని చెప్పుదురో - యదియు - సర్వాభీష్టఫలప్రదంబైయుండునో -యదియు - యావ్వనస్త్రీలచే - కర్ణంబులయందు- ధరింపబడుచుండునో- యవిక్రమంబుగా-గూర్చబడినవైతే- నూతనంబగు- యేశబ్దరూపంబగునో- భవానీదేవిజేతను- నాముఖంబువలన - ప్రకటింపజేయబడినకృతియు - యాశబ్దరూపమే - నామంబుగలదైయుండును. ... *

తాత్పర్యము.

లోకములయందు-యేమటిని - రసికజనులు - అత్యంతానందకరంబుయని చెప్పుదురో - యనగా-త్రిమూర్తులకును - ఇంద్రాది- దేవతలకును- దేవర్షి - బ్రహ్మర్షి - రాజర్షి వీరులు

టీ॥ కోహళీయము- అర్జునీయము- సోమనాథీయము- స్వరరత్నావళి- కాళాతతరంగము - సాహిత్యదర్పణము - హరిపాలీయ సాహితి - శృంగారతిలకము - రసరత్నదీపికా - శృంగారదర్పణము-మాతంగము- కాశ్యపము- శృంగారదీపికా- రసమంజరీ- సంగీతస్వస్వము-రసకలికా- బార్హస్పత్యము - మారుతీయము- సాహిత్యచంద్రోదయము- నందికేశము- సంగీతచూడామణి- భాగ్గదేవము- సంగీతసూర్యోదయము- దత్తిలము - యివిమొదలైనగ్రంథంబులు- దేవతాయోగ్యంబులై - బహువిస్తారంబులైయుండుగనుక-అధ్యయనము-జేయుజనులకు-సులభంబుగాదెలుసుటగోరక్షనాచేతభరతశాస్త్రంబు- సంక్షేపింపబడి- జెప్పబడుచునున్నది.*

ఈగ్రంథకర్తలనామంబులు

మూ॥ సదాశివశ్చోబ్రహ్మ భరతః కశ్యపోమునిః। మతంగోయష్టికోదుర్గాశక్తిశార్దూలకోహళౌ॥
విశాఖిలోదత్తిలశ్చతంబళోశ్వకరస్తథా। వాయుర్విశ్వావసూరంభానారదోర్జునతుంబురూ॥ఆంజనేయోమాతృగుప్తౌ రావణోనందికేశ్వరః। స్వామిగుణోదేవరాజః క్షేత్రరాజః తతఃపరం॥
రుద్రసేనోథ భూపాలో భోజభూవల్లభస్తథా। పరమార్థీచసోమేశోజగదేకమహీపతిః॥
వ్యాఖ్యాకరోధారణీయోలోలటోద్భటశంకరాః। భట్టాభినయగుప్తౌచశ్రీమత్కీర్తిధరఃపరః॥ఏతేసంగీతకుశలాః పత్రింశదధికాబుధాః। అన్యేచబహవఃపూర్వేయేసంగీతవిశారదాః॥*

టీ॥ సదాశివుడు-శివుడు-బ్రహ్మ-భరతుండు-కశ్యపమునియు-మతంగుండు-యష్టికుడు- దుర్గాదేవి-శార్దూలుడు-కోహళుడు-విశా

భలడు- దత్తిలుడు- లంబళడు- అశ్వకరడు- వాయువు- విశ్వావసు- రంభా- నారదుడు- అర్జునుండు- తుంబురుడు- ఆంజనేయుడు- మాతృగుప్తుడు- గావణుడు - నందికేశ్వరుడు - స్వాతియు - గుణడు- దేవరాజు - క్షేత్రరాజు- రుద్రసేనుడు- భోజ. గౌవల్లభుండు - పరమార్థి-సోమేశుడు-జగదేక-మహీపతియు-వ్యాఖ్యాకరుడు- భారతీయుడు-కీర్తిధరుడు- వీరలకంటె- ఇతరులగు-భరతసంగీతశాస్త్రకుశలులైన-అనేకగ్రంథకర్తలు గలిగియుందురు. ... *

పిమ్మటభరతశబ్దార్థమును-విశదముగ జెప్పుకున్నాడు.

మూ॥ భావరాగతాళాఖ్యాస్త్రిభిర్భరతశబ్దతః।
తత్కారస్తాళ ఇత్యాహుర్భరతార్థవిదక్షణాః॥ *

టీ॥భరతశాస్త్రజ్ఞులగు- విద్వాంసులు - భావసంయుక్తమైనది- భావమనియును- రాగసంశ్రితంబైనది- రేఖమనియును - తకారము తాళమనియును-భరతశబ్దార్థమును- జెప్పుదురు. *

భరతశబ్దార్థవివేచనము జేసి - పిమ్మట - యీభరతశాస్త్రమునకు- ముఖ్యవాక్యంబులగు- భావరాగతాళ- లక్షణంబులను. క్రమమున జెప్పుకున్నాడు. ... ... *

అథభావప్రకరణం.

మూ॥ విభావశ్చానుభావశ్చ సాత్త్వికోవ్యభిచారికః। ఏ
తేచతుర్విధాభావాః కథ్యంతేపూర్వసూరిభిః॥

టీ॥ విభావమనియునుఅనుభావమనియును - సాత్త్విక భావమనియును- వ్యభిచారీభావమనియును- ప్రాచీనవిద్వాంసులచే - భావంబులు నాల్గువిధంబులుగా జెప్పబడియుండును. *

మూ॥ విభావః కథ్యతేయత్రరసోత్పాదనకారణం।ఆ
లంబనోద్దీపనాత్మాసద్విధాపరికీర్త్యతే॥ *

టీ॥ శృంగారాదినవరసంబులకు- కారణమైనది- విభావము- అవిభావము- రెండువికారంబులై యుండును- ఆలంబనవిభావమనియును- ఉద్దీపనవిభావమనియును. వీట్లయందు- శృంగారాదినవరసంబులకు- సమవాయికారణంబైనది- ఆలంబనవిభావము- దీనికంటె- యితరకారణంబైనది ఉద్దీపనవిభావము- యీఉద్దీపనవిభావము- నాల్గుప్రకారంబులై యుండును. ... ... *

మూ॥ ఆలంబనగుణశ్చేష్టతచ్చేష్టాతదలంకృతిః।తట
స్థశ్చేతి చత్వారశ్చతుర్థోద్దీపనక్రమః॥ *

టీ॥ ఆలంబనగుణమనియును- తచ్చేష్టాయనియును- తదలంకృతియనియును- తటస్థంబనియును- ఉద్దీపనవిభావంబలు - నాల్గువిధంబులగాయుండును. ... ... *

ఆలంబనగుణలక్షణమ్-

మూ॥ ఆలంబనగుణోరూపయౌవ్వనాదిరుదాహృతః।

టీ॥ రూపయౌవ్వనాదులు - ఆలంబనగుణ మనంబడును. *

తచ్చేష్టాలక్షణమ్.

మూ॥ తచ్చేష్టాయౌవనోద్భూతహావభావాదికామతాః।

టీ॥యౌవ్వనంబువలన-బుట్టిన-హావభావాదులు- తచ్చేష్టాయనంబడును. ... ... *

తదలంకృతిలక్షణమ్.

మూ॥ నూపురాంగదహారాదితదలంకరణంమతం॥

టీ॥ పాదకటకంబులు- బాహుబురలు - నవరత్నాదిహారంబులు- యివిమొదలైనఆభరణంబులు-తదలంకృతియనంబడును. *

తటస్థలక్షణమ్.

మూ॥ మలయానిలచంద్రాద్యాస్తటస్థాఃపరికీర్తితాః॥

టీ॥ మలయమారుతము- చంద్రుడు- యివిమొదలైనవి తటస్థమనబడును. ... ... *

అథానుభావలక్షణమ్

మూ॥ కార్యధూతోనుభావస్స్యాత్కటాక్షాదిశరీరజః॥

టీ॥ కటాక్షాదులచే దేహమందుబుట్టి - కార్యధూతం బైనది - అనుభావంబనుబడును - ... ...

తాత్పర్యము.

భావవిశేషకటాక్షాదులచే-బుట్టినదగుట - హృదయమందుండేది - భావంబును - ప్రకటింపజేసుట - వలన - అనుభావంబని - తెలియతగ్గదనుట- ... ... *

విభావానుభావలక్షణంబులను జెప్పి-సాత్విక భావంబులను జెప్పుతున్నారు-

మూ॥ స్తంభప్రళయరోమాంచా స్వేదో వైవర్ణ్యవేపథూ॥అశ్రువైస్వర్యమిత్యష్టౌ సాత్వికాః పరికీర్తితాః॥

టీ॥ స్తంభమనియును - ప్రళయమనియును - రోమాంచమనియును స్వేదమనియును- వైవర్ణ్యమనియును- వేపథువనియును- అశ్రువనియును - వైస్వర్యమనియును - ఇవిసాత్వికభావంబు లనుబడును. ... ... *

అథస్తంభలక్షణమ్.

మూ ॥ స్తంభస్స్యా న్నిషిద్ధియాంగత్వం రాగభీత్యాదిసంభవం॥ ... ... *

టీ॥ రాగభీత్యాదులచే-బుట్టిన - గాత్ర చలనాభావము - స్తంభమనుబడును. ... ... *

ప్రళయలక్షణమ్.

మూ॥ప్రళయస్సుఖదుఃఖాద్యైర్గ్రాహ్యమింద్రియమూర్ఛనం॥

టీ॥ సుఖదుఃఖాదులచే- దృఢంబుగా- యింద్రియంబులు- పరవశంబులైయుండుట-ప్రళయమనుబడును. ... *

రోమాంచలక్షణమ్.

మూ॥ సుఖాద్యతిశయాత్కాంతారోమాంచారోమవిక్రియా॥

టీ॥ సుఖాద్యతిశయంబువలన- బుట్టిన- రోమవిజృంభణము- రోమాంచమనుబడును- ... ... *

స్వేదలక్షణమ్-

మూ॥ వపుర్జలోద్గమస్స్వేదో రతిఘర్మశ్రమాదిభిః॥

టీ॥ రతిఘర్మశ్రమాయాసంబులచే- దేహమునందు బుట్టిన- చమట నీరు- స్వేదమనుబడును. ... ... *

వైవర్ణ్యలక్షణమ్-

మూ॥ విషాదమదరోషాదేర్వర్ణాన్యత్వం వివర్ణతా॥

టీ॥ విషాదము- మదము- రోషము- యివిమొదలైన - వీట్లవలన-బుట్టిన-వర్ణాంతరము- వైవర్ణ్యమనబడును. ... *

వేపథులక్షణమ్.

మూ॥ రాగరోషభయాదిభ్యో వేపథుర్గాత్రకంపనం॥

టీ॥ రాగము- రోషము-భయము-యివిమొదలైనవాట్లవల్లన- గాత్రకంపనము - వేపథువనబడును. ..

అశ్రులక్షణమ్.

మూ॥అశ్రునేత్రోద్భవం వారిదుఃఖరోషహర్షజం॥

టీ॥ దుఃఖము- రోషము- హర్షాతిశయము-వీట్లవల్లలందుబుట్టిన- నీరుఅశ్రువనబడును. ...

వైస్వర్యలక్షణమ్.

మూ॥ మందగద్గదభాషిత్వం వైస్వర్యం।

టీ॥ ప్రమదాదులచే- బుట్టిన - గాబలుకుట- వైస్వర్యమనబడు

సాత్త్వికభావంబులను దెల్పెదమన్నాడు

వ్యభిచారిభావంబులన్యాస్తథాసూయామదశ్రమాః ॥
మూ॥ నిర్వేదగ్లానిశంకాసూయామదశ్రమాలస్యచింతామోహస్మృతిధృతివ్రీడాత్వరాహర్షావేగజడతాగర్వవిషాదౌత్సుక్యనిద్రాపస్మారసుప్తిబోధామర్షావహిత్థోగ్రతామతివ్యాధ్యున్మాదమరణత్రాసవితర్కాశ్చ విద్వద్భిర్వ్యభిచారిణః ॥ త్రయస్త్రింశ దమీభావా రసస్యస్యుర్హి కారిణః ॥ ... ... *

టీ॥ నిర్వేదమనియును- గ్లానియనియును- శంకయనియును- అసూయ అనియును- మదమనియును- శ్రమమనియును - ఆలస్యమనియును- దైన్యమనియును- చింతయనియును- మోహమనియును- స్మృతియనియును- ధృతియనియును- వ్రీడయనియును- త్వరయనియును- హర్షమనియును - ఆవేగమనియును - జడతయనియును - గర్వమనియును- విషాదమనియును - ఔత్సుక్యమనియును- నిద్రయనియును- అపస్మారమనియును- సుప్తియనియును- బోధమనియును- అమర్షమనియును - అవహిత్థమనియును- ఉగ్రతయనియును- మతియనియును- వ్యాధియనియును- ఉన్మాదమనియును- మరణమనియును- త్రాసమనియును- వితర్కమనియును- వ్యభిచారిభావంబులనెరియవలయు- ... *

అథ నిర్వేదాదీనాం లక్షణాని.

నిర్వేదలక్షణమ్.

మూ॥ భావాదేర్నిర్వేదో నిష్ఫలత్వధీః ।
దీనతాస్సంభవన్తి చ ॥

టీ॥ దుఃఖము - యీస్థాయి - తత్త్వబోధా- పీట్లవలనవచ్చిన- నిష్ఫలత్వబుద్ధి - నిర్వేదమనబడును - యీనిర్వేదంబునందు - చింతా - నిశ్వాసము - దైన్యము - యి విసంభవించును.

గ్లానిలక్షణమ్.

మూ ॥ గ్లానిర్బలస్యాపదయోవైవర్ణ్యాదిరతికారణం ॥
టీ॥ బలము యొక్క నాశనము - గ్లానియనబడును - యీగ్లానియనే-భావము- వైవర్ణ్యమునకు-అరతికి కారణంబై యుండును -

శంకాలక్షణమ్.

మూ॥ అనిష్టాగమోత్ప్రేక్షాశంకాదోషాదికారణం ॥
టీ॥ అనిష్టము యొక్క - ఆగమనమును - ఊహించుటశంకయనబడును - యీశంకయనేభావము - దోషములకు - కారణంబై యుండును.

అసూయాలక్షణమ్.

మూ॥ పరోత్కర్షాసహిష్ణుత్వమసూయాపరికీర్తితా ॥
టీ॥ పరులయొక్క - ఉత్కర్షమును- వృద్ధియనులు- సహించకయుండుట అసూయయనబడును.

మదలక్షణమ్.

మూ॥ మదిరాదికృతో మోహో హర్షవ్యక్తికరో మదః
టీ॥ మద్యాదులచే చేయబడిన - మోహము - హర్షపీట్లయొక్క - వ్యక్తికరము - మదమనబడును.

శ్రమలక్షణమ్-

మూ॥ శ్రమఃఖేదాధ్వరత్యాగేజాతాసా
టీ॥ మార్గము- రతియు- ఇవిమము - శ్రమమనబడును-ఈభా

ఆలస్యలక్షణమ్.

మూ॥ మందోద్యమత్వమాలస్యం కర్తవ్యేషు ప్రకీర్త్యతే ॥

టీ॥ చేయతగినకార్యంబులయందు- సావకాశంబుగా ఉద్యోగము చేసుట ఆలస్యమనుబడును.

దైన్యలక్షణమ్.

మూ॥ సత్వర్ణగాఢనౌద్ధత్యం దైన్యం కార్పణ్యసంభవం ॥

టీ॥ సత్వర్ణత్యాగమువలనకృపణతచేత - బుట్టిన-ఔద్ధత్యం పోవుట - దైన్యమనుబడును.

చింతాలక్షణమ్.

మూ॥ ఇష్టానభిగమాద్ధ్యానం చింతా శూన్యత్వతాపకృత్ ॥

టీ॥ యిష్టమునియొక్క- అగమభావమువలనబుట్టినధ్యానము-చింతాయనుబడును. యీచింతాయను భావము - శూన్యత్వ జనితంబైన తాపమునుచేసును.

మోహలక్షణమ్.

మూ॥ మోహస్తు మూర్ఛనం భీతిదుఃఖావేశానుచింతనైః ॥

భీతియు- దుఃఖావేశము-చింతిందడము- వీట్లచేతగలిగిన - యపారవశ్యంబు మోహమనబడును.

స్మృతిలక్షణమ్.

పూర్వానుభూతవిషయజ్ఞానం స్మృతిరుదాహృతా॥

పూర్వమందు - అనుభూతంబులైనవాట్లకు- విషయమైన జ్ఞానమనబడును.

ధృతిలక్షణం.

లాభ్యం జ్ఞానాభీష్టాగమాదిభిః॥

యివిమొదలైనవాట్లచేత బుట్టి

ను- ... *

వ్రీడాలక్షణమ్.

మూ॥ చేతస్సంక్షోభనం వ్రీడా సంగరాగస్తదాదిభిః॥

టీ॥ మన్మథునిచేతబుట్టిన అనురాగస్త్రీలాదులచేతనైన- మనస్సంక్షోభనము- వ్రీడాయనుబడును- ... *

చపలతాలక్షణమ్.

మూ॥ చాపలం త్వవస్థానం రాగద్వేషాది సంభవం॥

టీ॥ రాగము-ద్వేషము- యివిమొదలైనవాట్లచేబుట్టినధైర్యమువలె- యుండకపోవుట-చపలతాయనబడును- *

హర్షలక్షణమ్.

మూ॥ ప్రసక్తిరుత్సవాదిభ్యో హర్షస్స్వేదాశ్రుకంపకృత్॥

టీ॥ పుత్సవాదులకొఱకు - ప్రవర్తించుట- హర్షంబనుబడును- ఈహర్షభావము స్వేదము కన్నీరు - శరీరకంపము- వీట్లనుజేసును-

ఆవేగలక్షణమ్,

మూ॥ ఇష్టానిష్టాగమాజ్జాతఆవేగశ్చిత్తవిభ్రమః॥

టీ॥ ఇష్టము- అనిష్టము- వీట్లయొక్క--ఆగమనంబువల్ల-బుచిత్తసంభ్రమము -ఆవేగమనుబడును. ...

జడతాలక్షణమ్.

మూ॥ జాడ్యమప్రతిపత్తిస్స్యాదిష్టానిష్టాగమోద్భవా

టీ॥ఇష్టము-అనిష్టము - వీట్లవలన - బుట్టినభ్రాంతి - జడయనబడును.

గర్వలక్షణమ్.

మూ॥ అన్యధీః కరణాదాత్మోత్కర్షః

టీ॥ బలాదులజేబుట్టి-అన్యులకంటే ఉత్కర్ష- గర్వంబనబడు

విషాదలక్షణమ్.

మూ॥ విషాదశ్చేతసోధిక్యం
టీ॥ వుపాయాభావములకు [illegible] ఉపాయాభావచింతన
గము- విషాదమనబడు [illegible] ... ...

ఔత్సుక్యలక్షణమ్.

మూ॥ కా[illegible]తురుత్వమౌత్సుక్యమనస్తాపత్వరాకృత్ ॥
టీ॥ క[illegible]లమును - సహించక-పోవుట ఔత్సుక్యమనబడును-
ఈభావము-మనస్తాపము చేతబుట్టిన-త్వరను జేసును- *

నిద్రాలక్షణమ్.

మూ॥ నిద్రాచిత్తనిమీలనమ్॥
టీ॥చిత్తముయొక్క-స్ఫురణాభావము- నిద్రయనబడును.

అపస్మారలక్షణమ్.

మూ॥ఆవేశోమోహదుఃఖ వైవపస్మారోంగతాపకృత్॥
॥ మోహము- దుఃఖము- ఇవిమొదలైన- వాట్లచేత- బుట్టిన-
విభ్రమము- అపస్మారమనబడును - ఈభావము - దేహతాప
ము. ... ... *

సుప్తిలక్షణమ్.

మూ॥ సుప్తిర్నిద్రాసమద్రేకః॥
నిద్రయొక్క-అతిశయము॥ సుప్తియనబడును.

విబోధలక్షణమ్.

"[illegible]శ్చేతనావాప్తిర్జృంభాపరిమార్గకృత్॥
[illegible]యనబడును-ఈభావము- ఆవలింత
[illegible]ట్టును- జేసును- *

[illegible]

"జ్వలనమతం॥

టీ॥ [illegible] - మనస్సును - ప్రజ్వలమును జేసుట -
అనబడును. ... ... *

[illegible]లక్షణం-

మూ॥ హర్షాత్ప్రాప్తిసంగ్రహవిహర్షైర్విధ్యతే॥
టీ॥ హర్షాదులయొక్క-ఆకారము - సంగ్రహము జేసు
కోవుట- అవసరాత్ప్రాప్తియనబడును- *

ఉగ్రతాలక్షణం-

మూ॥ దృష్టేపరాధేచండత్వముగ్రతాతర్జనాదికృత్॥
టీ॥ నాయకునియొక్క-అపరాధముజూడబడ్డచోచండగను
డభావము- ఉగ్రతాయనబడును- యీభావము - తర్జనాదుల
జేసును- ... ...

మతిలక్షణం-

మూ॥ తత్త్వమార్గానుసంధానాదర్థనిర్ధారణంమతిః॥
టీ॥ తత్త్వమార్గానుసంధానంబునలన- అర్థమును-నిశ్చ
యము-మతియనబడును-

వ్యాధిలక్షణం-

మూ॥మనస్తాపాద్యభిఘాజ్వరాదివ్యాధిరిష్యతే॥
టీ॥ మనస్తాపాదులచే- బుట్టిన-తిరస్కారమువలన
చినజ్వరాదులు- వ్యాధియనబడును- వున్మాదలక్షణం-

మూ॥ ఉన్మాదస్తుల్యనష్టత్వంచేతనాచేతనేష్వపి
టీ॥చేతనాచేతనవస్తువులయందు-సమానము
ట- వున్మాదమనబడును-

మరణలక్షణం

మూ॥ [illegible]ంమరణమార్తవమ్

త్రాసలక్షణం-

మూ॥ ఆకస్మికభయాచ్చిత్తక్షోభస్త్రాసః ప్రకీర్త్యతే॥

టీ॥ ఆకస్మికభయంవలనైన- చిత్తక్షోభము- త్రాసమనబడును-

వితర్కలక్షణం-

మూ॥ సందేహవికల్పనానాంత్యంవితర్కఃపరికీర్తితః॥

టీ॥ సందేహ- మువలనఅనేక- వికల్పములను- జేసుకొనుట - వితర్కమనబడును- ... ... *

అథాష్టవిధశృంగారనాయికాః,

మూ॥ స్వాధీనపతికాచైవతథావాసకసజ్జికా । విరహోత్కంఠితాచైవ విప్రలబ్ధాచఖండితా॥ కలహాంతరితాచైవ తథాప్రోషితభర్తృకా । తథాభిసారికాచేతి క్రమాల్లక్షణముచ్యతే॥ *

టీ॥ స్వాధీనపతికాయనియు - వాసకసజ్జికాయనియు - విరహోత్కంఠితాయనియు - విప్రలబ్ధాయనియు - ఖండితాయనియు - కలహాంతరితాయనియు- ప్రోషితభర్తృకాయనియు- అభిసారికయనియు- యీతీరున-శృంగారనాయికలు-అష్టవిధంబుగ నుందురుయని దెలియవలయు- ... ... *

స్వాధీనపతికానాయికాలక్షణం

మూ॥ ప్రియోపలాలితానిత్యంస్వాధీనపతికామతా॥

తరగు-ప్రియునిచేత- పుపలాలితరాలైనదియపతియో- స్వాధీనపతికానాయికాయనుటమను- తనకు- స్వాధీనమైనది-స్వాధీనపతికాయనుబడును-

వాసకసజ్జికానాయికాలక్షణం-

భోగోపకరణంబులచేత - కేళీగృహమును - యలంకరింపజేసుం
న్నుండెడిది - యవతియో - యాస్త్రీ - వాసకసజ్జికా నాయికా
యనుబడును. ... ... *

తా— శయ్యాగృహములయందు - భోగోపకరణంబులచేత
యలంకరింప - యాసక్తురాలగు - స్త్రీవాసకసజ్జికా నాయికా
యనబడును. ... ... *

విరహోత్కంఠితానాయికాలక్షణమ్.

మూ॥ చిరయత్యధికంకాంతేవిరహోత్కంఠితోన్మనాః॥

టీ॥ అపరాధరహితుండగుప్రియుడు- రాక- బహుకాలము- సా
వకాశమును - జేయువాడౌచుండగను-మత్తురాలైనది - విరహో
త్కంఠితానాయికాయనబడును- అనపరాధియగు-ప్రియుడు- బ
హుకాలముగాక- సావకాశముజేయుటవలన- తత్ప్రాప్తిగోరకు
తహతహబడెడి-స్త్రీ విరహోత్కంఠితాయనుబడును- *

విప్రలబ్ధానాయికాలక్షణమ్.

మూ॥క్వచిత్సంకేతమావెద్యదయితేవాథవంచితాస్మ
రార్తావిప్రలబ్ధేతికళావిద్భిఃప్రకీర్త్యతే॥ *

టీ॥ ప్రియునిజేత- వకానొకస్థలము- నిర్దేశంజేయబడి-నంత
రమునందు- యాప్రియునిజేత- వంచింపబడినది - విప్రలబ్ధనాయి
కాయని-కామకళావేత్తులగువిద్వాంసులజేజెప్పబడును - *

ఖండితానాయికాలక్షణమ్

మూ॥ నీత్వాన్యత్రనిశాంప్రాతరాగతేప్రాణవల్లభే। అ
న్యాసంభోగచిహ్నైస్తుకుపితాఖండితామతా॥ *

టీ॥ తనప్రియుడు-మరివకనాయికాగృహమునందు- రాత్రిని-గడిపి
ప్రాతఃకాలమునందు - తనగృహమును గురించి - వచ్చినవాడౌ
చుండగను - అన్యస్త్రీయొక్క-సంభోగచిహ్నాలుజేత- కోపిష్ఠురా

లైనది- యవతియో-యాస్త్రీఖండితానాయికాయనబడును-

కలహాంతరితానాయికాలక్షణమ్.

మూ॥కోపాత్ప్రియంపరాణుద్యపశ్చాత్తాపసమన్వితా।
కలహాంతరితానామనూరాధిభిరుదీరితా॥ *

టీ॥ప్రణామాదులచే-అనుగృహవంతురాలుగా-జేయుచున్నుం డెడి - ప్రియున్ని- కోపమువలన తిరస్కరింపజేశి- నంతరంబునందు- పశ్చాత్తాపంబుదోడ - గూడినది - యవతియో - యాస్త్రీకలహాంతరితానాయికాయనుబడును- ... ... *

ప్రోషితభర్తృకానాయికాలక్షణమ్.

మూ॥ దేశాంతరగతేకాంతేభిన్నాప్రోషితభర్తృకా॥

టీ॥కథలు జేత-మనోహరంబులగు-భోగంబులచేత-వుపచారంబులు- జేత-రమింపజేయుచుండెడి - కాంతుండు - దేశాంతరమును-బొందిన- వాడౌచుండగను - భిన్నురాలైనది యవతియో- యాస్త్రీ- ప్రోషితభర్తృకానాయికాయనుబడును- *

అభిసారికానాయికాలక్షణమ్.

మూ॥ కాంతాభిసరణాద్యుక్తాస్వరార్తాసాభిసారికా॥

టీ॥మన్మథపీడితురాలగు యాస్త్రీ-కాంతునిగురించిసంకేతస్థానమునకుబోవుటయందువుద్యుక్తురాలైయుండునోయాస్త్రీ-అభిసారికానాయికాయనుబడును- ... ... *

ఉత్తమమధ్యమాధమనాయికాభేదాః,

మూ॥ ఏతాసాంనాయికానాంతుత్రైవిధ్యంపరికీర్తితం।
ఉత్తమామధ్యమాచారాదధమేతిప్రకీర్తితః॥ *

టీ॥పూర్వమందుజెప్పిననాయికలు- ఆచారమువల్ల-ఉత్తమా- మధ్యమా-అధమాయని- త్రివిధసంజ్ఞగలవారులైయుందురు.

ఉత్తమనాయికాలక్షణమ్.

మూ॥ విదధతీ ప్రియంపత్యౌ ప్రియమాదరతిస్వయం।
వల్లభేసాపరాధేపితూష్ణీంతిష్ఠతిసోత్తమా॥ *

టీ॥ తనయొక్కపతి- అప్రియమును జేశినవాడౌచుండగను-తాను యతనికి ప్రియమును జేసునో-తనయొక్కవల్లభుడు-యపరాధము జేయువాడౌచున్నుండగను- తూష్ణీభావమును-బొందినదియైనదియో యానాయికా- వుత్తమనాయికాయనబడును.

మధ్యమనాయికాలక్షణమ్.

మూ॥ వుంసిస్వయం కామయతికామయతేద్యాచతంవధూః।
సక్రోధేకృత్యతిముహుఃసూనృతేసత్వవాదినీ। సాపరాధేపకర్తీస్యాత్ స్నిగ్ధేస్నిగ్ధేప్యతివల్లభే। ఏవమాదిగుణోపేతామధ్యమాసాప్రకీర్తితా॥

టీ॥ నాయకుడుతనయొక్కవల్లభుడు- తన్నుయపేక్షించితెయతన్ని- యపేక్షించునో- క్రోధముతోయుక్తుండైతె కోపగించునో యతడు యథార్థమునుబలికితే- యథార్థమునుబలుకునో-యతడుయపరాధముజేశితే- యపరాధమునుజేసునో- యతడువిశ్వాసముజేసితే- విశ్వాసమునుజేసునో- యిటిమొదలగుగుణములుగలిగినది-మధ్యమనాయికాయనబడును. *

అధమనాయికాలక్షణమ్.

మూ॥ అకస్మాత్కుప్యతిరుషంప్రార్థితాపినముంచతి।
సురూపంవావిరూపంవాగుణవంతమథాగుణం ॥
స్థవిరంతరుణంవాపియోవాకామయతేద్రుతం। ఈ
ర్ష్యాకోపవిషాదేషునియతాసాధమామతా॥ *

టీ॥ ఏనాయికా-నిర్హేతువుగా-గోపముచేసునో-ప్రార్థింపబడినదైనను-కోపమువిడవకయుండునో-రూపవంతుడుగాని-కురూ

పవంతుడు గాని గుణవంతుడు గాని-నిర్గుణవంతుడు గాని - మనలి
వాడు గాని-యన్యపురుషుడు గాని - యిటువంటిపురుషుని-జాగ్ర
త గాని - జూడగనే గోరునో - యీస్త్రీ-కోపమువిషాదము -
పీట్లయందు- నియతి లైయుండునో - యీనాయికా-అధమనా
యికా యనబడును- *

ఆలంబనాత్యాదయః.

మూ॥ దూతీదాసీసఖీచేటీధాత్రేయీప్రాతివేశినీలింగి
నీశిల్పినీ ప్రభృతయః సహాయాః పరికీర్తితాః॥

టీ॥ ఈనాయికలకు సహాయులు-దూతీ- దాసీ- సఖీ-చేటీ-ధా
త్రేయీ- ప్రాతివేశినీ- లింగినీ- శిల్పినీ- వీరులుమొదలైనవారులు-
సహాయభూతులైనవారులని - దెలియవలయు.

స్థాయిరసాలంబనభూతనాయికాలక్షణమ్.

మూ॥రసాలంబనభూతాయానాయికాత్రనిరూప్యతే।
సాస్వీయాపరకీయేతిసామాన్యేతిత్రిధామతా॥ *

టీ॥ యేనాయికా-రసమునకు- ఆలంబనభూతురాలైయుండు
నో- ఆస్త్రీయు నాయికాయనబడును- యానాకా- స్వీయ్యాయని
యు- పరకీయ్యాయనియు-సామాన్యాయనియు-మూడువిధంబుల
గాజెప్పబడియుండును- ... ... *

స్వీయ్యాలక్షణమ్.

మూ॥ సంపత్కాలేవిపత్కాలేయానముంచతివల్లభమ్।
శీలాజవగుణోపేతాసాస్వీయాపరికీర్తితా॥

టీ॥ సంపత్కాలమునందు-విపత్కాలమునందు- శీలరుజుత్వాది
గుణములు జేరగూడినదై-నాయకుణ్ణివిడువక-యున్నస్త్రీ-స్వీయా
యనబడును- ... ... *

సాత్రివిధా.

మూ॥ ముగ్ధామధ్యాప్రగల్భేతిత్రేధాసాతుసమీర్యతే॥

టీ॥ ఆనాయికా-ముగ్ధయనియు-మధ్యాయనియు ప్రగల్భాయ
నియు-మూడువిధంబులగాయుండును- ... ... *

ముగ్ధాలక్షణమ్.

మూ॥ఉదయద్యౌవనాముగ్ధాలజ్జావిదితమన్మథా।

టీ॥వుదయించినయౌవ్వనముగలిగినదియు-లజ్జచేత- దెలియబడక
యుండెడికామంగలదియు - యువతియో - యాస్త్రీ - ముగ్ధాయ
నబడును- ... ... *

మధ్యాలక్షణమ్.

మూ॥లజ్జామన్మథమధ్యస్థామధ్యమోదితయౌవ్వనా॥

టీ॥ లజ్జాకామము-వీటియొక్కమధ్యమునందు- యుండెడి ఉద
యించినయౌవ్వనముగలిగినదియువతియో- యాస్త్రీ - మధ్యాయన
బడును- ... ... *

ప్రౌఢాలక్షణమ్-

మూ॥స్మరమందీకృతవ్రీడాప్రౌఢాసంపూర్ణయౌవ్వనా ॥

టీ॥ కామముజేతమందముజేయబడ్డ లజ్జగలిగినదియు - సంపూ
ర్ణంబైనయౌవ్వనముగలిగినది యువతియో - యాస్త్రీ- ప్రౌఢా
యనబడును- ... ... *

పరకీయాలక్షణమ్-

మూ॥ పరానురాగవ్యాపారగోపనేదత్తమానసా॥
పరకీయేతిసాప్రోక్తాభరతాగమవేదిభిః॥

టీ॥ పరపురుషునియందుయుండెడి-అనురాగవ్యాపారములయొ
క్కదాపుట- గోపకుయువ్వబడ్డమనస్సుగలిగినదియువతియో- యా
స్త్రీపరకీయ్యాయనబడును- ... ... *

సామాన్యనాయికాలక్షణమ్-

మూ॥ సామాన్యాసైవగణికాకులాప్రాప్యాగమ్యా
యుక్। విత్తమాత్రాశయాలోకపురుషేష్వనురాగిణీ।
వీతస్వానానురాగస్యాద్గుణవత్యపినాయికా।భ
గ్నకామాన్నృతార్థజ్ఞాబాలపాషండ షండ
కాః॥ రక్తైవరంజయేన్నిత్యంనిస్వానాశునివాసయేత్।
తస్యాదౌత్యప్రభృతయోగుణాస్తదుపయోగినః॥

టీ॥ సంగీతముఅభినయము-మదులగు-అనేకవిద్యాప్రౌఢియును-ధైర్యమును- బొందినదియు- లోకమున దు-ద్రవ్యాశచేతను- పురుషులయందు- యనురాగముగలదియువతియో- అస్త్రీ - సామాన్యాయనుబడును- యిదియే- గణికా-యీసామాన్యనాయికకు- గుణవంతుడైననాయకునియందు- ద్రవ్యాశచేత-యనురాగాభినయమేగాని- అనురాగముయుండదు- ధనాగమముగల్గితే- తనకాపట్యముదెలియకయథార్థముగాదెలిసియుండెపి-వారులను - భగ్నమైనకామముగలిగినవారులును-బాలులును-పాషండులును-నపుంసకులును-అనురాగంగలిగిన దాసివలెనే-అనురంజనజేసును-దరిద్రలగువారులును-జాగ్రతగాను-వెళ్ళగొట్టును-యాస్త్రీకిదౌత్యముమదులగునుణములు-సహాయములనిజెప్పబడుతున్నది-

అథశృంగారనాయకాః

మూ॥ పతిశ్చోపపతిశ్చైవవైశికశ్చతతఃపరం॥ స్వీయ్యో
దీనాంనాయికానాంనాయకాఃకథితాబుధైః॥

టీ॥పతియనియు- ఉపపతియనియువైశికడనియు- శృంగారనాయకులు- త్రివిధముగా- యుందురని-దెలియవలయు-

పతిలక్షణమ్.

మూ॥ వేదశాస్త్రానురోధేనపాణింగృహ్ణాతియస్త్రియాః।

సపతిపరికీర్త్యుక్తఃవిద్వద్భిరిహశాస్త్రతః॥

టీ॥ ఏపురుషుండు- వేదము- శాస్త్రము - పీటనుయందరించి-స్త్రీయొక్క-హస్తమును - గ్రహించినవాడగునో - ఆపురుషుడే-అస్త్రీకి- పతియని-పండ్వాంసులచేత-శాస్త్రమువల్ల చెప్పబడును.

ఉపపతిలక్షణమ్-

మూ॥ ప్రలోభ్యాంన్యవధూంభుజ్యేఉపపత్యోవిధేరపి॥
సతూపపతిరిత్యుక్తఃవిద్వద్భిరిహశాస్త్రతః।

టీ॥ యేపురుషుండు-నానావిధములైన ఉపాయములచేతను-అన్యస్త్రీని- మోసగించియనుభవించునో-యతడు విద్వాంసులచేత-శాస్త్రమువలన ఉపపతియనిజెప్పబడును- *

వైశికలక్షణమ్

మూ॥వేశ్యాబహుళసంభోగసమాసాదితగౌరవః।విత్త
వ్యయీవిలాసీతవైశికఃపరికీర్తితః॥ *

టీ॥వేశ్యాస్త్రీలుయొక్క-బహుసంభోగముల చేతను-పొందబడిన-గౌరవముగలవాడును- ద్రవ్యవ్యయమును-జేయువాడును- విలాసములుగలవాడు-యవడో-యతడు-వైశికడనుబడును- *

అథనాయకావిశేషాః.

మూ॥ ఉదాత్తఉద్ధతశ్చైవలలితశ్శాంతఇత్యపి। ధీరపూ
ర్వాభిజేపూర్వైశ్చత్వారోనాయకాస్మృతాః॥

టీ॥ ఉదాత్తుండు- ఉద్ధతుండు- లలితుండు-శాంతుండు యనెడి-యీనలువురునాయకులు- ధీరశబ్దమే- పూర్వముందు గాగలవారని-పూర్వీకులైనవిద్వాంసులచేత- జెప్పబడియుందురు - యనగా- ఉదాత్తాదినలుగురునాయకులు- ప్రత్యేకప్రత్యేకంబుగా -ధీరోదాత్తుడనియు -ధీరోద్ధతుడనియు-ధీరలలితుడనియు- ధీరశాంతుడనియు-యీరీతున - నాయకవిశేషలుయని-విశేషనాయకులని - జెప్పబడి

యుందురు. ... ... *

ధీరోదాత్తనాయకలక్షణమ్.

శ్లో॥ మహాసత్త్వోఽతిగంభీరః కృపావానవికత్థనః। ప్రతాప
రుద్రవద్ధీరోధీరో దాత్తస్సమ్మతః॥ *

టీ॥ క్రోధాదులచేతతిరస్కరింపబడినఅంతఃకరణగలవాడు-మహాసత్త్వుండనియు- ఆకారగుప్తితోడగూడియుండువాడు గంభీరుండనియు- పరులయొక్క - దుఃఖాపహరణేచ్ఛగలవాడు- కృపావంతుడనియు-ఆత్మశ్లాఘరహితుండైనవాడు-అపకర్షుండనియు-ఇత్యాదిగుణములగలవాడుయేవడో - యతడు-ప్రతాపరుద్రణితోడ- ధీరోదాత్తుండనబడునని తాత్పర్యము- ... ... *

ధీరోద్ధతనాయకలక్షణమ్.

శ్లో॥ దర్పమాత్సర్యశూయిష్ఠశ్చండవృత్తిర్వికత్థనః। మాయావీసులభక్రోధస్సధీరోద్ధతఉచ్యతే॥

టీ॥ మదమాత్సర్యాదులచేతను-యధికుడైనవాడు-రౌద్రవృత్తిగలవాడు-ఆత్మశ్లాఘయందు-ఆసక్తుండగువాడు-మంత్రాదిబలముచేతను-యుండెడివస్తువులయొక్క ప్రకాశమును- జేయుకయుండువాడు-యవడో- యతడుధీరోద్ధతనాయకుండనుబడును. *

ధీరలలితనాయకలక్షణమ్.

శ్లో॥ నిశ్చింతోధీరలలితః కలాసక్తస్సుఖైకభూః॥

టీ॥ పుత్రాదులయందు ఉంచబడ్డయోగక్షేమముగలవాడౌటచేత-చింతారహితుండు - గీతాదులయందు - ఆసక్తుండగువాడు-భోగప్రవణుండగువాడు-యవండో-యతడు-ధీరలలితనాయకుండనబడును- ... ... *

ధీరశాంతనాయకలక్షణమ్.

శ్లో॥ ధీరశాంతః ప్రసన్నాత్మా ధీరశాంతో ద్విజాదికః॥

టీ॥ క్లేశమునుసహించువాడును- శమప్రధానుండగువాడును-సంతుష్టుండైన-యంతఃకరణముగలవాడును - బ్రాహ్మణుడు మొదలగువాడుయేవడో-యతడుధీరశాంతనాయకుండనుబడును.

పాఠాంతరమ్.

మూ॥ సామాన్యగుణయుక్తస్తుధీరశాంతో ద్విజాదికఇతి॥

టీ॥ సామాన్యగుణములతోడను-గూడకొనియుండువాడు - ధీరశాంతనాయకుండనుబడును- *

అథచత్వారశ్శృంగారనాయకాః

మూ॥ ఏతేశృంగారవిషయాశ్చత్వారస్యుః పృథక్పృథక్।
అనుకూలోదక్షిణశ్చధృష్టశ్శఠఇతిస్మృతాః॥

టీ॥ శృంగారరసవిషయములగు- నాయకులు - అనుకూలుడనియు-దక్షిణుడనియు- ధృష్టుడనియు-శఠుడనియు- ప్రత్యేకప్రత్యేకంబుగా-నాల్గువిధంబులుగా చెప్పబడియుందురు. ... *

అనుకూలనాయకలక్షణమ్.

శ్లో॥ ఏకాయత్తోనుకూలస్స్యాత్సదాతామనురంజయేత్।
అన్యస్త్రీదర్శనాదిభ్యోనివృత్తనిజమానసః॥

టీ॥ ఇతరస్త్రీలుయొక్కదర్శనాదులవలన- తిరిగినమనస్సు- గలవాడు - స్వస్త్రీయందుఅనురాగముగలవాడు-అస్వస్త్రీని-అనురంజనజేయువాడు అనుకూలనాయకుండగును-

దక్షిణనాయకలక్షణమ్.

శ్లో॥ బహ్వీషువిద్యమానాసుస్వస్త్రీతాసునిరంతరం।
సమప్రీతంచకుర్వాణస్సదక్షిణఇతిస్మృతః॥

టీ॥ సర్వకాలమందును- యనేకులైన- తన్నాశ్రయించియుండెడి స్త్రీలయందు - సమానంబైన - యనురాగమును జేయువాడు-దక్షిణనాయకుండనుబడును- ... ...*

ధృష్టనాయకలక్షణమ్.

శ్లో॥ వ్యక్తాగాగతభీర్ధృష్టః వారితోపినముందతి।
తామేవానుసరత్యాశుప్రణామానునయాదిభిః॥

టీ॥ తనచేత-జేయబడిన-యపరాధము-నాయకజేతను-దెలియబడినదైనను-భయ హీనుండై- నివారింపుండై - యాస్త్రీని-పాదప్రణామప్రార్థనాదులచే-జాగ్రతగాయనుసరిస్తుండ్నాడో-యతండు-ధృష్టనాయకుండనుబడును- ... ... *

శఠనాయకలక్షణమ్.

శ్లో॥ ప్రియాయానుసరన్త్యాయాంగూఢవిప్రియకర్మకృత్।
అతశ్శఠఇతిప్రోక్తఃభావశాస్త్రవిచక్షణైః॥

టీ॥ ప్రియురాలు-తనకుఅనురక్తురాలై యిండినదాచుండగను- యాప్రియురాలుకు- గూఢముగా-అప్రియము జేసినవాడు-శఠనాయకుండనుబడును- ... ...

ఏతేషాంసహాయాః

శ్లో॥ పీఠమర్దోవిటశ్చేటఃవిదూషకఇతిస్మృతాః॥

టీ, ఈచతుర్విధశృంగారనాయకులకు-పీఠమర్దకుండును-విటుండును-చేటుండను-విదూషకుండను- యీనల్గురు - సహాయులై యుందురు. ... ... *

పీఠమర్దాదిలక్షణమ్.

శ్లో॥ కించిదూనఃపీఠమర్దఃఏకవిద్యోవిటస్స్మృతః।
సంధానకుశలః శ్చేటఃహాస్యప్రాయోవిదూషకః॥

టీ, నాయకునికి-కొంచము-తక్కువైనవాడు - పీఠమర్దకుండనియు - వగకామకళావిద్యావంతుడగువాడు-విటుండనియు-నాయికానాయకులకు. సంధీ జేయువాడు- చేటుండనియు-హాస్యమును జేయువాడు - విదూషకుండనియుయీనలుగురు- యీనాయకులకు సహాయులనుబడుదురు- ... ... *

విప్రలంభసంయోగశృంగారములు-

విప్రలంభశృంగారలక్షణమ్.

శ్లో॥ కాలక్షేపస్తుసంప్రాప్తైఃకార్యాద్వ్యాపారతత్పరైః।
ఏకగ్రామస్థయోర్యువోర్విరహస్సోభిధీయతే॥
జౌత్సుక్యచింతానిశ్వాసవితర్కాద్యనుభావభాక్॥

టీ,ఏకగ్రామమునందుండెడి యావ్వనస్థులగు-నాయికానాయకులకు కార్యంవల్లను-పరాధీనతవల్లనేగాని- పరస్పరంగూడుటకు కాలక్షేపమగుట- విప్రలంభశృంగారమనుబడును - దీనియందు- జౌత్సుక్యము- చింతా-నిట్టూర్పు- వితర్కాదులగుఅనుభావంబులుగలిగియుండును. ... ... *

మానకృతవిప్రలంభశృంగార లక్షణమ్.

శ్లో॥ ఈక్షణాలింగనాదీనాంనిరోధోమాన ఉచ్యతే।
ప్రణయేప్యీర్ష్యాప్రభేదేన ద్వివిధస్సోభిధీయతే॥

టీ, చూడడము - ఆలింగనము- యివిమదులైన వాట్లుయొక్క నిరోధము - మానకృతవిప్రలంభశృంగారమనుబడును — ప్రణయము - ఈర్ష్యాయనడిభేదముచేతను- ఇది- రెండువిధంబులుగా చెప్పబడును.

ప్రణయమానకృతవిప్రలంభశృంగారలక్షణమ్.

శ్లో॥ తత్రప్రణయమానస్స్యాదాజ్ఞోల్లంఘనతోముఖః।
అభాషణంచవైముఖ్యమిత్యాద్యైరనుభావ్యతే॥

టీ, వాట్లుయందు - అన్యోన్యముయొక్క - ఆజ్ఞా- ఉల్లంఘనమువల్ల- బుట్టినది - ప్రణయమానకృతవిప్రలంభమనుబడును- ఇది- మాటలాడకయుండుట- విముఖత్వము - యివిమదులైనవాట్లుచేత అనుభావింపబడుతున్నాడును.

ఈర్ష్యామానకృతవిప్రలంభశృంగారలక్షణమ్.

శ్లో, ఈర్ష్యామానస్తయోః కోపః ప్రియేజ్ఞాతాన్యసంగమే॥
అభాషణముపాలంభోభర్త్సనంతాడనంతథా।
వైముఖ్యరుచామర్షఇత్యాద్యైరనుభావ్యతే।
తద్ధ్యానంశ్రవణాద్దృష్టేరనుమానాచ్చభావవేత్॥

టీ, నాయికకు దెలియబడ్డ - అన్యనాయికా సంగమముగల వాడగుచుండగను - యేకోపముగలుగునో - యది - ఈర్ష్యామానకృతవిప్రలంభమనుబడును - మాటలాడకయుండుట-నిందాభర్త్సనంచుట - తాడనము - వైముఖ్యము- కన్నీరు - కోపము- యివిమదులైనవాట్లు జేతను- అనుభవింపబడును - అజ్ఞానము-వినుట- చూచుట- సందేహము- వీట్లవల్ల-గలుగును.

యీ శ్రవణాదుల నిరూపణము.

శ్లో, శ్రవణందూతికాదిభ్యోదృష్టిస్సాక్షాత్త్వలోకనమ్।
అనుమానంస్వప్నగోత్రస్ఖలనాదిభిరుచ్యతే॥

టీ, శ్రవణమనగా- దూతికామదులైనవారివలన-వినడము. దృష్టియనగా - తానే ప్రత్యక్షముగాచూడడము. - అనుమానమనగా- స్వప్నమునందు- నామస్ఖలనమగునట్లుచిలుచుట - వీట్లచేత- చెప్పబడును.

ప్రవాసవిప్రలంభశృంగారలక్షణమ్.

శ్లో, దేశాంతరస్థితిర్యాతుప్రవాసస్సోభిధీయతే।
కార్శ్యపాండిమనిశ్వాసచింతాదైన్యాశ్రుగద్గదాః।
లంబాళకత్వమిత్యాద్యాఅనుభావాస్సమీరితాః॥

టీ, నాయికానాయకులయొక్క - దేశాంతరములయందు - ప్రత్యేకప్రత్యేకంబుగయుండుటప్రవాసవిప్రలంభమనుబడును- వీనియందు-కార్శ్యము- పాండిమ- నిట్టూర్పు- చింతా- దైన్యము- కన్నీరు- గద్గదస్వరము- లంబాళకత్వము-యివిమదులైన-అనుభావములుగలిగియుండును.

శాపవిప్రలంభశృంగారలక్షణమ్.

శ్లో, శాపస్తుజాడ్యజాచ్ఛాపాత్సుదూరేవాప్యసన్నిధౌ।
చింతాసంతాపనిశ్వాసపాండిమాద్యనుభావభాక్।
అయోగవిప్రలంభోక్తాదశావస్థాయథోచితమ్।
అన్యేషువిప్రలంభేషుభవేయురితికీర్తితాః॥

టీ, దూరమందుయుండిన సమీపమునందుండిన- జడతవల్ల బుట్టిన- శాపము- శాపవిప్రలంభమనుబడును- వీనియందు- చింతా- సంతాపము-నిశ్వాసము- పాండిమమదులైన- అనుభావంబులుగలిగియుండును- అయోగవిప్రలంభమునందు- జెప్పబడిన దశావస్థలు తదన్యవిప్రలంభములయందు - యథోచితముగ - గలిగియుండ నని జెప్పబడియుండును.

సంభోగశృంగారలక్షణమ్.

శ్లో, అనుకూలౌనిషేవేతే యత్రాన్యోన్యంవిలాసినౌ।
దర్శనస్పర్శనాదీని ససంభోగఉదాహృతః।
స్మితభ్రూలలితాదృష్టిలలితంమధురంవచః।
స్తంభాద్యాస్సాత్త్వికాస్సర్వేచేష్టాలీలాదయోపిచ।
ప్రసన్నముఖరాగశ్చఇత్యాద్యాఅనుభావకాః।
జిగుప్సాశమనిర్వేదవ్యాత్యన్యాదామదోమృతిః।
విషాదోమర్షఆలస్యమపస్మారోత్రవర్జితాః॥

టీ, యచ్చట- నాయికానాయకులు-అన్యోన్యముగ - అనుకూలైనవిలాసముగలవారులై-దర్శనస్పర్శనాదులను-బొందియదురోయదిసంభోగశృంగారమనుబడును - వికసితములైన - బొమ్మలుచేత-మనోహరంబైన-చూపు-మనోహరంబైనవచన

ఈర్ష్యామానకృతవిప్రలంభశృంగారలక్షణమ్.

శ్లో, ఈర్ష్యామానస్తుయః కోపః ప్రియేజ్ఞాతాన్యసంగమే॥
అభాషణముపాలంభోభర్త్సనంతాడనంతథా।
వైముఖ్యమశ్రుచామర్షఇత్యాద్యైరనుభావ్యతే।
తద్జ్ఞానంశ్రవణాద్దృష్టేరనుమానాచ్చభావతః॥

టీ, నాయకుడు దెలియబడ్డ - అన్యనాయికా సంగమముగల వాడగుచుండగను - యేకోపముగలుగునో - యది - ఈర్ష్యామానకృతవిప్రలంభమనుబడును - మాటలాడకయుండుట-నిందాభర్త్సనంచుట - తాడనము - విముఖత్వము- కన్నీరు - కోపము- యివిమదులైనవాట్లు జేతను- అనుభవింపబడును - అజ్ఞానము-వినుట- చూచుట- సందేహము- వీట్లవల్ల-గలుగును.

యీశ్రవణాదుల నిరూపణము.

శ్లో, శ్రవణందూతికాదిభ్యోదృష్టిస్సాక్షాద్విలోకనమ్।
అనుమానంస్వప్నగోత్రస్ఖలనాదిభిరుచ్యతే॥

టీ, శ్రవణమనగా- దూతికామదులైనవారివలన-వినడము. దృష్టియనగా - తానే ప్రత్యక్షముగాచూడడము - అనుమానమనగా- స్వప్నమునందు- నామస్ఖలనమగునట్లుబిలుచుట - వీట్లచేత- చెప్పబడును.

ప్రవాసవిప్రలంభశృంగారలక్షణమ్.

శ్లో, దేశాంతరస్థితిర్యాతుప్రవాసస్సోభిధీయతే ।
కార్శ్యపాండిమనిశ్వాసచింతాదైన్యాశుగద్గదా।
లంబాళకత్వమిత్యాద్యాఅనుభావాస్సమీరితాః॥

టీ, నాయికానాయకులయొక్క - దేశాంతర ములయందు - ప్రత్యేకప్రత్యేకంబుగయుండుటప్రవాసవిప్రలంభమనుబడును- వీనియందు-కార్శ్యము- పాండిమ- నిట్టూర్పు- చింతా- దైన్యము-

కన్నీరు- గద్గదస్వరము- లంబాళకత్వము-యివిమదులైన-అనుభావములుగలిగియుండును.

శాపవిప్రలంభశృంగారలక్షణమ్.

శ్లో, శాపస్తుజాడ్యజాచ్ఛాపాత్సుదూరేణాపిసన్నిధౌ ।
చింతాసంతాపనిశ్వాసపాండిమాద్యనుభావభాక్ ।
అయోగవిప్రలంభోక్తాదశావస్థాయథోచితమ్।
ఆన్యేహవిప్రలంభేమభవేయురితికీర్తితాః॥

టీ, దూరమందుయుండిన సమీపమునందుండిన- జడతవల్ల బుట్టిన- శాపము- శాపవిప్రలంభమనుబడును- వీనియందు- చింతా- సంతాపము-నిశ్వాసము- పాండిమమదులైన- అనుభావంబులుగలిగియుండును- అయోగవిప్రలంభమునందు- జెప్పబడిన దశావస్థలు- తదన్యవిప్రలంభములయందు - యథోచితముగ - గలిగియుండనని జెప్పబడియుండును.

సంభోగశృంగారలక్షణమ్.

శ్లో, అనుకూలౌనిషేవేతే యత్రాన్యోన్యంవిలాసినౌ।
దర్శనస్పర్శనాదీని ససంభోగఇతీరితః।
స్మితభ్రూలలితాదృష్టిలలితంమధురంవచః ।
స్తంభాద్యాస్సాత్త్వికాస్సర్వేచేష్టాలీలాదయోపిచ।
ప్రసన్నముఖరాగశ్చఇత్యాద్యాఅనుభావకాః।
జిగుప్సాశ్రమనిర్వేదవ్యాత్యాన్మాదామదోమృతిః।
విషాదోమదఆలస్యమపస్మారోత్రవర్జితాః॥

టీ, యచ్చట- నాయికానాయకులు-అన్యోన్యముగ - అనుకూలులైనవిలాసముగలవారులై-దర్శనస్పర్శనాదులను-పాంచేంద్రియములచేత-మనోహరంబైన-చూపు-మనోహరంబైనవచనము

[illegible]

నుబులు- [illegible] - [illegible] - [illegible] -

వాచికైర్మధురాలాపగుణసంకీర్తనాదిభిః ॥
సాత్త్వికస్తంభకం పాత్రైరనుభావైః ప్రకాశితా।
ఔత్సుక్యచింతాహర్షాద్యైస్సంపుష్టా సహకారిభిః॥
యారతిస్థాయినీ సైవ భావాద్యైరధిరంజితా।
రస్యమానా సహృదయైర్యాతి శృంగారతామియం॥

టీ॥ ఆరతిస్థాయి- నాయికానాయకులకు- ఆలంబనభావరూపమైనది- రూపము- యౌవ్వనము- లావణ్యము-కులము- సుస్వభావము- మదులైన- నాయికానాయకులయొక్క- గుణంబులచే- మధురంబులైనబలుకులచే- సంగీతవిద్యమదులగువానిచే - భుజవిక్షేపము- కోనగంటిజూపు- హాసము-మదులైనవానిచే- చేష్టలుచే-పుష్పంబులు- గంధము-వస్త్రంబులు- హస్తాభరణంబులు-మదులగు-అలంకారంబులచే - చంద్రదీపాదులగు-తటస్థంబనెడి - ఉద్దీపనములచే- ఉద్దీపితమైమనోహరంబైన-జూపు- ప్రసన్నంబైన- ముఖరాగము- మదులగు-అంగికములచేతను- మధురంబైన - ఆలాపము- గుణములయొక్కకీర్తనమదులగు- వాచకములచేతను- స్తంభముకంపము- మదులగు-సాత్త్వికభావంబులచేతను- ప్రకాశితమై- ఔత్సుక్యము- చింతా-హర్షము-మదులగు- సహకారముల చేతను- పోషింపబడిన- యారతిభావంబులచేరంజితమై- రసికులచేత- ఆస్వాద్యమానమై-శృంగారరసభావమును బొందియుండును-

సంభోగశృంగారలక్షణమ్

శ్లో॥ అనుకూలైరనేకైస్తైర్నాయ్యోన్యం విలాసినా।
దర్శనస్పర్శనాదీనిసంభోగః పరికీర్తితః॥
స్మితభ్రూలలితాద్యాదృష్టిలలితమధురవచనః।
స్తంభాద్యాస్సాత్త్వికాస్సర్వే చేష్టావీలాదయోపిచ॥
ప్రసన్నముఖరాగశ్చేత్యాద్యాఅనుభావకాః।

జుగుప్సాశమనిర్వేద వ్యాధ్యున్మాదమదమో
వృతిః। విషాదోమర్షఆలస్యమపస్మారా
దయస్తథా.

టీ॥ యచ్చట-నాయికా నాయకులు-అన్యోన్యముగా- అనుకూలులై - విలాసముగలవారులై - దర్శనస్పర్శనాదులను - బొందియుందురో- యదిసంభోగశృంగారమనబడును- వికసితములైన కనుబొమ్మలువేత - మనోహరంబైనచూపు - మనోహరమైనవచనము- స్తంభముమదులగు - సమస్తసాత్త్విక భావంబులు- లీలామదులగు- శృంగారచేష్టలు - ప్రసన్నంబైనముఖరాగము- యివిమదులగు- అనుభావంబులు- దీనియందుగలిగియుండును - జుగుప్సాశమము- నిర్వేదము- వ్యాధి- ఉన్మాదము- మదము- వృతియు- విషాదము- అమర్షము- ఆలస్యము- అపస్మారము- ఇవిసంభోగశృంగారమునందు- ఏర్పడినంబులైయుండును-తదితరసంచారీభావంబులు- గలిగియుండును. ... ... *

విప్రలంభశృంగారలక్షణమ.

శ్లో॥ కాలక్షేపస్తు సంప్రాప్తేః కార్యాద్వ్యాపారతంత్ర్యతః। ఏకగ్రామస్థయోర్యూనోర్విరహస్సోభిధీయతే। ఔత్సుక్యచింతానిశ్వాసవితర్కాద్యనుభావభాక్॥

టీ॥ ఏకగ్రామమునందుండెడి- యవ్వనస్థులగు - నాయికానాయకులకు- కార్యమువలన - పరాధీనతవల్లనేగాని - పరస్పరం గూడుటకు- కాలక్షేపమగుట- విప్రలంభశృంగారమనబడును- దీనియందు- ఔత్సుక్యము- చింత- నిట్టూర్పు - వితర్కముమదులగుఅనుభావంబులు - గలిగియుండును. ... ... *

వీరరసలక్షణమ్

శ్లో॥ విభావైరనుభావైశ్చ సాత్త్వికైర్వ్యభిచారిభిః।
నీతస్సదస్యరస్యత్వ ముత్సాహో వీర ఉచ్యతే॥
యద్యాలంబనతస్తత్త్వగుణదానాదిదీపితః। ప్ర
సన్నముఖరాగాద్యైరనుభావ్యోభవేదయం॥
ఔత్సుక్యచింతా హర్షాద్యైః పోష్యతేసహ
చారిభిః॥

టీ॥ విభావానుభావసాత్త్వికవ్యభిచారిభావములచే- సభాసదా
స్వాద్యత్వమును - బొందింపబడ్డదై - ఆలంబనగుణదానములు మ
దులగువాట్లచే- ఉద్దీపితంబైన ఉత్సాహస్థాయిభావము- వీరరస
మగును- ఇది- ప్రసన్నముఖరాగములు మదులగువాట్లచే- భావింపబడి
నది- ఔత్సుక్యము- చింతా- హర్షము - మదులగు- సహచారుల
చే- పోషింపబడియుండును. ...

కరుణరసలక్షణమ్

శ్లో॥ విభావైరనుభావైశ్చసాత్త్వికైర్వ్యభిచారిభిః।స
దస్యాస్వాద్య తాంనీతః శోకః కరుణఈరితః॥
ధర్మనాశోర్థనాశశ్చబాంధవేష్టజనక్షయః।
వధోబంధోథ దారిద్ర్యం పదభ్రంశః పరాజ
యః॥ దేహోపహతిరిత్యాదా వ్యాధిశ్శాపోప
సంశయం। ఇత్యాద్యాలంబనంబ్రూమ మనుభూ
తంశ్రుతంతథా॥ యస్యాచోద్దీప నంజ్ఞేయమా
లంబనగుణాశ్రయం। కేవలాసోంగసంసార
వైధుర్యం ప్రస్తగాత్రతా॥ రక్తాక్షోముఖ
రాగశ్చసబాష్పాస్యం ధరావదృక్। భూపా
తోముఖవైవర్ణ్యంబాహుపాతోవికత్థనం॥ వి

న్యాసోహస్తయోర్మూర్ధ్నీ నిశ్వాసోబ్ధ్వ
సదీర్ఘతా। ఉరస్శిరోముఖస్యాపి తాడనంలుం
కనంభువి॥ హాహాకారస్తథాక్రందో విలాపః
పరిదేవనం। భావాస్తం భావయన్త్యేవ భవే
యురనుభావకాః॥ నిర్వేదోదైన్యమూలస్యము
న్మదవ్యాధిసుప్తయః।నిద్రామోహశ్రమో గ్లాని
శ్చింతాస్మృతిరవస్మృతిః॥ విషాదోజాడ్యమౌత్సు
క్యంశంకామరణ మేవచ। ఏతేసంచారిణః ప్రో
క్తాః కరుణేమునిసమ్మతాః॥ ఉత్తమాధమ మ
ధ్యేషు యథాయోగ్యంభవంత్యమీ॥

టీ॥ విభావానుభావసాత్త్విక- వ్యభిచారిభావములచేత - సభా
సదులకు-ఆస్వాద్యత్వమును-బొందింపబడ్డ-శోకస్థాయి- కరుణరస
మగును- దీనియందు - ధర్మనాశము - ద్రవ్యనాశము- ఇష్టజన
బాంధవజననాశము- వధబంధము - దారిద్ర్యము - పదభ్రంశ
ము- పరాజయము- దేహోపహతియు-ధిక్కారము-వ్యాధి - శాప
మును దెప్పుట- యివిమదులైనవి-జూడబడిన-అనుభవింపబడిన-విన
బడిన- ఆలంబనవిభావంబులగును- ఉద్దీపనవిభావంబులు- దీనియం
దు శ్రేయించియుండును వెంట్రుకలు - వస్త్రము- దేహము- యిసిం
సారహీనంబులై- వికారమునుబొందియుండుట- దేహము-సా
క్కియుండుట-రక్త వైవర్ణ్యముఖకాంతియు-కన్నీరుగలచూపుయీడ
ద్దీపనంబులు-భూమియందుబడుట-ముఖవైవర్ణ్యము-బాహువులు
సాకియుండుట-అవికత్థనము-శిరస్సుయందు-హస్తములునుయుం
చుకొనుట-నిట్టూర్పువిడుచుట-వక్షస్థలము-శిరస్సు-ముఖము-వీట్లను
గొట్టుకొనుట - భూమియందు బొర్లాడుట - హాహాకారము-
రోదనము- విలాపము- పరిదేవనము- యీఅనుభావములు- స్వం

వ్యాధిహస్తైరోమూర్ధ్నికా నిశ్వాసోచ్ఛ్వాస
సీత్కృతాః । ఉరశ్శిరోముఖస్యాపి తాడనంబుం
దనంబులు ॥ హాహాకారస్తథాక్రందో విలాపః
పరిదేవనం । భావాస్తం భాదయస్సర్వే భావ
యురనుభావకాః । నిర్వేదోదైన్యమాలస్యము
న్మదవ్యాధిసుప్తయః।నిద్రామోహశ్రమోగ్లాని
శ్చింతాస్మృతిరపస్మృతిః॥ విషాదోజాడ్యమౌత్సు
క్యంశంకామరణ మేవచ । ఏతేసంచారిణః ప్రో
క్తాః కరుణేమునిసమ్మతాః ॥ ఉత్తమాధమ మ
ధ్యేమయథాయోగ్యంభవంత్యమీ॥

టీ॥ విభావానుభావసాత్విక- వ్యభిచారిభావములచేత - సభా
సదులకు-ఆస్వాద్యత్వమును-బొందింపబడ్డ-శోకస్థాయి- కరుణరస
మగును- వీనియందు - ధర్మనాశము - ద్రవ్యనాశము- ఇష్టజన
బాంధవజననాశము- వధఉద్బంధము - దారిద్ర్యము - పదభ్రంశ
ము- పరాజయము- దేశోపహతియు-ధిక్కారము-వ్యాధి - శాప
మును జెప్పుట- యివిమదులైనవి-జూడబడిన-అనుభవింపబడిన-విన
బడిన- ఆలంబనవిభావంబులగును- ఉద్దీపనవిభావంబులు- వీనియా
శ్రయించియుండును వెంట్రుకలు - వస్త్రము- దేహము- యివిసం
స్కారహీనంబులై- వికారమునుబొందియుండుట- దేహము-సా
క్కియుండుట-రక్తంబైనముఖకాంతియు-కన్నీరుగలచూపుయీడ
ద్దీపనంబులు-భూమియందుబడుట-ముఖవైవర్ణ్యము-బాహువులు
సాకిరియుండుట-అవికర్తనము-శిరస్సుయందు-హస్తములనుయుం
చుకొనుట-నిట్టూర్పువిడుచుట-వక్షస్థళము-శిరస్సు-ముఖము-వీట్లను
కొట్టుకొనుట - భూమియందు బొర్లాడుట - హాహాకారము,

భద్రకయాదిపరిత్రిధాన బలు- నిర్వేదము దైన్యము- ఆలస్యము
- దారిద్రము- వ్యాధియు- మృతి- నిద్ర- మోహము- శ్రమగ్లాని
యు- చింత- స్మృతి- అపస్మారము- వీమారము - జాడ్యము - ధృ
త్సక్తియు- సంజ్ఞ- ఎగిగము- యీవ్యభిచారిభావంబులు- కలిగి
యుండును- యీభావంబులు- ఉత్తమమధ్యమాధమ విషయంబుల
యందుయథోచితములగలుగును. ... ... *

అద్భుతరసలక్షణమ్

శ్లో॥ విభావైరనుభావైశ్చ సాత్త్వికైర్వ్యభిచారిభిః।
ప్రాప్తప్రతిష్ఠస్యాస్వాద్యత్వం విస్మయో దుర్భుత
తాంప్రజేత్॥ దుష్ప్రాప్యవస్తునిప్రాప్తిఃకర్మ
చాప్యతిమానుషం। మరీచమానే గంధర్వనగ
రాదయోలోకసంభ్రమః॥ మాయేంద్రజాలస్థాదియ

భావంబులు- విభావంబులు- వపలకా - అవగమము- పూర్వకము - యి
విమదులగు. వ్యభిచారిభావములగ నిలుచు ... *

భయానకరసలక్షణమ్

శ్లో॥ విభావైరనుభావైశ్చ సాత్త్వికైర్వ్యభిచారిభిః। నీతస్య
దర్శనాద్యస్య భయోత్పత్తిరితి॥ అసౌ చిరాయుర్మమకో
పత్రవత్సాధ్వాత్మనాత్రయః। సుప్తమత్తాకులాదిక
ఇత్యనిర్ణిజ్ఞాదితద్గుణైః॥ ఉగ్రవక్షిణాసమ్యాదాం
స్వరాక్షసవైస్తథా। ఘోరశాత్రురలా విద్యాదేశభా
షాదిభిస్తథా॥ విధంబుల్లైగ్రహణబిద్ధానత్వలాత్పైర్దూర
వైః। పరక్రియానుకరణ వాగాత్మైరపిచిత్తైః॥ తట
స్థైస్తత్సహాయాదైస్సమ్యగ్దీపితస్తతః। ఉద్భ్రాంతా
పోలాస్యస్పందనైర్దరంతేనిరక్షమైః॥ అనుమోదనము

కక్కు- క్రియలను- వెక్కిరించుట - పలుకులుమదులైనవాట్లనుఅను కరించుట - మదులైన చేష్టలుచేతను - వీనియనుసరించినతటస్థోద్దీపనములచేత- చక్కగా ఉద్దీపితమై- ఓష్ఠము - నాసికము - కపోలంబులు- ముఖము- పీట్లయొక్క-చలింపచేసుటచేతను- దంతములజూపుటచేతను - సంతోషము చేతబట్టిన - ప్రమోదనము - సమీచీనమయినెడిపలుకులచేతను - స్తంభ ప్రళయాదులచేవర్జితంబులైన- సాత్వికభావములచే-అనుభావింపబడినదై- ఔత్సుక్యము చాపలము- వ్రీడ- హర్షము - స్మృతి - మదము- శ్రమ- మతి-గర్వము- అవబోధ- విస్మయము-పీట్లచే పోషింపబడినదై- ఆహాస్యరసము-స్మితాదిభేదంబులచేత - ఆరువిధంబులైయుండునని శెప్పబడును. ... ... *

భయానకరసలక్షణమ్

శ్లో॥ విభావైరనుభావైశ్చసాత్వికైర్వ్యభిచారిభిః। నీతస్సదస్యరస్యత్వంభయ మేవభయానకః॥ రక్షఃపిశాచభల్లూకవ్యాఘ్రవ్యాళాదిదర్శనం। శూన్యారణ్యగృహారామశ్మశానాదిప్రవేశనం॥యుద్ధదస్యునృపద్రోహవికృతోగ్రస్వనాఅపి। అస్యాలంబనముద్దీప్తైర్విభావైర్యుస్స్వదవీవచ॥ముఖశోష్ఠతాలుకంపాస్యశోషాహార్ష్యవలోకనం। శ్యామాభోముఖరాగశ్చనిష్కాంతభ్రాంతతారకాః॥ప్రదామాఃకాందిశీకత్వమంగుళిత్రాణవర్షణం। సహాయాన్వేషణాదిస్యాదాంగికైర్వాచికైస్తథా॥శరణంభవమేయువ్యద్దాసోహంరక్షరక్షమాం॥ అభయందేహిమేతాతేత్యాదిరస్యస్యసాత్వికాః॥సర్వమభావకాయస్యత్రాసావేగాశ్రమోమృతిః। విషాదశ్చాపలంమోహస్సాంతాద్యాస్యుపస్మృతిః॥ ఏతేసం

చారిణఃప్రోక్తాభరతాగమవేదిభిః॥ ... ... *

టీ॥ విభావానుభావసాత్విక వ్యభిచారి భావంబులచేత - సదస్యాస్వాద్యత్వమునుబొందింపబడ్డదైయుండు - భయస్థాయి - భయరసమనబడును- యీరసమునకు-రాక్షసుడు-పిశాచము-భల్లూకము- వ్యాఘ్రము- సర్పము-యివిమదులైన-వాట్లనుజూచుట-శూన్యంబైన-అరణ్యము- గృహము- ఉద్యానవనము- స్మశానము-యివిమదులైనవాట్లయందుప్రవేశించుట - యుద్ధము - దొంగ- రాజద్రోహము- వికారంబైనఉగ్రమగుస్వరము - మదులైనవి-ఆలంబనమగును-ముఖము- ఓష్ఠము- చెక్కిళ్లు - పీట్లయొక్క- కంపము- మఱిమువాడుట- పక్కలునుచూచుట-ముఖరాగమునల్లనౌట-తారకంబులు తిరుగుట- నమస్కారముచేయుట - భయముచేతపారిపోవుట- వేళ్ళయొక్కకవచమును-కరచుకోవుట - ఆంగికములచే-వాచికములచే-సహాయమును- వెదకుటమదులైనవి-నీకునేదాసుండు-నిన్నునే - నమ్మినాను - నన్ను - కావుకావు-అభయము నీయవలయుయనుట-యివిమదులగు-అనుభావములుసమస్తసాత్వికభావములు-త్రాసము-ఆవేగము- శ్రమ- మృతి - విషాదము-చపలతా-మోహము-చింత-జడత-అపస్మారము-యీసంచారీభావములుగలిగియుండును. ... ... *

భీభత్సరసలక్షణమ్.

శ్లో॥ విభావాద్యైస్సదస్యానాంప్రాపితోరస్యతామసౌ। జుగుప్సాస్థాయికస్తద్వజ్ఞైర్భీభత్సఇతికథ్యతే ॥ రక్తమాంసవసాస్థ్యాదిభద్దిలాద్యుపాశ్రయః। అనుభావైః పరావృత్తిముఖదృక్కూర్చనాదిభిః॥ శ్యామేనముఖరాగేణ, సాత్వికైః పుళకాదిభిః॥నిర్వేదశంకాపస్మారవిషాదజడతాదిభిః॥దీనతామోహశాంతైశ్చస

[illegible]

చకర్ష్యతే॥ రక్తముఖాంతాభిధీక్షోభిధత్సా [illegible]

టీ॥ విభావసుమదులైన భావములచేత - సభావసదులకు - అ
స్వాద్యత్వమును బొందింపబడ - క్రోధస్థాయియైనవది- క్షోభత్స
రసంబనుబడును- యీక్షోభత్సరసము- రక్తము మాంసము పులిసి
రు యిసుకలు పుడుగైనవి - వమనము జొల్లు మదులైనవి- ఆత్ర
యము గాగలిగినవై యుండును- వెకటిరుగుట-ముఖము - దృష్టి-
పిటయొక్క దంకోపుటమదులైనవి- నైల్యమగుముఖకాంతి-అను
భావంబులదోడను- ప్రళయమదులగు - సాత్వికభావములదోడ
ను- నిర్వేదము- శంక- అపస్మారము- విషాదము- జడత్వ- దైన్య
ము- మోహము - శోకము - మదులగు వ్యభిచారిభావములదోడ
ను- గూడియుండునదు యిది- క్షోభీభత్సంబనియు - ఉద్వేగక్షో
భత్సంబనియు- రెండువిధంబులైయుండును - రక్తమాంసాదులచే- గలిగినది క్షోభీభత్సయనియు - వమనము జొల్లునీరు యివి
మదులగువాట్లనేగలిగినది- ఉద్వేగక్షోభత్సము.

రౌద్రరసలక్షణము

శ్లో॥ విభావైరనుభావైశ్చ సాత్వికైర్వ్యభిచారిభిః। పరిపుష్ట
స్యాస్యాద్యత్వం క్రోధో రౌద్ర ఇతీరితః॥ అరితాయీద
విషుగః వాతకార్యభియోజకః। క్షేపావమానాద్యా
క్రోశవధబంధాదిఘాతకృత్॥ యోవాన్యోద్రోహకా
రీదత్స్యాలంబనమిష్యతే। దార్ఢ్యగర్వౌగ్రతా
ద్యాస్తత్యాయోగ్యాస్తథోగ్రతైః॥ క్రోధవానాక్రోశపిత్వేమిత్యా
ద్యాః పురుషోక్తయః। జ్వలనాక్షిశిరఃకంపహసనవక్రే
క్షణాదయః॥ దష్టోష్ఠతాలవభృకుటిరక్తాద్వృత్తాదలా
రకా। భూతాడనభుజాస్ఫాలదపేటాముష్టితాడనమ్॥

కపోలస్ఫురణంరక్తముఖరాగోవిధోద్యతః। భేదనాక
షణాఘాతశ్ఛేదనంపటమోచనం॥ భావణందండ
శస్త్రాస్త్రగ్రహణంబాభిధావనం। ఆక్షిప్త నృపశా
ద్రోహీకాతిక్షతిక్షత్వధావనిః॥ ఉత్పాటయాయిమూర్ధా
నంక్షువేవత్యోవిదారణం। ఉన్మూలయాయిరదనాద్యా
త్రంసంచూర్ణయాయిమిత॥ ఇత్యాదివాచికంసైవ భయ
జజ్ఞమసాత్వికం। యస్యానుభావతాంయాంతియస్యా
మర్షోమదస్మృతిః॥ ఔత్సుక్యావేగ మోహాశ్చ గవేష
ణాద్యాబాపలోగ్రతాః। ఉన్మాదోత్సాహబోధాశ్చభ
వేయుర్వ్యభిచారిణః॥

టీ॥ విభావానుభావసాత్వికవ్యభిచారి భావంబులచే - సద్యస్వా
ద్యమునుబొందింపబడ్డ - క్రోధస్థాయి- రౌద్రరసంబని చెప్పబడి
యుండును- అతతాయిక్షుద్రములనుజెప్పువాడు - పాపమువదు
లైనవాట్లను జేయమని జెప్పువాడు- క్షేపము- అవమానము- మదు
లగు ఆక్రోశము - బంధనము- వధ - మదులైన - బాధలుమదుల
గుఘాతనుజేయువాడు - ద్రోహము జేయువాడువీనికి ఆలంబన
ములు- దార్ఢ్యము- భీతిలేకయుండుట- గర్వము- ఉద్ధత - మదులగు
గుణంబుచేత- ఎవడురానీవు యేమిజేయబోవురా అనుయివిమదుల
గు- పరుషవాక్యములు- విరోధపలుకులు- తలయూచుట-నవ్వుట
వక్రముగజూచుట మదులైనవియు - అధరమునుగొరుకుట - కను
బొంమలువక్రమగునట్లు-రక్త రైగుడ్లుతిరుగుట-భూమినికొట్టుట-ఘ
జాస్ఫాలనమును జేయుట-చైతట్టుట-దవడలదరుట-రక్తంబైనముఖ
కాంతి-సంహరింపయత్నము భేధించుట-ఈడ్చుట-కొట్టుట-వరుసు
ట-వస్త్రమునువదలింట-మాటలాడుటదండము - శస్త్రము - అ
స్త్రము మదులగువాట్లనుగ్రహించుట - తరముట- చంపుట- కన్ని

రుబెట్టుట రక్తముద్రాగుట- మిక్కిలి-చితరముట- ఓరిపాపిష్ఠ- తూ
వవపశువ - ద్రోహి- నిలువు-నిలువు ఎచ్చటబోయదవు-నీతలను -
పగులగొట్టుదును - యివిమదులగుపలుకులు. భయము లేకయుండు
ట సత్వగుణములేకయుండుట.అనుభావములగును- అమర్షము -
మదము- స్మృతి -జౌత్సుక్యము- ఆవేగము- మోహముగర్వము-
ఈర్ష్యాచాపల్యము-ఉగ్రతాదివిసంచారిభావంబులుగలిగియుండును-

అథశృంగారవిప్రలంభహేతవః-

శ్లో॥ అయోగోవిరహోమానఃప్రవాసశ్శాపఇత్యపి।
విప్రలంభస్య పంచైతే హేతవః పరికీర్తితాః॥

టీ॥ అయోగమనియు- విరహమనియు- మానమనియు- ప్రవా
సమనియు- శాపమనియు- శృంగారవిప్రలంభమునకు-అయిదుహే
తువులు - గలిగియుండును - ... ... *

అయోగవిప్రలంభశృంగారలక్షణమ్-

శ్లో॥ ప్రాగ్సంతతయోర్యువోరనురాగపరిగ్రహే। అయో
గః పారతంత్ర్యాద్వైర్విప్రలంభోధిలాషజః॥ ప్రవేశన
గ్రామారణ్యాంతర్ద్వీపపథగామినా। రాగప్రకాశన
పరాచేష్టాస్వాత్మప్రకాశనం। వ్యాపారోక్తయశ్చవిజనే
స్థితిరిత్యాదయోపిచ। తత్రసంచారిణోగ్లానిశ్చింతాసూ
యాభ్రమాధయం। నిర్వేదౌత్సుక్యదైన్యానిచింతా
నిద్రాప్రబుద్ధతా॥ విషాదజడతోన్మాదమోహమరణ
మేవచ।తత్తత్సంచారిభావానాముచితాపిదశాభవేత్॥
ప్రమేణప్రాప్తదైన్యదశాస్తాస్సమాసతః। ప్రోక్తాస్త
దనుసారేణభరతేనమహాత్మనా॥ ... *

టీ॥ అత్యంతప్రేమగలిగిన- నాయికానాయకులకు- ప్రథమ
సమాగమాత్పూర్వమందు గల-విప్రలంభము - అయోగవిప్రలంభ

టీ॥: సదులకు అద్భు బుతైన కార్యము తి నగర దుర్లైనః త్రవిస్తా పిట్లను

మనుబడును- వీనియందు- నాయకునిచూచి - గృహమునందు- భో
వుట - బైటరాకుట - వ్యాపారంబుచే - అతనిదృష్టిగలదుట-
స్వాభిప్రాయమును- ప్రకటనచేసుటయందు-పరమగుచేష్టా- తన
అంగమునుప్రకాశింపజేసుట- వ్యాపారోక్తులు - విజనస్థలమునందుం
డుట- యివిమదులై పవిగలుగును-గ్లాని- కుంక- అసూయ - భ్రమ
ము- భయము- నిర్వేదము- ఔత్సుక్యము- దైన్యము - చింత-నిద్ర
ప్రబోధ- విషాదము- జడత-ఉన్మాదము- మోహము - మరణము
యీవ్యభిచారీభావంబులకు - యథోచితముగ ప్రవేశము గలిగి
యుండును- యీ- అయోగవిప్రలంభమునకు - దశావస్థలుగలిగి
యుండునని- పూర్వీకులమతమునుసరించి- భరతాచార్యునిచేత-
చెప్పబడియుండును. ... ... *

మానకృతవిప్రలంభశృంగారలక్షణమ్-

శ్లో॥ కుటిలాలింగనాదీనాంనిరోధాన్మానఉచ్యతే।ప్ర
ణయేర్ష్యాప్రభేదేనద్విధస్సోధిధీయతే॥

టీ॥ జాడుట - ఆలింగనమదులగువ్యాపారములనునిరోధించు
ట- మానమనుబడును- ఆమానము - ప్రణయమానమనియు- ఈ
ర్ష్యామానమనియు- రెండువిధంబులై యుండును. ...

ప్రణయమానలక్షణమ్

శ్లో॥ తత్రప్రణయిమానస్స్యాద్రాజ్ఞోలంఘనతోమిథః।
అభావణంచైకముఖ్యమిత్యాద్యైరనుభావ్యతే॥

టీ॥ పిట్లయందు- నాయికానాయకులకు-పరస్పరాజ్ఞోల్లంఘ
నముచే గలిగినది-ప్రణయమానమనబడును - వీనియందు-మాట
లాడకయుండుట - ముఖమునుత్రిప్పకొనియుండుట - మదులైనవి
గలిగియుండును. ... ... *

ఈర్ష్యామానలక్షణము.

శ్లో॥ ఈర్ష్యామానస్తు యః కోపః ప్రియే జ్ఞాత్వాన్యసంగమే।
అధ్యావణముపాలంభౌ భర్త్సనం తాడనం తథా॥ వై
ముఖ్యమశ్రుపాతమర్షఇత్యాద్యైరనుభావ్యతే। తద్ధా
నంత్రవదాదృష్టిరనుమానాచ్చవాధ చేత్॥

టీ॥ ప్రియుండు- దెలియబడ్డ-అన్యస్త్రీసంగమముగలవాడౌటంనుం
డగను- తచ్చిత్తులచే-బుట్టినకోపము- ఈర్ష్యామానమనుబడును-ఇ
దిఅధ్యావణము- ఉపాలంభము- బెదరించుట- కొట్టుట- వైముఖ్య
ము- కన్నీరునిండుట- అమర్షము- యివిమదులైనవాట్లచేత-దెలి
యదగినది- దీనిదెలియుట-దూతిముఖమువల్లనినుట - నేత్రముల జె
తజూచుట - చిత్తమునందులైనవాట్లవలన - బుట్టిన - అనుమాన
మువలనగలుగును- ... ... *

ప్రవాసవిప్రలంభలక్షణమ్.

శ్లో॥ దేశాంతరస్థితిర్యాతుప్రవాసస్సోభిధీయతే। కార్శ్య
పాండిమనిశ్వాసచింతాదైన్యక్షుగద్గదాః॥ లంబాళ
కత్వమిత్యాద్యాఅనుభావాస్స్మరితాః॥

టీ॥ నాయికానాయకులు- దేశాంతరంబులయందునుండుట- ప్ర
వాసమనబడును- వీనియందు-జిక్కిబోవుట-వైవర్ణ్యముగలుగుట-
దుర్బలత- చింత- దైన్యము- కన్నీరు- లంబాళకత్వము- మదులగు-
అనుభావములుగలిగియుండును- ... ... *

శాపవిప్రలంభలక్షణమ్.

శ్లో॥ శాపస్తు జాడ్యజాచ్ఛాపాత్పుంసాం దేవాథసన్నిధౌ। చిం
తాసంతాపనిశ్వాసపాండిమాద్యాను భావభాక్॥
అయోగవిప్రలంభోక్తాదశావస్థాయథోచితం। అన్యే
మువిప్రలంభాశ్చభవేయురితికీర్తితాః॥

టీ॥ విసదులకు- అద్భుతబుద్ధైనకార్యము చినగరదులైనవిత్రవిస్తావీట్లను

టీ॥ దూరమునందుడిన- సమీపమునందుండిన- బలవచేత- బు
ట్టిన- శాపము- శాపవిప్రలంభమనబడును- దీనియందు-చింత-సం
తాపము- నిశ్వాసము- పాండిమ- యివిమదులగు- అనుభావములు
గలిగియుండును- అయోగవిప్రలంభంబునందు- దెప్పబడియుండెడి-
దశావస్థలు- తదితరంబులైనవిప్రలంభంబులయందు - యథోచిత
ముగగలిగియుండును. ... ... *

రసమువలనరసముబుట్టేలక్షణమ్.

శ్లో॥ హాస్యాద్భవతిశృంగారాత్కరుణాద్రౌద్రకస్తథా।
అద్భుతశ్చతథావీరాద్భీభత్సాచ్చభయానకః॥

టీ॥ శృంగారరసమువలన- హాస్యరసముబుట్టును - రౌద్రరసము
వలన- కరుణరసముబుట్టును- వీరరసమువలన- అద్భుతరసముబు
ట్టును- భీభత్సరసమువలన- భయానకరసముబుట్టును *

పరస్పరవిరోధిరసములు.

శ్లో॥ ఉద్భాస్యంగారభీభత్సౌమిథోవీరభయానకౌ। రౌద్రా
ద్భుతౌతథాహాస్యకరుణౌప్రకృతిద్విషౌ॥

టీ॥ శృంగారరసము- భీభత్సరసము- పరస్పరవిరోధులు- వీర
రసము- భయానకరసము- పరస్పరవిరోధులు - రౌద్రరసము- అ
ద్భుతరసము- పరస్పరవిరోధులు - హాస్యరసము-కరుణరసము- ప
రస్పరవిరోధులు. ... ... *

శ్లో॥ రసాః కార్యవశాత్సర్వేమిళంత్యేవపరస్పరం। ప్రథ
మంయోరసఃఖ్యాతఃసప్రధానోభవేన్మతః॥

టీ॥ అన్నిరసములును కార్యవశమువలన- చేరుమన్నవి- వీట్ల
లో-పూర్వమందు-యేరసముదెప్పబడునో-ఆరసముప్రధానమగును

శ్లో॥ ముఖ్యోరసేపి తేంగత్వంప్రాప్నువంతికదాచన।

టీ॥ రసంబులలో ప్రధానమైనరసమునందు- తదితరరసము

లు- ఒకానొకసమయమునందు-అ-గర్వమునుబొందును. *

శ్లో॥ సంచారిదాంరసానామప్యనుకూల్యమిహోదయే॥

టీ॥ శృంగారాద్యష్టరసంబులకును- ౩౩- వ్యభిచారిభావములకును- పరస్పరానుకూల్యమును- దెప్పబడుచున్నవి- *

శృంగారవ్యభిచారిణామానుకూల్యం.

శ్లో॥ సర్వేభావాఃప్రయోక్తవ్యాశ్శృంగారవ్యభిచారిణః॥

టీ॥ శృంగారరసమందు సమస్తంబులగు - వ్యభిచారిభావంబులు ప్రయోగింపయోగ్యంబుగానుండును. ... *

వీరవ్యభిచారిణామానుకూల్యం.

శ్లో॥ అమర్షశ్చవిబోధశ్చవితర్కోధృతిరుగ్రతా॥ క్రోధాసూయాధనంమోహఆవేగశ్చాపిహర్షణం॥ గర్వోమదస్తథోగ్రత్వంభావావీరేభవంత్యమీ॥

టీ॥ వీరరసమునందు- అమర్షము-విబోధము- వితర్కము- ధృతి- క్రోధము- అసూయ-సమోహము-ఆవేగము-హర్షము- గర్వము- మదము-ఉగ్రత్వము-యివిగలిగియుండును- *

కరుణవ్యభిచారిణామానుకూల్యం.

శ్లో॥ దైన్యంచింతాతథాగ్లానిర్నిర్వేదోజడతాస్మృతిః॥ వ్యాధిశ్చకరుణేప్రోక్తాభావాభావవిశారదైః

టీ॥ దైన్యము- చింత- గ్లాని- నిర్వేదము-జాడ్యము-స్మృతి వ్యాధి-ఇవికరుణరసమునందు-వ్యభిచారములుగలిగియుండును-

అద్భుతవ్యభిచారిణామానుకూల్యం.

శ్లో॥ ఆవేగోజడతామోహహర్షణంవిస్మయస్మృతిః॥ ఇతిభావాఃప్రయోక్తవ్యారసజ్ఞైరద్భుతేరసే॥

టీ॥ ఆవేగము- జడతా- మోహము- హర్షము-విస్మయము- స్మృతి- యీభావములు- అద్భుతరసమునందుగలిగియుండును-

హాస్యవ్యభిచారిణామానుకూల్యం.

శ్లో॥ శ్రమశ్చపలతానిద్రాస్వప్నగ్లానిస్తథైవచ॥ శంకాసూయావహిత్థాచహాస్యేభావాభవంత్యమీ॥

టీ॥ శ్రమము- చపలత- నిద్ర- స్వప్నము-గ్లాని- శంక-అసూయ-అవహిత్థ-యీభావములు-హాస్యరసమునందు-గలిగియుండును.

భయానకవ్యభిచారిణామానుకూల్యం.

శ్లో॥ సంత్రాసోమరణందైన్యంగ్లానిశ్చైవభయానకే॥

టీ॥ సంత్రాసము- మరణము- దైన్యము-గ్లాని- యీభావములు- భయానకరసమునందుగలిగియుండును, ... *

భీభత్సవ్యభిచారిణామానుకూల్యం.

శ్లో॥ అపస్మారోవిషాదశ్చభయంరోగోవ్యథిర్మదః॥ ఉత్సాహశ్చేతివిజ్ఞేయాభీభత్సేవ్యభిచారిణః॥

టీ॥ అపస్మారము- విషాదము- భయము- రోగము- వ్యథి-మదము- ఉత్సాహము - యీభావములు - భీభత్సరసమునందుగలిగియుండును. ... ... *

రౌద్రవ్యభిచారిణామానుకూల్యం

శ్లో॥ హర్షోఽసూయాతథాగర్వఉత్సాహోమదఏవచ॥ బాల్యమౌగ్రతాచితిరౌద్రభావాఃప్రకీర్తితాః॥

టీ॥ హర్షము- అసూయ- గర్వము- ఉత్సాహము- మదము- బాలత- ఉగ్రత్వము- యీవ్యభిచారిభావంబులు - రౌద్రరసమునందుగలిగియుండును. ... ... *

అథశృంగారచేష్టాః.

శ్లో॥ భావాహావశ్చహేలాచహుర్యదధైర్యమత్యపి॥ లీలావిలాసోవిచ్ఛిత్తిర్విభ్రమఃకిలకించితం॥ మోట్టాయితంకుట్టమితంబిబ్బోకోలలితంతథా॥ మతా

హాలంబదకిరంవిహృగంహాసశక్యపి। ఏవంశృంగా
రచేష్టాస్యురష్టాదశవిధామతాః॥

టీ॥ భావమనియు-హావమనియు హేలయనియు - మాధుర్యమ
నియు ధైర్యమనియు లీలయనియు-విలాసమనియువిచ్ఛిత్తియనియు-
విభ్రమమనియు- కిలకించితమనియు మొట్టాయితమనియు కుట్టమి
తమనియు-బిభ్వోకమనియు-లలితమనియుకుతూహలమనియు-చకిత
మనియు- విహృతమనియు- హాసమనియు-యీప్రకారంబుగాపది
నెనిమిది-విధంబులుశృంగారచేష్టంబులు-జెప్పబడియుండును.

—* భావలక్షణమ్ *—

శ్లో॥ రసాభిజ్ఞానయోగ్యత్వంభావఇత్యభిధీయతే॥

టీ॥ శృంగారాది నవరసములయొక్క - జ్ఞానమునకు యోగ్య
మైనది- భావమనబడును. ... ... *

—* హావలక్షణమ్ *—

శ్లో॥ ఈషద్గర్వవికారస్తు భావోహావః ప్రకీర్త్యతే॥

టీ॥ స్వల్పముగజూడబడిన వికారంబుగల - భావము - హా
వమనబడును- —* హేలాలక్షణమ్- *—

శ్లో॥ సువ్యక్తవిక్రియోభావో హేలేతిప్రతిపాద్యతే॥

టీ॥ చక్కగావ్యక్తంబైన-విక్రియగలభావము హేలయనబడును

మాధుర్యలక్షణమ్

శ్లో॥అభూషణేపిరమ్యత్వంమాధుర్యమితికథ్యతే ॥

టీ॥ భూషణాభావంబైనపటికిన్ని- రమ్యముగా యుండుట
మాధుర్యంబనబడును

—* ధైర్యలక్షణమ్- *—

శ్లో॥ శీలాద్యలంఘనంనామధైర్యమిత్యభిధీయతే॥

టీ- శీలాదులయొక్క- దాటక-యుండుట- ధైర్యమనుబడును-

—* లీలాలక్షణమ్. *—

శ్లో॥ప్రియానుకరణంలీలావాగ్భిగతాగ్రరచేష్టితైః॥

టీ॥ వాక్కులు- గమనము- చేష్టలు-వీట్లచేత - ప్రియునియనుక
రించుట లీలయనుబడును- ... ... *

—* విలాసలక్షణమ్. *—

శ్లో॥తాత్కాలికోవికారస్స్యాద్విలాసోదయిరేక్షణే॥

టీ ॥ ప్రియుణిజూడడమందు - తత్కాలోచితంబైన - వి
కారము- విలాసమనుబడును. ... ... *

—* విచ్ఛిత్తిలక్షణమ్. *—

శ్లో॥ విచ్ఛిత్తిరతిరమ్యత్వంస్వల్పైరవిభూషణైః॥

టీ॥స్వల్పంబులైనపటికిన్ని- భూషణములు- చేత - అతిరమ్య
ముగాయుండుట విచ్ఛిత్తియనుబడును. ... ... *

—* విభ్రమలక్షణమ్. *—

శ్లో॥ విభ్రమస్త్వరయాకాలేభూషాస్థానవిపర్యయః॥

టీ॥ త్వరజాత కాలమునందు - ఆభరణములయొక్క -
స్థానవైపరీత్యము - విభ్రమంబనబడును. ... *

—* కిలకించితలక్షణమ్. *—

శ్లో॥ రోషాశ్రుహర్షభీత్యాదేస్సంకరఃకిలకించితమ్॥

టీ॥ రోషము- కన్నీరు- హర్షము- భీతియు-యివిమొదలై
నవాట్ల- యొక్కసంకరము- కిలకించితంబనబడును- *

—* మొట్టాయితలక్షణమ్. *—

శ్లో॥ మొట్టాయితంస్యాదిష్టస్యకథాదౌహావసూచనం॥

టీ॥ ప్రియుణి- యొక్క- కథాదులయందు - స్వాభిప్రాయము
నుసూచన చేయుట-మొట్టాయితంబనబడును. ... *

—* కుట్టమితలక్షణమ్. *—

శ్లో॥ సమ్మదేనాపిసుఖాధిక్యంరతౌకుట్టమితంమతం।

టీ॥ సంసర్గమైనపటికిన్ని- రత్యాదులయందు అత్యంత - సుఖముగలుగుట- కుట్టమితమనబడును. ... ... *

బిబ్బోకలక్షణమ్.

శ్లో॥ మనాక్ప్రియకథాలాపేబిబ్బోకోనాదరక్రియా ॥

టీ॥ ప్రియకథలును-శేష్టటసమయమునందు- స్వల్పముగా- అనాదరవ్యాపారముచేసుట - బిబ్బోకమనబడును. ... *

లలితలక్షణమ్.

శ్లో॥ సుకుమారాంగవిన్యాసోలలితంపరికీర్త్యతే॥

టీ॥సుకుమారంబైన- అంగవిన్యాసము- లలితమనబడును.

కుతూహలలక్షణమ్.

శ్లో॥కుతూహలంరమ్యదృష్టౌచాపలంపరికీర్త్యతే॥

టీ॥రమ్యమైనవస్తువులయొక్క-జూచుకువిషయంబైన-చపలతా-కుతూహలమనబడును. ... ... *

చకితలక్షణమ్-

మూ॥ చకితంభయసంభ్రమః॥

టీ॥భయముచేతనైన సంభ్రాంతియు - చకితమనబడును-

విహ్వలలక్షణమ్-

శ్లో॥ విహ్వలంప్రాప్తకాలస్య వాక్యస్యాకథనంహ్రియా॥

టీ॥ ప్రాప్తంబైనకాలమునకు- లజ్జచే- వాక్యము చెప్పకయుండుట- విహ్వలంబనుబడును- ... ... *

హసితలక్షణమ్-

శ్లో॥ అకస్మికంతుహసితంయావనాదివికారజం।

టీ॥ యౌవనాదుల జేతబుట్టిన- అకస్మికనగువు-హసితమనుబడును-

అథదశావస్థాః

శ్లో॥చక్షుఃప్రీతిశ్చింతాసంకల్పోగుణనుతిః క్రియాద్వేషః॥
తాపోలజ్జాత్యాగోన్మాదోమూర్ఛామృతిదశావస్థాః॥

టీ॥చక్షుఃప్రీతియనియు-చింతాయనియు- సంకల్పమనియు- గుణనుతియనియు- క్రియాద్వేషమనియు- తాపమనియు- లజ్జాత్యాగమనియు- ఉన్మాదమనియు- మూర్ఛాయనియు- మృతియనియు - దశావస్థలు-చెప్పబడియుండును- ... ... *

చక్షుఃప్రీతిలక్షణమ్,

శ్లో॥ చక్షుఃప్రీతిస్పృహారమ్యేదృష్టేబాలంబనేక్రతే।
కౌతుకస్వేదరోమాంచహర్షవిస్మయసాధ్వసైః॥
చాపలస్తంభలజ్జాద్యైరనుభావ్యాభవేదియం।

టీ॥ రమ్యమైన- ఆలంబనము వినబడినదాయనా - జూడబడినదాయనా- దానియందు - గలిగిన యిచ్ఛా - చక్షుఃప్రీతియనుబడును- యిచికోతుకము- చమటనీరు- పులకరించుట-హర్షము- ఆశ్చర్యము- భయము- చపలత- స్తంభము-సిగ్గు - యివిమదులైన- వాట్లజేత-భావింపబడియుండును- ... ...*

చింతాలక్షణమ్,

శ్లో॥ కేనోపాయేన సంసిద్ధ్యేత్కదాతేనసమాగమః।
దూతీముఖేనకింవాస్య మిత్యాద్యూహో విచింతనం॥ అత్రానుభావానిశ్వాసధ్యానస్రస్తాంగతాదయః ॥ వలయాదిపరామర్శస్వేదాంబు పులకాదయః ॥ శయ్యాసనాది విక్షేపశిక్షా ద్యాస్మరకల్పితాః ॥ నిలజ్జత్వపీడనంచైవ మూర్ఛాద్యాస్యుర్వక్రియామతాః॥

టీ॥ వానితోదసమాగమము యప్పుడు - యేవుపాయముచేత

సిద్ధించును- దూతికాముఖచేత యెమనిచెప్పిబంపింపును యనెడి యిత్యాదులునుహించుట చింతయనుబడును-దీనియందు - అనుభావము- నిశ్వాసము- ధ్యానము- సోలినదేహముగలుగుట- కటకము మదులగుయాభరణములయొక్కస్పర్శనము-చెమటనీరు-పులకంబులు- మదులైన-శయ్యాసనాదులయందు ద్వేషము - మన్మథునిచేగల్పింపబడిన-బెప్పుజూపులు - ఇత్యాదివిక్రియలు - గలుగును - *

సంకల్పలక్షణమ్.

శ్లో॥మనోరథస్యాత్సంకల్ప స్తత్సమాగమగోచరః। ఔ
త్సుక్యస్వేదరోమాంచస్మృతిశ్వాసాక్షిమీలనైః॥బా
హ్యార్థస్యాపరిజ్ఞానేనానుభావ్యోభవేదసౌ॥

టీ ॥ ప్రియునియొక్క--సమాగమమునకుగోచరంబైనమనోరథము - సంకల్పమనబడును- యిది - ఆసక్తి- చెమటనీరు - పులకరించుట- స్మరించుట- నిట్టూర్పు-నేత్రోన్మీలనము - వీట్లుచేతను- బాహ్యంబునందుండెడిపదార్థముయొక్కపరిజ్ఞానంబులేకబోవుటయందు- అనుభావింపయోగ్యముకానదియగును.

గుణనుతిలక్షణమ్,

శ్లో॥భవేద్గుణనుతి స్తస్యరూపాదిపరికీర్తనం। రోమాంచోగద్గదావాణీభావావరణవీక్షణం॥ తత్పంగచింత సంసత్యాగండస్వేదాదయోపిచ । ఔత్సుక్యహర్ష స్మృత్యాద్యాఅనుభావాఇహస్మృతాః॥

టీ॥యాప్రియుని గుణంబులయొక్కస్తోత్రము - సౌందర్యాదులునుకీర్తించుట-గుణనుతియనుబడును - దీనియందురోమాంచము గద్గదస్వరముతోబలుకుట - సాభిప్రాయావలోకనము - సఖితోడయతనిసంగమమునుగురించి చింతించుట - కపోలంబులయందు- చమటలూరుట- ఔత్సుక్యము-హర్షము-స్మృతి- యివిమదులైనఅనుభావంబులు- గలుగును. ... ... *

క్రియాద్వేషలక్షణమ్.

శ్లో॥ క్రియాద్వేష స్తతోన్య గ్రవిద్వేషోభోజ్యవాసుని ।
చింతానిశ్వాసదైన్యాశ్రుకళాజాగరపాండుతాః॥విషా
దోగ్లానిరిత్యాద్యాఅనుభావా స్తదుద్భవాః॥

టీ॥ ప్రియుడుగంటే-ఇతరములైన-భుజింపవస్తువులయందు-విశేషమైనద్వేషము- క్రియాద్వేషంబనబడును- చింత- నిట్టూర్పు-దీనత- కన్నీరు- నిద్రాభావము-వైవర్ణ్యము - విషాదము - బడలికయుండుట - యివిమదులుగాగల- అనుభావములు-యాక్రియాద్వేషావస్థమువల్లబుట్టును-

తాపలక్షణమ్

శ్లో॥ తత్ప్రాప్తిర్విప్రకర్షేణతాపస్యాత్కామజోజ్వరః।
వైవర్ణ్యమశ్రువైక్లవ్యంశయనేపరివర్తనం। నిశ్వా
సమూర్ఛాశోషాద్యాఅనుభావాస్తదుద్భవాః॥

టీ॥ ప్రియుని ప్రాప్తియొక్క-దైర్యముచేతను- కామసంభూతంబైనజ్వరముతాపమనబడును-వైవర్ణ్యము-కన్నీరు-గద్గదస్వరము-సానుపుయందుబొర్లడము-నిట్టూర్పు-మూర్ఛ-శోషము-యివిమదులైన అనుభావంబులు- తాపదశమువల్ల-యుద్భవమైయుండును-

లజ్జాత్యాగలక్షణమ్,

శ్లో॥లజ్జాత్యాగస్త్రపాహానిరౌత్సుక్యాది సముద్భవా।
ఉల్లంఘనంభవేద్వాంగారవాగణనంతథావిషా
దోవ్యగ్రతాదైన్యమిత్యాద్యైరనుభావ్యతే ॥

టీ॥ ఔత్సుక్యాదులవలనబుట్టినవి సిగ్గులేకబోవుట- లజ్జాత్యాగమనబడును- వాకుచాలు వుల్లంఘనచేయడము - పెద్దతనమును - యెంచకబోవుట- విషాదము- వ్యగ్రతా- దైన్యము- యిత్యాదుల

జేతస్సభావింపబడును-

ఉన్మాదలక్షణమ్

శ్లో॥ సర్వావస్థాసుసర్వత్ర తన్మనస్కతయాసదా। అ
తస్మిన్నస్థితిర్భ్రాంతి రున్మాదోవిరహాద్భవా॥ త
త్రచేష్టాస్తువిజ్ఞేయా ద్వేషస్వేప్సితవస్తుని॥ దీర్ఘో
మాహుశ్చనిశ్వాసోనిర్నిమేషతయాస్థితిః । అనిమి
త్తస్మితధ్యానగానమోహాదయోపిచ॥ అకాండ
గమనోత్థానశంకాద్యాఅపిక్రియాః । విషాదమ
దరోషాద్యాఅనుభావాఇహస్మృతాః॥

టీ॥ నిరంతరము - సర్వావస్థలయందు - నాయకునియందు-మ
నస్సుగలిగినదాటచేత - దానియందు - విరహముచేతబుట్టిన యిది
యేఅనుభ్రాంతి ఉన్మాదమనబడును - చేష్టలు - యీవున్మాదావ
స్థయందు - దెలియతగినదియేవి యనగా - ఇష్టమైనవస్తువు యం
దుద్వేషము - దీర్ఘంబైన నిట్టూర్పును మాటిమాటికి విడుచు
ట - రెప్పపాటులేకబోవుట - దోడయుండుట - నిమిత్తములేక-
చిరునవ్వు - ధ్యానము - గానము - మూర్ఛాదులు - నిర్నిమిత్త
కముగ గమనము - లేవుట - శంక - మదులైన - విషాదము -
మదము - రోషమువదులైన వికారములు - అనుభావాదులు- ఈ
వున్మాదావస్థయందుగలిగియుండును. ...

మూర్ఛాలక్షణమ్

శ్లో॥ తాపాతిశయాత్తదప్రాప్త్యా మూర్ఛాజ్ఞా
నక్షయో మహాన్ । ఇదమిష్టమనిష్టంతదితి
వేత్తినకించన ॥ నోత్తరంభాషతేప్రశ్నేనేక్ష
తేనశృణోతిచ । క్రమేణమందాపు చ్ఛ్వసని
శ్వాసానష్టచేష్టతా ॥ స్పర్శానభిజ్ఞతేత్యా

ద్యాభవంత్యత్రానుభావకాః॥

టీ॥ ప్రియము - రాకబోవుట చేతనైన - తాపాతిశయంబ
బ్బుట్టిన - జ్ఞానమంతయించిబోవుట మూర్ఛయనుబడును- ఇది
యిష్టము - యిదిఅనిష్టము - ఇట్లని-స్వల్పంబైన- దెలియకయుం
డుట - పిలిచినను - బలుకకయుండుట - జూడకయుండుట - పి
లిచినవినకనేయుండుట - క్రమంబుగా-మందంబైన - పుచ్ఛ్వసని
శ్వాసంబులు - చేష్టలుజేయక నుండుట - స్పర్శించినను - దెలి
యక - నుండుట - యివిమదులైనవి - ఈమూర్ఛ వసయందు-
గలుగును. ... ... *

మృతిలక్షణమ్

శ్లో॥ స్మరోత్థామరణేచ్ఛాచేన్మృతి రిత్యభిధీయ్యతే।
లీలాశుకవినోదాదిన్యాసస్నిగ్ధ సఖీకరే ॥ కల
కంఠకలాలాపశ్రుతిమంజానిలాశ్రయః। జ్యో
త్స్నాప్రవేశసూకందమంజరీప్రేక్షణాదయః॥ఉ
ద్బంధనాదిసంన్యాసాస్సాప్రదృష్ట్యాదయస్త్విహ॥

టీ॥ మన్మథునిచేతబుట్టిన- మరణేచ్ఛామృతియనుబడును- విలా
సాన్వితంబైనశుకముయొక్క- వినోదాదిన్యాసమును-సమానవయస్క
లైనగు- సఖిహస్తమనందు-వుంచడము-కోకిలలుయొక్క - అవ్య
క్తమధురంబులగు పలుకులను - వినుట - మందమారుతముయొ
క్క-ఆశ్రయమును జేసుట- చంద్రిక యందుప్రవేశించుట - తీయ్య
నిమామిడివృక్షముయొక్క-పువ్వుగుచ్ఛమునుజూడడమువదులైన-వా
టిను-యాపేక్షించుట ఉద్బంధనాదులయందు-సన్నాహము - కన్నె
రులోడజూడడమువదులైన-మృతియనెడియవస్థయందుగలుగును.

ఇతిభావప్రకరణంసమాప్తం.

అక్షస్వరప్రకరణమ్-

శ్లో॥ చైతన్యంసర్వభూతానాంనిర్వృతింజగదాత్మనాం।
నాదబ్రహ్మతదానందమద్వితీయముపాస్మహే॥

టీ॥ సమస్తప్రాణులకు-చైతన్యస్వరూపంబగు - జగన్నివజనుల మనస్సుకు- సుఖస్వరూపంబగు- వస్త్వంతరరహితంబగు- బ్రహ్మానందస్వరూపంబైన - ఆనాదబ్రహ్మమును - వుపాసనజేయుదున్నాము- ... ... *

శ్లో॥ నాదోపాసనయాదేవాబ్రహ్మవిష్ణుమహేశ్వరాః॥
భవంత్యుపాసితానూనంయస్తాదేతే తథాత్మనా॥

టీ॥ బ్రహ్మవిష్ణుమహేశ్వరులనెడి దేవతలు-నాదోపాసనమును జేయు- యాకారణమువల్ల- వుపాసనజేయబడ్డవారగుచున్నారో- ఆకారణమువల్ల నాదేవతను-ముపాసనజేయబడుచున్నారు. *

శ్లో॥ ఆత్మావివక్షమాణోయంమనః ప్రేరయతేమనః।
దేహస్థంవహ్నిమూహంతిసప్రేరయతిమారుతం॥

టీ॥ తనచేతనవిచారింపబడిన - ఆత్మ - మనస్సును - ఉద్భోధించును - ఆమనస్సుశరీరమందుండెడి - అగ్నినిగొట్టును - ఆయగ్ని వాయువును ప్రేరించును - ఆత్మమనస్సు - అగ్నివాయువు - ఈ నాల్గుకారణములై - నాదమునుబుట్టించును- ... *

శ్లో॥ బ్రహ్మగ్రంథిస్థితోనాదఃక్రమాదూర్ధ్వంప్రవర్తతే।
నాభిహృత్కంఠమూర్ధాస్యేష్వావిర్భవతిసధ్వనిః॥

టీ॥ బ్రహ్మగ్రంథియందుండెడి - యానాదము - పూర్ధ్వముఖమైనడచినదగుచుండగను - క్రమమున-నాభి - హృదయము-కంఠము - మూర్ధ్ని - ముఖము - అయిదుస్థానములయందు-ఆవిభవించును. ... ... *

శ్లో॥ నాదోతిసూక్ష్మస్సూక్ష్మశ్చపుష్టోపుష్టశ్చకృత్రిమః॥

ఇతిపంచాతిధాధత్తేపంచస్థానస్థితిక్రమాత్॥

టీ॥ యీప్రకారమున - అయిదుస్థానములందుండెడి-యానాదము- వరసగా -నాభియందున్నవుడు-అతిసూక్ష్మమనియు-హృదయమందు - సూక్ష్మ మనియు - కంఠమునందు పుష్టమనియు-మూర్ధ్నియందు-అపుష్టమనియు-ఆస్యమునందు-కృత్రిమమనియు-అయిదునామంబులనుధరించియుండును-

యీనాదశబ్దమునకుఅర్థము

శ్లో॥ నకారంప్రాణనామానిందకారమనలంవిదుః।
జాతస్యప్రాణాగ్నిసంయోగాత్తేననాదోభిధీయతే॥

టీ॥ యీనాదముయనెడి-యీరెండు అక్షరములందుండెడి-నయనెడిఅక్షరము-ప్రాణంబనబడును-ద-యనెడి అక్షరము-అగ్నియనిజెప్పబడియుండును- ప్రాణాగ్నులయొక్క సంయోగమువలన-నాదమనిజెప్పబడియుండును- ... ... *

శ్లో॥వ్యవహారేత్వసౌత్రేధాహృదిమంద్రోభిధీయతే। కంఠేమధ్యోమూర్ధ్నితారోద్విగుణశ్చోత్తరోత్తరః॥

టీ॥ యీనాదము- వ్యవహారమునందు-మూడువిధములుగానుండును-అదియెట్లనిన- యీనాదము-హృదయమునందున్నవుడు మంద్రమనియు- కంఠమందున్నవుడు- మధ్యమమనియు-మూర్ధ్నియందున్నవుడు- తారమనియు-జెప్పబడియుండును- హృదయ- కంఠ-మూర్ధస్థానంబులయందు - నాదము- యేయేప్రమాణము-నగుచునుండునో- ఆనాదము- వుత్తరోత్తరం- యొకటి-యొకటికి-ద్విగుణితంబైయుండును. యీమేమంద్రమధ్యమ- తారంబులనిజెప్పబడియుండును. ... ... *

నాదారోహణావరోహణలక్షణమ్.

శ్లో॥ఆహతోనాహతశ్చైవనాదోద్విధోవతః। ఉభ

యోరపిసంయోగాదాహతః పరికీర్తితః ॥ ఆకాశ
సంభవోనాదఅనాహతఉదాహృతః|ఆరోహిణ్యా
హతశ్చైవఅవరోహిణ్యనాహతః॥

టీ॥ ఆనాదము-ఆహతమనియు- అనాహతమనియు- రెండుప్ర
కారంబులుగాయుండును- యీ రెంటియొక్క—సంయోగమువలన-
ఆహతమన బడును - ఆకాశమునందు - బుట్టిన నాదము - అనా
హతమనబడును. ఆహతంబు- ఆరోహిణిసంజ్ఞగలిగినది- అనాహ
తంబు-అవరోహిణి- సంజ్ఞగలిగినదియని- తాత్పర్యము. *

స్వరోత్పత్తిలక్షణమ్.

శ్లో॥తంనాదంసప్తధాకృత్వా తథాషడ్జాదిభిస్స్వరైః॥
షడ్జో ఋషభగాంధారౌమధ్యపంచమధైవతాః॥
నిషాదశ్చేతిసప్తైతేస్వరాఃప్రోక్తామనీషిభిః|
తేషాంసంజ్ఞా సరిగమపధనీతియథాక్రమం॥

టీ॥ఆనాదంబును-షడ్జాదిసప్తస్వరములచే-యేడుభాగములగాజేసి-
అట్లనే-విద్వాంసులచేత-షడ్జమనియును-ఋషభమనియునుగాంధా
రమనియును-మధ్యమంబనియు-పంచమంబనియును-దైవతంబనియు
ను-నిషాదమనియును-యీసంజ్ఞలుగలిగినవి-స్వరంబులుయేడని-జ
ప్పబడి- వీట్లకు- సరిగమపధనియని- యేడుయక్షరంబులను-
క్రమముదప్పకనట్టు- సంజ్ఞలు - నిచ్చినారనితాత్పర్యము - యీ-స
ప్తస్వరంబులయొక్క— ఆరోహణావరోహణంబులే- మూర్ఛనా-
సరళి-యనిపించుకొనును- యీ స్వరములచేతనే - అలంకారం-
లు- గీతంబులు-తానంబులు- రాగంబులు- బుట్టును. *

షడ్జస్వరోత్పత్తిలక్షణమ్.

శ్లో॥జాతషడ్జస్స్వమాయాంచరౌద్రతాత్యోధాస్కరోదధ
ఆంగీరసఋషిర్బ్రాహ్మీదేవతాపరికీర్తితా॥

టీ॥షడ్జస్వరంబు- అమావాస్య- ఆర్ద్రానక్షత్రము - సూర్యో
దయకాలమువీట్లయందు-ఆంగీరసఋషి - బ్రాహ్మీదేవతాకంబై
బుట్టియుండును. ... ... *

ఋషభస్వరోత్పత్తిలక్షణమ్.

శ్లో॥త్రయోదశ్యాంతుమధ్యాహ్నేఋషభోపుష్యఋక్షకే॥
భృగుస్తస్యఋషిర్మాహేశ్వరీప్రోక్తాదేవతా॥

టీ॥ ఋషభస్వరంబు। త్రయోదశీ- మధ్యాహ్నసమయము-పు
ష్యనక్షత్రము- వీట్లయందు- భృగుఋషి- మాహేశ్వరీదేవతాకం
బై- బుట్టియుండును- ... ... *

గాంధారస్వరోత్పత్తిలక్షణమ

శ్లో॥ రేవత్యామపరాహ్ణేతుగాంధారఃపంచమీతిథౌ।
కాశ్యపశ్చఋషిస్తస్యకౌమారీదేవతాస్మృతా॥

టీ॥ గాంధారస్వరంబు- పంచమీ అపరాహ్ణకాలము- రేవతీ
నక్షత్రము-వీట్లయందు- కాశ్యపఋషి- కౌమారీదేవతాకంబై-బు
ట్టియుండును- ... ... *

మధ్యమస్వరోత్పత్తిలక్షణమ్.

శ్లో॥మధ్యమోస్తంగతేసూర్యేవిశాఖాష్యేష్టమీతిథౌ।
గౌతమశ్చఋషిస్తస్యవైష్ణవీదేవతాస్మృతా॥

టీ॥ మధ్యమస్వరము- సూర్యాస్తమయ- సమయము- విశాఖా
నక్షత్రము- అష్టమీదినము-వీట్లయందు - గౌతమ-ఋషియు-వైష్ణవీ
దేవతాకంబై బుట్టియుండును. ... ... *

పంచమస్వరోత్పత్తిలక్షణమ్.

శ్లో॥పంచమోభూత్పూర్వరాత్రౌద్వాదశ్యాంజ్యేష్ఠఋక్షకే।
వసిష్ఠశ్చఋషిస్తస్యవారాహీదేవతాస్మృతా॥

టీ॥ పంచమస్వరము- ద్వాదశీ-పూర్వరాత్రి - జ్యేష్ఠానక్షత్ర

ము-పీట్లయందు-వసిష్ఠరుషి-వారాహీదేవతాకంబై బుట్టియుండును.

దైవతస్వరోత్పత్తిలక్షణమ్.

శ్లో॥ చతుర్థ్యామథవా రాత్రేచ్ఛదైవతో మఖరుక్షకే।
వాత్స్యాయనరుషిస్తస్యమాహేంద్రీదేవతాస్మృతా॥

టీ॥ దైవతస్వరము- చతుర్థీ- అథవా రాత్రి - మఘానక్షత్రము పీట్లయందు - వాత్స్యాయనరుషి - మాహేంద్రీ దేవతాత్మకంబై బుట్టియుండును. ... ... *

నిషాదస్వరోత్పత్తిలక్షణమ్.

శ్లో॥ రుషినిషాదః కుత్సోభూచ్చాముండాదేవతాస్మృతా।
అరుణస్యోదయేకాలేదశమ్యాంచైతరుక్షకే॥

టీ॥ నిషాదస్వరము- దశమి- చిత్తానక్షత్రము-అరుణోదయకాలము - పీట్లయందు - కుత్సరుషిచాముండీ దేవతాత్మకంబై బుట్టియుండును. ... ... *

యీసప్తస్వరములకు ఉపదేవతలు-

శ్లో॥ షడ్జస్యనారదః ప్రోక్తఋషభస్య సరస్వతీ। గాంధారస్యానలశ్చైవమధ్యమస్యదివాకరః॥ పంచమస్యగణేశశ్చదైవతస్యానిలాత్మజః॥ నిషాదస్యవిధుశ్చాపి దేవతాస్సప్తకీర్తితాః॥ ... ... *

టీ॥ షడ్జస్వరము-నారదదేవతాత్మకమనియు-ఋషభస్వరము సరస్వతీదేవతాత్మకమనియు-గాంధారస్వరము- అగ్నిదేవతాత్మకమనియు- మధ్యమస్వరము-సూర్యదేవతాత్మకమనియు- పంచమస్వరము-గణేశదేవతాత్మకమనియు- దైవతస్వరము - ఆంజనేయదేవతాత్మకమనియు- నిషాదస్వరము- చంద్రదేవతాత్మకమనియు- యీసప్తస్వరములకు-క్రమముగా చెప్పబడినవారలు- ఉపదేవతలనితాత్పర్యము. ... ... *

యీసప్తస్వరములకు- ఉపమేయంబలు-

శ్లో॥ మయూరస్యస్వరఃషడ్జంఋషభోవృషభధ్వనిః। అజోవదతిగాంధారంక్రౌంచఃక్వణతిమధ్యమం॥ పంచమంకోకిలోవక్తిదైవతంజాయతేహయాత్। గజాన్నిషాదస్సంజాతఏతేమస్వరసంభవః॥

టీ॥ మయూరము-షడ్జస్వరమునుబలుకును- వృషభము- ఋషభస్వరమునుబలుకును- మేకముగాంధారస్వరమునుబలుకును-క్రౌంచము-మధ్యమస్వరమునుబలుకును-కోకిలపంచమస్వరమును- బలుకును-అశ్వము దైవతస్వరమును బలుకును- గజము- నిషాదస్వరమునుబలుకునుయనితాత్పర్యము- *

సప్తస్వరములవంశములు-

శ్లో॥ దేవవంశాస్తుషడ్జాఃపంచమఃపితృవంశజః। రిధాఋషీకులేజాతౌనిషాదోనరవంశజః॥ *

టీ॥ షడ్జగాంధారమధ్యమస్వరములు - దేవవంశంబునబుట్టినవి-పంచమస్వరముపితృవంశంబునబుట్టినది-ఋషభదైవతస్వరంబులుఋషివంశంబున-బుట్టినవి- నిషాదస్వరము- రాక్షసవంశంబునబుట్టినదనితాత్పర్యము- యీసప్తస్వరములజాతులు-

శ్లో॥ బ్రాహ్మణౌషడ్జమధ్యౌజ్ఞేయౌఋషిధౌక్షత్రియజాతిజౌ।
నిగాదౌవైశ్యవితిప్రోక్తౌపంచమశూద్రజాతిజః॥

టీ॥ షడ్జమధ్యమస్వరములు బ్రహ్మవంశమందుబుట్టినవి-ఋషభదైవతస్వరములు-క్షత్రియవంశమందు- బుట్టినవి-నిషాదగాంధారస్వరములు- వైశ్యవంశమునందుబుట్టినది పంచమస్వరము - శూద్రవంశమునందుబుట్టినదియనితాత్పర్యము-

యీసప్తస్వరములఆయుఃప్రమాణము

శ్లో॥ అశీతిస్సప్తతిష్షష్టిఃపంచచత్వారిత్రింశత్। వింశతిర్జా

యతెవర్షంవజ్జీనాంతయోక్రమాత్॥

టీ॥ షడ్జస్వరమునకు- ౧౦ సంవత్సరములు- ఋషభస్వరమునకు-౭౦ సంవత్సరములు- గాంధారస్వరమునకు ౬౦ సంవత్సరములుమధ్యమస్వరమునకు-౫౦సంవత్సరములు-పంచమస్వరమునకుర౦ సంవత్సరములు ధైవతస్వరమునకు- ౩౦సంవత్సరములు - నిషాదస్వరమునకు- ౨౦సంవత్సరములు-యీక్రమంబుగ సప్తస్వరంబులకు ఆయుస్సను-దెలుసుకోవలెననుట-

యీసప్తస్వరములవారములు

శ్లో॥రవిబుధశనిశుక్రస్సోమోభౌమోబృహస్పతిః॥

టీ॥ షడ్జస్వరమునకు-రవివారము -ఋషభస్వరమునకు- బుధవారము- గాంధారస్వరమునకు- శనివారము- మధ్యమస్వరమునకు- శుక్రవారము- పంచమస్వరమునకు- సోమవారము-ధైవతస్వరమునకు-అంగారకవారము- నిషాదస్వరమునకు-గురువారము-యీక్రమంబుగా-సప్తస్వరములకు-వారంబులను దెలుసుకోవలయు

యీసప్తస్వరములరాసులు-

శ్లో॥వరీన్యయుగ్మకటకౌగస్సింహోమధ్యమస్తులా । పథ
నుధనఘటశ్చైవనిషాదోమీనరాశిగః॥

టీ॥ షడ్జస్వరమునకు-మిథునరాశి- ఋషభస్వరమునకు-కర్కాటకరాశి- గాంధారస్వరమునకు- సింహరాశి మధ్యమస్వరమునకు తులారాశి- పంచమస్వరమునకు- ధనూరాశి ధైవతస్వరమునకు - కుంభరాశి- నిషాదస్వరమునకు- మీనరాశి యీచొప్పున -సప్తస్వరములకు-స్వరాసులని దెలియవలయు-

యీస్వరములయొక్కముఖసంజ్ఞలు

శ్లో॥ చతుస్త్రిద్విముఖంచైవచతుర్ముఖాభవతుర్ముఖం।
త్రిముఖంద్విముఖంచైవస్వరాణామాననంభవేత్॥

టీ॥ షడ్జమునకు-నాల్గుముఖములు- ఋషభమునకు - మూడుముఖములు- గాంధారమునకు- రెండుముఖములు - మధ్యమమునకు- నాల్గుముఖములు- పంచమమునకు-నాల్గుముఖములు - ధైవతమునకు- మూడుముఖములు- నిషాదమునకు - రెండుముఖములు- యీచొప్పున - షడ్జాది సప్తస్వరంబులు ముఖములు గలిగినవియని తాత్పర్యము. ... ... *

యీస్వరములయొక్క నేత్రసంఖ్య.

శ్లో॥అష్టారుతుశ్చతుశ్చైవఅష్టావష్టాతథైవచ।
ఋతుర్వేదాక్షిసంఖ్యాదస్వరాణాంనేత్రమీరితం॥

టీ॥షడ్జమునకు- యెనిమిది-నేత్రములు-ఋషభమునకు- ఆరునేత్రములు- గాంధారమునకు-నాల్గునేత్రములు-మధ్యమమునకు-యేనిమిది-నేత్రములు- పంచమమునకు - యెనిమిది నేత్రములు- ధైవతమునకు- ఆరునేత్రములు- నిషాదమునకు- నాల్గునేత్రములు-యీచొప్పున- సప్తస్వరములయొక్క నేత్రసంఖ్యదెలియదగ్గది. *

యీసప్తస్వరములయొక్కనాసికములసంఖ్య.

శ్లో॥ వేదత్రిణీచయుగ్మంచఅంబుధిర్యుగమేవచ।
లోకశ్చయమళంచైవస్వరాణాంనాసికాస్మృతాః॥

టీ॥షడ్జమునకు- నాసికములు-౪- ఋషభమునకునాసికంబులు-౩- గాంధారమునకు- నాసికంబులు- ౨- మధ్యమమునకు- నాసికంబులు-౪- పంచమంబునకు-నాసికంబులు-౪-ధైవతమునకు,నాసికంబులు-౩- నిషాదమునకు- నాసికంబులు- ౨ - యీచొప్పున-సప్తస్వరములకు- నాసికసంఖ్య-దెలియదగ్గది. ... *

యీసప్తస్వరములశ్రోత్రములసంఖ్య.

శ్లో॥ అష్టౌరుతుశ్చతుశ్శ్రోత్రమష్టావష్టావృతిస్తథా॥
ఋతువేదశ్రోత్రసంఖ్యావజ్జీనామితిక్రమాత్॥

టీ॥ షడ్జమునకు శ్రోత్రంబులు - యెనిమిది - ఋషభమునకు- శ్రోత్రములు ఆరు - గాంధారమునకు- శ్రోత్రములు-నాల్గు- మధ్యమమునకు - శ్రోత్రములు యెనిమిది- పంచమమునకు - శ్రోత్రములు యెనిమిది - ధైవతమునకు - శ్రోత్రములు ఆరు- నిషాదమునకు- శ్రోత్రములు- నాల్గు- యీచొప్పున - సప్తస్వరములకు-శ్రోత్ర- సంఖ్యదెలియతగ్గది ... ... *

యీసప్తస్వరశరీరవివరణము.

శ్లో॥ స్థూలసూక్ష్మస్థూలదీర్ఘాస్వసూక్ష్మస్థ్థదేవచ।
దీర్ఘాతిస్థూలదేహశ్చషడ్జాదీనాంక్రమాద్భవేత్॥

టీ॥షడ్జమునకు- స్థూలదేహము - ఋషభమునకు-సూక్ష్మదేహము- గాంధారమునకు - స్థూలదీర్ఘదేహము-మధ్యమునకు సమదేహము - పంచమునకు- పృథుదేహము - ధైవతమునకుదీర్ఘదేహము - నిషాదమునకుఅతిస్థూలదేహము - యీచొప్పున సప్తస్వరములకు - దేహంబులుగలిగియుండును. ... *

యీసప్తస్వరములభుజసంఖ్యా-

శ్లో॥ అష్టావృతుశ్చతుర్బాహురష్టావష్టౌరసప్తధా॥
చతుశ్చతుక్రమాద్భవేంస్వరాణాంబాహురీరితః॥

టీ॥ షడ్జమునకు-భుజంబులుయెనిమిది - ఋషభమునకు భుజంబులు ఆరు - గాంధారమునకు - భుజంబులు నాల్గు - మధ్యమంబునకు భుజంబులు యెనిమిది - పంచమమునకు - భుజంబులు- యెనిమిది- ధైవతమునకు - భుజంబులు ఆరు - నిషాదమునకు- భుజంబులు యెనిమిది - యీచొప్పునక్రమంబుగ - సప్తస్వరములకు- భుజసంఖ్యగలిగియుండును. *

యీసప్తస్వరపాదసంఖ్యా

శ్లో॥ పసజవ్యత్యగంచైవగజానాగరసస్తథా । వేదసం

ఖ్యాపాదభేదాఃషడ్జాదీనాంప్రకీర్తితాః॥

టీ॥ షడ్జమునకు పాదములు- ౮- ఋషభమునకు పాదములు- ౬- గాంధారమునకు పాదములు- ౪- మధ్యమమునకు- పాదములు- ౮ - పంచమమునకు పాదములు- ౮ - ధైవతమునకు- పాదములు- ౬- నిషాదమునకు పాదములు- ౪- యీచొప్పున- సప్తస్వరములకు- పాదంబులుగలిగియుండును. ... *

యీసప్తస్వరవర్ణంబులు.

శ్లో॥ పద్మాభఃపింజరఃస్వర్ణవర్ణః కుందప్రభాసితః।
పీతఃకబుంరభిధ్యేతేషడ్జాదీనాంయథాక్రమం॥

టీ॥ షడ్జమునకు పద్మవర్ణము - ఋషభమునకు - పింజరవర్ణము- గాంధారమునకు-సువర్ణవర్ణము-మధ్యమమునకు-కుందవర్ణము- పంచమమునకు - అసితవర్ణము-ధైవతమునకు పీతవర్ణము- నిషాదమునకు- కర్బురవర్ణము- యీచొప్పునసప్తస్వరములకు- క్రమముగావర్ణంబులుచెప్పబడియుండును.

యీసప్తస్వరోత్పత్తిద్వీపంబులు.

శ్లో॥ జంబూశాక కుశక్రౌంచ శాల్మలి శ్వేతనామకాః॥
ద్వీపాస్తుపుష్కరశ్చైతే స్వరాణాంద్వీపఈరితః॥

టీ॥ షడ్జమునకు జంబూద్వీపము - ఋషభమునకు శాకద్వీపము- గాంధారమునకు కుశద్వీపము - మధ్యమమునకు క్రౌంచద్వీపము- పంచమమునకు శాల్మలిద్వీపము- ధైవతమునకు శ్వేతద్వీపము- నిషాదమునకు పుష్కరద్వీపము- యీచొప్పున- సప్తస్వరములకు - ద్వీపంబులుచెప్పబడియుండును. ... *

యీసప్తస్వరములరసంబులు.

శ్లో॥ కృపావీరోద్భుతోరౌద్రోభీభత్సశ్చభయానకః।
హాస్యశృంగారకాశ్చైవషడ్జాదీనాంరసాస్మృతాః॥

టీ॥ షడ్జమునకు- కరుణరసము- ఋషభమునకు- వీరరసము- గాంధారమునకు అద్భుతరసము - మధ్యమమునకు రౌద్రరసము- పంచమమునకు- భీభత్సరసము- దైవతమునకు- భయానకరసము- నిషాదమునకు- హాస్యశృంగారరసములు- యీచొప్పున- రసములు జెప్పబడియుండును. ... ... *

యీసప్తస్వరవస్త్రములు.

శ్లో॥ శ్వేతపీతేరక్తనీలేహరితంవస్త్రమిత్యపి । చిత్రవస్త్రంతథావస్త్రంషడ్జాదీనాంమలంకృతిః॥

టీ॥ షడ్జమునకు- శుభ్రవస్త్రము- ఋషభమునకు- పీతవస్త్రము- గాంధారమునకు- రక్తవస్త్రము- మధ్యమమునకు - నీలవస్త్రము- పంచమమునకు- హరితవస్త్రము - దైవతమునకు-చిత్రవస్త్రము- నిషాదమునకు- దుకూలవస్త్రము- యీచొప్పున- సప్తస్వరములకు- వస్త్రములు జెప్పబడియుండును. ... *

యీసప్తస్వరాభరణములు.

శ్లో॥ ముక్తాఫలంనీలవజ్రంవైడూర్యంగారుడంతథా।
గోమేధికంపుష్యరాగంషడ్జాదీనాంవభూషణం॥

టీ॥ షడ్జమునకు- ముక్తాఫలము- ఋషభమునకు-నీలము-గాంధారమునకు వజ్రము - మధ్యమమునకు వైడూర్యము - పంచమమునకు పచ్చమణి- దైవతమునకు- గోమేధికము-నిషాదమునకు-పుష్యరాగము- యీచొప్పున-సప్తస్వరములకు - ఆభరణములుగ లిగియుండును. ... ... *

యీసప్తస్వరములలేపనములు.

శ్లో॥కుంకుమాగరుకస్తూర్యశ్చందనగోరోచనేతథా। చందనంగంధవద్గ్రీవ్యంషడ్జాదీనాంతులేపనం॥

టీ॥ షడ్జమునకు కుంకుమలేపనము- ఋషభమునకు అగరులేపనము- గాంధారమునకు కస్తూరిలేపనము - మధ్యమమునకు పచ్చకర్పూరలేపనము - పంచమమునకు-గోరోచనలేపనము- దైవతమునకు శ్రీగంధలేపనము - నిషాదమునకు గంధధూళిలేపనము- యీచొప్పున - సప్తస్వరములకు లేపనములు - జెప్పబడియుండును. ... ... *

యీసప్తస్వరపుష్పంబులు.

శ్లో॥ జాతీచంపకపున్నాగమల్లికాఃకేతకీతథా । కరవీరఃపద్మపుష్పంషడ్జాదీనామలంకృతిః॥

టీ॥ షడ్జమునకు- జాజీపుష్పము- ఋషభమునకు- చంపకపుష్పము - గాంధారమునకు పున్నాగపుష్పము - మధ్యమమునకు-మల్లికాపుష్పము- పంచమమునకు- కేతకీపుష్పము - దైవతమునకు- కరవీరపుష్పము- నిషాదమునకు-పద్మపుష్పము-యీచొప్పున సప్తస్వరములకు - పుష్పంబులు-గలిగియుండును. *

యీసప్తస్వరాహారంబులు.

శ్లో॥దధ్యన్నంపాయసంభక్ష్యంచిత్రాన్నంతులతఃపయః॥
శుద్ధాన్నంతండులాశ్చైవషడ్జాదీనాంతుభోజనం॥

టీ॥ షడ్జమునకు। దధ్యన్నము- ఋషభమునకు- పాయసము- గాంధారమునకు- భక్ష్యము- మధ్యమమునకు-చిత్రాన్నము - పంచమమునకు- క్షీరము- దైవతమునకు-శుద్ధాన్నము-నిషాదమునకు తండులంబులు - యీచొప్పున సప్తస్వరములకు ఆహారంబులు - జెప్పబడియుండును. ... ... *

యీసప్తస్వరస్త్రీలు-

శ్లో॥ గంధర్వీకిన్నరీయక్షీకింపురీనాగకన్యకా।సురస్త్రీరాక్షసీభూపిషడ్జాదీనాంస్త్రియస్తథా॥

టీ॥ షడ్జమునకు- గంధర్వస్త్రీ- ఋషభమునకు- కిన్నరస్త్రీ

గాంధారమునకు- యక్షస్త్రీ- మధ్యమమునకు - కింపురుషస్త్రీ- పంచమమునకు- నాగకన్యకా- ధైవతమునకు- దేవతాస్త్రీ - నిషాదమునకు- రాక్షసస్త్రీ- యీచొప్పున- సప్తస్వరంబులకు- భార్యలని చెప్పబడియుండును. ... ... *

యీసప్తస్వరవాహనములు.

శ్లో॥ హంసశ్చసింహభేరుండహరిణ్యోమకరీతథా।
శుకకాకౌక్రమాద్దేవషడ్జాదీనాంతువాహనం॥

టీ॥ షడ్జమునకు- హంసవాహనము- ఋషభమునకు- సింహవాహనము- గాంధారమునకు- భేరుండము- మధ్యమమునకు- ఆడజింకా- పంచమమునకు- ఆడమొసలి - ధైవతమునకు చిలుక- నిషాదమునకు- కాకియు- యీచొప్పున-సప్తస్వరములకు- వాహనంబులని- తెలియవలయు. ... ... *

యీసప్తస్వరాయుధంబులు,

శ్లో॥ ఖడ్గకుంతగదాచక్రఖండివాలాస్త్రథైవచ।నారాచ
శ్చాంకుశంచేతిస్వరాణామాయుధంస్మృతం॥

టీ॥ షడ్జమునకు- ఖడ్గాయుధము- ఋషభమునకు - కుంతాయుధము- గాంధారమునకు- గదాయుధము- మధ్యమమునకు చక్రాయుధము- పంచమమునకు- ఖండివాలాయుధము- ధైవతమునకు నారాచము- నిషాదమునకు - అంకుశాయుధము - యీచొప్పున- సప్తస్వరంబులకు ఆయుధములని- తెలియతగినవి.

యీసప్తస్వరములవృక్షములు

శ్లో॥ చూతఖర్జూరకదళీజంబీరుదాడిమీతథా। దా
క్షాపున్నాగవృక్షాశ్చషడ్జాదీనాంప్రకీర్తితాః॥

టీ॥ షడ్జమునకు- మావడివృక్షము- ఋషభమునకు- ఖర్జూరవృక్షము- గాంధారమునకు కదళీవృక్షము - మధ్యమమునకు-

నింబవృక్షము- పంచమమునకు- దాడిమీవృక్షము- ధైవతమునకు దాక్షాలతా-నిషాదమునకు పున్నాగవృక్షము - యీచొప్పున-సప్తస్వరములకు వృక్షంబులని తెలియతగ్గది. ... *

యీసప్తస్వరములఛందస్సులు-

శ్లో॥ గాయత్రీసుతలంత్రిష్టుప్ మధ్యగ్నిర్బృహతీతథా। స
ర్వాణిచేతిఛందాంసి షడ్జాదీనాం తతిక్రమాత్॥

టీ॥ షడ్జమునకు- గాయత్రీఛందస్సు- ఋషభమునకు- సుతలంఛందస్సు- గాంధారమునకు-త్రిష్టుప్ ఛందస్సు - మధ్యమమునకు- మధుచ్ఛందస్సు- పంచమమునకు- అగ్నిఛందస్సు - ధైవతమునకు- బృహతీఛందంస్సు- నిషాదమునకు- సర్వఛందస్సులు- యీచొప్పున సప్తస్వరములకు! ఛందస్సులని- తెలియతగ్గది.

యీసప్తస్వరములగోత్రములు.

మూ॥ ఆంగీరసోభార్గవశ్చకశ్యపోగౌతమస్తథా। వసిష్ఠ
వాత్స్యకుత్సాశ్చషడ్జాదీనాంచగోత్రపాః॥

టీ॥ షడ్జమునకు- ఆంగీరసగోత్రము- ఋషభమునకు- భార్గవగోత్రము - గాంధారమునకు కాశ్యపగోత్రము- మధ్యమమునకు- గౌతమగోత్రము- పంచమమునకు వసిష్ఠగోత్రము- ధైవతమునకు- వాత్స్యాయనగోత్రము- నిషాదమునకు - కుత్సగోత్రము - యీచొప్పున సప్తస్వరములకు-గోత్రంబులని తెలియతగ్గది- *

యీసప్తస్వరములయొక్క-ప్రస్తారక్రమము.

శ్లో॥స్వస్వస్థానవిపర్యాసాత్సమస్తవ్యస్తమేవచ!క్రమాత్సప్త
రాణాంసప్తానాంప్రస్తారోయమీరితః॥

టీ॥స్వరంబులు-తమతమస్థానవిపర్యాసంబువల్ల-సమస్తవ్యస్తంబై-సప్తస్వరములకు-ప్రస్తారంబులుక్రమంబుగాబుట్టియుండును-

షడ్జస్వరోత్పత్తిక్రమము

షడ్జస్వరమునకు-బ్రాహ్మణజాతి దేవవంశము. నారదఋషి-అధిదేవత- గాయత్రీఛందస్సు- బ్రహ్మదేవతా - అంగీరసగోత్రము- భీమావదివృత్తము-అంగీరసఋషిప్రోక్తము - జంబూద్వీపజననము-పద్మవర్ణము-కరుణారసము-అమావాస్యాదినమురవివారము-ఆర్ద్రానక్షత్రము-మిథునరాశి - సూర్యోదయకాలము మయూరస్వరము- ౪ ముఖంబులు - ౮ నేత్రములు- ౪ నాసికములు- ౮ శ్రోత్రములు-౮ భుజంబులు-౮ పాదములు-స్థూలదేహము-౫౦ సంవత్సరంబులఆయుస్సు- గంధర్వస్త్రీభార్యా- శుభ్రవస్త్రము- మౌక్తికాభరణము- కుంకుమగంధలేపనము- జాతీపుష్పము-పధ్యన్నభోజనము-హంసవాహనము - ఖడ్గాయుధము - యీలక్షణంబులుగలదైబుట్టినషడ్జస్వరప్రస్తారక్రమము-

స	ప	స	స	స	స	స	స
రి	రి	రి	రి	రి	రి	రి	రి
గ	గ	గ	గ	గ	గ	గ	గ
మ	మ	మ	మ	మ	మ	మ	మ
ప	ప	ప	ప	ప	ప	ప	ప
స	రి	గ	రి	గ	మ	గ	మ

బ	బ	బ	బ	బ
బ	బ	బ	బ	బ
బ	బ	బ	బ	బ
బ	బ	బ	బ	బ
బ	బ	బ	బ	బ
బ	బ	బ	బ	బ
బ	బ	బ	బ	బ
బ	బ	బ	బ	బ
బ	బ	బ	బ	బ
బ	బ	బ	బ	బ
బ	బ	బ	బ	బ
బ	బ	బ	బ	బ

షడ్జవక్రం మ|ప|ధ|నిస|

స	స	స	స	స	స	స	స	స	స
రి	రి	రి	రి	రి	రి	రి	రి	రి	రి
గ	గ	గ	గ	గ	గ	గ	గ	గ	గ
మ	మ	మ	మ	మ	మ	మ	మ	మ	మ
ప	ప	ప	ప	ప	ప	ప	ప	ప	ప
ధ	ధ	ధ	ధ	ధ	ధ	ధ	ధ	ధ	ధ
ని	ని	ని	ని	ని	ని	ని	ని	ని	ని
స	స	స	స	స	స	స	స	స	స

ఋషభస్వరము-క్షత్రియజాతి- రుషివంశము-సరస్వతీ అధిదేవతా- సుతలఛందస్సు-మాహేశ్వరీదేవతా-భార్గవగోత్రము - ఉగ్రగౌరవృత్తము-శాకద్వీపజననము -పింజరవర్ణము-వీరరసము త్రయోదశీదినము-బుధవారము - పుష్యనక్షత్రము-కర్కాటకరాశి యు-మధ్యాహ్నకాలము- వృషభధ్వనియు- ౩ ముఖంబులు-౬ నేత్రములు- ౩ - నాసికములు ౬ శ్రోత్రములు- ౬ భుజంబులు- ౬ పాదములు - సూక్ష్మదేహము- వయస్సు ౫౦ సంవత్సరంబులు- కిన్నరస్త్రీభార్యా- పీతవస్త్రము- నీలాభరణము-అగరుగంధ లేపనము- చంపకపుష్పము -పరమాన్నభోజనము - సింహవాహనము-కుంతాయుధము- భార్గవరుషిప్రోక్తంబైన-యీలక్షణంబులుగలఋషభస్వరమునకుప్రస్తారము-

రి	రి	రి	రి	రి	రి	రి	రి	రి	రి
గ	గ	గ	గ	గ	గ	గ	గ	గ	గ
మ	మ	మ	మ	మ	మ	మ	మ	మ	మ
ప	ప	ప	ప	ప	ప	ప	ప	ప	ప
ధ	ధ	ధ	ధ	ధ	ధ	ధ	ధ	ధ	ధ
ని	ని	ని	ని	ని	ని	ని	ని	ని	ని
స	స	స	స	స	స	స	స	స	స

స	రి	గ	మ	ప	ధ	ని	స
ని	రి	స	రి	గ	మ	రి	రి
ధ	స	గ	స	రి	గ	మ	గ
ప	రి	స	మ	మ	రి	గ	మ
మ	గ	రి	మ	ప	స	రి	ప
గ	మ	ధ	స	రి	ధ	స	ధ
ని	మ	స	రి	గ	మ	ని	స
స	ని	ధ	ప	మ	గ	రి	స

గ	మ	ధ	స	రి	ధ	స	ధ
స	రి	గ	మ	ప	ధ	ని	స
ని	స	రి	స	రి	గ	మ	రి
ధ	స	గ	స	రి	గ	మ	మ

టీ॥ మేదిదే-
ధము -
భ
ము

గాంధారస్వరోత్పత్తిలక్షణమ్.

టీ॥ గాంధారస్వరము-వైశ్యజాతియు- దేవవంశము- అగ్నిఅధిదేవత- త్రిష్టుప్ ఛందస్సు- కౌమారీ యధిదేవతా- కాశ్యపగోత్రము- కదళీవృక్షము- కుశద్వీపజనము- స్వర్ణవర్ణము-అద్భుతరసము-పంచమీదినము- రేవతీనక్షత్రము-శనివారము సింహరాశియు-అపరాహ్ణకాలము- భాగధ్వనియు- ౨ ముఖములు- ౪ నేత్రములు-౨ నాసికంబులు- ౪శ్రోత్రంబులు- ౪ బాహువులు- ౨పాదములు-స్థూలదీర్ఘదేహము-౬౦ సంవత్సరంబులు వయస్సు- యక్షస్త్రీభార్యా-రక్తవస్త్రము-వజ్రాభరణము- కస్తూరీలేపనము-పున్నాగపుష్పము-భక్ష్యాహార భోజనము - గండభేరుండ వాహనము-గదాయుధము - యీలక్షణంబు గలగాంధారస్వర మునకు ప్రస్తారక్రమము- *

గ	గ	గ	గ	గ	గ	గ	గ	గ	గ
మ	మ	మ	మ	మ	మ	మ	మ	మ	మ
ప	ప	ప	ప	ప	ప	ప	ప	ప	ప
ధ	ధ	ధ	ధ	ధ	ధ	ధ	ధ	ధ	ధ
ని	ని	ని	ని	ని	ని	ని	ని	ని	ని
స	స	స	స	స	స	స	స	స	స

మధ్యమస్వరోత్పత్తిలక్షణము.

మధ్యమస్వరము-బ్రాహ్మణజాతియు- దేవవంశము- దీవాకర అధిదేవతా- మధుచ్ఛందస్సు- వైష్ణవీదేవతా - గౌతమగోత్రము- నింబవృక్షము-క్రౌంచద్వీపము- శుభ్రవర్ణము రౌద్రరసము-అష్టమిదినసము-శుక్రవారము-విశాఖానక్షత్రము-తులారాశియు- సూ

ర్యాస్తమయకాలము-క్రౌంచధ్వనియు-౪ముఖములు-౮నేత్రములు-౪ నాసికములు- ౮శ్రోత్రములు- ౮బాహువులు-౮ పాదములు- సమదేహము - వయస్సు౫౦సంవత్సరంబులు- కింపురువస్త్రీభార్యా నీలవస్త్రము- వైడూర్యాభరణము-పచ్చకర్పూరలేపనము-మల్లికాపుష్పము-చిత్రాన్నభోజనము-ఆడిజింకవాహనము- చక్రాయుధము-యీలక్షణంబులుగల- మధ్యమస్వరమునకుప్రస్తారక్రమము-

మ	మ	మ	మ	మ	మ	మ	మ	మ	మ
ప	ప	ప	ప	ప	ప	ప	ప	ప	ప
ధ	ధ	ధ	ధ	ధ	ధ	ధ	ధ	ధ	ధ
ని	ని	ని	ని	ని	ని	ని	ని	ని	ని
స	స	స	స	స	స	స	స	స	స
రి	రి	రి	రి	రి	రి	రి	రి	రి	రి
గ	గ	గ	గ	గ	గ	గ	గ	గ	గ

పంచమస్వరప్రస్తారక్రమము

పంచమస్వరముశూద్రజాతియు-పితృవంశము-విశ్వేశ్వర అధిదేవత-అగ్నిఛందస్సు- వారాహీదేవతా - వసిష్ఠగోత్రము-దాడిమి పుష్పము- కాల్మలద్వీపము- శుభ్రవర్ణము- ధీధత్సరసము-ద్వాదశీదినము- సోమవారము- జ్యేష్ఠానక్షత్రము- ధనూరాశియు- పూర్వరాత్రియు- కోకిలధ్వనియు- ముఖములు-౮నేత్రములు- ౪నాసికములు- ౮శ్రోత్రములు- ౮భుజంబులు- ౮పాదంబులు - పుష్కదేహము- వయస్సు ౫౦ సంవత్సరంబులు - నాగస్త్రీభార్యా - హరితవస్త్రము- మరకతాభరణము- గోరోచనలేపనము- కేతకీపుష్ప

ము- క్షీరాహారము - ఆడిమొసలివాహనము - ఖండివాలాయుధము- యీలక్షణంబులుగలపంచమస్వరప్రస్తారక్రమము.

ప	ప	ప	ప	ప	ప	ప	ప	ప	ప
ధ	ధ	ధ	ధ	ధ	ధ	ధ	ధ	ధ	ధ
ని	ని	ని	ని	ని	ని	ని	ని	ని	ని
స	స	స	స	స	స	స	స	స	స
రి	రి	రి	రి	రి	రి	రి	రి	రి	రి
గ	గ	గ	గ	గ	గ	గ	గ	గ	గ
మ	మ	మ	మ	మ	మ	మ	మ	మ	మ

ధైవతస్వరప్రస్తారక్రమము.

టీ॥ధైవతస్వరము- క్షత్రియజాతియు- ఋషివంశము- ఆంజనేయఅధిదేవత-బృహతీఛందస్సు-మాహేంద్రీదేవతయు - వాత్స్యాయనగోత్రము- ద్రాక్షాలతయు- శ్వేతద్వీపము- పీతవర్ణము - భయానకరసము-చతుర్థీదివసము - అంగారకవారము - మఘానక్షత్రము- కుంభరాశియు- అర్ధరాత్రికాలము - అశ్వధ్వనియు-౩ముఖములు- ౬నేత్రములు- ౩నాసికములు- ౬శ్రోత్రము- ౬భుజంబులు- ౬పాదంబులు- దీర్ఘదేహము - వయస్సు ౩౦ సంవత్సరములు- దేవతాస్త్రీభార్య- చిత్రవస్త్రము - గోమేధికాభరణము- శ్రీగంధలేపనము-కరవీరపుష్పము - శుద్ధాన్నభోజనము - చిలుకవాహనము - నారాచనామకబాణాయుధము - యీలక్షణంబులుగలధైవతస్వరప్రస్తారక్రమము.

ధ	ద	ద	ధ	ధ	ధ	ధ	ధ	ధ	ధ
ని	ని	ని	ని	ని	ప	ని	ని	ని	ని
స	స	స	స	స	స	స	స	స	స
రి	రి	రి	రి	రి	రి	రి	రి	రి	రి
గ	గ	గ	గ	గ	గ	గ	గ	గ	గ
మ	మ	మ	మ	మ	మ	మ	మ	మ	మ
ప	ప	ప	ప	ప	ప	ప	ప	ప	ప

నిషాదస్వరిప్రస్తారక్రమము.

॥నిషాదస్వరము- వైశ్యజాతియు- రాక్షసవంశము- చంద్రుడుఅధిదేవతా- సముద్రఫలదస్సు - చాముండీదేవతా - కుత్సగోత్రము- పున్నాగవృక్షము- పుష్కరద్వీపము- కర్బురవర్ణము- హాస్యశృంగారరసములు- దశమిదివసము- గురువారము - చిత్తానక్షత్రము- మీనరాశియు- అరుణోదయకాలము- గజముయొక్కధ్వని-౨ముఖములు- ౪నేత్రములు- ౨నాసికములు- ౪శ్రోత్రంబులు- ౮ఘంబులు- ౪పాదంబులుఅరిస్థూలదేహము- వయస్సు ౨౦ సంవత్సరములు. రాక్షసస్త్రీభార్య- దుకూలవస్త్రము- పుష్యరాగాభరణము- గంధద్రవ్యచూర్ణలేపనము- పద్మపుష్పము - తంబులంబులుఆహారము- వాయువాహనము- అంకుశాయుధము - యీలక్షణంబుగలనిషాదస్వరప్రస్తారక్రమము.

స	స	స	ని	ని	ని	ని	ని	ని	ని
స	స	స	స	స	స	స	స	స	స
రి	రి	రి	రి	రి	రి	రి	రి	రి	రి
గ	గ	గ	గ	గ	గ	గ	గ	గ	గ
మ	మ	మ	మ	మ	మ	మ	మ	మ	మ
ప	ప	ప	ప	ప	ప	ప	ప	ప	ప
ధ	ధ	ధ	ధ	ధ	ధ	ధ	ధ	ధ	ధ

అధస్వరూపప్రస్తారక్రమంబులనుజెప్పుతున్నాడు

స రి గ మ ప ధ ని స	స ని ధ ప మ గ రి స
రి గ మ ప ధ ని స	ని ధ ప మ గ రి స
గ మ ప ధ ని స	ధ ప మ గ రి స
మ ప ధ ని స	ప మ గ రి స
ప ధ ని స	మ గ రి స
ధ ని స	గ రి స
ని స	రి స
స	స

స రి గ మ ప ధ ని స
స స గ మ ప ధ ని స
స స మ ప ధ ని స
స స ప ధ ని స
స స ధ ని స
స స ని స
స స స స

మ ని ధ ప	ని రి ధ ధ ప ని
మ ప ధ ని స	స గ రి మ ని
గ రి రి స	రి స స మ ప ని
మ ని ప ధ ని ప	ని గ ప మ మ ధ ని
స రి గ	స మ ని ధ ప మ
స మ ని	స స స రి గ గ
స రి రి	ని ధ ని స స
స మ మ మ	గ రి రి స ని
ప ధ ని స	ధ ని గ ప గ గ
రి రి గ గ	ప మ గ రి స
ని స స రి	స రి గ మ స మ ధ ప
ని గ ప మ మ మ ని ధ ని	రి ధ ప మ
ని స రి ధ ప ధ	మ గ రి స

స			
రి	రి		
ధ	గ	గ	
మ	మ	మ	మ
మ	ప	గ	ప ప
ని	ధ	రి	ధ మ ధ
రి	ని	స	ని గ స స

స	రి	గ	మ	ప	ధ	ని	స
రి	గ	మ	ప	ధ	ని	స	ని
గ	మ	ప	ధ	ని	స	ప	ధ
మ	ప	ధ	ని	స	గ	మ	ప
ప	ధ	ని	స	స	రి	గ	మ
ధ	ని	స	స	రి	స	రి	గ
ని	ప	మ	ప	మ	గ	రి	స

యీస్వరములకునలుగురువాదులుందురు.

శ్లో॥ చతుర్విధఃస్వరో వాదీసంవాదీచవివాద్యపి। అనువాదీ
తతఃప్రోక్తఉవ్యతేగానవేదిభిః॥

టీ॥ యీస్వరములు-వాదీ-సంవాదీ-వివాదీఅనువాదీ-యని-నాల్గువిధంబులు గావాదులుందురని-గానరసమును దెలిసిన-విద్వాంసులచే- జెప్పపడి-యుండును. ... ... *

వాదులలక్షణమ్.

శ్లో॥ వాదీస్వరశ్చ రాజాస్యాన్మంత్రీసంవాదిరిష్యతే। వి
వాదిస్వరవైరీస్యాదనువాదీచభృత్యకః॥

టీ॥ రాజస్వరము- వాదియని- మంత్రిస్వరము- సంవాదీయని

వైరిస్వరము - వివాదీయని - భృత్యస్వరము - అనువాదియని-తెలియవలయు- ... ... *

వాది-సంవాదీ-వివాది-అనువాది- యివిసప్తస్వరంబులయందు బ్రవర్తించేలక్షణమ్.

శ్లో॥ ప్రోక్తో రాజాస్వరారోహావరోహౌవేన్మంత్ర్యవరోహిణీ।
స్వరసంఘట్టనంవైరీభృత్యః పార్శ్వస్వరోభవేత్॥

టీ॥ స్వరములయొక్క- ఆరోహణము-రాజుయనియు- స్వరములయొక్క-అవరోహణము- మంత్రియనియును- ఆరోహణావరోహణంబులయందు- మాటికిమాటికి- స్వరంబులు తమచేత- తామెగొట్టబడుట వైరియనియును-ఆరోహణావరోహణంబులయందు- పార్శ్వస్వరయుక్తంబులుగాస్వరములుబలుకుట- భృత్యస్వరమని తెలియవలయును. ... ... *

యివిదెలియతగినరీతికిలక్ష్యము.

రాజస్వరము - యేదియనగా- స రి గ మ ప ధ ని స - రి గ మ ప ధ ని స - గ మ ప ధ ని స - మ ప ధ ని స - ప ధ ని స - ధ ని స - ని స - స - యిది- రాజస్వరవాదియనబడును.

మంత్రిస్వరలక్ష్యము

స స ని ధ ప మ గ రి స - ని ధ ప మ గ రి స - ధ ప మ గ రి స - ప మ గ రి స - మ గ రి స - గ రి స - రి స - స - యిది మంత్రిస్వరసంవాది-యనబడును-

వైరిస్వరలక్ష్యము

టీ॥ సమ్మగరిస॥ రిగమా - రిప్పమగరి - గమప। గద్ధపమగ। మ పధ- మన్నిధపమ పధని- పస్సని- ధప। ధనిస- యిదివైరిస్వరవాదియనుబడును.

భృత్యస్వరలక్ష్యము.

టీ॥ సరిగ రిగమ - గమప - మపధ - పధని - ధనిస - సనిధ - నిధప - ధపమ - పమగ - మగరి - గరిస - యిది-భృత్యస్వరాను వాదియనుబడును.

స్వరవిశేషలక్షణమ్.

స్వరహృదయలక్షణమ్.

శ్లో॥ మంద్రోమధ్యస్తారకశ్చత్రేధాయంపరికల్పితః।

టీ॥ మంద్రమనియును-మధ్యమమనియు-తారకమనియుమ-యీ మూడును- స్వరస్థానంబులని దెలియవలయు.

స్థానంబులయొక్కవివరము.

శ్లో॥ మంద్రోహృన్మధ్యమఃకంఠశ్శిరస్తారకసంజ్ఞికం॥

టీ॥ మంద్రంబనగా - హృదయము-మధ్యమంబనగా-కంఠము-తారకంబనగా - శిరస్సు - యిది - స్వరస్థానంబులని దెలియవలయు. ... ... *

సప్తస్వరస్థితిస్థానలక్షణమ్.

శ్లో॥ దేవానాంమానుషాణాంచరక్షసాంచస్వరోదయే॥
నాభిహృదయకంఠేమజిహ్వామూలేతునాసయోః॥
కపోలేమూర్ధ్నిశేషస్థాక్రమాత్షడ్జాదయస్స్వరాః॥

టీ॥ షడ్జాదిసప్తస్వరంబులు - స్వరోదయకాలమందు- క్రమముగా-దేవతలు - మానుషులు - రాక్షసులు - వీరులయొక్క- నాభి- హృదయము- కంఠము- జిహ్వామూలము - నాసికంబులు- కపోలము- శిరస్సు- వీట్లయందు- బుట్టుటగలవై యుండును- యనగా- నాభియందుషడ్జము- హృదయమునందు- ఋషభము-కంఠమునందు- గాంధారము- జిహ్వామూలమునందు- మధ్యమము-నాసికములయందు- పంచమము- కపోలమునందు- ధైవతము-శిరస్సు

యందు- నిషాదము యీచూప్పువయుత్పత్తిస్థానంబులు గలవై యుండును- సప్తస్వరవ్యాపకలక్షణమ్. *

శ్లో॥ సరిమంద్రేగమోమధ్యేపధనీతారకాశ్రితాః।

టీ॥ షడ్జము- ఋషభము - మంద్రస్థానమునందు - వ్యాపించి యుండును. గాంధారము - మధ్యమము- మధ్యమునందు - వ్యాపించియుండును- పంచమము ధైవతము- నిషాదము- శిరస్సుయందు వ్యాపించియుండును- ... ... *

శరీరమునందుండెడిస్వరవ్యాపకనాడీలక్షణమ్.

శ్లో॥ నాడీభేదఃక్రమాదేవంభవేత్షష్టిఃషడుత్తరా॥

టీ॥ దేహమునందుండెడి- నాడీలు- ౬౬ భేదంబులుగల వైయుండును- నాడీవ్యాపకలక్షణమ్.

శ్లో॥ ద్వావింశన్మంద్రకశ్చైవద్వావింశతిమధ్యమః॥
తారకశ్చేతివిజ్ఞేయాద్వావింశన్నాడిభేదతః॥

టీ॥ ముఖ్యంబులైనయీ యరవైయారు నాడులయందు- ౨౨ నాడులు- మంద్రస్థానమును- వ్యాపించియుండును- ౨౨- నాడులు మధ్యమునందు వ్యాపించియుండును-౨౨నాడులు-తారకమునందు వ్యాపించియుండును- *

నాడీత్రిసంయోగలక్షణమ్

శ్లో॥ షట్షష్టిస్త్రిత్వసంయోగేత్రిస్థానంచగతాత్వథ।
ద్వావింశతిశ్చసంఖ్యానాంక్రమాదేవంవిచింతయేత్॥

టీ॥ యీ ౬౬నాడులు మంద్రాదిస్థానత్రయంబులయందు చేరి-త్రిస్థానములను బొందినప్పుడు-క్రమంబుగా-౨౨-౨౨- గా- నాడులు చేరియుండునని తెలియవలయు. *

యీసప్తస్వరములు-నాడులయందు-యుండేలక్షణమ్.

శ్లో॥షట్షష్టిస్త్రిత్వనాడీనాంయదిదంధన్వినామకమ్। వా

శ్లో॥ యువూరితఇత్యస్మిన్ధ్వంతేస్వరసప్తకాః॥

టీ॥ మూడుభాగములను- జేయబడిన- ౬౬- నాడులకు- ధ్వని యని- నామముగలిగియుండును - వాయువూరితంబైన- యీధ్వని యందు- సప్తస్వరములు- కట్టబడియుండును. ... *

మంద్రాదిత్రిస్థానంబులయందుండెడి-౬౬- నాడులయందు-
సప్తస్వరములువ్యాపించియుండెలక్షణము.

శ్లో॥ చతుశ్చతుశ్చతుశ్చైవషడ్జమధ్యమపంచమాః। ద్వా
ద్వానిషాదగాంధారా త్రిస్త్రిర్ఋషభధైవతౌ॥

టీ॥ షడ్జమధ్యమపంచమస్వరములు- ౪- ౪ - వంతున-మంద్ర మునందు- ౧౨- నాడులయందు- మధ్యమునందు-౪-౪- వంతున- ౧౨- నాడులయందు- తారకమునందు-౪-౪- వంతున- ౧౨- నాడులయందు- యీచొప్పున- ౩౬- నాడులయందు-వ్యాపించియుం డును- నిషాద,గాంధారములు- మంద్రమునందు- ౩- ౩వంతున- ౪- నాడులయందు- మధ్యమమునందు-౩- ౩- వంతున-౪ - నాడు లయందు- తారకమునందు-౩- ౩- వంతున-౪- నాడులయందు-ఈ ప్రకారంబుగా- ౧౨- నాడులయందు-వ్యాపించియుండును-ఋష భధైవతములు-మంద్రమునందు-౩- ౩-వంతున- ౬- నాడులయం దు- మధ్యమునందు- ౩-౩- వంతున-౬- నాడులయందు- తారక మునందు-౩ -౩- వంతున-౬- నాడులయందు-యీచొప్పున- ౧౮- నాడులయందు- షడ్జాదిసప్తస్వరములు - ౬౬ - నాడులయందు- వ్యాపించియుండును. ... ... *

యీసప్తస్వరగ్రామత్రయలక్షణమ్.

శ్లో॥ యథాకుటుంబినస్సర్వేప్యేకీభూతాభవంత్యహో!
తథాస్వరాణాంసంఘోగ్రామఇత్యభిధీయతే॥

టీ॥సమస్తలగు-కుటుంబవంతులు- ఏకీభూతులై- ఏక-స్థానము

నందు- యుండురో. అట్లనే- యీషడ్జాదిస్వరంబులయొక్క- సమూహము-ఏకత్ర ఏకీభవించియుండుటవలన-గ్రామమనబడును-

శ్లో॥ షడ్జగ్రామోభవేదాదౌమధ్యమగ్రామఏవచ॥
గాంధారగ్రామఇత్యేతద్గ్రామత్రయముదాహృతం॥

టీ॥ మదటిది-షడ్జగ్రామమనియు-రెండవది- మధ్యమగ్రామమ నియు- మూడవది - గాంధారగ్రామమనియు- యివిస్థానభేదంబు లచేత- గ్రామత్రయంబనిజెప్పబడియుండును. ... *

శ్లో॥ నంద్యావర్తోభజీమూతస్సుభద్రోగ్రామజాస్త్రయః। షడ్జమధ్యమగాంధారా స్త్రయాడౌంజన్మహేతవః॥

టీ॥ నంద్యావర్తము-జీమూతము-సుభద్రము-యనెడి-మూడు గ్రామములు-యేవిగలవో - యామూడుగ్రామంబులకు- షడ్జము- మధ్యమము- గాంధారము- యివి-వుత్పత్తికి- కారణంబులైయుం డును- గ్రామత్రయాధిదేవతలు-

శ్లో॥క్రమాద్గ్రామత్రయాడౌంబ్రహ్మవిష్ణుమహేశ్వరాః॥

టీ॥ షడ్జగ్రామమునకు- బ్రహ్మ-మధ్యమగ్రామమునకు- విష్ణువు- గాంధారగ్రామమునకు- మహేశ్వరుడు- యీచొప్పున- క్రమంబుగా- అధిదేవతయనిజెప్పబడియుండును. ... *

గ్రామోత్పత్తిఋతువులు

మూ॥ హేమంతగ్రీష్మవర్షాసు జాతాస్తైదయథాక్రమం॥

టీ॥ హేమంతఋతువుయందు - షడ్జగ్రామంబు-గ్రీష్మఋతు యందు-మధ్యమగ్రామంబు-వర్షఋతువుయందు-గాంధారగ్రామం బు- యీచొప్పున- గ్రామత్రయము- బుట్టియుండును. *

గ్రామత్రయలోకంబులు

శ్లో॥భూలోకశ్చభువర్లోకస్స్వర్గలోకోయథాక్రమమ్॥

టీ॥ షడ్జాదిగ్రామత్రయమునకు - భూలోకము- భువర్లోకము-స్వర్గలోకము- క్రమంబుగా స్థానంబులైయుండును- *

గ్రామత్రయస్వరవ్యాప్తిలక్షణమ్

శ్లో॥క్రమాత్స్వరాణాంసప్తానామారోహశ్చావరోహణం।
మూర్ఛనేత్యుద్యతేగ్రామే తాఏతాస్సప్తసప్తచ॥

టీ॥ షడ్జాదిసప్తస్వరంబులయొక్క-ఆరోహణము- అవరోహణము - మూర్ఛనాయనబడును- యీమూర్ఛనలు- గ్రామత్రయంబునందున్నప్రత్యేక- ప్రత్యేకంబుగా- యేడు- యేడు-మూర్ఛనలువ్యాపించియుండును- ... ... *

శ్లో॥ గ్రామత్రయేపిప్రత్యేకంసప్తసప్తచమూర్ఛనాః॥

టీ॥ గ్రామత్రయంబునందు - యేడు - యేడుమూర్ఛనలు-ప్రత్యేక- ప్రత్యేకంబుగాయుండును. ... ... *

ఆరోహిణ్యవరోహిణీలక్షణమ్-

శ్లో॥ మంద్రోమధ్యోతారకశ్చక్రమాదారోహిణీతథా।
తారమధ్యమమంద్రాశ్చావ్యవరోహీతికథ్యతే॥

టీ॥ మంద్రము- మధ్యమము- తారకము- పీట్లయందు - క్రమంబుగాయుండెడి- స్వరములనుబలుకుట-ఆరోహిణియనియు-తారకమధ్యమమంద్రంబులయందుండెడి-స్వరంబులను-క్రమంబుగా-బలుకుట-అవరోహిణి- యనియును-విద్వాంసులచేజెప్పబడియుండును.

మూర్ఛనాలక్షణమ్

శ్లో॥ త్రిగ్రామజశ్చైకవింశన్నామ్నాస్వరఖచితః।యది
దంమూర్ఛనంతస్యనామధేయంచతత్వవిత్॥

టీ॥ స్వరతత్వవేత్తయగు- విద్వాంసుడు- ఏకవింశత్సంఖ్యాకంబై - గ్రామత్రయమునందుబుట్టిన- స్వరములకు- మూర్ఛనాయని నామధేయమును జెప్పుచున్నాడనితాత్పర్యము,

ఏకవింశన్మూర్ఛనాని

శ్లో॥ షడ్జగ్రామస్థితాయాస్తువిజ్ఞేయాసప్తమూర్ఛనా।
తేషాంసంజ్ఞాసనిధపమగరీతియథాక్రమం॥

టీ॥షడ్జగ్రామంబునందుండెడి - మూర్ఛనలు - సప్తసంఖ్యగలిగినవైయుండును, వీట్లయొక్క సంజ్ఞ - యథాక్రమంబుగా-సనిధపమగరియని- జెప్పబడియుండును. ... ... *

శ్లో॥ మధ్యగ్రామేచమగధనిసరీపః ప్రకీర్తితః॥

టీ॥ మధ్యమగ్రామమునందు- మగధనిసరి - పయనిసప్తమూర్ఛనలు- జెప్పబడియుండును,

శ్లో॥ గాంధారమూర్ఛనంచైవగధరీపమన్యపి॥

టీ-గాంధారగ్రామమునందుండెడి- మూర్ఛనలు - గధరిపసమని- యనిజెప్పబడియుండును. ... ... *

శ్లో॥ఏతాలిత్సమాంత్సమూర్ఛవ్యషడ్జాదిగ్రామమూర్ఛనాః॥

టీ॥ పైనజెప్పబడిన- సప్తస్వరంబులను- ఆకర్షణజేసుకొని-షడ్జాదిగ్రామత్రయంబునందు- ఏ- మూర్ఛనలు - యుండుయనిదెలియవలయు. ... ... *

సప్తస్వరప్రస్తారః-

శ్లో॥ స్వస్వస్థానవిపర్యాసాత్సమస్తవ్యస్తమేవచ॥క్రమాత్స్వరాణాంసప్తానాంప్రస్తారోయమితీరితః॥

టీ॥ షడ్జాదిసప్తస్వరంబులు- తమతమస్థానవిపర్యాసంబువల్ల-సమస్తస్వరములు - వ్యత్యస్తంబులై - ప్రస్తారంబులందుబుట్టును-

ప్రస్తారంబులయొక్కక్రమము

స ౧	సరిగమ ౨౪
స	సరిమగ
	సగమరి
	సగరిమ
	సమరిగ
సరి ౨	సమగరి
రిస	రిగమస
	రిగసమ
	రిమసగ
	రిమగస
సరిగ ౬	రిసగమ
సగరి	రిసమగ
రిగస	గమసరి
రిసగ	గమరిస
గసరి	గసరిమ
గరిస	గసమరి
	గరిమస
	గరిసమ
	మసరిగ
సరిగమప ౧౨౦	మసగరి
సరిగమపధ-౭౨౦	మరిగస
	మరిసగ
సరిగమపధని-౫౦౪౦	మగసరి
	మగరిస

శ్రుతులలక్షణమ్.

శ్లో॥ నాభికాధర్వణీధస్తాచవుర్వ్యతిచకంబళీ । శ్రవికా
సరళీనాళీరసనీరంజనీతథా॥ ఘ్రాణనీపధనీమంద్రా
మాధ్యాణీకంబిభాషిణీ। స్వరంతీతతథాప్రోక్తా
అష్టాదశశ్రుతిస్మృతాః॥

టీ॥ నాభియనియు - అధర్వాయనియు - ధస్తాయనియు- చౌరీయనియు - అతిచయనియు - కంబళియనియు - శ్రవికాయనియు - సరళీయనియు- నాళీయనియు - రసనీయనియు - రంజనీయనియు- ఘ్రాణనీయనియు- పధనీయనియు- మంద్రాయనియు- మాధ్యాణీయనియు- కంబియనియు- భాషిణీయనియు - స్వరంతీయనియు- శ్రుతులును- ౧౮- నామంబులుగలిగియుండును. *

యీశ్రుతులు షడ్జాదిసప్తస్వరంబులనువ్యాపించి
యుండేలక్షణమ్.

శ్లో॥ నాభికాధర్వణీధస్తాః షడ్జస్వరసమాశ్రితాః।

టీ॥ నాభికా- అధర్వణీ- ధస్తా- యీ- 3- శ్రుతులు- షడ్జస్వరంబును- వ్యాపించియుండును. ... ... *

శ్లో॥ చవుర్వ్యతిచధాచైవఋషభస్వరమాశ్రితే॥

టీ॥ చవుర్- అతిచధా- యీ రెండుశ్రుతులు - ఋషభస్వరంబునువ్యాపించియుండును- ... ... *

శ్లో॥ కంబళిశ్రవికానాళీగాంధారంసరళీతిచ॥

టీ॥ కంబళీ- శ్రవికా- సరళీ- నాళీ - యీనాల్గుశ్రుతులు-గాంధారస్వరంబును-వ్యాపించియుండును, ... *

శ్లో॥ రసనీరంజనీచైవమధ్యమస్వరమాశ్రితే॥

టీ॥ రసనీ- రంజనీ- యీ రెండుశ్రుతులు- మధ్యమస్వరంబును వ్యాపించియుండును. ... ... *

శ్లో॥ ఘ్రీణీపధనీమంద్రాపంచమస్వరమాశ్రితాః॥

టీ॥ ఘ్రీణీ- పధనీ- మంద్రా - యీమూడుశ్రుతులు - పంచమస్వరంబునువ్యాపించియుండును. ... ... *

మూ॥ మూర్ధాఖీరంచినీచైవతైవతస్వరమాశ్రితే॥

టీ॥ మూర్ధాఖీ- కంచినీ - యీరెండుశ్రుతులు - చైవతస్వరంబును- వ్యాపించియుండును- ... ... *

శ్లో॥ భాషిణీదస్వరంతీవనిషాదస్వరమాశ్రితే॥

టీ॥ భాషిణీ- స్వరంతీ- యీరెండుశ్రుతులు - నిషాదస్వరంబునువ్యాపించియుండును. ... ... *

స్వరమండలలక్షణమ్.

శ్లో॥ సప్తస్వరాస్త్రయోగ్రామా ఏకవింశతిమూర్ఛనాః।
అష్టాదశతుశ్రుతయస్తానాన్యేకోనపంచచ॥
స్వరమండలమిత్యాహు రలంకారోభవేన్నృతః॥

టీ॥ షడ్జాదిసప్తస్వరంబులు- 7 - సంద్యావతారాదిగ్రామంబులు-3- మూర్ఛనంబులు- 21- నాభికాది- 18- శ్రుతులు- యీ 49- జేరి- స్వరమండలంబనుబడును. ... ... *

అలంకారలక్షణమ్.

శ్లో॥ క్రమాత్సరిగమాదీనాం మూర్ఛనానాశ్చపునఃపునః।
స్వరాలంకారఇత్యేవంకథితోగానవేదిభిః॥

టీ॥ సరిగమాదిస్వరంబులయొక్క - క్రమంబువల్ల - బుట్టిన - మూర్ఛనంబులను- మాటిమాటికి- బలుకుట- స్వరాలంకారంబనుబడునుయని - విద్వాంసులచే- జెప్పబడియుండును-

స్వరాలంకారోదాహరణమ్.

సరిగమగరి - సరిగరి - సరిగమ - రిగమ - పమగ
రిగమగ - రిగమ పమ - గమ పధ పమ - గమ పమ - గమ

పధ -మపధనిధప - మ పధ ప - మ పధ ని - పధ నిసనిధ-
పధనిధ - పధనిస - సనిధ పధని - సనిధని - సనిధ
ప - నిధ పమ పధ - నిధ పధ - నిధ పమ - ధ పమగ
మప - ధ పమ ప - ధ పమగ - మ మగరి గమ - పమగ
మ - పమగరి - మగరిసరిగ - మగరిగ - మగరిస -

శ్రుతిభేదలక్షణంబులు

శ్లో॥ మంద్రాదిమూర్ధాన్తాశ్శ్రుతయశ్శుద్ధతంత్ర్యోనవస్మృతాః॥

టీ॥ మంద్రాదిగ్రామంబులయందు-శుద్ధతంత్రీలుగల-శ్రుతులు-గా-యని- దెలియతగ్గది-అనియేవియనగా- వీణావాద్యమందుప్రసిద్ధంబులైనతంతువులచే-బుట్టిన - శ్రుతులవివరము - మొదటిది -మంద్రమంద్రము- రెండవది- మంద్రమధ్యమము - మూడవది - మంద్రతారకము - నాల్గువది - మధ్యమంద్రము - అయిదువది-మధ్యమమధ్యమము - ఆరువది- మధ్యమతారకము- యేడువది- తారకమంద్రము- యేనిమిదవది - తారకమధ్యమము- తొమ్మదోది - తారకతారకము-యని- యీ - శ్రుతులను దేవలోకంబునందు- భూలోకమునందుస్వరములకు-సమముగా-తంతులనునడుపుతున్నందురు యివియీమూడువిధంబులగాయుండును -

తల్లక్షణమ్-

మూ॥సమాస్వరాశ్రుయాచేతిశ్రుతిస్త్రిధాప్రకీర్తితా॥

టీ॥ సమమనియు-స్వరమనియు-శ్రుయమనియు -శ్రుతిమూడువిధంబులుగాచెప్పబడియుండును - *

పిల్లకు లక్షణమ్

శ్లో॥ సమశ్శ్రుతిశ్చతత్వారస్స్వరాణాద్యేమచేత్సమాః।
ముక్త్వాయత్రస్వరారంభఃస్వరశ్శ్రుతిరితీరితా॥
యత్రస్వరస్యవైవమ్యాద్విషమశ్శ్రుతిరుచ్యతే।

ఇయమేవో వ్యతేశాస్త్రే తయసంజ్ఞాపదక్షణే॥

టీ॥వాద్యంబులయందు-నాల్గుస్వరంబులు-సమంబుగా-బలుకుట సమత్వస్థితియనియు-నిరిపించియనటస్వరారంభము-జేయదమగునా-యది- స్వరత్వస్థితియనియును- ఉచ్చటస్వరముయొక్కవైషమ్యంబువల్ల-బలుకుటయగునాయది- విషమత్వస్థితియగును- యీవిషమత్వస్థితియు- శాస్త్రంబునందు-క్షయసంజ్ఞగలిగినదియని- విద్వాంసులచే-జెప్పంబడియుండును- *

శృతులస్వరాలయందువ్యాపించియుండేవివరము-

శ్లో॥ తీవ్రాదిమృదుపర్యంతమంద్రాదిందోవత్యస్తుషడ్జగాః।
దయావతీరంజనీచక్రికాబుపవేస్థితాః॥రౌద్రీక్రోధాపవర్గాధారేవజ్రికాప్రసారిణీ। ప్రీతిశ్చమార్జనీత్యేతాశ్శృతయోమధ్యమాశ్రితాః॥క్షితీరక్తాసందీపిన్యాలాపిన్యాదిపన్యభవంపమే। మదంతీరోహిణీరమ్యాస్త్వేతాస్తిస్రస్తథైవతే। ఉగ్రాక్షోభిణీచేతినిషాదేనవతిశ్శృతిః॥ *

టీ॥తీవ్రాదిమృదుపర్యంతమంద్రాదిందోవతీ. యీనాల్గుశృతులు-షడ్జస్వరంబునువ్యాపించియుండును-దయావతీ-రంజనీ - రక్తికా- యీమూడుశృతులు-ఋషభస్వరంబును-వ్యాపించి యుండును-రౌద్రీ- క్రోధిని-మధ్యమాదేవ్యశృతులుగాంధారస్వరంబును వ్యాపించియుండును-వజ్రికా-ప్రసారిణీ- ప్రీతి-మార్జనీ యీనాల్గుశృతులు- మధ్యమస్వరంబును- వ్యాపించియుండును-క్షితీ-రక్తా- సందీపినీ- ఆలాపినీ- యీనాల్గుశృతులు - పంచమస్వరంబును వ్యాపించియుండును-మదంతీ-రోహిణీ-రమ్యా - యీమూడుశృతులు- ధైవతస్వరంబును-వ్యాపించియుండును - ఉగ్రా-క్షోభిణీ- యీరెండుశృతులు-నిషాదస్వరంబును-వ్యాపించియుండును-

యీషడ్జాదిసప్తస్వరంబులనుబలుకుటభేదంబులు-

శ్లో॥స్థాయీస్వరోధసంచారీతథాయతమనాయతం।
కంపితాయడపూచాలూ ఉగ్రోముక్తాపసంస్కృతా॥

టీ॥ స్థాయీయనియు- స్వరమనియు- సంచారీయనియు- ఆయతమనియు- అనాయతమనియు-కంపితమనియు-యడపూయనియు-ఆలుయనియు-ఉగ్రమనియు-ముక్తాయనియు - యీ ౧౦ షడ్జాదిస్వరంబులబలుకుట భేదంబులు- *

అథస్థాయీలక్షణమ్

శ్లో॥ ఆదౌమంద్రస్వరాసక్తంస్థాయీచేత్యభిధీయతే॥

టీ॥ఆదియందు-మంద్రస్వరాసక్తమగునట్లుగాస్వరములుబలుకుట-స్థాయియనబడును- ... ... *

స్వరలక్షణమ్.

శ్లో॥ తారకాదౌసమాసక్తంస్వరశ్చేత్పరికీర్తితః॥

టీ॥ తారకాదియందు-సంసక్తమగునట్లుగా- బలుకుటస్వరంబనబడును- ... ... *

సంచారీలక్షణమ్

శ్లో॥ మంద్రేచమధ్యమేతారేసంచారీస్వరస్ఫుటం॥

టీ॥మంద్రమధ్యమతారకంబులయందు-స్వరంబులు-స్ఫుటమగునట్లుగా- బలుకుట-సంచారీయనబడును- ... *

ఆయతలక్షణమ్.

శ్లో॥ స్వస్థానమంద్రాదిక్షేత్రేపృథగ్వ్యాప్తాప్రపూరకః॥

టీ॥మంద్రమధ్యమతారకంబులయందు- స్వరంబులు-ప్రత్యేకంబుగవ్యాపించుకొని యుండెటట్లు మాటిమాటికిబలుకుట. ఆయతంబనబడును- ... ... *

ప్రత్యాయతలక్షణమ్

శ్లో॥ ఆగతంచైవమాఖ్యాతంప్రత్యాయతమనాపతమ్॥

టీ॥మంద్రమధ్యమతారకంబులయందు- ఆగతంబులైన-స్వరంబులు-అవరోహణంబులగా-బలుకుట.ప్రత్యాయతంబని-జెప్పబడును

కంపితలక్షణమ్-

శ్లో॥ త్రిస్థానేమస్వరాశ్చైవవేగోక్తాకంపితంవిదుః॥

టీ॥ మంద్రమధ్యమతారకంబులయందు-సప్తస్వరంబులను - వేగంబుగబలుకుట- కంపితంబనబడును- ... *

యడవులక్షణమ్

శ్లో॥త్రిస్థానేస్వరదీఘాంతవ్యాప్తంయడవుచ్యతే॥

టీ॥ మంద్రమధ్యమతారకంబులయందు- స్వరంబులను- దీర్ఘంబుగ-బలుకుట- యడవుయనబడును- ... ...

జాలులక్షణమ్

శ్లో॥ వేగమంద్రంస్వరాశ్చాపిత్రిస్థానేషుప్రకారితాః

టీ॥మంద్రమధ్యమతారకంబులయందు- స్వరంబులను- వేగంబుగ-మందముగ- ప్రకాశంబులగునట్లుబలుకుట- జాలుయనబడును-

ఉగ్రలక్షణమ్

శ్లో॥ మధ్యమాదిస్వరాసక్తముగ్రంచపరికీర్తితం।

టీ॥మధ్యమాదిగా-స్వరంబులనసక్తమగునట్లుపలుకుటఉగ్రమనబడును॥

ముక్తాలక్షణమ్

శ్లో॥ స్వరాణాంమోచనంవ్యాప్తంముక్త్వేతిపరికీర్తితా॥

టీ॥స్వరంబులయొక్క-మోచనవ్యాప్తులు-గలుగునట్లుగబలుకుట-ముక్తాయనబడును- ... ... *

సప్తస్వరగుణంబులు-

శ్లో॥వ్యక్తంపూర్ణంప్రసన్నంచసుకుమారమలంకృతం॥
సమంసురత్నంశ్లక్ష్ణంచనిష్కృష్టంమధురంతథా॥
ఏతేదశవిధగుణా స్వరేషు పరికీర్తితాః॥

టీ॥ వ్యక్తంబనియు-పూర్ణంబనియు- ప్రసన్నమనియు- సుకుమారంబనియు-అలంకృతమనియు-సమంబనియు- సురత్నమనియు-శ్లక్ష్ణమనియు-నిష్కృష్టమనియు-మధురమనియు-యీరీతుసస్వరంబులకు- ౧౦ గుణంబులుగలిగియుండును- *

వ్యక్తగుణలక్షణమ్-

శ్లో॥ప్రకృతిప్రత్యయాజ్ఞాత్వాగీతానాంచతత్స్వరైః॥

టీ॥స్వరంబులచేత- గీతములయొక్క-ప్రకృతిప్రత్యయంబులను-దేలసి- స్వరకల్పనంబుజేయుట-వ్యక్తగుణంబనబడును-

పూర్ణగుణలక్షణమ్-

శ్లో॥ గానేపూర్ణస్వరాశ్చాపిక్రమాత్పూర్ణఇతీరితః॥

టీ॥ గానమందు-క్రమముగాస్వరంబులను-పూర్ణమగునట్లు-బలుకుట-పూర్ణగుణంబనబడును- ... ... *

ప్రసన్నగుణలక్షణమ్-

శ్లో॥స్వరాఃప్రకటనంయత్రప్రసన్నగుణఈరితః॥

టీ॥గానమునందు-స్వరంబులను-ప్రకటనమగునట్లుబలుకుట ప్రసన్నగుణమనబడును- ... ... *

సుకుమారగుణలక్షణమ్-

శ్లో॥ సుకుమారఇతిప్రోక్తస్సమ్యక్శారీరతస్తతః॥

టీ॥శారీరంవల్లగానమునందు- స్ఫుటమగునట్లుస్వరంబులను-లలితముగబలుట-సుకుమారగుణమనబడును-

అలంకృతగుణలక్షణమ్

శ్లో॥ స్థానేషు ప్రకాశాదిఅలంకృతముదాహృతం॥

టీ॥ మంద్రమధ్యరుతాదికంబులయందు - ప్రకాశమగునట్లు స్వరములును-బలుకుట-అలంకృతగుణమనబడును- ... ॥

సమగుణలక్షణమ్-

శ్లో॥ సమూహైర్లయస్థానే వ్యాప్తం సమమితీరితం॥

టీ॥ సమూహరంబులచేత- లయస్థానమునందు - వ్యాప్తమగునట్లుబలుకుట-సమగుణమనబడును- ... ... *

సురత్నగుణలక్షణమ్-

శ్లో॥ సురత్నం వల్లకీవంశకంఠధ్వన్యేకతాంగతం॥

టీ॥ వీణాపాదము- పిల్లంగోవి-కంఠధ్వనియు - యివి మిశ్రమగునట్లుగ- బాడుట సురత్నగుణమనబడును- ... *

శ్లక్ష్ణగుణలక్షణమ్-

శ్లో॥ నీచోచ్చంద్రుతమధ్యాదినూతనం శ్లక్ష్ణముచ్యతే॥

టీ॥ న్యూనాధికరంబులుగద్రుతమధ్యమాదులయందు- నూతనమగునట్లు-స్వరంబులనుబలుకుట-శ్లక్ష్ణగుణమనబడును- ... *

నిపర్కృష్టగుణలక్షణమ్

శ్లో॥ ఉచ్చైరుచ్చారణాదుక్తం నిపర్కృష్టం భరతాదిభిః॥

టీ॥ అధికంబుగా-స్వరంబులనుచ్చరించుటవలన- భరతాదులచే-నిపర్కృష్టగుణమని జెప్పబడియుండును- ... *

మధురగుణలక్షణమ్

శ్లో॥ మధుమాధుర్యలావణ్యపూర్ణం జీవమనోహరమ్॥

టీ॥ మాధుర్యమగునట్లు స్వదేహలావణ్యముచే-సంపూర్ణమగునట్లు-జీవమనోహరంబుగా-స్వరకల్పనజేశిబాడుట - మధురగుణమనబడును- ... ... *

స్వరదోషంబులు-

శ్లో॥ దుష్టం లోకశాస్త్రవిరుద్ధశ్రుతికాలవిరోధిద॥
పునరుక్తాంకితం బాహ్యాగతక్రమమపార్థకం॥
గ్రామ్యం సంధిగ్ధమిత్యేవం దశధా స్వరదుష్టతా॥

టీ॥ లోకదుష్టమనియు- శాస్త్రదుష్టమనియు - శ్రుతివిరోధియనియు- కాలవిరోధియనియు - పునరుక్తాంకితమనియు- బాహ్యమనియు-గతక్రమమనియు - అపార్థకమనియు-గ్రామ్యమనియు- సందిగ్ధమనియు- యీచొప్పున-స్వరదుష్టతా౧౦ - విధంబులుగా జెప్పబడియుండును- లోకదుష్టలక్షణమ్

శ్లో॥ యత్రగీతస్వరాలోకదుష్టస్తులయవర్జితాః॥

టీ॥ యచ్చటగీతస్వరంబులు- లయవర్జితంబులుగా నుండునో-యది లోకదుష్టమనబడును- ... ... *

శాస్త్రదుష్టలక్షణమ్-

శ్లో॥ శాస్త్రదుష్టమశాస్త్రకం॥

టీ॥ సంగీతశాస్త్రమును దెలియకబాడుట-శాస్త్రదుష్టమనబడును-

శ్రుతివిరోధిలక్షణమ్

శ్లో॥ శ్రుతిశ్రుతివిరోధం దదేకైకస్యావిరోధతః॥

టీ॥ శ్రుతిశ్రుతులకు- పరస్పరంబగటి వగటియొకరు- విరోధంబువలన-శ్రుతివిరోధమనబడును- ... ... *

కాలవిరోధిలక్షణమ్-

మూ॥ కాలవిరోధిద॥

టీ॥ కాలమునకు-విరోధముగా- గానము జేయుటకాలవిరోధియనబడును- ... ... *

పునరుక్తిలక్షణమ్

మూ॥ పునరుక్తిరాద్యాంపునశ్చాపితథాచారాపాదిక్రమాత్॥

టీ॥ ఆరోహిణియందువునః క్రమమగునట్లుఅవరోహిణి గాబాడు టపునరుక్తియనబడును- ... ... *

బాహ్యలక్షణమ్-

శ్లో॥ అసంబద్ధస్వరం బాహ్యందోషాణాందఉపక్రమః॥

టీ॥అసంబద్ధంబు గా-స్వరంబును-బలుకుట-బాహ్యంబనబడును-

గతక్రమలక్షణమ్-

శ్లో॥హీనస్వరేణసంజాతా స్వరశ్రుతివివర్జితా॥

టీ॥హీనస్వరంబు జేతబుట్టినదై- స్వరశ్రుతులు-జేతరహితం-బైనది-గతక్రమంబనబడును- *

అపాథ్థలక్షణమ్

శ్లో॥ అర్థహీనమపాథ్థంచగీతక్రమఇతీరితః॥

టీ॥గానక్రమమునందు-అర్థహీనమగునట్లుగానము జేయుట-అపాథ్థంబనబడును- ... ... *

గ్రామ్యలక్షణమ్

శ్లో॥ నాదస్సంబంధశ్రుతికోగ్రామ్యంచకఠినస్వరైః॥

టీ॥ కఠినస్వరంబులు తోడ - సంబధశ్రుతులుగల - నాదము-గ్రామ్యమనబడును- ... ...

సందిగ్ధలక్షణమ్-

శ్లో॥సందిగ్ధలక్షణంయత్రపదసందిగ్ధముచ్యతే॥

టీ॥ యచ్చట-పదసందిగ్ధమగునట్లు-బాడుడమగునో-అది-సందిగ్ధమనబడును- ... ... *

గీతలక్షణమ్

శ్లో॥అష్టభాషాపదైర్యుక్తంశబ్దఝంకారసంయుతమ్॥
స్వరరాగైఃప్రగాయంతిగీతమిత్యభిధీయతే॥

టీ॥ అష్టభాషాపదంబులచే - యుక్తంబగునట్లు-శబ్దఝంకార

సంయుక్తమగునట్లుగా-స్వరరాగంబులచేత-గానముజేయబడునో-యదిగీతమనబడును- ... ... *

ప్రబంధలక్షణమ్-

శ్లో॥ చతుర్భిఃపంచభిఃషడ్భిస్స్వరైరాగనిరూపణమ్॥

టీ॥ నాల్గు-అయిదు-ఆరు స్వరములచే-రాగనిరూపణజేసుగొనిబాడుట-ప్రబంధంబనబడును- ... ... *

యీప్రబంధంబునకుఅంగములు

శ్లో॥ప్రబంధస్యషడంగానిస్వర్భాయాబిరుదంపదం।
తన్నాకారంచవాక్యంచప్రబంధఃషడుపోభవేత్॥
భవంత్యేవంషడంగానిమంగళాంతేప్రయుజ్యతే॥

టీ॥ స్వభాయయనియు-బిరుదంబనియు-పదమనియు- తన్నాకారమనియు- వాక్యమనియు- ప్రబంధమని - ప్రబంధమునకు - యీయారు -యంగములనితెలియతగ్గది- యీషడంగములుగల- ప్రబంధము- మంగళాంతమందు- ప్రయోగింపచేయవలయు-

స్వభాయాలక్షణమ్

శ్లో॥ స్వరరాగసుమిశ్రాదస్వర్భాయాపరికీర్తితా॥

టీ॥స్వరరాగంబులజే- జక్కగా-మిశ్రితంబైనది- స్వభాయయనంబడును- ... ... *

బిరుదలక్షణమ్

శ్లో॥గానేత్రీణిపదానిస్యురంత్యేతుబిరుదంస్వరః॥

టీ॥గానాదియందు--మూడుపదంబులు-అంతమందు- స్వరకల్పనంబు-యీచిహ్నమనబాడుట- బిరుదంబవబడును-

పదలక్షణమ్

శ్లో॥కానాదిస్వరమధ్యంతుగీతాంత్యంచపదంభవేత్॥

టీ॥ ఆదియందు- తానములయొకరూపరసలు - మధ్యమునందు-

స్వరకల్పనంబు-అంతమందు - గీతంబులు- యీచాప్పనబాడుట పదమనబడును- ... ... *

తన్నకారలక్షణమ్

శ్లో॥పల్లవ్యాధేఃస్వరైర్యుక్తంతన్నకారంసముద్భవేత్॥

టీ॥ పల్లవియొక్క- అర్ధభాగంబునందు - స్వరంబులతోడ-యుక్తంబగునట్టు-బాడుట-తన్నకారంబనబడును-

వాక్యలక్షణమ్

శ్లో॥స్వరశ్చగీతరాగాదినాభిరూర్ధ్వాంతు వాక్యకా॥

టీ॥ స్వరగీతరాగంబులు-నాభికంటె-పూర్ధ్వంబునందు-యుండేటట్టుబాడుట-వాక్యంబనబడును- *

ప్రబంధలక్షణమ్

శ్లో॥తానాదిస్వరగీతానాంక్రమాదూర్ధ్వమథాగతిః॥

టీ॥క్రమంబుగ-తానస్వరగీతంబులయొక్క-పూర్ధ్వాధోగతియు-ప్రబంధంబనుబడును- ... ... *

శ్లో॥ఏతేప్రబంధసంజ్ఞాతాఇతిగానవిదోజగుః॥

టీ॥ యీఆరు- ప్రబంధంబునకు-అంగంబులుగా- బుట్టియున్నవియని-గానవేత్తలగు- విద్వాంసులు- చెప్పుదురు- *

సూళాద్యాదిచతుర్విధభావలక్షణమ్-

శ్లో॥ సూళాద్యానామపళితంచూణికానాటకంతథా।
ఏవంచతుర్విధాభావాఉచ్యంతేపూర్వసూరిభిః॥

టీ॥ సూళాద్యయనియు-నామపళితంబనియు-చూణికయనియు-నాటకంబనియును-యీచాప్పనరాగగానములకు-నాలువిధభావంబులుగలిగియుండును- ... ... *

సూళాద్యలక్షణమ్.

శ్లో॥ధృవాదిసప్తతాళశ్చస్వరభాషాపదాన్యపి।

స్వరరాగైఃప్రగాయంతేసూళాద్యబుతికథ్యతే॥

టీ॥ధృవాదిసప్తతాళంబులును-స్వరభాషాపదంబులను - స్వరరాగంబులచే-గానముచేయుట- సూళాద్యమనబడును-

నామపళితలక్షణమ్

శ్లో॥శృత్యుక్తపదశబ్దైశ్చగేయంనామపళితా॥

టీ॥శ్రుత్యుక్తంబులైన-పదశబ్దంబులచే- గానముచేయబడ్డది-నామపళియనబడును- ... ... *

చూణికాలక్షణం-

శ్లో॥గీర్వాణవాక్యరూపేణగేయాచైచూణికాతథా॥

టీ॥సంస్కృతవాక్యరూపంబుచే-గానంచేయబడ్డది- చూణికయనబడును- ... ... *

నాటకలక్షణమ్

శ్లో॥చూణికావాక్యశ్లోకైశ్చతథాగేయంతునాటకం॥

టీ॥చూణికములు-వాక్యంబులు- శ్లోకంబులు- వీట్లచేగానంచేయబడినది-నాటకమనబడును- ... ... *

అలిప్తాలక్షణమ్-

శ్లో॥అలిప్తాద్వివిధాజ్ఞేయాస్వరసంయోజనేతథా॥

టీ॥స్వరసంయోజనకాలంబునందు - అలిప్తా రెండువిధంబులుగాయుండును- ... ... *

శ్లో॥రాగలిప్తారూపలిప్తాద్వివిధాపరికీర్తితా॥

టీ॥రాగలిప్తాయనియు-రూపలిప్తాయనియు - అలిప్త రెండువిధంబులగ- చెప్పబడియుండును- ... *

రాగలిప్తాలక్షణమ్-

శ్లో॥ రాగలిప్తాతతోనాదైఃస్వరరాగసమాశ్రితా ॥

టీ॥నాదంబులచే-స్వరరాగంబులను-ఆశ్రయింపబడినది- రాగ

విప్రయోగంబగును- ... ... *

రూపవిప్రాలక్షణమ-

శ్లో॥ రూపవిప్రాచనాదైశ్చ రాగస్వరసమాశ్రితా॥

టీ॥ నాదంబులచే - రాగస్వరంబులు బొందినది- రూపవిప్ర యనంబడును- ... ... *

స్వరప్రకరణంసంపూర్ణం

సప్తస్వరప్రస్తారః

శ్లో॥స్వస్వస్థానవిపర్యాసాత్సమస్తవ్యస్తమేవచ।
క్రమాత్స్వరాణాంసప్తానాంప్రస్తారోయమితీరితః॥

టీ॥షడ్జాది-సప్తస్వరంబులు-తమతమస్థానవిపర్యాసంబువల్ల సమస్తస్వరములు-వ్యస్తంబులై-ప్రస్తారంబులయందుబుట్టును-

ప్రస్తారంబులయొక్క-క్రమము-

షడ్జప్రస్తారము-	ఋషభప్రస్తారము-	గాంధారప్రస్తారము-
స ౧	స రి ౨	సరిగ ౬
స	రి స	సగరి
		రిగస
		రిసగ
		గసరి
		గరిస

మధ్యమస్వరప్రస్తారము

సరిగమ	గమసరి	
సరిమప	గమరిస	యీచాస్వన-పంచమాదిప్రస్తారంబులు-బు
సగమరి	గసరిమ	ట్టును-పంచమప్రస్తారంబునందు-సరిగమప-
సగరిమ	గసమరి	యీస్వరములు- ప్రస్తరించితే - భేదము
సమరిగ	గరిమస	లు బుట్టును - స రి గ మ ప ధ- యీస్వ
సపుగరి	గరిసమ	రములుప్రస్తరించితే - ౭౨౦ - భేదం
రిగమస	గమసరి	బులుబుట్టును- స రి గ మ ప ధ ని- యీస్వ
రిగసమ	మసగరి	రములు ప్రస్తరించితే- ౫౦౪౦ - భేదం
రిమసగ	మరిగస	బులుబుట్టును-
రిమగస	మరిసగ	
రిసగమ	మగసరి	
రిసమగ	మగరిస	౨౪

అథరాగప్రకరణమ్

శుద్ధాదిరాగభేదాః-

శ్లో॥శుద్ధామిశ్రాశ్చసంకీర్ణారాగాస్తుత్రివిధాస్మృతాః॥

టీ॥ శుద్ధరాగములనియు- మిశ్రరాగములనియు- సంకీర్ణరాగమనియు-రాగములు- మూడుప్రకారంబులుగాయుండును-

శ్లో॥ శుద్ధాద్వాత్రింశదిత్యాహుర్మిశ్రాశ్చాపష్ఠిరేవచ।
అనంతాస్సంతిసంకీర్ణాశ్శుద్ధసాళగసంకరాః॥

టీ॥ శుద్ధరాగములు- ౩౨-మిశ్రరాగములు-౬౪ - సంకీర్ణరాగములు-అనంతంబులు- యీచాస్వన- ప్రసిద్ధంబులై-శుద్ధ-సాగళ-సంకర- సంజ్ఞలగలవియుండును- ... ... *

కూటతానాదిలక్షణాని-

శ్లో॥ కూటతానందసంమిశ్రమపూర్ణాంపూర్ణ మేవచ॥

టీ॥ అనంతరాగములు- కూటతానమనబడును- అపూర్ణరాగమే- పూర్ణరాగసంజ్ఞగలదైయుండును- ... ...

తల్లక్షణమ్-

శ్లో॥పూర్ణాః పంచసహస్రాణి ద్వాత్రింశదితిసంఖ్యయా॥

టీ॥ ౫౦౦౦ వేల-౩౨-తానభేదములచేత-గానము జేయబడినది- పూర్ణమనబడును- ... ...

శ్లో॥ యథాద్యుపక్రమేణైవ రాగశ్శుద్ధఉదాహృతః ॥

టీ॥ ఆదినియతిక్రమించునట్లు గానము-క్రమముగా జేయబడి- అట్లనే-ముక్తాయబొందింపబడినదిశుద్ధ రాగమనబడును-

శ్లో॥ ఉపక్రమ్యయథారాగం మేళవంసమిశ్రకైః॥
పున స్తన్నాగరాగమవంపాళగః పరికీర్తితః॥

టీ॥ రాగమునుయతిక్రమించునట్లు-మిశ్రరాగములదోడ- మేళవముగునట్లుగా-గానము జేయబడి- పునః- యాశుద్ధరాగము జేముక్తాయంబొందింపబడినది-సాళగమనబడును- ...

శ్లో॥ సంకీర్ణోమిశ్రరాగైశ్చ గానంసంకీర్ణముచ్యతే॥

టీ॥ సంకీర్ణరాగముమిశ్రరాగములతోడ- గానము జేయబడి-శుద్ధరాగముజే - ముక్తాయంబొందింపబడినది - సంకీర్ణమనబడును-

పాథవాదిరాగభేదాః॥

శ్లో॥పాథవౌడవసంపూర్ణాశ్శుద్ధసాళగమిశ్రగాః।
ప్రసిద్ధంపరమంగానం రాగాద్వాత్రింశదీరితాః॥

టీ॥ పాథవమనియు - ఔడవమనియు - సంపూర్ణంబనియు- యీ ౩ - సంజ్ఞలుగలమిశ్రంబులైన- ౩౨॥ రాగంబులు-శుద్ధ-సాళగమిశ్రకంబులని - న్నాసూంతరంబులను బొందియుండును- నిట్లచే-

జేయబడినగానము- సర్వోత్కృష్టంబని-ప్రసిద్ధంబైయుండును.

తల్లక్షణమ్-

శ్లో॥ పాథవౌడవసంపూర్ణాస్స్వరైరాగాః ప్రకీర్తితాః॥
స్వస్వస్థానవిపర్యాసాత్స్వరాణాంసంభవంత్యమీ॥

టీ॥ రాగంబులు-స్వరములచే-పాథవౌడవసంపూర్ణ-సంజ్ఞలు కలిగినవియని చెప్పబడియుండును- యివి- షడ్జాదిస్వరంబుల యొక్క-స్వస్వస్థానవిపర్యాసంబువలన-బుట్టియుండును-

పాథవలక్షణమ్-

శ్లో॥ ఏకస్వరవిహీనస్తుపాథవః పరికీర్తితః

టీ॥ ఒకస్వరంబు చేత-రహితంబై- యారుస్వరంబులచేత- పూర్ణంబైనరాగము- పాథవమనబడు- ... ... *

ఔడవలక్షణమ్-

శ్లో॥పంచస్వరసమాయుక్తశ్చౌడవః పరికీర్తితః॥

టీ॥ పంచస్వరములతోడ- యుక్తంబైన- రాగము - ఔడవమనబడును- ... ... *

సంపూర్ణలక్షణమ్-

శ్లో॥ సప్తస్వరసమాయుక్తస్సంపూర్ణ ఇతిశబ్యతే॥

టీ॥సప్తస్వరములతోడ-గూడిన-రాగము-సంపూర్ణమనబడును-

శ్లో॥క్రమాదేవంస్వరాణాంచనామోద్దైసకృతస్స్వరైః॥

టీ॥యీచాప్పున-క్రమముగా-స్వరములపున్న-పాథవము-ఔడవము-సంపూర్ణము-యనెడి- ౩-సంజ్ఞలు- గల- నామోద్దైశము- దేవతులచేత-జెయబడియుండును- ... ... *

శ్లో॥స్త్రీపుంరాగాస్సమాఖ్యాతాః ద్వాత్రింశద్గీతపారగైః॥

టీ॥స్త్రీరాగంబులు- పురుషరాగంబులు- జేరి ౩౨-ముప్పైరెండు-సంఖ్యలు-గలిగినవియని- సంగీతశాస్త్రజ్ఞులచే - చెప్పబడి

బడియుండును- ... ...

పురుషరాగంబులు

శ్లో॥ భైరవశ్చాపిభూపాళో బంగాళో మాళవస్తథా।
శ్రీరాగశ్చవసంతశ్చసారంగో రాగపంచమః॥
అష్టావేతేనారదాద్యైఃపురాగాశ్చప్రకీర్తితాః॥

టీ॥ భైరవంబనియు-భూపాళంబనియు-బంగాళంబనియు- మాళవంబనియు-శ్రీరాగంబనియు-వసంతంబనియు-సారంగంబనియు-పంచమంబనియు-నామంబులుగల.యీ ౮ యెనిమిదిరాగంబులు- పురుషరాగంబనినారదాదులచే-జెప్పబడియుండును-

భైరవరాగభార్యలు

శ్లో॥ దేవక్రియామేఘరంజీకురంజీభైరవస్త్రియః॥

టీ॥ దేవక్రియా-మేఘరంజీ-కురంజీ-యీ ౩ మూడురాగంబులుభైరవరాగభార్యలు- ... ... *

భూపాళరాగభార్యలు-

శ్లో॥ వేలావతీమలహరీభాళీభూపాళయోషితః॥

టీ॥ వేళావతీ-మలహరీ-భాళీ-యీ ౩ రాగంబులు- భూపాళరాగభార్యలు- ... ... *

బంగాళరాగభార్యలు

శ్లో॥ కర్నాటగౌళధన్యాశీఛాయాబంగాళయోషితః॥

టీ॥ కర్నాటగౌళ-ధన్యాశీ-ఛాయా- యీ ౩ రాగంబులు-బంగాళరాగభార్యలు- ... ... *

మాళవరాగభార్యలు

శ్లో॥ గుండక్రియాగుర్జరీదపున్నాగోమాళవస్త్రియః॥

టీ॥ గుండక్రియా-గుర్జరీ-పున్నాగము-యీ ౩ మూడు రాగంబులు-మాళవరాగభార్యలు- ... ... *

శ్రీరాగభార్యలు

శ్లో॥ శ్రీరాగపత్న్యోహిందోళీవల్లాళీఆహారీతథా॥

టీ॥ హిందోళీ-వల్లాళీ-ఆహారీ- యీ ౩ మూడు రాగంబులు-శ్రీరాగంబునకుభార్యలు- ... ... *

వసంతరాగభార్యలు

శ్లో॥ రామక్రియావరాళీధన్యాశీవసంతయోషితః॥

టీ॥ రామక్రియా-వరాళీ-ధన్యాశీ-యీ ౩ రాగంబులు- వసంతరాగభార్యలు- ... ... *

సారంగరాగభార్యలు

శ్లో॥ సారంగపత్న్యోదేవాఖ్యాగౌరీదేశేవ్యదేశకాః॥

టీ॥ దేవాఖ్య-గౌరీ-దేశి-దేశ- యీ ౩ మూడు రాగంబులు-సారంగరాగభార్యలు- ... ... *

పంచమరాగభార్యలు-

శ్లో॥ దేశీలలితశోభీపత్రిరాగాః పంచమస్త్రియః॥

టీ॥ దేశీ-లలితా-శోభీ- యీ ౩ మూడు రాగంబులు-పంచమరాగభార్యలు- యీదాపున్న యెనిమిదిపురుషరాగంబులకు- జెప్పబడిన- ౨౪- రాగంబులు క్రమముగా భార్యలయిన- దెలియవలయు- యీపురుషరాగంబులపేరులు-

శ్లో॥ విప్రాభైరవభూపాళౌక్షత్రౌబంగాళమాళవౌ।
వైశ్యౌవసంతశ్రీరాగౌశూద్రౌసారంగపంచమౌ॥

టీ॥ భైరవరాగము-భూపాళరాగము- యీ రెండూ- బ్రహ్మజాతి-బంగాళరాగము-మాళవరాగము- యీ రెండూ క్షత్రియజాతి-వసంతరాగము-శ్రీరాగము- యీ రెండు- వైశ్యజాతి-సారంగరాగము-పంచమరాగము- యీ రెండు శూద్రజాతి-యీపేరుపున దెలియవలయు- ... ... *

యీ రాగంబులవంశంబులు-

శ్లో॥శిన్నరోయక్షకింపురుషగాంధర్వనాస్సిద్ధకుంబుహా।
దేవనాగవంశేషురాగాస్సంజాయతేతతః॥

టీ॥ భైరవరాగము-శిన్నరవంశంబునందు - భూపాళరాగము-యక్షవంశంబునందు - బంగాళరాగము కింపురుష వంశంబునందు-శూళవరాగము-గాంధర్వవంశంబునందు- శ్రీరాగము-సిద్ధకుంశంబునందు-వసంతరాగము- తుంబురవంశంబునందు - సారంగరాగము- దేవవంశంబునందు- పంచమరాగము- నాగవంశంబునందు - యీక్రమంబుగా-యెనిమిది-రాగంబులు-బుట్టియుండును-

యీరాగంబులయధిదేవతలు

శ్లో॥శంభువిష్ణుశ్శారదాబలక్ష్మీభాస్కరనారదాః।
గణేశస్తుంబురుదేవారాగాణాంపరికీర్తితాః॥

టీ॥భైరవరాగంబునకు- శంభువు-భూపాళరాగమునకు- విష్ణువు-బంగాళరాగంబునకు- శారదా-శూళవరాగంబునకు-లక్ష్మీ-శ్రీరాగంబునకు- భాస్కరుడు- వసంతరాగంబునకు- నారదుడు-సారంగరాగంబునకు-గణేశుడు- పంచమరాగంబునకు- తుంబురుడు- యీచొప్పున- యీ యెనిమిది- రాగంబులకును-యధి దేవతలనిదెలియవలయు

యీరాగంబులద్వీపంబులు

శ్లో॥జంబూప్లక్షకుశక్రౌంచశాకశాల్మలిపుష్కరాః।
ద్వీపాశ్చవత్సరిచాశ్చరాగాణామితిహీరితాః॥

టీ॥ భైరవరాగమునకు-జంబూద్వీపంబు- భూపాళరాగమునకు-ప్లక్షద్వీపంబు- బంగాళరాగమునకు-కుశద్వీపంబు-శూళవరాగమునకు- క్రౌంచద్వీపంబు శ్రీరాగమునకు-శాకద్వీపంబు-వసంతరాగమునకు-శాల్మలిద్వీపంబు-సారంగరాగమునకు-పుష్కరద్వీ

పంబు- పంచమరాగమునకు-నవఖండంబులు- యీచొప్పున- యెనిమిదిరాగంబులకు-ద్వీపంబులనిదెలియవలయును- *

యీరాగంబులకు నివాసదేశంబులు

శ్లో॥పూర్వోత్తరాదక్షిణపశ్చిమాశాశ్మీరమధ్యకూః।
పూర్వదక్షిణసంమ్మిశ్రపశ్చిమోత్తరసంశ్రితః॥

టీ॥భైరవరాగము-పూర్వదేశంబునందు- భూపాళరాగము-ఉత్తరదేశంబునందు- బంగాళరాగము- దక్షిణదేశంబునందు శూళవరాగము-పశ్చిమదేశంబునందు- శ్రీరాగము - కాశ్మీరదేశంబునందు-వసంతరాగము- మధ్యదేశంబునందు-సారంగరాగము- పూర్వదక్షిణదేశములయందు-పంచమరాగము-పశ్చిమోత్తరదేశంబులయందు- యీచొప్పున-భైరవాదిరాగంబులకు-యునికిగలిగియుండును- యీరాగములకువృక్షములు-

శ్లో॥ద్రాక్షాకంటకిఖర్జూరకపిత్థాత్సుచ్ఛదాడిమాః।
నారికేళశ్చకదళి- రాగాణాంఫలశాఖినః॥

టీ॥భైరవరాగమునకు- ద్రాక్షాలతము- భూపాళరాగమునకు- పనసవృక్షము- బంగాళరాగమునకు-కపిత్థవృక్షము-వసంతరాగమునకు- దాడిమవృక్షము - సారంగరాగమునకు - నారికేళవృక్షము- పంచమరాగమునకు- కదళీవృక్షము-యీచొప్పున-భైరవాదిరాగంబులకు- వృక్షములనుదెలియవలయు- *

యీరాగములకువేదంబులు

శ్లో॥ఋగ్వేదోభైరవీభూపాయజుర్వేదంగౌళశూళరాః।
భూపోవసంతశ్రీరాగావథర్వాసారంగపంచమాః॥

టీ॥భైరవభూపాళరాగంబులకు-ఋగ్వేదము-బంగాళశూళవరాగంబులకు-యజుర్వేదము-వసంతశ్రీరాగములకు-సామవేదము-సారంగపంచమరాగంబులకు-అథర్వణవేదము-యీచొప్పున- భైర

వాదిరాగంబులకు-స్వకీయవేదంబులని. దెలియవలయు.

యీరాగములకువర్ణంబులు

శ్లో॥ శ్వేతాభైరవభూపాళరక్తశ్రీరాగపంచమా।
పీతవసంతమాళవాకృష్ణాబంగాళసారంగా॥

టీ॥భైరవభూపాళరాగంబులకు- శ్వేతవర్ణంబు- శ్రీరాగ పంచమరాగములకు.రక్తవర్ణంబు-వసంతమాళవరాగములకు-పీతవర్ణంబు- బంగాళసారంగరాగములకు-కృష్ణవర్ణంబు - యీచొప్పున భైరవాదిరాగములకు-వర్ణంబులను దెలియవలయు-

భైరవాదిరాగనక్షత్రంబులు

శ్లో॥ జలదారోహిత్తరాభాద్రాఉత్తరారోహిణీమఖా।
మూలాపైత్రంజన్మతారారాగాణాంచక్రమాత్స్వృతాః॥

టీ॥భైరవరాగమునకు-శతభిషా-భూపాళరాగమునకు-హస్తా-బంగాళరాగమునకు-పుత్తరాభాద్ర - మాళవరాగమునకు-ఉత్తర- శ్రీరాగమునకు-రోహిణి- వసంతరాగమునకు-మఖ- సారంగరాగమునకు-మూలా, పంచమరాగమునకు - అనూరాధ-యీచొప్పున-భైరవాదిరాగంబులకు-జన్మనక్షత్రంబులుగలిగియుండును- భైరవాదిరాగంబులకుజన్మరాసులు

శ్లో॥కుంభకన్యామీనకన్యావృషభోమృగరాట్తథా।
ధనుఃకిటాభైరవాదిరాగాణాంజన్మరాశయః॥

టీ॥ భైరవరాగమునకు-కుంభరాశి - భూపాళరాగమునకు కన్యారాశి- బంగాళరాగమునకు మీనరాశి-మాళవరాగమునకు-కన్యారాశి-శ్రీరాగమునకు-వృషభరాశి-వసంతరాగమునకు-సింహరాశి-సారంగరాగమునకు-ధనూరాశి-పంచమరాగమునకు-వృశ్చికరాశి- యీచొప్పున భైరవాదిరాగంబులకు-జన్మరాశులు- ఇప్పబడియుండును-

భైరవాదిరాగంబులకు వారములు

శ్లో॥ రవీందుభామసౌమ్యాశ్చగురుశుక్రాశనిస్తథా।
అంగారకశ్చక్రమశోవారాణాంవాసరాస్మృతాః

టీ॥భైరవరాగమునకు-భానువారము- భూపాళరాగమునకు సోమవారము- బంగాళరాగమునకు-అంగారకవారము- మాళవరాగమునకు-బుధవారము- శ్రీరాగమునకు- గురువారము-వసంతరాగమునకు-శుక్రవారము- సారంగరాగమునకు-శనివారము-పంచమరాగమునకు- అంగారకవారము-యీచొప్పున భైరవాదిరాగంబులకుజన్మవారంబులనిదెలియవలయు-

యీరాగంబులకుజన్మలగ్నంబులు-

శ్లో॥ ధనుర్మీనశ్చకన్యావృషభస్సింహరాశికః
చాపవృశ్చికమీనాశ్చరాగాణాంలగ్నమీరితం॥

టీ॥ భైరవరాగమునకు-ధనుర్లగ్నము-భూపాళరాగమునకు-మీనలగ్నము- బంగాళరాగమునకు-కన్యాలగ్నము - మాళవరాగమునకు- వృషభలగ్నము- శ్రీరాగమునకు-సింహలగ్నము- వసంతరాగమునకు-ధనుర్లగ్నము। సారంగరాగమునకు - వృశ్చికలగ్నము- పంచమరాగమునకు-మీనలగ్నము- యీచొప్పున-భైరవాదిరాగంబులకు-జన్మలగ్నంబులనిదెలియవలయు-

యీరాగములకుముఖంబులు

శ్లో॥ద్విచతుష్పంచత్రియంచైవద్విత్రయంచచతుస్తథా।
చతుర్ద్వయంచప్రోక్తానిరాగాణామాననాన్వర॥

టీ॥ భైరవరాగమునకు రెండుముఖంబులు - భూపాళరాగమునకు- 4 ముఖంబులు- బంగాళరాగమునకు- 3 మూడు ముఖంబులు-మాళవరాగమునకు 2 రెండుముఖంబులు- శ్రీరాగమునకు 4 ముఖంబులు-వసంతరాగమునకు 3 ముఖంబులు- సారంగరా

గమునకు-౪ ముఖంబులు- పంచమరాగమునకు- ౨ రెండు ముఖంబులు-యీచూపున - భైరవాది రాగములకు- ముఖంబులుగలిగి యుండును- ... ...

యీరాగంబులకు నేత్రంబులు

శ్లో॥ చతురష్టౌచతస్రశ్చచతుష్టచతుసంజ్ఞకాః।
అష్టావష్టౌచతుశ్చాపిరాగాణాం నేత్రమీరితం॥

టీ॥ భైరవరాగంబునకు-౪ నేత్రంబులు- భూపాళరాగమునకు-౮ నేత్రంబులు- బంగాళరాగంబునకు - ౬ - యారు నేత్రంబులు- మాళవరాగంబునకు ౪ నేత్రంబులు- శ్రీరాగంబునకు-౬యారు నేత్రంబులు - వసంతరాగంబునకు-౮ - యెనిమిది నేత్రంబులు- సారంగరాగమునకు- ౮ యెనిమిది-నేత్రంబులు- పంచమరాగమునకు-౪ నేత్రంబులు-యీచూపున-భైరవాదిరాగంబులకు-నేత్రంబులయుండువని దెలియవలయు-

యీరాగంబులకు బాహువులు

శ్లో॥ రాగాణాం నేత్రసంఖ్యైవ బాహునాం చప్రకీర్తితా॥

టీ॥ భైరవాదిరాగంబులకు- పూర్వోక్తంబైన-నేత్రసంఖ్యలే బాహువుల యొక్క సంఖ్యలునుక్రమముగా-దెలియవలయు- యదియట్లనిన - భైరవరాగంబునకు ౪ బాహువులు-భూపాళరాగమునకు-౮ యెనిమిదిబాహువులు- బంగాళరాగమునకు-౬ యారుబాహువులు-మాళవరాగంబునకు- ౪-బాహువులు- శ్రీరాగంబునకు-౬-యారుబాహువులు-వసంతరాగంబునకు-౮-యెనిమిదిబాహువులు-సారంగరాగంబునకు-౮-యెనిమిదిబాహువులు- పంచమరాగంబునకు ౪ బాహువులు- యీచూపున యీభైరవాదిరాగంబులకు- బాహువులు యుండునని- దెలియవలయు-

యీరాగంబులకువస్త్రంబులు

శ్లో॥ శ్వేతవస్త్రంరక్తవస్త్రంహరిద్రాపీతవస్త్రకం।
చిత్రకర్బురకాశేయంరాగాణాంవస్త్రమీరితం॥

టీ॥ భైరవరాగంబునకు-శ్వేతవస్త్రము- భూపాళరాగంబునకు- రక్తవస్త్రము-బంగాళరాగంబునకు- నీలవస్త్రము- మాళవరాగంబునకు- హరిద్రావస్త్రము- శ్రీరాగంబునకుపీతవస్త్రము-వసంతరాగంబునకు-చిత్రవస్త్రము- సారంగరాగమునకు-కర్బురవస్త్రము- పంచమరాగంబునకు- పట్టువస్త్రము- యీచూపున- యీభైరవాదిరాగంబులకు-వస్త్రంబులుగలిగియుండును

యీరాగంబులకు లేపనంబులు

శ్లో॥ కర్పూరంరోచనంగంధంకస్తూర్యగరుకుంకుమం॥
కదంబశ్చసుగంధశ్చరాగాణాం లేపనంభవేత్॥

టీ॥ భైరవరాగంబునకు-పచ్చకర్పూరలేపనము - భూపాళరాగంబునకు గోరోచనలేపనము - బంగాళరాగమునకు- శ్రీగంధలేపనము-మాళవరాగంబునకు-కస్తూరీలేపనము-శ్రీరాగంబునకు- అగరులేపనము- వసంతరాగంబునకు- కుంకుమలేపనము-సారంగరాగమునకు - కదంబలేపనము పంచమరాగమునకు - పరిమళద్రవ్యలేపనము- యీచూపున-యీరాగంబులకు-లేపనంబులుగలిగియుండును- ... ...

యీరాగంబులకు-ఆభరణంబులు-

శ్లో॥ వజ్రముక్తాఫలంనీలమాణిక్యంపుష్యరాగకం।
గోమేధికశ్చవైడూర్యంపద్మరాగశ్చభూషణం॥

టీ॥ భైరవరాగంబునకు-వజ్రము - భూపాళరాగమునకు-ముక్తాఫలము- బంగాళరాగమునకు- నీలము - మాళవరాగమునకు- మాణిక్యము- శ్రీరాగమునకు- పుష్యరాగము - వసంతరాగమున

కు-గౌళిపుష్పము-సారంగరాగమునకు వైడూర్యము- పంచమరాగమునకు-పద్మరాగము- యీచొప్పున భైరవాదిరాగంబులకు ఆభరణంబులని తెలియవలయు. ... ... *

యీరాగంబులకు పుష్పంబులు-

శ్లో॥ మల్లికాజాతివకుళేచంపకంకేతకీతథా।
కుందద్రోణంపారిజాతంరాగాణాంకుసుమంభవేత్॥

టీ॥ భైరవరాగంబునకు మల్లికాపుష్పము- భూపాళరాగంబునకు-జాతిపుష్పము-బంగాళరాగమునకు-పగడపుష్పము - మాళవరాగంబునకు- చంపకపుష్పము-శ్రీరాగమునకు-కేతకీపుష్పము-వసంతరాగమునకు- కుందమల్లికాపుష్పము - సారంగరాగమునకు-ద్రోణపుష్పము- పంచమరాగంబునకు- పారిజాతపుష్పము- యీచొప్పున - భైరవాదిరాగంబులకు- పుష్పంబుగలిగియుండును-

యీరాగములకు భోజనంబులు-

శ్లో॥ మోదకంభక్ష్యశుద్ధాన్నంపద్మాన్నంపాయసంఫలం।
చిత్రాన్నంచపయోన్నంచరాగాణాంభోజనంస్మృతం॥

టీ॥ భైరవాదిరాగమునకు - మోదకంబులు- భూపాళరాగమునకు-భక్ష్యము-బంగాళరాగమునకు-శుద్ధాన్నము- మాళవరాగమునకు-పద్మాన్నము- శ్రీరాగమునకు- పాయసంబు- వసంతరాగంబునకు-ఫలము- సారంగరాగమునకు- చిత్రాన్నము- పంచమరాగంబునకు- క్షీరాన్నము- యీచొప్పున- భైరవాదిరాగంబులకు-భోజనంబులుగలిగియుండును-

యీరాగములకు వాహనంబులు-

శ్లో॥ బర్హిహంసశ్చకోరశ్చ భేరుండకోకిలస్తథా।
అక్రవాకచకోరాదిరాగాణాంవాహనంతథా॥

టీ॥ భైరవరాగమునకు మయూరము- భూపాళరాగమునకు-

హంస- బంగాళరాగమునకు- గోరవంక-మాళవరాగమునకు- భేరుండము- శ్రీరాగమునకు- కోకిల- వసంతరాగమునకు-చిలుక-సారంగరాగమునకు- చక్రవాకంబు- పంచమరాగమునకు - చకోరంబు - యీచొప్పున - భైరవాది రాగంబులకు - వాహనంబు-గలిగియుండును. .... *

యీరాగములకు ఆయుధములు-

శ్లో॥ గదాఖడ్గేక్ష్వాకుంతశరచాపహలాయుధం।
రశుధిండివాలశ్చరాగాణామాయుధాన్యుతా॥

టీ॥ భైరవరాగంబునకు - గదాయుధంబు- భూపాళరాగంబునకు- ఖడ్గాయుధంబు- బంగాళరాగంబునకు- శాక్షాయుధము- మాళవరాగమునకు- కుంతాయుధము- శ్రీరాగమునకు- ధనుర్బాణంబులు- వసంతరాగమునకు- హలాయుధము- సారంగరాగమునకు- చక్రాయుధము- పంచమరాగమునకు - భిండివాలాయుధము - యీచొప్పున - భైరవాదిరాగంబులకు - ఆయుధంబులు గలిగియుండును. ... ... *

యీరాగంబులకు రసంబులు.

శ్లో॥ కరుణావీరశృంగారా భీభత్సశ్చభయాద్భుతే। హాస్యశాంతరసాశ్చైవ రాగాణాంరసఈరితః॥

టీ॥ భైరవరాగమునకు- కరుణారసంబు - భూపాళరాగమునకు- వీరరసంబు - బంగాళరాగమునకు- శృంగారరసంబు- మాళవరాగమునకు- భీభత్సరసంబు- శ్రీరాగమునకు- భయానకరసంబు - వసంతరాగమునకు- అద్భుతరసంబు - సారంగరాగమునకు- హాస్యరసంబు- పంచమరాగమునకు- శాంతరసంబు- యీచొప్పున- భైరవాదిరాగంబులకు - క్రమముగా- రసముగలిగియుండును.

యీరాగంబులకుఋషులు,

శ్లో॥ కశ్యపోత్రిర్భరద్వాజో విశ్వామిత్రోథగౌతమః । జ
మదగ్నిర్వసిష్ఠశ్చపులస్త్యఋషయస్తథా॥

టీ॥ భైరవరాగమునకు - కశ్యపఋషియు - భూపాళరాగమునకు - అత్రిఋషియు - బంగాళరాగముకు - భరద్వాజఋషియు - మాళవరాగమునకు- విశ్వామిత్ర ఋషియు - శ్రీరాగమునకు- గౌతమఋషియు- వసంతరాగమునకు- జమదగ్నిఋషియు- సారంగరాగమునకు- వసిష్ఠఋషియు- పంచమరాగమునకు - పులస్త్యఋషియు- యీచొప్పున - భైరవాదిరాగంబులకు క్రమముగా ఋషులుగలిగియుండును. ... ... ॥

భైరవిరాగస్వరూపలక్షణమ్.

టీ॥ భైరవిరాగమునకు- బ్రహ్మజాతి - కిన్నరవంశము - శంభుయధిదేవతా- జంబూద్వీపము- పూర్వదేశము- ద్రాక్షలతాఫలశ్వేదము - శుభ్రవర్ణము- భానువారము - శతభిషానక్షత్రము- కుంభరాశి - ముఖంబులు ౨- నేత్రములు- ౪- పాదములు-౪-శుభ్రవస్త్రము- పచ్చకర్పూరలేపనము - వజ్రాభరణము - మల్లికాపుష్పము- మాదుకాహారము - మయూరవాహనము - గదాయుధము- కరుణారసము- కశ్యపఋషి- దేవక్రియా - మేఘరంజీ-కురంజీ-ఈ-౩మూడు రాగంబులుభార్యలు-వీట్లతోడ-క్రీడించుచుండును- యీభైరవిసంపూర్ణరాగము- ॥

ఆరోహణస్వరంబులు- అవరోహణస్వరంబులు-
సరిగమపధనిస సధపమగరిగస-
యీరాగస్త్రీనామంబులు-ఆరోహణస్వరంబులు- అవరోహణస్వ
దేవక్రియా సగరిగపధనిధస- సనిధపమగరిగస-

మేఘరంజని సరిమపధగస- సధపమగరిస-
కురంజీ సగరిగమపథ- సమగరిసనిస-

భూపాళరాగస్వరూపలక్షణమ్

టీ॥ భూపాళరాగమునకు- బ్రహ్మజాతి- యక్షవంశము- విష్ణుయధిదేవతా- ప్లక్షద్వీపము - ఉత్తరదేశము - కంటకీవృక్షము - రుగ్వేదము- శుభ్రవర్ణము- సోమవారము - ఉత్తరాభాద్రానక్షత్రము- మీనరాశి- ౪ ముఖంబులు- ౮ నేత్రంబులు- ౮ బాహువులు- ౮ పాదములు- రక్తవస్త్రము- గోరోచనలేపనము - ముక్తికాభరణము- జాతీపుష్పము- భక్ష్యోపహారము - హంసవాహనము- ఖడ్గాయుధము- వీరరసము- అత్రిఋషియు- వేళావళీ- మలహారీ- ఛాళీ- యీ ౩ రాగంబులు-భార్యలు-వీట్లతోడ క్రీడించుచుండును.

యీభూపాళరాగము చౌడవము-

భూపాళరాగమువురుషుండు- ఆరోహణము- అవరోహణము-
భూపాళరాగమునకుస్వరంబులు- సరిగపధస- సధపగరిస-

యీరాగభార్యలు- వేళావళీ-మలహారీ-ఛాళీ

వేళావళీరాగమునకు- సరిగమపధస - సనిధపమగరిస-
మలహారీరాగమునకు- సరిగమపధస సధపమగరిస-
ఛాళీరాగమునకు- సరిగపధస- సనిధపగరిస-

బంగాళారాగస్వరూపలక్షణమ్

బంగాళారాగమునకుక్షత్రియజాతి- కింపురుషవంశము- వారదాధిదేవతా- కుశద్వీపము - దక్షిణదేశము - అజూరవృక్షము- యజుర్వేదము- నీలవర్ణము-అంగారకవారము- ఉత్తరాభాద్రనక్షత్రము- మీనరాశి- ముఖంబులు - ౩ నేత్రంబులు-౬ బాహువులు ౬- పాదంబులు-౬-నీలవస్త్రము- శ్వేతగంధలేపనము-నీలాశర

ణము- పగడపుష్పము - శుద్ధాన్నభోజనము - శారిబాహనము- శాజ్ఞాయుధము- శృంగారరసము- భరద్వాజఋషి- కన్నడగౌళ - ధన్యాశి- ఛాయా-యీ తెమూడు రాగంబులు-భార్యలు- వీట్లతో డక్రీడిస్తూవుండును- యీబంగాళరాగము-సంపూర్ణరాగము- బంగాళరాగముపురుషుండు-ఆరోహణము- అవరోహణము బంగాళరాగమునకుస్వరంబులు- సరిగమపధనిస-సనిధపమగరిస- యీరాగమునకుభార్యలు- కన్నడగౌళ-ధన్యాశి- ఛాయా- కన్నడగౌళరాగమునకుస్వరంబులు- సరిగమపనిస-సనిధపమగస- ధన్యాశిరాగమునకుస్వరంబులు- సగమపనిస- సనిధపమగరిస ఛాయారాగమునకుస్వరంబులు- సరిగమపధనిస- సనిధపమగరిస-

మాళవరాగస్వరూపలక్షణమ్.

మాళవీరాగమునకు-క్షత్రియజాతి- గంధర్వవంశము- లక్ష్మీయధిదేవతా- క్రౌంచద్వీపము- పశ్చిమదేశము- కపిత్థవృక్షము-యజుర్వేదము- పీతవర్ణము- బుధవారము - వుత్తరానక్షత్రము కన్యారాశియు- ముఖములు-౨ నేత్రంబులు ౪- బాహువులు.౪- పాదములు- ౪ హరిద్రావస్త్రము- కస్తూరీలేపనము-మాణిక్యాభరణము- చంపకపుష్పము - దధ్యన్నభోజనము- భేరుండవాహనము కుంతాయుధము- భీభత్సరసము- విశ్వామిత్రఋషి- గుండక్రియా గుజ్జరీ-పున్నాగ- యీ తె-మూడు రాగంబులు భార్యలు- వీట్లతో డక్రీడిస్తూయుండును- యీమాళవీరాగము- సంపూర్ణరాగము- మాళవరాగమునకుపురుషుండు- ఆరోహణము- అవరోహణము- మాళవరాగమునకుస్వరంబులు సరిగమపనిమపధనిస- సనిధనిప [illegible] మగరిసా- యీరాగమునకుభార్యలు- గుండక్రియా- గుజ్జరీ- గౌడపున్నాగ

గుండక్రియారాగమునకుస్వరంబులు సరిగరిమపధధస- సని ధ ప మ గ రి గ స

ఘూర్జరీరాగమునకుస్వరంబులు - సరిగమపధస- సధపమగరిస

గౌడపున్నాగరాగమునకు-స్వరంబులు- మగధసని- గపధసని-

శ్రీరాగస్వరూపలక్షణమ్

శ్రీరాగమునకు- వైశ్యజాతి- సిద్ధవంశము - భాస్కరుండధిదేవతా-శాకద్వీపము-కాశ్మీరదేశము - తీయమామడివృక్షము-సామవేదము- రక్తవర్ణము-రోహిణీనక్షత్రము- వృషభరాశియు- గురువారము- సింహలగ్నము- ౪-ముఖంబులు - ౬ యారునేత్రంబులు- ౬యారుబాహువులు-పీతవస్త్రము-అగరులేపనము-పువ్వురాగాభరణము- కేతకీపుష్పము - పాయసభోజనము - కోకిలవాహనము- ధనుర్బాణంబులుయాయుధము- భయానకరసము- గౌతమరుషియు-

యీశ్రీరాగము-

ఆరోహణస్వరములు-	అవరోహణస్వరములు-
సరిగపనిస	సనిపధనిపమమరిగరిస-

శ్రీరాగభార్యలు-

హిందోళి-	సమగమధనిస-	సనిధమగస
భల్లాతి-	సరిగమపధనిస-	సనిపమరిగమరిస
అహిరి	సమగమపధనిస-	సనిధపమగరిస-

వసంతరాగలక్షణమ్

వసంతరాగమునకు-వైశ్యజాతి- నారదుడధిదేవత- శాల్మలద్వీపము-మధ్యదేశముడాడిమీవృక్షము-సామవేదము-పీతవర్ణము ముఖానక్షత్రము - సింహరాశి- శుక్రవారము- ధనుర్లగ్నము-

౪- ముఖంబులు- ౮- నేత్రంబులు ౮- బాహువులు- చిత్రవస్త్రము- కుంకుమలేపనము- గోమేధికాభరణము- కుంకుమపుష్పము- ఫలమాహారము- చిలుకవాహనము - శూలాయుధము - అద్భుతరసము- జమదగ్నిరుషియు-

వసంతరాగముపురుషుడు.

యీరాగస్వరంబులు-	ఆరోహణము-	అవరోహణము-
యీరాగమునకుభార్యలు	సగమధనిస-	సనిధమగరిస-
శామక్రియ-	సరిగమపమధనిస-	సనిధపమగమస-
వరాళి-	సరిగమపధనిస-	సనిధపమగరిస-
మంగళకౌశిక-	సరిగమసమగమపమగమ-	సనిధపమగరిస-

సారంగరాగస్వరూపలక్షణమ్.

టీ॥ సారంగరాగమునకుశూద్రజాతి- దేవవంశము- గణేశుండయధిదేవతా- పుష్కరద్వీపము పూర్వదక్షిణదేశమునారికేళవృక్షము యాధర్వణవేదము- నీలవర్ణము- మూలానక్షత్రము - శనివారము ధనూరాశి ముఖంబులు ౪ - నేత్రంబులు - ౮ - బాహువులు- ౮- పాదంబులు- ౮- కర్పూరవస్త్రము- కదంబలేపనము- వైడూర్యాభరణము- ద్రోణపుష్పము - చిత్రాన్నాహారము - చక్రవాకవాహనము- పరశుయాయుధము- హాస్యరసము- వసిష్ఠఋషి- దేశాక్షీ- గౌళ- రీతిగౌళ- యీ 3 మూడురాగంబులు భార్యలు- విట్లతోడక్రీడిస్తూయుండును- యీసారంగరాగముసంపూర్ణరాగము-

సారంగరాగముపురుషుండు-	ఆరోహణమ్-	అవరోహణమ్-
సారంగరాగమునకుస్వరంబులు-	సరిగమపధనిస-	సధపమరిగమరిస
యీరాగమునకుభార్యలు-	దేశాక్షీ-	గౌళ-	రీతిగౌళ-
దేశాక్షీరాగమునకుస్వరంబులు-	సరిమపధనిస-	సనిధపమగరిస-

గౌళరాగమునకుస్వరంబులు- సరిమపనిస- సనిపమగమరిగమదిస
రీతిగౌళరాగమునకుస్వరంబులు- సగరిగమనిధనిస - సనిధపమగమప
మగరిస

పంచమరాగస్వరూపలక్షణమ్.

టీ॥ పంచమరాగమునకు- శూద్రజాతి- నాగవంశము- తుంబురుడుఅధిదేవతా- నవఖండద్వీపము- పశ్చిమోత్తరదేశంబులు- కదళీవృక్షము- యధర్వణవేదము- రక్తవర్ణము- కుజవారము - అనూరాధానక్షత్రము- వృశ్చికరాశి- ముఖంబులు- ౨- నేత్రంబులు ౪- బాహువులు- ౪- పాదంబులు- ౪- పట్టువస్త్రము - మరంధద్రవ్యలేపనము- పద్మరాగాభరణము - పారిజాతపుష్పము- క్షీరాన్నాహారము- చకోరంబువాహనముఖడ్గంతీవాలాయుధము- శాంతరసము- పౌలస్త్యఋషి- దేశీ- లలితా - తోడీ- యీ 3 మూడురాగంబులుభార్యలు- వీట్లతోక్రీడిస్తూయుండును- యీపంచమరాగంబు- సంపూర్ణరాగము, ... *

పంచమరాగముపురుషుండు-	ఆరోహణమ్-	అవరోహణమ్
పంచమరాగస్వరంబులు—	సరిధపనిసా—	సనిధపమగరిస-
యీరాగమునకుభార్యలు—	దేశీ—లలితా—	తోడీ—
దేశీరాగమునకుస్వరంబులు—	సరిమపనిసా—	సనిధపమగరిస-
లలితారాగమునకుస్వరంబులు—	సమగధనిస—	సనిధమగరిస—
తోడీరాగమునకుస్వరంబులు—	సరిగమధనిస—	సనిధమగరిస—

యీ 3 మూడుపురిరెండురాగంబులకుశుద్ధరాగంబులు యనుసంజ్ఞలుగలిగియుండును. ... ... *

అష్టషాడవబాడవసంపూర్ణమిశ్రరాగాలిట్యంతే.

రాగములువైనంబులు-	ఆరోహణం-	అవరోహణం

౧	జయంతశ్రీరాగము-	సగమధనిస-	సనిధపమగస
౩	నటనారాయణీ-	సరిమపధస-	సధపమగరిస
౪	సామరాగము-	సరిమపధస-	సధపమగరిస-
x	లతాపరాగము-		
౬	చంద్రకాంత-	సరిగమపధనిస-	సనిధపమగరిస-
౭	పాడీరాగము-	సరిమపనిస-	సనిధపమపమగరిస
౮	నాటరాగము-	సరిగమపధనిసనిస	సనిపమరిస-
౯	కేదారగౌళ-	సరిమపనిస-	సనిధపమగరిస-
౧౦	శుద్ధధన్యాసి-	సరిమపనిస-	సనిపమరిస-
౧౧	మణిరంగు-	సరిమపనిస-	సనిపమగరిస-
౧౨	శుద్ధసాళేరి-	సరిమపధస-	సధపమగరిస-
౧౩	మోహన-	సరిగపధస-	సధపగరిస-
౧౪	హిందోళి-	సమగమధనిస-	సనిధమగస-
౧x	దీపకం-	సగమపధపస-	సనిధనిపగప మగరిస-
౧౬	ఆభోగి-	సరిగమధస-	సధమగరిస-
౧౭	శుద్ధధన్యాసి-	సగమపనిస-	సనిపమగస-
౧౮	దేవగాంధారి-	సరిమపధనిసనిస-	సనిధపమగరి సరిగరిస-
౧౯	పూర్వీ-	సరిగమపధనిపస-	సనిధపమగరిస-
౨౦	సైంధవీ-	నిధనిసరిగమపధనిస-	సనిధపమగరిస నిధనిస-
౨౧	ఆనందభైరవి-	సగరిగమపస-	సనిధపమగరిస-
౨౨	గోపికావసంత-	సమపనిధనిధస-	సనిధపమగస-

౨౩	ఘంటారవం-	సనిసగరిగమపనిస-	సనిధపమగరిస-
౨౪	ఆభేరి-	సగమపనిస-	సనిధపమగరిస-
౨x	బలహంస-	సరిమపధస-	సనిధపమరిమగస
౨౬	నాగగాంధారి-	సరిగరిమపధనిస-	సనిధపమగరిగస-
౨౭	కాంభోజి-	సరిగమపధస-	సనిధపమగరిస-
౨౮	ప్రతిమాళవి-	సరిగమపనిమపధనిస-	సనిధనిపమగమరిస-
౨౯	కన్నడ-	సగమధనిస-	సధపమగమరిస
౩౦	శామంత-	సరిగమపధన-	సనిధపమగరిస-
౩౧	ఆశభీ-	సరిమపధస-	సనిధపమగరిస
౩౨	శంకరాభరణమ్-	సరిగమపధనిన-	సధపమగరిస-
౩౩	నీలాంబరి-	సరిగమపగమపనిస-	సనిపధనిపమధ మరిగరిమగస-
౩౪	నాగధ్వని-	సగరిగమగమపధని ధపనిధనిపధనిస-	సనిధనిధపమధ మమరిగమగరిగస
౩x	నాయణి-	సరిమపధప-	సనిధపమరిన-
౩౬	సరస్వతీమనోహరి-	సరిగమధస-	సధనిపమగరిస
౩౭	మోహనారి-	సరిగమని-	ధపమగరిస-
౩౮	భిన్నషడ్జమం-	సగమపధనిస-	సనిధపమగరిస
౩౯	శుద్ధవసంత-	సరిమపధనిస-	సనిధమధమగస
౪౦	దేశాక్షి-	సరిగమపధన-	సనిధపమరిస-
౪౧	లలితహరి-	సరిగమపధస-	సనిధపమగరిస-
౪x	శ్రీలమంజరి-	సగమధస-	సనిధపమగమరిస
౪౩	కల్యాణి-	సరిగమపధనిస-	సనిధపమగాపధిస
౪౪	పూర్వికల్యాణి-	సరిగమపధనిధస-	సనిధపమరిస-

౪౫	ముఖారి-	సరిమపనిధస-	పనిధపమగరిస-
౪౬	గుమ్మకాంభోజి-	సరిగపధస-	సనిధపమగరిస
౪౭	సింధురామక్రియ-	సరిమపధనిధస-	సనిపమరిగరిస-
౪౮	మంగళకౌశిక-	సరిగమపమగమపమగమ-	సనిధపమగరిస-
౪౯	సింధు-	సగరిమపధనిస-	సధపమగరిగస-
౫౦	సీమంతిని-	సరిగమపధనిస-	సపమగరిసరిస-
౫౧	నాగవరాళి-	సనిరిగమపధ-	పమగరిసనిస-
౫౨	పున్నాగవరాళి-	సనిరిగమపధని-	ధపమగరినని-
౫౩	నామవరాళి-	సరిగమపధస-	సనిధనిపమగరిస-
౫౪	పంతువరాళి-	గరిగమపధనిస-	సనిధపమధమరిస
౫౫	శుద్ధక్రియ-	సరిమపధపనిస-	సనిధపమరిగమరిస-
౫౬	శేగవాహిని-	సరిగమపధనిధస-	సనిధమగరిగరిస-
౫౭	నవరోజు-	పధనిసరిగమపప-	మగరిసనిధపప-
౫౮	వసంతవరాళి-	సరిమపధని-	నిధపగరిస-
౫౯	శోకవరాళి-	సరిమగమపమధరిగమపధనిధస-	సనిధపమగరిస-
౬౦	జయంతసేన-	సగమపధస-	సనిధమగస-
౬౧	యదుకులకాంభోజి-	సరిమపధస-	సనిధపమగరిస-
౬౨	హెజ్జజి-	సరిగరిమగమపనిధస-	సనిధపమగరిస-
౬౩	హులసేని	సగరిగమపనిధనిస-	సనిధపమగరిస-
౬౪	సింహారవం-	సరిమపనిస-	సనిపమరిగరిస-

అలంకారప్రకరణమ్ - ౧౪

క॥ అలంకారయుతో రాగో మూర్ఛనాదిగుణాన్వితః॥ ౬౫
స్వరైశ్శుద్ధైశ్చవికృతైః సాధారణవిభూషితైః॥ ౬౬
నానాచిత్రకళాయోగైశ్చాలంకారోధిధీయతే॥ ౬౭

యథాలోకమనుష్యాణాం కిరీటకటకాదయః॥
తథైవస్వరరాగాణామలంకారోవిభూషణమ్॥

టీ॥ యేయావరాగంబు ఆరోహణావరోహణక్రమంబుగ- జాతివర్ణాంబులచే- శుద్ధప్రకృతివికృతింబులచేత - నానాచిత్రకళాయోగంబునందు- సాధారణవిభూషితంబైనది - అలంకారంబనబడును- దీనికియుదాహరణం- లోకమునందు- మానవులకు- కిరీటకటకాదులు- యేచొప్పునఅలంకారంబైయుండునో - యాచొప్పున-స్వరరాగంబులకు-అలంకారంబుభూషణంబుగాయుండును-

అలంకారభేదాః

శ్లో॥ తాళమంద్రప్రసన్నాఖ్యమంద్రతారప్రసన్నకః।
ఆవర్తకస్సంవిధానంవిధృతోవ్యవలోపకః॥
ఛిల్లాసితశ్చేతి తేషాంలక్షణంకథ్యతేక్రమాత్॥

టీ॥ తాళమంద్రప్రసన్నంబనియు-మంద్రతారప్రసన్నంబనియు-ఆవర్తకంబనియును- సవిధానంబనియును విధృతంబనియును- వ్యవలోపకంబనియును ఛిల్లాసితంబనియును- యీచొప్పున అలంకారంబులు ౭ ప్రకారంబులుగాయుండును- ...

తాళమంద్రప్రసన్నాలంకారలక్షణమ్-

శ్లో॥ క్రమాత్సప్తస్వరాస్తాళాః పడ్జమంద్రంపురస్సరాః।
తాళమంద్రప్రసన్నాఖ్యోలంకారఃపరికీర్తితః॥

టీ॥ క్రమంబున సప్తస్వరంబులు- తాళము-షడ్జంబుగా - మధ్యమస్థాయిపర్యంతంబుపిమ్మటశబ్దంబడినవి- తాళమంద్రప్రసన్నాలంకారంబనబడును- దీనికియుదాహరణము - సరిగమగ - సారిగ- సరిగమ- రిగమపమగ- రిగమగ- రిగమప- గమపధపమ- గమపమ- గమపధ- మపధనిధప- మపధప-మపధని- పధపనిధ- పధని

ధ- పధస- సనిధపధ- సనిధస- సనిధప- సనిధపధ- నిధపధ
నిధపమ- ధపమగమప - ధపమప - ధపమగ - పమగరిగమ- పమ
గమపమగరి- మగరిసరిగ- మగరిగ-మగరిస- ...

మంద్రతాళప్రసన్నాలంకారలక్షణమ్-

శ్లో॥ మంద్రః ప్రసన్నముచ్చార్య తాళ స్తస్యాన్వమంత్రజేత్॥
తత్ఖేవారోహయేన్మంద్రపర్యంతం తాళక్రమాత్స్వరాన్॥
మంద్రతాళప్రసన్నాఖ్యాలంకారోయం నిరూపితః॥

టీ॥ మంద్రము ప్రసన్నంబుగా బలికి- ఆమంద్రమునకు- యెనిమిది-యక్షరంబుల జేత-తాళంబును- బొందించి- క్రమంబుగా- స్వరంబులను- మంద్రపర్యంతం ఆరోహావరోహణంబును బొందించినది- మంద్రతాళప్రసన్నాలంకారంబనబడును- యుదాహరణం-

॥ సరిగరిసరి-సరిగమ- రిగమగ- రిగ - రిగమప- గమపమ-గమ-గమపధ- మపధప- మప- మపధని-పధనిధ- పధ-పధనిస సనిధని-సని- సనిధప- నిధపధ- నిధ- నిధపమా- ధపమప- ధప- ధపమగ- పమగమ- పమ- పమగరి- మగరిగ-మగ- మగరిస-

ఆవర్తకాలంకారలక్షణమ్-

శ్లో॥ మూలస్వరద్వయాద్యాద్యావారముక్త్వావుపరిపునః।
మంద్రద్వయాద్వితీయంచ ప్రసన్నప్రథమస్వరః॥
గీయ్యతే చేత్తదా శాస్త్రైకాకళాతద్వత్కళాసకృత్।
పూర్వక్షేపకవియోగేనభవేదావర్తకోమతః

టీ॥ మూలస్వరద్వయమును- రెట్టింపబలికి-నంతరమందు- మంద్రద్వయమును- బలికి- పూర్వంచాప్పున వగకళనువిడిచి - యాద్యయక్షరంబులకునమ్మగునట్లు - ఏకకళాసహితంబుగా - జాడుట యావర్తకాలంకారంబనబడును- యుదాహరణము-

సరి - సరిగమ -రిగరిగమ-గమ- గమపధ - మప - మపధని.
పధ - పధని -ధని- సనిధప నిధ - నిధపమ - ధప - ధపమగ-
పమ-పమగరి మగ [illegible]

సంవిధానాలంకారలక్షణమ్-

శ్లో॥ ఆవర్తకాళకళాయాంతు విహాయాంత్యస్వరద్వయమ్।
ప్రోచ్యతే సాకళాచైకాతారావట్సంప్రదానకే॥

టీ॥ వగ ఆవర్తకకళయందు - అంత్యస్వరద్వయంబును విడిచి- సంప్రదాయస్వరములయందు-వగస్వరంబునుగూర్చుగాని- బలుకబడినది - సంవిధానాలంకారంబనబడును. *

దీనికిఉదాహరణము.

సరిగసరిసరి-గ - మా - రిగమరిగరిగ - మ - పా-
గమపగమగమ - ప - ధా- మపధమపమప - ధ - నీ -
పధనిపధపధ - ని - సా - సనిధసనిసని - ధ-పా - నిధ
పనిధనిధ - ప - మా - ధపమధపధప - మ - గా - పమ
గపమపమ - గ - రీ - మగరిమగమగ - రి - సా -

విధృతాలంకారలక్షణమ్.

శ్లో॥ స్వరత్రయంసముచ్చార్యతత్రత్యక్త్వాద్వితీయకమ్।
స్వరత్రయాద్విరుక్తంచతథాసైకకళామతా॥ ఏవ
మాద్యాద్యవిరహాత్పంచస్యుర్విధృతేకళాః॥

టీ॥ స్వరత్రయమును- బలికి- యీయావర్తకమందు- ద్వితీయస్వరంబువిడిచి- స్వరత్రయమును- రెట్టింబు జేసి - అట్లనే - క్రమంబుగా యొకయొకస్వరంబును- జేర్చి- యీరీతున - ఆదియందు- యొకయొక- స్వరంబును- విడిచి- యుచ్చరించిన- విధృతాలంకారంబనబడును- దీనికియుదాహరణము.

సరిగ-సరిగమ-రిగమ-రిగమప-గమప-గమపధ- మపధ- మపధ
ని-పధనిపధని- సనిధ-సనిధప- నిధప-నిధపమ-ధపమ-ధపమగ-ప
మగ- పమగరి- మగరి- మగరిస- ... *

వ్యవలోపాలంకారలక్షణమ్.

శ్లో॥ క్రమాన్స్వరద్వయం వారద్వయముచ్చార్యసాతతః।
స్వరద్వయంక్రమేణైవగీయ్యతేచేత్కళాతథా॥
తథావిధాః కళాః పంచ పూర్వవత్పూర్వహీనతః।
వ్యవలోపాహ్వయోనామాలంకారః పరికీర్తితః॥

టీ॥ క్రమంబుగ-స్వరద్వయమును- ద్విరావర్తగాబలికి-పిమ్మ
టఆయక్షరద్వయరూపంబైనయొకయొకకళను-దీసుకొని పూర్వం
బూప్పన- యొకయొకకళనువిడిచి- గానము - చేతితే - వ్యవలోప
కాలంకారంబనబడును. - దీనికియుదాహరణము.

సరిగా- సారిగా- మా- మా- రిగామా- రీగమా-పా- పా-
గమపా గామపా - ధా-ధా- మపాధా- మాపధా-నీ-నీ-పధానీ-
పాధని-సా- సా- సనిధా-సానిధా- పా- పా- నిధాపా-నీధ
పా- మా- మా ధపామా- ధాపమా- గా- గా - పమాగా-పా
మగా- రీ-రీ- మగారీ- మాగరీ- సా-సా-

ఛిల్లాసితాలంకారలక్షణమ్.

శ్లో॥ మంద్రద్వయంసముచ్చార్యకృతీకృత్యద్వయంతథా।
తథాకృతస్వరాంతేతున్యసేన్మంద్రకళాన్తథా॥ ఏ
షపంచకళాయాపోఛిల్లాసితఉదీరితః॥

టీ॥ మంద్రద్వయంబును-జక్కగాబలికి - రెండుస్వరంబుల
ను-కృతిచేసి- అంతమందు-వగమంద్రకళతోడను- పంచకళాయా
పముగా- ఉచ్చరింపబడినది - ఛిల్లాసితాలంకారంబనబడును.

దీనియుదాహరణము,

సరిగ- సరిగమ. రీగమ- రిగమప- గమప - గమపధ మ
పధ- మపధని- పధని- పధనిస-సనిధ- సనిధప - నిధప- నిధప
మ- ధపమ- ధపమగ- పమగ- పమగరి- మగరి-మగరిస-

అలంకారలక్షణం సంపూర్ణమ్.

శ్రీ రస్తు.

అథ గాయకభేదాః.

శ్లో॥ యకళోయమళోబ్బందోగాయకాస్త్రివిధాస్స్మృతాః॥

టీ॥ యకళుండనియు- యమళుండనియు - బ్బందకుండనియు
గాయకులకు-మూడుసంజ్ఞలుగలిగియుండును.

యకళలక్షణమ్.

శ్లో॥ ఏకోగానంకరోత్యేవయకళఃకథ్యతేబుధైః॥

టీ॥ వగడేస్వతంత్రముగా గానముచేయువాడు యకళుండనంబడును

యమళలక్షణం-

శ్లో॥ గానంద్వితీయసహితోకరోతియమళోమతః॥

టీ॥ అన్యసహాయముచేత - గానము - చేయువాడుయ
మళుండనబడును. ... ... *

బ్బృందకలక్షణమ్.

శ్లో॥ బహుభిస్సహగీతంతుకరోత్యసవబ్బందకః॥

టీ॥ బహుజనంబులతోడ గానము చేయువాడు బ్బృందకుండనబడును.

అథ గాననింద్యాః-

శ్లో॥ సందష్టోద్ధృష్టసీత్కారధితకంపితశంకితాః।
కరాళీకుటిలః కాకీవితాళకరహీనకాః॥
సాంబకస్తుబకీవక్రీప్రసారీవినిమీలకః॥
విరసాపస్వరాయుక్తస్థానభ్రష్టవ్యవస్థితాః।
మిశ్రకోనవధానశ్చసతథాచాననాసిక్యః॥
పంచవింశతిరేతే తే గాయకానింద్యకామతాః॥

టీ॥ సందష్టుండనియు-ఉద్ధృష్టుండనియు-సీత్కారుండనియు-ధితుండనియు- కంపితుండనియు- శంకితుండనియు - కరాళియనియు- కపిలుడనియు- కాకీయనియు- వితాళకుండనియు-కరహీనుండనియు- సాంబకుండనియు- బకీయెనియు- వక్రీయెనియు-ప్రసారీయెనియు - వినిమీలకుండనియు - విరసుండనియు - అపస్వరుండనియు - అయుక్తుండనియు - స్థానభ్రష్టుండనియు- అవ్యవస్థితుండనియు - మిశ్రకుండనియు - యెకోనుండనియు- అనవధానుడనియుఅననాసికుండనియు - ఊ ౨౫ జనులు - హీనగాయకులనుబడుదురు.

సందష్టలక్షణమ్

శ్లో॥ సందష్టదశనోష్ఠాయాఃసందష్టఃపరికీర్తితః॥

టీ॥ దంతములచే- ఓష్ఠమును గరుచుచు - గానముచేయువాడు సందష్టుండనబడును.

ఉద్ధృష్టలక్షణమ్-

శ్లో॥ ఉద్ధృష్టోవిరవశ్చోద్ఘోషోగాయేద్విరరసంచయః॥

టీ॥ గానమునందు-యావడు పరిహాసమువలన-కోపితుడై- విరరసముగాలుగునట్లుగానమును చేసునో-అతడు - ఉద్ధృష్టుడనబడును.

సీత్కారలక్షణమ్.

శ్లో॥ గానేముహుర్ముహుశ్చైవసత్కృతిచక్షుర్గతియః॥

టీ॥ గానమునందు- యే గాయకుండు- మాటిమాటికి- సీత్కృతిచేసునో- యతడు- సీత్కారుడనబడును.

ధితలక్షణమ్.

శ్లో॥ భయేనసహగానంతుయఃకరోతిసధితకః॥

టీ॥ భయముదోడగూడి-గానము జేయువాడు-ధితకుండనబడును.

కంపితలక్షణం-

శ్లో॥ త్వరయాగానకాలేతుకంపనాత్కంపితోమతః॥

టీ॥ గానకాలంబునందు- త్వరచేత దేహకంపమును- జేసుటవలన- కంపితుండనబడును.

శంకితలక్షణమ్.

శ్లో॥ దేహస్సర్వస్సమాయాతికంపనంయస్యశంకితః॥

టీ॥ గానకాలమునందు- యవణి యొక్క సమస్తంబగు దేహము- కంపనమును - బొందువోయతడు - శంకితుండనబడును.

కరాళలక్షణమ్.

శ్లో॥ గానేనగర్వితోయస్తుకరాళత్వభిధీయతే॥

టీ॥ యవడు గానమును చేత- గర్వితుండై యుండువోయతడు. కరాళుడనబడును. కపిలలక్షణమ్-

శ్లో॥ కపిలస్వరసందర్భక్రమాన్న్యూనాధికోభవేత్॥

టీ॥ వేగముచేత- స్వరగుంభనక్రమమువలన-న్యూనాధికముగా- గానము- జేయువాడు- కపిలుండనబడును.

కాకీలక్షణమ్

శ్లో॥ గానంక్రూరతరంయస్య సకాకీత్యభిధీయతే॥

టీ॥ యవనయొక్క గానము - అత్యంతక్రూరముగాయుండునో- యతడు- కాకీయనబడును. ... ... *

వికాళకలక్షణమ్

శ్లో॥ లయలుప్తశ్చవిజ్ఞేయో వికాళస్తాళవిచ్యుతః॥ *

టీ॥లయతాళముచే- హీనుండై- గానముజేయువాడు- వికాళుండనబడును ... ... *

కరహీనకలక్షణమ్

శ్లో॥ కరహీనఃకంపయుక్తశ్శిరఃస్సన్యోగాయతి॥ *

టీ॥ కంపనముచేయుక్తుండై శిరస్సును- పైకియత్తి - గానము జేయువాడు- కరహీనుండనబడును. ... *

సాంబకలక్షణమ్

శ్లో॥ ఘనధ్వనిరివాగాయన్నూర్ధ్వవక్త్రోత్కటైఃస్థలక॥ హీనస్వరేణసంయుక్తస్సాంబకఇతిస్మృతః *

టీ॥ మేఘధ్వనిచాప్పున - గానము జేయుచు- ఊర్ధ్వముఖుండై - యత్తరములచే - స్ఖలితండగుచు - హీనస్వరముచేత - సంయుక్తుండగువాడుయవడోయతడుసాంబకుండనబడును.

బకీలక్షణమ

శ్లో॥ యోబకీతుంబికాకారఫుల్లగల్లస్తుగాయకః॥

టీ॥ యవడు తుంబీఫలాకారంబుగా - యుబ్బినకపోలంబులుగలవాడై- గానమునుజేసునో- యతండు బకీయనబడును. *

వక్రీలక్షణమ్

శ్లో॥ వక్రీకృతగళోగాయన్ ధీరైర్వక్రీత్యుదాహృతః॥

టీ॥ వక్రముగాజేయబడిన- కంఠముగలవాడై- గానముజేయువాడు. విద్వాంసులచేత- వక్రియనిజెప్పబడును. ... ... *

ప్రసారిలక్షణమ్.

శ్లో॥ గ్రీవాంతర్భ్రమయన్యస్తుప్రసారీకథ్యతేబుధైః॥

టీ॥ యవడు- కంఠమును త్రిప్పుచు- గానముజేసునో- యతండు- విద్వాంసులచేత- ప్రసారీయని- జెప్పబడును.

నిమీలకలక్షణమ్,

శ్లో॥ నిమీలనంతుయోగాయన్నిమీ కంతిస్మృతః॥

టీ॥ నేత్రనిమీలనముగలుగునట్లు- గానము జేయువాడుయెవడో- అతడు నిమీలకుండనబడును. ... ... *

విరసలక్షణమ్

శ్లో॥ రసహీనంతువిరసోవిరసశ్చేతిప్రతః॥

టీ॥ విరసుండై - రసహీనముగునట్లు - గానముసేయువాడు- విరసుండనుపడును. ... ... *

అపస్వరలక్షణమ-

శ్లో॥ గానకాలేస్వరైర్హీనఃపస్వరఇతిస్మృతః॥

టీ॥ గానకాలమునందు - స్వరంబులచే హీనుండైనవాడు- అపస్వరుండనబడును. .... *

అవ్యక్తలక్షణమ్.

శ్లో॥ గద్గదధ్వనినాయుక్తోవ్యక్తఇతికథ్యతే॥

టీ॥ గానకాలమునందు- గద్గదస్వరముచే- యుక్తుడైనవాడు- అవ్యక్తుండనబడును. .... *

స్థానభ్రష్టలక్షణమ్,

శ్లో॥ తారకామంద్రమధ్యేషుఅశక్తోయస్తుగాయతి॥

టీ॥ మంద్రమధ్యమతారకములందు- అసమర్థుండై గానముసేయువాడుస్థానభ్రష్టుండనబడును. ... ... *

అవ్యవస్థితలక్షణము,

శ్లో॥ అవ్యవస్థితమిత్యుక్తస్థానాన్యవ్యవస్థితః॥

టీ॥ చంద్రమధ్యమ మొదలగు నంబులచేత- అవ్యవస్థితమనుకొని- గానము జేయవలెను- అవ్యవస్థితుండనిచెప్పబడును.

మిశ్రకలక్షణము,

శ్లో॥ కృత్వానేకల్పనంతు గాయన్మిశ్రకమీరితః॥

టీ॥ ఘనమునందు- కల్పనజేసుకొని- గానమును జేసునో- అతడు మిశ్రకుండని- చెప్పబడియుండును.

ఏకోనలక్షణం,

శ్లో॥ అథ హీనంతు యో గాయేదేకోనశ్చికథ్యతే॥

టీ॥ అథ హీనమగునట్టు- గానమును జేసునో- అతడు ఏకోనుడనబడును.

అనవధానకలక్షణం.

శ్లో॥ స్థాయిస్వరాదీత్యక్త్వాయో గాయేత్సనవధానకః॥

టీ॥ యవడు- స్థాయి- స్వరము- యడవు- ఆయతము- ప్రత్యాయితము- జాలు- కంపితము- ఉగ్రము- ముక్తాయి- మొదలగు విధంబులు దెలియక- గానము జేసునో- అతడు అనవధానకుండనబడును,

అనునాసికలక్షణం.

శ్లో॥ గాయేద్యో నాసికాయాంతు సోయం స్యాదనునాసికః॥

టీ॥ యవడు- నాసికమునందు- గానము జేసునో- అతడు అనునాసికుండనబడును.

ఉత్తమగాయకలక్షణం

శ్లో॥ వాగ్మీ సుర్యవిరాజితస్థిరమతి జేతవద్విదార్చరా
తః నీతజ్ఞోబహుశాస్త్రవేషనయవాపాదగ్రహజ్ఞోజ్ఞ

శ్లో॥ రాగాదామఖిలాంతరాన్నిపుణవా న్కా-
మంజనాహ్లాదనశిక్షోబహుశాస్త్రవిద్భుభవతి
ర్భూమండలే గాయకః॥

టీ॥ వాగ్మాధుర్యము చేత- ప్రకాశమానందగు- స్థిరబుద్ధిగలవాడగు- దేవద్విజపూజాసక్తుండగు- గానశాస్త్రజ్ఞుండగు- గానపాఠకులయందు బహువినయముగలవాడగు- అదివర్జావర్జస్వరాదులయందు- జ్ఞానవంతుడగు- రాగంబులయొక్క- నఖిలాంతరభేదంబులు దెలిసినవాడగు - జనులయొక్క- ఆహ్లాదము జేసుటయందు- జాలానిపుణుడగు- నీతులను- దెలసినవాడును- అధికశాస్త్రములకు- జేత్తయగు సూక్ష్మబుద్ధిగలవాడై గానము జేయువాడు- భూమండలమునందు- ఉత్తమగాయకుండనుబడును- మఱియును-

శ్లో॥ షాడవౌడుపసంపూర్ణశుద్ధసాళగసంకరైః॥
రాగైర్గాయేత్స్వరజ్ఞోసౌ గాయకఇతిస్మృతః॥

టీ॥ షాడవము- ఔడవము- సంపూర్ణము- శుద్ధసాళగము- సంకరము- గ్రహాంశార్చనాదులు- ఆరోహి- అవరోహి- ధ్రువము- స్థాయి- స్వరము- సంచారి- ఆయితము- ప్రత్యాయితము- యడవు- జాలు- ఉగ్రము- ముక్తాయి- కంపితము- స్త్రీపురుషరాగములు- మిశ్రరాగములు- సంకరితరాగంబులు- ద్వాత్రింశద్రాగలక్షణంబులు- చతుష్టమిశ్రసాగరలక్షణంబులు- అనంతరాగలక్షణంబులు- ఆదివర్జావర్జవివరంబులు- గీతస్వరములు- నాదము- వాదీ- అనువాదీ- సంవాదీ- వివాదీ- స్వరలక్షణము- రాగకాలంబులు- సప్తస్వరలక్షణము- స్వరోద్గ్రహస్థారము- రాగగ్రహస్థారము- స్వరరాగగుణదోషంబులు- ధ్వనిభేదములు- తారాత్వశ్వము- అలంకారములు- గాయకదోషములు- గాయకభేదములు- మీయన్ని

యును- జక్రగాదెలిసి - గానము సేయు... ఉత్తమగాయ
కుండనుబడును. ....

శ్లో॥ ఘంటాహిందోళి గాంధారి దేశినాగాయణీతథా।
మంజీరైవబంగాళాదశాక్షీర్విధామతా॥

టీ॥ ఘ టా- హిందోళి- గాంధారి- దేశి- నాగాయణీ- మరం
జీ- బంగాళ- దశాక్షి - యీ ౮- రాగంబులు- రెండు- రెండు-
సంఖ్యలుగలవై యుండును. ... ...

శ్లో॥ ధన్యాశీమాళవీచైవపంచమస్త్రిస్త్రిసంజ్ఞికాః॥

టీ॥ ధన్యాశి- మాళవి పంచమము- యీ ౩ - రాగంబులు-
౩-౩ సంజ్ఞలుగలవై యుండును- ....

శ్లో॥ సావేరీవసంతశ్చదశచతుస్సంఖ్యాపరీతౌ॥

టీ॥ సావేరీ- వసంతము - యీ రెండు రాగంబులు - ౧౪-౪ సం
ఖ్యలుగలవై యుండును- ....

శ్లో॥ కాంభోజీభైరవీచైవకల్యాణీ పంచధాస్మృతాః॥

టీ॥ కాంభోజి- భైరవి- కల్యాణి- యీ ౩- రాగంబులు- ౧౬
x- సంఖ్యలు గలవై యుండును. ....

శ్లో॥ క్రియాచషడ్విధాప్రోక్తానాటీనవవిధాతథా।
వరాళీదశధాప్రోక్తాగౌళాచదశసంఖ్యయా॥

టీ॥ క్రియారాగము- ౬- సంఖ్యలుగలదై యుండును-నాటరాగము
౯-సంఖ్యలు-గలవై యుండును- వరాళీరాగము- ౧౦-సంఖ్యలుగలవై
యుండును- గౌళరాగము- ౧౦- సంఖ్యలుగలవై యుండును.

శ్లో॥ యథిమానారభేదాంశ్చగ్రాహ్యాగాయేత్సగానవిత్॥

టీ॥ యివమరాగభేదంబులు దెలిసి- గానమును జేసునో- యవ
డు- గానవేత్తయనబడును. ... ...

అథకటపయాదిసంఖ్యాస్థానాః

తద్గతద్వ్యక్షరసంఖ్యాపరిజ్ఞానము.

సంఖ్యా	అధోహీ	ఊర్ధ్వహీ
౦	న౹౦౹X౹౦౹న౹	న౹౦౹న౹౦౹న౹
౧	న౹న౹ఖ౹౦౹ఖ౹	న౹ఖ౹న౹ఖ౹న౹
౨	న౹౧Xన౹ఖ౹	న౹ఖ౹న౹ఖ౹న౹
౩	న౹న౹న౹ఖ౹	న౹ఖ౹న౹ఖ౹న౹
౪	న౹౧Xన౹ఖ౹	న౹ఖ౹న౹ఖ౹న౹
౫	న౹౧Xన౹ఖ౹	న౹ఖ౹న౹ఖ౹న౹
౬	న౹౧Xన౹ఖ౹	న౹ఖ౹న౹ఖ౹న౹
౭	న౹౧Xన౹ఖ౹	న౹ఖ౹న౹ఖ౹న౹
౮	న౹౧Xన౹ఖ౹	న౹ఖ౹న౹ఖ౹న౹
౯	న౹౧Xన౹ఖ౹	న౹ఖ౹న౹ఖ౹న౹

రాగములపేరులు.

౧౬సంఖ్యలుగలవి.

౧౬సంఖ్యలు
హిందోళి
గాంధారి
దేశి
నాగాయణి
మరంజీ
బంగాళ
దశాక్షి
ధన్యాశి
మాళవి
సావేరి
వసంతము
కాంభోజి
భైరవి
కల్యాణి

౧౬సంఖ్యలుగలవి.

దేవక్రియా	౧	ఆ	స రి మ ప ధ - స	అ	స స ధ ప మ గ రి - స
శ్రీమణి-	౨	ఆ	స రి గ ప ధ - స	అ	స స ధ ప గ రి - స
ఘంటారవం	౩	ఆ	స స స గ రి గ మ ప స - స	అ	స స ధ ప మ గ రి - స
అసావేరి	౪	ఆ	స రి మ ప ధ - స	అ	స స ధ ప మ గ రి - స
పుష్పవసంతం	౫	ఆ	స గ మ ప ధ స - స	అ	స స ధ మ గ రి - స
కనుపాహిని-	౬	ఆ	స రి గ మ ధ స - స	అ	స స ధ మ గ - స
సర్వాక్షరామంజరి-	౭	ఆ	స రి గ ప ధ స - స	అ	స స ధ మ గ రి - స
నాదస్వరూపి-	౮	ఆ	స రి మ ప ధ స - స	అ	స ధ స ధ ప మ గ రి గ రి - స

గానభూతి-	౩	ఆ	స్	రి	గ	౦	౦	మ	౦	ప	ధ	౦	౦	స		
			శు	శు	శు	౦	౦	శు	౦	ప	శు	౦	౦	౦	౦	
గానలలిత-	౧	ఆ	స గ మ ప ధ స - స											అ	స స ధ ప మ గ రి - స	
మకరంజిని-	౨	ఆ	స రి గ మ ధ స - స											అ	స స ధ ప మ గ రి - స	
భిన్నపంచమం-	౩	ఆ	స గ మ ప ధ స - స											అ	స స ధ ప మ గ రి - స	

వనస్పతిమ్యాళజన్యములు	౪	ఆ	స	రి	గ	౦	౦	మ	౦	ప	౦	ధ	స	౦	స	
		ఆ	౦	౦	౦	౦	౦	శు	౦	౦	౦	౦	శ	౦	స	
నామవరాళి	౧	ఆ	స రి గ మ ప ధ - స											అ	స స ధ స ప మ గ రి - స	
మంకేమూరి	౨	ఆ	స రి మ ప స - స											అ	స స ధ ప మ గ రి - స	
రసావళి	౩	ఆ	స రి గ మ ధ స - స											అ	స స ధ ప మ గ రి - స	
మానవతిమ్యాళజన్యములు	౫	ఆ	స	రి	గ	౦	౦	మ	౦	ప	౦	ధ	౦	స		
		ఆ	౦	౦	౦	౦	౦	శు	౦	౦	౦	౦	౦	శ	స	
ధామ్య	౧	ఆ	స రి గ ప ధ స - స											అ	స స ధ ప మ గ రి - స	
రసవరాళి	౨	ఆ	స రి గ మ ప ధ స ధ - స											అ	స స ధ ప మ గ రి - స	
తానరూపిమ్యాళజన్యములు	౬	ఆ	స	రి	గ	౦	౦	మ	౦	ప	౦	౦	ధ	స		
		ఆ	౦	౦	౦	౦	౦	శు	౦	౦	౦	౦	ప	శ	స	
తమకీర్తి-	౧	ఆ	స రి గ ప -											అ	స స ధ ప - మ గ రి	స

షడ్జగ్రామపాడజక్రమము

| | | |

సోమరాగం	౧	ఆ	సరిగమపనిస	అ సరపమగమరిగరిస
మాళవశ్రీ	౨	ఆ	సరిగమధనిధస	అ సనిధపమగరిస
టక్కా	౩	ఆ	సరిమగమపధనిస	అ నిధపమగరిగస
గజహారి	౪	ఆ	రిగమపధ గస	అ పపమగరిస
నాటకప్రియ	౧౦		స|రి|గ|మ|ప|ధ|ని|స	౦	ప|ధ|ని|స
మ్యాళజన్యము.		ఆ	౦|శు|౦|నా|౦|శు	౦	౦|ధ|ని|వ|కై|ని|స
నాట్యాభరణము	౧	ఆ	సరిగమపధనిస	అ సనిధపమగరిస
రాగసుగంధి	౨	ఆ	సరిమపనిధస	అ సనిధపమగరిస
శోభవరాళి	౩	ఆ	సరిమగమపమధ రిగమపధనిధస	అ సనిధమగరిస
యోగమతి	౪	ఆ	సరిగమధనిస	అ సధపమరిగరిస
కోకిలప్రియమ్యా	౧౧	ఆ	స|రి|గ|మ|ప|ధ|ని|స	౦	ప|ధ|ని|స
ళజన్యములు.			౦|శు|౦|నా|౦|శు	౦	౦|ధ|ని|వ|కా|ని|స
కోకిలరవం	౧	ఆ	సరిగమపధస	అ సనిధపమగరిస
రత్నమణి	౨	ఆ	సరిగమపధనిస	అ సనిధపగరిస
చిత్రమణి	౩	ఆ	సరిమపధనిస	అ సనిధపమగరిస
రూపావతీ మ్యా	౧౨	ఆ	స|రి|గ|మ|ప|ధ|ని|స	౦	ప|ధ|ని|స
ళజన్యములు.			౦|శు|౦|నా|౦|శు	౦	౦|ధ|ని|వ|కా|ని|స
రావ్యానగం	౧	ఆ	సరిగమపనిస శుద్ధాంతరవక్రం,	అ సరిధపమగరిస
గాయకప్రియ	౧౩		స|రి|గ|మ|గ|రి|స|ం	ప|ధ|ని|స	౦	౦|ని|స
మ్యాళజన్యము.			౦|శు|౦|అ|శు|ం	౦	౦	౦	౦
హేజుజ్జీ	౧	ఆ	సరిగరిమగమపనిధనిస	సనిధపమరిస
బహాసుళ	౨	ఆ	సరిమపనిధనిస	సనిధపమగస
కలకంఠి	౩	ఆ	సరిగమపనిధనిస	సనిధమగరిస
కలగడ	౪	ఆ	సరిమగరిగమపధనిస	సనిపధనిధపమగరిస
వసుశాధరణ మ్యాళజన్యము	౧౪	ఆ	స|రి|గ|మ|ప|ధ|ని|స	ప|ధ|ని|స
			౦|శు|౦|నా|౦|శు	౦|ధ|ని|వ|కై|ని|స
శుద్ధతముఖారి	౧	ఆ	సగరిగమపనిధనిస	సనిధపమరిస

కమలామనోహరి	౨	ఆ	సగమపనిస	సనిధపమగస
నైకతరంజని	౩	ఆ	సగమపధస	సనిధమగరిస
ఘనశ్యామళ	౪	ఆ	సరిగమనిధనిస	సనిధపమగరిస
మాయామాళవగౌ	౧౫	ఆ	స|రి|గ|మ|ప|ధ|ని|స	ప|ధ|ని|స
మ్యాళజన్యములు			౦|శు|౦|అ|శు|ం	౦|ధ|ని|వ|కా|ని|స
మేచకభాళి	౧	ఆ	సరిగమధనిస	అ సనిధపమగరిస
మలహరి	౨	ఆ	సరిమపధనిస	అ సధపమగరిస
భాళి	౩	ఆ	సరిగమపధనిస	అ సనిధపమగరిస
మాగధదేశిక	౪	ఆ	సరిమపధనిస	అ సనిధపమగరిస
సారంగగౌళ	౫	ఆ	రిగమపనిస	అ సధనిధపమగరిస
నాగస్వభా	౬	ఆ	సరిమపధనిపస	అ సధనిధపమగరిస
మళియాంగి	౭	ఆ	సరిగపమపధనిస	అ సనిధపమపగరిస
సింధుతరంగిణి	౮	ఆ	సరిగమపధనిస	అ సనిపధమగరిస
కుకుభ	౯	ఆ	సరిగమపనిధస	అ సనిధపమగరిస
రుద్రదేశిక	౧౦	ఆ	సరిమపనిధస	అ సనిధనిపధమగరిగస
నాటకసారంగ	౧౧	ఆ	సరిగమగపని ధమపధనిస	అ సధమపమగరిస
పాడి	౧౨	ఆ	సరిమపనిస	అ సనిధపమపమగరిస
పల్లిశావసంతం	౧౩	ఆ	సగమపనిస	అ సనిధపమగరిస
నవరాళి	౧౪	ఆ	సగరిగమధనిధస	అ సనిధపమగమరిగమరిస
రసంకాశిని	౧౫	ఆ	సగమరిగమధ ధమపధనిస	అ సనిధపమగరిస
పటలతికా	౧౬	ఆ	సరిమపధస	అ సధపమరిస
గౌరి	౧౭	ఆ	సరిమపనిస	అ సనిధపమగరిస
వ్యామంగళా	౧౮	ఆ	సరిగమపధనిస	అ సధపమగరిస
సారంగనాట	౧౯	ఆ	సరిమపధస	అ సనిధపమరిమగరిస
మోఘరంజని	౨౦	ఆ	సరిమపధనిస	అ సధపమగరిస
సరజు	౨౧	ఆ	సగమపధనిస	అ సనిధమధపమగరిస
కార్వీ	౨౨	ఆ	సరిగమపధనిస	అ సనిధపమగరిస

కోకిలవర్ణనీ	౨౩	ఆ	సమగపధనిస	అ	సనిధమగరిస (మగ
రింకావళి	౨౪	ఆ	సరిగమపధనిస	అ	సనిధనిపధపమగరి
పీప్తనీ	౨౫	ఆ	సరిగమపధ	అ	సనిధపమగరిస
వయోరంజనీ	౨౬	ఆ	సరిగరిమపధనిస	అ	సనిధమగస
శివప్రభా	౨౭	ఆ	సగమపధస	ఆ	సనిధపమగరిస
గౌళ	౨౮	ఆ	సరిమపనిస	అ	సనిపమగమరిగమరి
మారువ	౨౯	ఆ	సరిమపనిస	అ	సనిధపమగమరిస
శుద్ధక్రియా	౩౦	ఆ	సరిమపధపనిస	అ	సనిధపమరిగమరిస
జగన్మోహినీ	౩౧	ఆ	సగమపనిస	అ	సనిపమగస
మయూరవసంతం	౩౨	ఆ	సరిగమధనిధస	అ	సనిధపమరిస
ఛాయాకౌశిక	౩౩	ఆ	సనిసగరిగమపనిస	అ	సనిధపమగరిస
సకలకళావతీనీ	౩౪	ఆ	సరిగమపధ	అ	ధపమగరిసనిధనిస
చేకనిక	౩౫	ఆ	సమగమపధనిస	అ	సనిపమగరిస
త్రియంబినీ	౩౬	ఆ	సగమధనిస	అ	సనిధపమగరిగస
గుమ్మకాంభోజి	౩౭	ఆ	సరిగపధస	అ	సనిధపమగరిస
ఘూర్జరీ	౩౮	ఆ	సరిగపధస	అ	సధపమగరిస
సింధురామక్రియ	౩౯	ఆ	సరిమపధనిధస	అ	సనిపమరిగరిస
గుండక్రియ	౪౦	ఆ	సరిగరిమపనిధనిస	అ	సనిధపమగరిగస
పద్మావళీ	౪౧	ఆ	సరిగపధనిస	ఆ	సనిధపగరిస
పురానగం	౪౨	ఆ	సరిగరిమపనిధ } నిపధనిస }	అ	సనిధగరిస
సింహవరాళి	౪౩	ఆ	సరిమపధనిస	ఆ	సనిధపమరిగరిస
చిత్రమంధర	౪౪	ఆ	సరిగమనిస	అ	సనిధపమగరిస
ఉపగమంజరి	౪౫	ఆ	సగమపనిస	అ	సనిధపమరిగమరిస
రామక్రియ	౪౬	ఆ	సరిగమపమధనిస	అ	సనిధపమగమస
లలితపంచమం	౪౭	ఆ	సగమధనిస	అ	సనిధపమగమరిస
మంగళకౌశిక	౪౮	ఆ	సరిగమపమగ } మపమగమ }	అ	సనిధపమగరిస
పూర్ణషడ్జం	౪౯	ఆ	సరిగమపధస	అ	పమగరిసనిధనిస

[illegible]లాసితా	౫౦	ఆ	[illegible] } పపధపనిస }	అ	ధపమగరిసనిధనిస
[illegible]రంజిని	౫౧	ఆ	సరిగమపధనిస	ఆ	సనిధమధపమరిగరిస
[illegible]సింగళా	౫౨	ఆ	సగమనిధస	అ	ధపమగరిస
[illegible]భాసురా	౫౩	ఆ	సరిమపనిస	అ	సనిపధపమగరిస
[illegible]ర్వశర్మిణి	౫౪	ఆ	సరిగమపధనిపనిస	అ	సధపమగస
పంచమలలితా	౫౫	ఆ	సరిగమపధనిస	అ	సనిపమరిగమరిస
వసంతమనోహరీ	౫౬	ఆ	సగమపధనిస	అ	సనిపమగస
మధువరాళీ	౫౭	ఆ	సరిమపధనిస	ఆ	సనిధనిపమరిమగరిగస
రిమాలలితా	౫౮	ఆ	సరిగమధనిస	అ	సనిధమపమగస
లలిత	౫౯	ఆ	సమగధనిస	ఆ	సనిధమగరిస
చిదాన్ద	౬౦	ఆ	సరిగపధస	ఆ	సధపగరిస
ఖేదరాంగీ	౬౧	ఆ	సరిమగమధనిస	అ	సధనిపమగరిస
తాళాభరణం	౬౨	ఆ	సరిగమనిధనిపధస	ఆ	సనిధమగసనిస
శ్వేతాంబరం	౬౩	ఆ	సరిమపనిధస	ఆ	సధపమరిగమరిస
వజ్రచూడామణీ	౬౪	ఆ	సరిగపధస	ఆ	సనిధపపగరిస
దివ్యభాళి	౬౫	ఆ	సరిగపనిస	అ	సధపమగరిగస
గౌళపంతు	౬౬	ఆ	సరిమపనిస	అ	సనిధపమధమగరిస
ప్రతాపరంజనీ	౬౭	ఆ	సరిగమపనిస	ఆ	సధనిపమగరిస
సింహలీలా	౬౮	ఆ	సరిగమధనిస	అ	సనిధపమపమగరిస
మయూరసారీ	౬౯	ఆ	సరిగరిమనిధనిస	అ	సనిపధపమగరిస
శుద్ధఘూర్జరీ	౭౦	ఆ	సగరిగపనిధస	అ	సనిధమగరిస
మందారగౌళ	౭౧	ఆ	సరిమగమపధపనిస	ఆ	సనిధపమరిమగస
వసంతగంధి	౭౨	ఆ	సరిగమధస	ఆ	సనిధపమరిస
వాగ్వలళితా	౭౩	ఆ	సరిమపధస	అ	సనిపధమరిగరిస
అర్ధచంద్రాంబరి	౭౪	ఆ	సరిగమపధనిస	ఆ	సనిపమరిస
ఏకాక్షరి	౭౫	అ	సరిగమపధనిస	అ	సనిపమరిగమరిస
ఋషిసింధు	౭౬	ఆ	సరిమపనిస	ఆ	సధపమగరిస
హంసమంజరి	౭౭	ఆ	సరిగపధస	ఆ	సనిపమరిపధ
వసంత	౭౮	ఆ	సగమధనిస	అ	సనిధమగరిస

హిరణ్యక్రియ	౭	ఆ	సమగమపధస	అ	సనిధపమగరిస
గమనలలితా	౧౬	ఆ	పరిసగమపధనిధస	అ	సధమగరిస
భర్మకేసరీ	౧౧	ఆ	పరిగపధనిస	అ	సధనిధమగరిస
యోగలీలా	౧౫	ఆ	సరి గరి మపనిధనిపధస	అ	సధపమగరిస
కుంకుమాంబరీ	౧౩	ఆ	సనిధనిసరిగమపనిధస	అ	ధపమగరిసనిధనిస
హంసవారిధి	౧౪	ఆ	పరిమపధస	అ	సనిధపమరిస
విరమతి	౧౫	ఆ	పరిమపధస	అ	సధమరిగరిస
చంద్రికాగాళ	౧౬	ఆ	పరిమపధనిస	అ	సనిధపమగస
సావేరి	౧౭	ఆ	పరిమపధస	అ	సనిధపమగరిస
రుద్రాభిషేకం	౧౮	ఆ	సగమపనిస	అ	సధమగరిస
భాళాంగి	౧౯	ఆ	సగరిగమపధపస	అ	సనిధపమగరిస
గాంధారభాళి	౨౦	ఆ	సమగపధనిస	అ	సనిధగరిస
బిందుహారళి	౨౧	ఆ	సరిగరిగమపధనిధమపధనిస	అ	సనిధపమగరిస
శుద్రప్రభా	౨౨	ఆ	సరిగమపధనిస	అ	సనిధనిపమరిగరిమగస
జోగి	౨౩	ఆ	సరిమపధస	అ	సధనిధపమరిమగరిస
సాధనామక్రియా	౨౪	ఆ	సరిమగమపధనిస	అ	సనిధపమగరిస
శేషవాహిని	౨౫	ఆ	సరిగమనిస	అ	సనిమగరిస
కలపంచమం	౨౬	ఆ	సపమగరిగమపధనిస	అ	సధపమగరిస
మాగధసంజీవిని	౨౭	ఆ	సరిగరిమపధనిపధపస	అ	సనిధపమగరిప
రుద్రసావేరి	౨౮	ఆ	సమగమపధస	అ	సనిధపనిధమగరిగమస
పూర్ణకూళవి	౨౯	ఆ	సరిగపధనిస	అ	సనిధపమగమరిప
బాలికావసంతం	౩౦	ఆ	సరిగమపధనిస	అ	సనిధనిపమపధనిమగరిస

ద్రావకమ్యాళ జన్యములు	౧౬	ఆ	సరిగపధనిస	అ	సనిధపమగరిస
మలయమారుతం	౧	ఆ	సరిగపధనిస	అ	సనిధపమగరిస
వేగవాహిని	౨	ఆ	సరిగమపధనిధస	అ	సనిధపమగరిస
కళావతి	౩	ఆ	సరిగమపధనిపస	అ	సనిధపమగరిస
భుజంగిని	౪	ఆ	సరిగమపధస	అ	సనిధమగరిస
బిందుమాలిని	౫	ఆ	సరిగమగపధనిపస	అ	సనిధపమగమరిస
భల్లాటి	౬	ఆ	సరిగమపధనిస	అ	సనిపమరిగమరిస
కాదంబిని	౭	ఆ	సరిగమపధనిస	అ	సనిధమరిగమగస
రుద్రపంచమం	౮	ఆ	సగమనిధస	అ	సనిధమగరిస
వసంతలీలా	౯	ఆ	సరిమపధనిస	అ	సనిధపగరిస
సర్వవాహిని	౧౦	ఆ	సరిగమపనిస	అ	సనిధపమగరిస
సోమవిలసిత	౧౧	ఆ	సరిగమధనిస	అ	సనిధపమగస
ముక్తాంగి	౧౨	ఆ	సరిగపమపధనిస	అ	సధనిపమగరిస
రత్నాభరణం	౧౩	ఆ	సరిమపధనిస	అ	సనిపధపమరిమగస
వేదాంబరి	౧౪	ఆ	సరిగరిమగమనిధపనిస	అ	సనిధనిధపమగరిగరిస
విశ్వనారాయణి	౧౫	ఆ	సగమపధనిస	అ	సనిధపమగరిస
గ్రీష్మావళి	౧౬	ఆ	సరిగమపస	అ	సనిధమగరిస
వీరనాదం	౧౭	ఆ	సరిగమనిస	అ	సధపమరిస
బ్రహ్మవర్ధిని	౧౮	ఆ	సరిమపధనిస	అ	సనిధపమరిస
కర్ణాటభూషణి	౧౯	ఆ	సరిగధనిస	అ	సనిధపమగరిస
సరళా	౨౦	ఆ	సరిపధనిస	అ	సనిధపమస
పూర్ణామాలిని	౨౧	ఆ	సరిగమనిధనిపధనిస	అ	సధమగరిస
బిందుకళింగా	౨౨	ఆ	సరిగమపధనిస	అ	సనిపమగమరిగరిస

సూర్యకాంతమేళ జన్యములు	౧౭	ఆ	స	రి	౦	౦	గ	మ	౦	ప	౦	ధ	౦	ని				
			౦	తు	౦	౦	అం	తు	౦	౦	౦	భ	౦	కా				

సౌరాష్ట్రి	౧	అ	సరిమగమపధనిస	అ	సధపమగరిస
అహీరీ	౨	అ	సమగమపధనిస	అ	సనిధపమగరిస
సింధు	౩	అ	సగరిమపధనిస	అ	సధపమగరిగస
భైరవం	౪	అ	సరిగమపధనిస	అ	సధపమగరిగస
సాహుళీ	౫	అ	సగమపనిస	అ	సనిధపగరిస
సుప్రతేతనం	౬	అ	సరిగపనిస	అ	సనిధపగరిస
అశివధనీ	౭	అ	సరిగమనిస	అ	సనిధపమగరిస
నాగమాలిని	౮	అ	సరిగమపధస	అ	సధనిధపమగమరిస
కేసరావతి	౯	అ	సరిగమపధనిస	అ	సధపగరిస
సూర్యమణి	౧౦	అ	సరిమగమ పధనిస	అ	సనిధమగరిస
శుద్ధగంధర్వి	౧౧	అ	సరిగమపధనిస	అ	సధపమరిస
లీనమతి	౧౨	అ	సరిమపధస	అ	సనిధపమగరిస
మానసగంధీ	౧౩	అ	సగమపధస	అ	సనిధపమగరిస
తానమాగణి	౧౪	అ	సరిగమపధ పనిస	అ	సధపమరిస
(మ్ర) అయగతి	౧౫	అ	సగమపమధనిస	అ	సనిధపమగమరిస
కార్యతంత్రికా	౧౬	అ	సగరిగమపధపస	అ	సనిధమగరిగస
కల్లోలధ్వని	౧౭	అ	సరిమగమప ధపనిధనిస	అ	సనిధపమనిధమగరిస
మేఘతరంగిణి	౧౮	అ	సమగమపనిస	అ	సధపమరిగరిస
జయాభరణం	౧౯	అ	సరిగమపధనిస	అ	సధనిపమరిగమరిస
శుద్ధఘంటారవం	౨౦	అ	సరిగమపనిధనిస	అ	సనిపమగరిస
వనజాంబరీ	౨౧	అ	సరిమధనిస	అ	సనిధమరిస
కర్నాటకజోగి	౨౨	అ	సరిగమపధస	అ	సనిధపమరిస
కుసుమమారుతం	౨౩	అ	సమపధనిస	అ	సనిధపమగరిగమస
క్రియావిరామం	౨౪	అ	సరిగరిమపధనిస	అ	సనిధపమధమగరిస
దంతలసారం	౨౫	అ	సరిగమపధని	అ	ధపమగరిసనిధనిస
సౌల్యముఖారీ	౨౬	అ	సరిగమపధనిస	అ	సనిపమరిస

కోటికాంబరీ షాడ్వజన్యము.	౧౮	అ|ప|రి|౦|౦|గ|మ|౦|మ|౦|౦|ధ|నిస| ౦|౦|శు|౦|౦|అ|౦|శు|౦|౦|౨|౦|మ|కా|స			
సింహళ	౧	అ	సరిమపధనిస		సనిధపమగరిస
కల్లోల	౨	అ	సమగమపధనిస		సనిధమగరిస
శుద్ధగాంధారి	౩	అ	సరిగరిగమ పధపనిధనిస		సనిధపమగరిస
చంద్రప్రియ	౪	అ	సరిగమపధనిస		సనిధపనిపమరిస
ఓంకారధ్వని షాడ్వజన్యము.	౧౯	అ|స|౦|రి|గా|౦|మ|౦|ప|ధ|ని|౦|౦|స| ౦|౦|వ|సా|౦|శు|౦|౦|౦|౦|౦|స|			
ఓంకారభ్రమరీ	౧	అ	సరిగమపధస		సనిధపమగరిస
చిత్తరంజని	౨	అ	సగరిగమపధనిస		సనిధపమగరిస
శాల్మికం	౩	అ	సరిగమపధనిస		సనిధపమగసరిస
చంపాలత	౪	అ	సగమధనిస		సనిధపమరిస
నటభైరవీమ్యా గజన్యములు	౨౦	అ|స|౦|రి|గ|౦|మ|౦|ప|ధ|౦|ని|౦|స| ౦|౦|వ|సా|శు|౦|౦|౦|౦|కై|౦|స|			
కర్ణికరంజని	౧	అ	సరిగమపమధనిస	అ	సనిధపమగరిస
ఘనటనతి	౨	అ	సరిగమధమపధనిస	అ	సనిధపగరిస
గానాంగి	౩	అ	సరిమగమపధనిస	అ	సధనిధమపమగరిస
కర్ణికాధరి	౪	అ	సరిగమపధనిస	అ	సనిధపమరిస
మానావళి	౫	అ	సగమనిధనిస	అ	నిధపమగరిసనిధనిస
భైరవి	౬	అ	సగరిగమపధనిస	అ	సనిధమపమగరిస
రీతిగౌళ	౭	అ	సగరిగమనిధనిస	అ	సనిధమగమపమగరిస
ఆనందభైరవి	౮	అ	సగరిగమపనిస	అ	సనిధపమగరిస
జనానందిని	౯	అ	సరిగరి గమపనిధప	అ	సనిధపమరిగమరిస
దినద్యుతి	౧౦	అ	సరిగమపనిస(ని స	అ	సధపమగమరిగస
ధనక్రయతాతం	౧౧	అ	సరిగమపధనిధస	అ	సధపమగరిస

సేనారవం	౧౨	ఆ	సమగమపధనిస	అ	సనిధపమ నిస
నాట్యమంగళా	౧౩	ఆ	సరిగమపధనిస	అ	సనిపమరిగరిస
పాటలాణవం	౧౪	ఆ	సగరిగమపనిధనిస	అ	సనిపమరిస
శుద్ధధన్యాశి	౧౫	ఆ	సగమపనిస	అ	సనిపమగస
హిందోళ	౧౬	ఆ	సగమధనిస	అ	సనిధమగస
హిందుఘంటారవం	౧౭	ఆ	సరిమపధనిధస	అ	సనిధనిపధమగరిగస
దేవారంజని	౧౮	ఆ	సరిగమపధనిస	ఆ	సనిధనిమపమగరిస
లోకప్రతాప	౧౯	ఆ	సరిమపధస	అ	సనిధపమగరిగస
విప్రమతి	౨౦	ఆ	సరిమపధస	అ	సనిధపమరిస
మయూరమణి	౨౧	ఆ	సరిమపధస	అ	సనిపమరిమగస
చక్రోద్ధరి	౨౨	ఆ	సరిమగమపధనిస	అ	సధపమగరిస
హిందోళవసంతం	౨౩	ఆ	సగమధనిస	అ	సనిధపమధమగరిగ
అగ్నికోపం	౨౪	ఆ	సరిగమపనిస	అ	సనిపమగస
అమృతవాహిని	౨౫	ఆ	సరిమపధనిస	అ	సనిధమగరిస
స్వీయా	౨౬	ఆ	సరిగరిమపనిధనిస	అ	సనిపనిధపమగ మరిగమరిగస
దీపికావసంతం	౨౭	ఆ	సగమపధపనిస	అ	సధపమరిస
ఝంకారవాణి	౨౮	ఆ	సగరిగమపనిస	అ	సనిధపమరిస
నీరజప్రియా	౨౯	ఆ	సరిమపధనిస	అ	సనిధపమగస
కార్యమతి	౩౦	ఆ	సరిగపధస	అ	సనిధపధమగరిస
చాపఘంటారవం	౩౧	ఆ	సగమపనిస	అ	సనిధనిధపమ గమపమరిగరిస
ఆభేరి	౩౨	ఆ	సగరిగమనిస	అ	సనిధపమగరిగస
హాహోరి	౩౩	ఆ	సరిగరిమపధనిధస	అ	సనిధమగరిస
రేరాజితం	౩౪	ఆ	సరిగమపధనిస	అ	సధనిపమగరిస
గురుప్రకాశ	౩౫	ఆ	సరిగపధనిస	అ	సనిధపమరిస
విరఘంటారవం	౩౬	ఆ	సమపధనిస	అ	సనిధపమగరిగమ
శరమోదసి	౩౭	ఆ	సగమపధస	అ	సనిధ మగరిగస

తోరాళి	౩౮	ఆ	సగమపధనిపస	అ	సనిధపమగరిస
అభోగి	౩౯	ఆ	సరిగమధస	అ	సధమగరిస
కనకవసంతం	౪౦	ఆ	సరిమపనిస	అ	సనిపమగరిమగస
గోపికావసంతం	౪౧	ఆ	సగమపధనిస	అ	సనిధపమగస
జారాంగి	౪౨	ఆ	సరిగపధనిస	అ	సనిధపగరిస
వైరోద్భవరి	౪౩	ఆ	సగపనిస	అ	సధపమరిగరిస
నాగహిందోళ	౪౪	ఆ	సగరిగమధ మపధనిస	అ	సనిపధపమగ రిగమరిస
యోగభైరవి	౪౫	ఆ	సరిగమపధస	అ	సనిధపరిస
ఖగరాజితం	౪౬	ఆ	సరిమపనిస	అ	సనిధపపధపగరిస
ఆదిభైరవి	౪౭	ఆ	సగరిగమపధస	అ	సధపమపగారిస
సారమతి	౪౮	ఆ	సరిగమపధనిస	అ	సనిధమగరిస
మాంజి	౪౯	ఆ	సరిగమపని ధనిపధనిస	అ	సనిధపమగ మపగారిస
లోలాంగి	౫౦	ఆ	సరిమగరిమపధని	అ	సనిధమగస
భృంగివిలాసిత	౫౧	ఆ	సరిమధనిస (స	అ	సధపమరిస
శిలావళి	౫౨	ఆ	సరిగమపధనిస	అ	సనిపమగస
చలనవరాళి	౫౩	ఆ	సరిగమధనిధస	అ	సధమగరిస
స్థూలవారిధి	౫౪	ఆ	సరిగపధస	అ	సనిధపమగరిస
జగన్మణి	౫౫	ఆ	సరిమగమధ నిపధనిస	అ	సపమగరిస
ధాలికాగౌళ	౫౬	ఆ	సరిమపధనిస	అ	సనిధనిపగమరిస
నవమనోహరి	౫౭	ఆ	సగమధనిస	అ	సనిపమరిస
మాగధహిందోళ	౫౮	ఆ	సగమనిధనిస	అ	సనిధపమగరిగస
దివ్యగాంధారి	౫౯	ఆ	సరిమపమధనిస	అ	సధనిపమగరిస
ఉదయచంద్రికా	౬౦	ఆ	సగరిగమపధనిస	అ	సధపమరిస
కావ్యచిత్ర	౬౧	ఆ	సగరిగమపధనిస	అ	సనిపమరిస
రవిద్యుతి	౬౨	ఆ	సరిగమపధపనిస	అ	సనిధపమస
గోవిడంబిని	౬౩	ఆ	సగమపధనిస	అ	సధపగరిస
ధరకేసరి	౬౪	ఆ	సరిగధనిస	అ	సనిధగరిస

శుభామతి	౬౫	అ	సరిగమపనిస	అ	సనిధపమగరిస
కన్నడగౌళ	౬౬	అ	సగరిగమపధనిస	అ	సనిధపమగరిస
సర్వరంజని	౬౭	అ	సరిగపధనిస	అ	సనిధమపమగరిస
నటవర్ధిని	౬౮	అ	సరిగమధనిస	అ	సనిపమరిగమరిస
క్షిప్రవర్ధిని	౬౯	అ	పగపధనిధస	అ	పనిధమగనిస
సర్వగాంధారి	౭౦	అ	సరిమపధస	అ	సనిధమగరిస
దివిచామంతిని	౭౧	అ	సగరిగమపధపస	అ	సనిధపమరిస
ధవళవాహిని	౭౨	అ	సరిగపనిస	అ	సనిధపమగరిస
సమాంగ	౭౩	అ	సరిమపనిధ నిపధనిస	అ	సధపమగరిస
కాపీకం	౭౪	అ	సరిమపనిస	అ	సనిధపమగరిస
లతామంజరి	౭౫	అ	సరిమపనిస	అ	సనిధపమపమగరిస
మయూరలీలా	౭౬	అ	సమపధనిపనిస	అ	సనిధమగరిస
మయూరరంజని	౭౭	అ	సరిగమపధనిస	అ	సధపగరిస
గమనతరంగిణి	౭౮	అ	సరిమగరిమ నిధనిపధనిస	అ	సనిధపగరిస
వేణుకారవం	౭౯	అ	సరిమగమపనిస	అ	సనిధపమగమరిస
శ్యామళవసంతం	౮౦	అ	సనిధనిసరి గమపధ	అ	పమగరిసనిధని
శుభవాహిని	౮౧	అ	సరిగమపనిధనిస	అ	సనిధమగమస
రుద్రఘంటారవం	౮౨	అ	సరిగరిమప మధనిపనిస	అ	సనిధమగస
తమోహిని	౮౩	అ	పరిగమధస	అ	సనిధపమగరిస
సామ్యమనోహరి	౮౪	అ	మపధనిస రిగమపధ	అ	పమగరిసనిధసమ
ధర్మప్రకాశిని	౮౫	అ	సరిమపనిస	అ	సధమగరిస
హేమక్రియా	౮౬	అ	సరిగమపధనిస	అ	పధపమరిగమరిస
మతధాషితం	౮౭	అ	పరిగమపధస	అ	సధపమగరిస
కాంతారప్రియ	౮౮	అ	పరిగమపనిస	అ	సనిధమరిగమరిస
రతిశోధితం	౮౯	అ	సరిగమధనిస	అ	సనిపమగరిస

లతాహిత	౯౦	అ	సరిగపధనిస	అ	సపపమగరిస
వతంద్రికా	౯౧	అ	సరిమపధనిస	అ	సనిపమరిస
శేషభూషణం	౯౨	అ	సరిగపనిధస	అ	సనిధపమగమరిస
మాంజీవసంతం	౯౩	అ	సరిగమపధనిస	అ	సనిధపమగమరిమగస
చిత్రవరాళి	౯౩	అ	సరిగరిమ పధనిస	అ	సనిమగరిస
ద్యుతిమాల	౯౫	అ	సరిమపధస	అ	సధనిపమగరిస
వాసామంజరీ	౯౬	అ	సగరిగపనిధనిస	అ	సనిధనిపమరిస
కనుమతా	౯౭	అ	సగమపనిధస	అ	సధపమరిస
రసకళాంచిక	౯౮	అ	సమగధని పధనిస	అ	సనిధగరిస
జోసీలా	౯౯	అ	సరిపధనిస	అ	సధపమగరిస
వాసవారిధి	౧౦౦	అ	సరిగమపధనిస	అ	సనిధపమధమగరిస
కాసీలక	౧౦౧	అ	సరిగమపధనిస	అ	సనిధమగస
రాజమంజరీ	౧౦౨	అ	సగమపధపనిస	అ	సనిధపమనిధ మగరిగమపనిస
దీపతరంగిణి	౧౦౩	అ	సగమధనిస	అ	సనిధపమగమరిగరిస

కిరణావళి	౧	అ	సరిమపధనిస	అ	సనిధపమగరిస
సంజీవిని	౨	అ	సగరిగమపధనిస	అ	సనిధపమగరిస
కల్యాణవసంత	౩	అ	సమగమపధనిస	అ	సనిధపమగరిస
మారవి	౪	అ	సరిగమధనిధ మపధనిస	అ	సనిపగరిస
సరసవాహిని	౫	అ	సరిగరిమపధనిస	అ	సధపమగరిస
పుష్పమనోహరి	౬	అ	సమగపనిధస	అ	సనిధపమగరిస
సంగ్రామలీలా	౭	అ	సరిపధస	అ	సనిధపమగరిస

| | | | | |

నాగసంజీవిని	౯	అ	సరిగమధనిస	అ	సనిధపమగరిస
నేపాళ	౯	అ	సరిమగమపనిస	అ	సనిధపమరిస
పటకాభరణం	౧౦		సరిగమపధనిస	అ	సనిపమరిమగస

తరహార్ప్రియమ్యా జన్యములు,	౨౨	అ.సం రి గం మ పం ధని సం
		సం.సం.ద సం సం సం.సం.వ కై సం

శ్రీరాగం	౧	అ	సరిమపనిస	అ	సనిపధనిపమరిగరిస
మధ్యమావతి	౨		సరిమపనిస	అ	సనిపమరిస
గణేశరంగు	౩		సరిమపనిస	అ	సనిపమగరిస
కానవసంతం	౪		సరిగమపధనిస	అ	సనిధపమగరిస
పుటమయూరం	౫		సగరిగమనిధనిస	అ	సనిపమగరిస
లోకేంద్రమణి	౬		సరిమపధస	అ	సధపమగరిస
ఘనకేశిని	౭		సరిగమపనిస	అ	సనిధపమరిస
హంసాప్రదీప	౮		సమగమపధనిస	అ	సధపమగరిస
సింధుధన్యాశి	౯		సగమపనిస	అ	సనిధపమగరిస
సాళగభైరవి	౧౦		సరిమపధస	అ	సనిధపమగరిస
మారువధన్యాశి	౧౧		సరిమపధస	అ	సధనిధపమగరిమగరిస
ఛాయాశోభితం	౧౨		సరిగమపధస	అ	సనిధపమధమగరిస
స్వర్ణచూడామణి	౧౩		సరిమగమపధనిస	అ	సనిపధనిధపమగరిగస
అనిలావళి	౧౪		సరిగమ నిధనిస	అ	సనిపమరిస
జనాంబోధిక	౧౫		సగరిగమపని ధనిపధనిస	అ	సనిధమగరిగమస
నాట్యభూషణం	౧౬		సరిగమధనిస	అ	సనిధమపమగరిస
సేవక్రియా	౧౭		సగరిగమపధనిధస	అ	సనిధపమగరిగస
సైంధవి	౧౮		నిధనిసరి గమపధని	అ	ధపమగరిసనిధనిస
మనోహరి	౧౯		సగరిగమపధస	అ	సధపమగరిగస

కటాగ్రణి	౨౦	అ	సరిగమపధనిస	అ	సధపమగరిస
కాపాంగి	౨౧	అ	సరిమపనిస	అ	సధనిపమగరిస
జయమధ్యా	౨౨	అ	సరిమపధనిస	అ	సధపమగరిస
ధూమోమణి	౨౩	అ	సగమధనిస	అ	సనిపమగరిస
సంగరప్రియా	౨౪	అ	సరిమపనిధపస	అ	సనిధమగరిస
శుద్ధబంగాళా	౨౫	అ	సరిమపధస	అ	సనిధపమరిగరిస
శుద్ధభైరవి	౨౬	అ	సగరిమపనిధనిస	అ	సనిధపమగరిస
గౌరి	౨౭	అ	సరిగమపధనిస	అ	సనిధపమరిగమరిస
చక్రప్రదీప్త	౨౮	అ	సరిగమధనిస	అ	సనిధపగస
మఖాసైంధవం	౨౯	అ	సరిమగమపనిధనిస	అ	సనిధపమగరిస
జయమనోహరి	౩౦	అ	సరిగమధస	అ	సనిపమగరిస
మదనమారుతం	౩౧	అ	సరిగమధనిస	అ	సనిధనిపమరిమగస
కందమాలిక	౩౨	అ	సరిగపధనిస	అ	సనిధపమగరిస
నాయకి	౩౩	అ	సరిమపధనిపస	అ	సనిధపమగరిస
హుసేని	౩౪	అ	సరిగమపనిధనిస	అ	సనిధమపమగరిగస
దరబార్	౩౫	అ	సరిమపధనిస	అ	సనిధపమపధపగరిస
కిరణబాసురి	౩౬	అ	సరిగమనిస	అ	సనిధపమధమగరిస
చంద్రమండనం	౩౭	అ	సరిగమపమధనిస	అ	సనిపమగమరిస
గౌరీవసంతం	౩౮	అ	సరిమపధనిస	అ	సనిధపమరిగరిస
పురగమణి	౩౯	అ	సరిగమపధనిస	అ	సనిధనిపమగమరిస
జూరహేరవి	౪౦	అ	సగరిగమధనిస	అ	సనిధపమధమరిగరిస
మంజరి	౪౧	అ	సరిగమధనిస	అ	సనిధమగరిస
శ్రీరంజని	౪౨	అ	సరిగమనిస	అ	సనిపమగరిస
మఖారి	౪౩	అ	సరిమపనిధస	అ	సనిధపమగరిస
జరావళి	౪౪	అ	సరిగపధస	అ	సనిధపగరిస
సారవాహిని	౪౫	అ	సరిగరిమపనిస	అ	సనిధపమరిగరిస
గంధవిక్షేప	౪౬	అ	సరిగమపధనిస	అ	సధపమగరిస
ధీరకళా	౪౭	అ	సరిగపనిధస	అ	సనిధపమగరిస
పగబర	౪౮	అ	సమపధనిధనిస	అ	సనిధపమగరిస
శివమనోహరి	౪౯	అ	సరిమపనిధనిస	అ	సనిధపమగరిస

రంజని	౫౦	అ	సరిగరిమపధనిస	అ	సనిధమగరిసగ
నాదతరంగిణి	౫౧	అ	సరిగమపనిస (ధస	అ	సనిధమగరిస
[illegible]	౫౨	అ	సమగమపమగమ	అ	సనిధనిపధమపమ గమరిగరిమగస
[illegible]	౫౩	అ	రిగమపమనిధనిస	అ	సనిధపమరిస
[illegible]	౫౪	అ	[illegible]మధనిస	అ	సపమగరిస
భోగవర్ధన	౫౫	అ	సమపధపనిస	అ	సనిధపధమగరిగ
శృంగారవర్ధనీ	౫౬	అ	సరిగమపధనిస	అ	సధనిపమరిగమరి
బృందావనసారంగ	౫౭	అ	సరిమపనిస	అ	సనిపమరిగమరిగ
కనకవరాళి	౫౮	అ	సరిమపనిస	అ	సధనిపమగరిస
భద్రసారంగలీలా	౫౯	అ	సరిగమపధపనిస	అ	సనిపమరిస
సారంగధ్వని	౬౦	అ	సరిగమధనిస	అ	సనిధమగరిస
సంగ్రామ	౬౧	అ	సరిమధరిపస	అ	సనిధగరిస
దిలీపకం	౬౨	అ	సరిగరిమగమ పనిధనివధనిస	అ	సనిధపమగరిస
రూపవరంజరీ	౬౩	అ	సరిగధనిస	అ	సనిధపమరిగధ
నిర్విషం	౬౪	అ	సరిధనిస	అ	సనిధమగరిస
రమణవిలసిత	౬౫	అ	సరిమపధనిస	అ	సధపమరిమగరిస
అరుణపంత్రిక	౬౬	అ	సగమపనిస	అ	సనిపధపమగస
ఉపేంద్రమతి	౬౭	అ	సగమపధస	అ	సనిధమరిగరిస
పర్వమణి	౬౮	అ	సరిగమపస	అ	సనిధపమగరిస
రవికాంతిలీల	౬౯	అ	సనిసరిగమపస	అ	ధపమగరిసనిస
లవణహారి	౭౦	అ	సగమపధస	అ	సనిధపమగరిస
తూలిక	౭౧	అ	సరిగమధమపధనిస	అ	సనిపమరిస
శుభ్రవాహిని	౭౨	అ	సరిగమపనిధమ పనిధనిస	అ	సనిధపమగమనిస
కారవసింహళి	౭౩	అ	సగరిగమపధనిపధప	అ	సనిధపమరిగరిస
పంచమగౌట్టాణి	౭౪	అ	సరిమగపనిధప	అ	సనిధపమధపమ గమగస

[illegible]లీలా	౭౫	అ	సరిగమపధనిస	అ	సనిధపమధపధపమగరి
[illegible]పమరి	౭౬	అ	సరిగపధస	అ	సనిధపమగరిస (స
[illegible]నందనావళి	౭౭	అ	సరిగమపనిధనిస	అ	[illegible]పమరిస
[illegible]వికాసవసంతం	౭౮	అ	సరిమగధస	అ	సనిపమరిస
[illegible]సుందోధరి	౭౯	అ	సగరిగమపధనిపస	అ	సనిధపమగరిస
[illegible]మంజులగౌళ	౮౦	అ	సరిగమగరిగమధనిస	అ	సనిధపమగరిగరిస
[illegible]జీవముఖారి	౮౧	అ	సరిగమపధనిస	అ	సనిధపమపమరిగ మరిస
[illegible]పతాపసింధు	౮౨	అ	సరిగమపధనిస	అ	సనిపమరిగరిస
[illegible]చంద్రకళా	౮౩	అ	సరిగమపమధనిస	అ	సధపమగమస
[illegible]కాకలీలతా	౮౪	అ	సగమపమధప నిధనిస	అ	సనిధమగరిస
[illegible]ణమంజరీ	౮౫	అ	సరిమ[illegible]నిస	అ	[illegible]ధనిపమగమరిస
[illegible]శ్రీవరికామంజరీ	౮౬	అ	సగమధపనిస	అ	సనిధమధమగరిస
[illegible]మలమోహనం	౮౭	అ	సగమపధస	అ	సనిధపమగరిస
[illegible]రామక్రియా	౮౮	అ	సరిగమరిమప ధనిపధనిస	అ	సనిధపమపమగరిగ రిమగస
[illegible]రామంజరి	౮౯	అ	సరిమపధస	అ	సనిధపమరిగరిస
[illegible]సువర్ణోత్సవి	౯౦	అ	సరిగపధమధపనిస	అ	సనిధపగరిస
[illegible]పోణావళి	౯౧	అ	సరిగమధనిపధనిస	అ	సనిమగరిస
[illegible]సమముఖారి	౯౨	అ	సరిగమపధనిస	అ	సధనిధమపమగస
[illegible]హేడావళి	౯౩	అ	సరిగమధస	అ	సనిపమగరిగస
[illegible]పుష్పమంజరి	౯౪	అ	సరిగమపధనిస	అ	సనిధపమపధపమ రిగమగస
[illegible]రతావళి	౯౫	అ	సగమపమనిస	అ	సనిధపమగరిస
[illegible]శుద్ధసౌరాష్ట్ర	౯౬	అ	సరిగమపధస	అ	సనిధమగరిగస
[illegible]మాగధీ మోహిని	౯౭	అ	సరిగమగపధనిస	అ	సనిధమరిమగస
[illegible]ఖాంబాజి	౯౮	అ	సరిగమపమధనిస	అ	సధపగరిస

గౌరీమనోహరి మేళజన్యములు	౨౩	అ	స౦౧రి౨గ౦౩మ౦౪ప౦౫ధ౦౬ని౦౭స౧		
			౦౦౧వ౧సా౦౨తు౦౩౦౦౪వ౦౫కా౦౬వ		
వేళావళి	౧	అ	సరిగమపధస	అ	సనిధపమగరిస
నాగగాంధారి	౨	అ	సరిగరిమపధనిస	అ	సనిధపమగరిగస
సర్వమతి	౩	అ	సమగధనిస	అ	సనిధపమగరిస
చిత్రమాలిక	౪	అ	సరిగమపధనిస	అ	సధపమరిస
వరుణప్రియ మ్యాళజన్యము.	౨౪	అ	స౦౧రి౨గ౦౩మ౦౪ప౦౫ధ౦౬ని౦౭స౧		
			౦౦౧వ౧సా౦౨తు౦౩౦౦౪వ౦౫కా౦౬వ		
వీరవసంతం	౧	అ	సరిగమపధనిపస	అ	సనిధపమగరిస
వరుణసింధు	౨	అ	సమగమపధనిస	అ	సనిధపమగరిస

తక్షుత్యంతరచక్రము

మోరరంజనిమ్యాళజన్యములు	౨౫	అ	స౦౧రి౨౦౩గ౦౪మ౦౫ప౦౬ధ౦౭ని౦౮అ		
			౦౦౧వ౧అం౦౨౦౩౦౪౦౫౦౬౦౭౦౮౦		
శరద్యుతి	౧	అ	సరిగమపధస	అ	సనిధపమగస
జేళ్యముఖారి	౨	అ	సరిగరిగమనిధనిస	అ	సనిధమపగరిస
చారుకేశిమ్యాళజన్యములు	౨౬	అ	స౦౧రి౨౦౩గ౦౪మ౦౫ప౦౬ధ౦౭ని౦౮అ		
			౦౦౧వ౧అం౦౨౦౩౦౪౦౫౦౬౦౭౦౮౦		
తరంగిణి	౧	అ	సరిమపధనిస	అ	సనిధపమగరిస
శుక్రజ్యోతి	౨	అ	సగమపధనిధపస	అ	సనిధపమగరిస
సరసాంగీమ్యాళజన్యములు,	౨౭	అ	స౦౧రి౨౦౩గ౦౪మ౦౫ప౦౬ధ౦౭ని౦౮స౧		
			౦౦౧వ౧అం౦౨౦౩౦౪౦౫౦౬౦౭కా౦౮వ		

సరసానసం	౧౧	అ	సరిగమధనిస	అ	సనిధమగరిస
రామమనోహరి	౨౧	అ	సగమపనిస	అ	సనిధపమగస
భోగవిలాస	౩౧	అ	సరిగపధనిస	అ	సనిధమగరిస
దేవాంజని	౪౧	అ	సరిగమపధనిస	అ	సనిధపమరిగమరిస
విడంబ	౫౧	అ	సరిగమపధపనిస	అ	సనిపమగరిస
రంగమనోహరి	౬౧	అ	సగమపధనిస	అ	సనిధపమగరిగస
హరికాంభోజి మేళజన్యములు	౨౮	అ	స౦౧రి౨౦౩౦౪మ౦౫ప౦౬ధ౦౭ని౦౮స౧		
			౦౦౧వ౧అం౦౨౦౩౦౪౦౫౦౬౦౭కా౦౮౦		
కాంబోజి	౧	అ	సరిగమపధస	అ	సనిధపమగరిస
కేదారగౌళ	౨	అ	సరిమపనిస	అ	సనిధపమగరిస
నారాయణి	౩	అ	సరిమపధస	అ	సనిధపమరిస
పూర్ణకాంభోజి	౪	అ	సరిగమపనిస	అ	సధపమగరిస
రేవవసంతం	౫	అ	సరిమధనిస	అ	సనిధమగరిస
పర్వతురంజి	౬	అ	సమగరిపధనిస	అ	సనిధపమగరిస
నారాయణగౌళ	౭	అ	సరిమపనిధనిస (స	అ	సనిధపమగరిస
భాయాతరంగిణి	౮	అ	సరిగరిగమపధనిధని	అ	సనిధపమగమరిగరిస
బలహంస	౯	అ	సరిమపధస	అ	సనిధపమరిమగస
ఘనాందోళిక	౧౦	అ	సగమధనిస	అ	సనిధపమగరిగస
మన్నాంకరి	౧౧	అ	సగమనిధనిపధనిస	అ	సధపమపగరిస
తనుప్రతాప	౧౨	అ	సగమపధనిస	అ	సనిపమరిస
యిందుకౌశిక	౧౩	అ	సరిగమపధనిస	అ	సధనిపధమగరిమగస
ప్రతాపవరాళి	౧౪	అ	సరిమపధనిధపధనిస	అ	సనిధపమగరిస

సామం	౧౫	ఆ	సరిమపధస	అ	సధపమగరిస
జీమూతధరణం	౧౬	ఆ	సరిగమపధనిస	అ	సనిపమరిగమరిస
మత్తకోకిల	౧౭	ఆ	రిపధనిధస	అ	సధనిధపనిస
హాటకవరాళి	౧౮	ఆ	సరిమపధస	అ	సనిధపమగరిగస
పున్నాగలలిత	౧౯	ఆ	సమగమపధనిస	అ	సనిపమగమగరిస
విటసంమోహి	౨౦	ఆ	సరిగమపధనిస	అ	సనిధపనిరిస
నాట్యమనోహారి	౨౧	ఆ	సగమపధనిస	అ	సనిపమగస
సరస్వతి	౨౨	ఆ	సరిగమపనిధనిస	అ	సనిపధమగరిగసపస
సరస్వతీమనోహారి	౨౩	ఆ	సరిగమధస	అ	సధనిపమగరిస
హిందాళిక	౨౪	ఆ	సరిమపనిస	అ	సనిధమగరిస
వంకుకాంబోజి	౨౫	ఆ	సగరిగమపమధనిధపనిధనిస	అ	సనిపనిమగరిస
నీకాగ్రణి	౨౬	ఆ	సరిమపధనిస	అ	సనిధనిపమగమరిస
రాకప్రతాప	౨౭	ఆ	సరిగపధనిస	అ	సనిధపగరిస
ధంకామణి	౨౮	ఆ	సరిగమధనిస	అ	సపమగరిస
ఘీంకారధ్వని	౨౯	ఆ	సరిగమపనిస	అ	సనిధపమరిస
నవరసకన్నడ	౩౦	ఆ	సగమపధస	అ	సనిధమగరిస
బంగాళ	౩౧	ఆ	సరిగమపస	అ	ధనిధపమరిగరిస
రవివంద్రిక	౩౨	ఆ	సరిగమధనిధస	అ	సనిధమగరిస
జంజోటి	౩౩	ఆ	సనిధసరిగమపధని	అ	ధపమగరిసనిధపధస
త్రిపుకళ	౩౪	ఆ	సరిగరిమపనిస	అ	సనిధపధమగరిగస
చంపకవిధారి	౩౫	ఆ	సమగమపనిధమపధనిధస	అ	సనిధనిమధమగరిపమగరిగస
సవర్ణక్రియా	౩౬	ఆ	సరిగపనిధస	అ	సనిపగరిస
చాటిమంజరి	౩౭	ఆ	సరిగమపధస	అ	సనిపమరిస
కుంతలవరాళి	౩౮	ఆ	సమపధనిధిస	అ	సనిధపమస
యదుకుల కాంభోజి	౩౯	ఆ	సరిమపధస	అ	సనిధపమగరిస
కోకిలవరాళి	౪౦	ఆ	సరిమపధస (స	అ	సనిధమపమగరిగస
ఈశమనోహారి	౪౧	ఆ	సరిగమపమపధని	అ	సనిపమగమరిస

జయధరణం	౪౨	ఆ	సరిగమపధనిస	అ	సనిధపమగమస
అమరావళి	౪౩	ఆ	సరిగమధస	అ	సనిధపమగరిస
శార్దూలమంజరి	౪౪	ఆ	సరిమపనిస	అ	సనిపమగరిస
సింహక్రమ	౪౫	ఆ	సరిగరిమపధపనిస	అ	సనిధపమగరిస
మోహన	౪౬	ఆ	సగరిగపధస	అ	సధపరిగపగరిస
నాటకరంజీ	౪౭	ఆ	సరిగమధనిపధనిస	అ	సనిధమగస
పరటీ	౪౮	ఆ	సరిమపనిస	అ	సనిధపమగపమరిస
అశావతి	౪౯	ఆ	సరిమపధానిస	అ	సనిధపమపగారిస
సింధుహిందోళి	౫౦	ఆ	సగమధనిస	అ	సనిధమగరిస (స
అరుణధ్వజ	౫౧	ఆ	సరిమపధస	అ	సనిపధపమగరిమగ
సౌదామిని	౫౨	ఆ	సగమపధనిస	అ	సనిధపరిస
శుద్ధచంచరీ	౫౩	ఆ	సరిగమపధపనిస	అ	సనిధపమగమరిస
సమ్మోచ్	౫౪	ఆ	సమగమపధనిస	అ	సనిధపమగమగరిస
ధ్వజావంతి	౫౫	ఆ	సరిగమపమధపనిధనిస	అ	సధపధనిధపమగమగరిస
బ్యాగ్	౫౬	ఆ	సరిగమసగమపనిధనిపధనిస	అ	సనిపధనిధపమగరిగమగస
నాగస్వరావళి	౫౭	ఆ	సగమపధస	అ	సధపమగస
హారపళని	౫౮	ఆ	సగమపనిస	అ	సనిధపమగరిస
జయరామ	౫౯	ఆ	సరిగమపధనిస	అ	సనిధపమగస
సురభిప్రియ	౬౦	ఆ	సరిగపనిస	అ	సనిధపమగరిస
నీలప్రభా	౬౧	ఆ	సరిగమపధనిస	అ	సనిధమపమరిగమగరిపమగరిస
బహుధారి	౬౨	ఆ	సగమధపధనిస	అ	సనిధమగరిమగస
స్వరావళి	౬౩	ఆ	సమగమపనిధస	అ	సనిపమగరిగరిగ
చంద్రహాసితం	౬౪	ఆ	సరిగమదనిస	అ	సనిధమగరిస (స
అరుణకాంతం	౬౫	ఆ	సరిమపమధనిస	అ	సనిధమధమధమగరి
కలాభరణం	౬౬	ఆ	సరిగమపధనిస	అ	సధపగరిస
రంగకౌస్తుభం	౬౭	ఆ	సరిమగమపధపస	అ	సనిధపమగరిస
లోలంబ	౬౮	ఆ	సమపధనిస	అ	సనిమగరిస

వాగ్విలసిత	౬౯	ఆ	సగరిగమపధనిస	అ	సనిధపమగమరిస
కమలమోహనం	౭౦	ఆ	సరిమపనిధస	అ	సధపమగరిస
భవసింధు	౭౧	ఆ	సరిగపధనిస	అ	సనిపమగమరిస
శృంగి	౭౨	ఆ	సరిమపధనిస	అ	సపమగరిస
వర్ధనదీపిక	౭౩	అ	సగమపధనిస	అ	సనిధనిపమరిగరిస
మాగధజయంతి	౭౪	అ	సరిమగపధనిస	అ	సధపమగమరిగమస
శాండవప్రియ	౭౫	అ	సరిగమపనిధనిస (నిస	అ	సనిపధనిపమగమరిగరిమగనిస
సుగంధమారుతం	౭౬	అ	సరిగమ నిధమపధ	అ	సనిధపమగమపగరిస
కోకిలభైరవి	౭౭	అ	సరిగమపనిధనిస	అ	సధపమరిగరిస
అకబావధీని	౭౮	అ	సరిగమపస	అ	సనిధపమగస
శివశాంభోజి	౭౯	అ	సరిగమనిస	అ	సనిపమగరిస
నత్త్యకౌశిక	౮౦	అ	సరిగమపనిస	అ	సనిధపమధమగరిస
శుద్ధశాంతం	౮౧	అ	సరిమపనిస	అ	సధపగరిస
అంగలత	౮౨	అ	సగరిగమపనిధస	అ	సనిధమరిస
నిర్వికారమోదం	౮౩	అ	సగమపనిధనిస	అ	సధమగరిమగస
యువరత్నిక	౮౪	అ	సరిగమపమధనిప{ధనిస}	అ	సనిధపమరిగమరిస
హరిదర్ప	౮౫	అ	సరిగమపధనిస	అ	సధపమరిస
భాపాలిపం	౮౬	అ	పగమపనిస	అ	సనిపమగసరిస
దేవరంజని	౮౭	అ	పరిగపధస	అ	సధపమగరిస
రత్నజ్యోతి	౮౮	అ	సగమపనిస (స	అ	సనిధగరిస
హేమసారంగ	౮౯	అ	సరిగమపధనిపధప	అ	సపమగరిస
భవ్యలీలా	౯౦	అ	పగమధనిస	అ	సనిధపమగస
శ్యామాంభోజిక	౯౧	అ	సరిమధనిపనిస	అ	సనిపధపమగరిస
ప్రమోదట	౯౨	అ	సరిగమపధనిస	అ	సనిమగరిగస
సరసచింతామణి	౯౩	అ	సరిగపమధనిస	అ	సనిధపమధమగరిస
పవనవసంతం	౯౪	అ	సమగమపధనిస	అ	సనిపధనిపమరిమగస
జలశేఖరం	౯౫	అ	సరిగమపధనిస	అ	సనిధపమనిధమగరిమ
గోమండల	౯౬	అ	సరిగరిమపనిధపస	అ	సనిధపమగరిస

హేమమంజార	౯౭	అ	సనిధనిసరిమధపమ{ధని}	అ	సపమగమరిసనిధస
మత్తేభావళి	౯౮	అ	సగమగరిపధనిస		సనిధపమగరిస
ద్వంద్వోత్పల	౯౯	అ	సగమపనిస	అ	సనిపధపమగరిస
సత్త్వమంజరీ	౧౦౦	అ	సరిమపధస	అ	సనిధపమనిధమరిస
దేవగుప్తం	౧౦౧	అ	సరిగమపధనిస	అ	సధపమగస
నీలాంబరీ	౧౦౨	అ	సరిగమసగమపనిస	అ	సనిపధనిపమధమ{రిగరిమగస}
రేగుప్తి	౧౦౩	అ	సరిగపధస	అ	సధపగరిస

ధీరశంకరాభరణ మేళజన్యములు	౯౯	స౦౦రి౦౦గ౦ మ౦౦ప౦౦ధ౦ నిస ౧౦౦౧౦౦౨౦౦౩౦౦౪౦౦౫౦౦౬౦౦౭౦	
కన్నడ	౧	అ	సగమధనిస	అ	సధపమగమరిస
కానడ	౨	అ	సరిగమపమధనిస	అ	సనిధనిపమపగారిస
బ్యాగడ	౩	అ	సగరిగమపధపస	అ	సధపమగరిస
ద్వాదుంభారం	౪	అ	సరిగమధనిస (నిస	అ	సనిధమగరిస
దాక్షాయణి	౫	అ	సరిగమనిధమపధ	అ	సధపమగరిస
సిద్ధావళి	౬	అ	సగమపధనిస	అ	సనిపమరిస
తద్యోమణి	౭	అ	సరిగరిగమధనిస	అ	సనిపమగరిస
శుద్ధసారంగ	౮	అ	సరిగమపధనిధస	అ	సధపమరిగరిస
వేదాంజని	౯	అ	సగమపమధనిస	అ	సనిధపధమగరిస
నవరోజు	౧౦	అ	పధనిసరిగమపప	అ	మగరిసనిధపప
జాలపు	౧౧	అ	పధనిసరిగమపధ	అ	పమగరిసనిధపగమ
జంగల	౧౨	అ	నిధనిసరిగమపధని	అ	ధపమగరిసనిధనిస
గజవర్ధనం	౧౩	అ	సగమధనిస	అ	సధపమగరిస
రంజనగౌరి	౧౪	అ	నిధపనిసరిగమపని	అ	సపమగరిసనిధప
రంజమాలిని	౧౫	అ	సరిసగమపమధనిస	అ	సనిధమగరిస
సంతనం	౧౬	అ	సరిమగమపధనిధస	అ	సనిధపమగరిగస
సుజనప్రియా	౧౭	అ	సరిగమపధనిస	అ	సధనిపమగమరిగరిస

ధ్వజోన్నతం	౧౮	అ	సరిగమపధనిస	అ సనిపధపమగమరిస
బిటాత	౧౯	అ	సరిగమపమ ధధ	అ సనిధపమగరిస
శేదారం	౨౦	అ	సమగమపనిస	అ సనిపమగరిస
మాహూరి	౨౧	అ	సమగమరిమపధ	అ సధపమరిమగస
నిజరమణి	౨౨	అ	సగమధపనిస	అ సనిధపమగరిస
పుంజావళి	౨౩	అ	సమగరిమపనిధనిస	అ సధమగరిస
రాజమనోహరి	౨౪	అ	సరిగమపనిస	అ సనిధపమగమగరిస
గంధర్వగీతి	౨౫	అ	సగరిమపధనిస	అ సధపమరిస
వంద్యముఖి	౨౬	అ	సరిమపనిస	అ సనిధపమగమరిస
మాధవప్రియ	౨౭	అ	సగరిమగమపధ నిధనిధ	అ సనిధపధమగరిగరిస
జనరంజని	౨౮	అ	సరిగమపధపనిస	అ సధపమరిస
కోలాహలం	౨౯	అ	సరిగమపనిధనిస	అ సనిధపమగరిస
జేజాటి	౩౦	అ	సరిమపధనిస	అ సనిధపమగరిస
చంద్రకౌశిక	౩౧	అ	సరిగమపమధనిస	అ సనిధపమగస
సుధామనోహరి	౩౨	అ	సగమగరిమపధనిస	అ సనిధపనిమగరిస
హుబాదాతి	౩౩	అ	సరిమపధస	అ సనిధపమధమగస
పూర్ణోదయం	౩౪	అ	సరిమపధస	అ సనిధపమరిగరిస
రక్తిధ్వజ	౩౫	అ	సరిగమపధనిస	అ సధపమగరిస
భిన్నవిక్రమ	౩౬	అ	సరిగమపధస	అ సనిధపరిస
పవర్ధినీ	౩౭	అ	సరిమపధనిస	అ సనిధపమగరిస
శుద్ధసావేరి	౩౮	అ	సరిమపధస	అ సధపమరిస
శుద్ధవసంతం	౩౯	అ	సరిమపధనిస	అ సనిధపమగమగస
మనవసుంధరా	౪౦	అ	సరిగమనిస	అ సనిధపమగరిస
మానధైవం	౪౧	అ	సగరిగమధనిస	అ సనిధపమగరిస
మాణ్డాత్రకం	౪౨	అ	సరిగమపధనిస	అ సనిధనిపమరిస
సూనలీలా	౪౩	అ	సరిమపనిధనిస	అ సనిధపమరిగస
ద్విజక్రియా	౪౪	అ	సరిగమపనిస	అ సమమగమరిగరిస
ఇంద్రవధూసం	౪౫	అ	సరిగమపధనిపనిస	అ సధపమగరిస

పూర్ణచంద్రిక	౪౬	అ	సరిగమపమధనిస	అ సనిపధపమగమరిస
పూర్వగౌళ	౪౭	అ	సరిగమపనిధనిపధనిస	అ సనిధనిపమగరిస
గౌళమల్లి	౪౮	అ	సరిగమమగమపధనిస	అ సనిధపమగరిస
నాకజయంతి	౪౯	అ	సగరిగమధనిపనిస	అ సనిపమగరిస
పాటీపం	౫౦	అ	సమగమపధనిస	అ సనిధపమగమగరిస
మత్స్యోద్భవ	౫౧	అ	సరిమగమపనిస	అ సనిధపమగరిస
కుహ్యద్యుతి	౫౨	అ	సరిగమధనిధపధపనిస	అ సనిధపమగరిస
పనితానందం	౫౩	అ	సగమధనిధనిస	అ సనిధపమగరిగస
మాయాద్రవిడ	౫౪	అ	సరిగమపధనిస	అ సనిధపరిగమరిస
అభి	౫౫	అ	సరిమపధనిస	అ సనిధపమగరిస
శుభక్రియా	౫౬	అ	సగరిమపనిస	అ సనిపనిమగరిస
శివగాంధారి	౫౭	అ	సరిమపధనిస	అ సనిధపమగరిసరిగరిస
ఛాయారౌద్ర	౫౮	అ	సరిమపమధనిస	అ సధపమగరిస
సత్కలిత	౫౯	అ	సగమపనిస	అ సనిధపమగరిస
జవోన్నతి	౬౦	అ	సగపధనిపనిస	అ సనిపధపమగరిస
పరాశలీలా	౬౧	అ	సరిమపధనిస	అ సధపమగరిస
పరనవద్య	౬౨	అ	సరిగమధనిస	అ సనిధపమగమరిస
పురుహూతకం	౬౩	అ	సమపధనిస	అ సనిధపస
నాగధ్వని	౬౪	అ	సగరిగమగమపధని ధపనిధపనిధపనిస	అ సనిధనిధపమధపమ రిగమగరిగస
గరుడధ్వని	౬౫	అ	సరిగమపధనిస	అ సధపగరిస
పంసధ్వని	౬౬	అ	సరిగపనిస	అ సనిపగరిస
నిర్వాణక్రియా	౬౭	అ	సరిగమధస	అ సధమగరిస
పరప్రకాశ	౬౮	అ	సగమపధస	అ సనిధపమగరిస
మారవజ్రవతి	౬౯	అ	సగరిగమపనిస	అ సనిధమగరిస
చిరపభూషిణి	౭౦	అ	సరిమపమనిధనిస	అ సనిపగరిస
సర్వగతి	౭౧	అ	సరిగమపధనిస	అ సనిపగరిస
హరిప్రకాశ	౭౨	అ	సరిగరిగపనిస	అ సనిధపమగరిస
సంకరాభరణం	౭౩	అ	సరిగమపధనిస	అ సధపమగరిస

యుగాలకా	౭౪	అ	సరిగమపధస	అ	సనిధపమగరిస
నాలోల	౭౫	అ	సరిగమపనిస	అ	సనిధపమగమరిస
యుగసారంగం	౭౬	అ	సగమధనిస	అ	సనిధపమగస
రంగమల్లికా	౭౭		సరిగమనిధమపధనిస	అ	సనిధపమరిమగస
గనాంబరీ	౭౮		సరిగమపధనిస	అ	సనిధపమరిస
జ్వాలకేసరీ	౭౯		సరిమధనిస	అ	సనిధమగరిస
కురంజీ	౮౦	అ	సగరిగమపధ	అ	పమగరిసనిస
మదనరేఖా	౮౧	అ	సగమపమనిస	అ	సనిధపమస
తూలికావిచిత్రం	౮౨	అ	సరిగరిమపధస	అ	సనిధపధమనిధమగరిగస
సలిలప్రియా	౮౩	అ	సగమపమధపనిధస	అ	సనిధపమగరిస
హేలాప్రభాత	౮౪	అ	సరిగమపధనిధస	అ	సధనిధపమరిగరిస
కాండద్రుమ	౮౫	అ	సగమధమనిస	అ	సనిమగరిస
చతురంభా	౮౬	అ	సరిగమధపధనిస	అ	సనిధపధమగరిగస
ప్రతిభాస్వినీ	౮౭	అ	సనిధసరిగమపధని	అ	ధపమగరిసనిధస
శహనా	౮౮	అ	సరిగమపమధనిస	అ	సనిధపమగమగరిస
ప్రకాశరణం	౮౯		సరిగమపనిస	అ	సనిధపమగరిగస
జాజీవసంతం	౯౦		సరిగమపధనిస	అ	సధపమగరిస
ప్రలోమకం	౯౧	అ	సరిగపధస	అ	సనిధమగస
సాత్వికారేఖా	౯౨	అ	సరిమపనిస	అ	సనిధపమగరిమగస
ధృతివర్ధనం	౯౩	అ	సగమపధస	అ	సనిధపమరిగరిస
గమవభాసురం	౯౪	అ	సరిగమపధపనిస	అ	సధపమగస
శుక్లకనాట	౯౫	అ	సనిగమపధనిస	అ	సధపమరిపమగస
చిలహరి	౯౬	అ	సరిగపధస	అ	సనిధపమగరిస

వాగానందనీమ్యాళ జన్యములు	౩౦	అ	స ౦ రి ౦ గ మ ౦ ప ౦ ౦ ధ ని		
			౦ ౦ చ ౦ అం ౦ ౨ ౦ ౦ ౦ మ కా		
వంజనీ	౧	అ	సమగమపధనిస	అ	సనిధపమగరిస
చిత్రసారంభం	౨	అ	సరిగమపధనిధస	అ	సనిధపమగస

షట్శ్రుత్యంతరనిశ్చక్రము

నాగప్రియామేళ జన్యములు	౩౧	అ	స ౦ ౦ రి గ మ ప ధ ని ౦ ౦ స		
			౦ ౦ ౦ మ అం ౦ ౦ ౦ ౦ ౦ ౦ ౦		
హంస	౧	అ	సరిగమపధస	అ	సనిధపమగరిస
నాగగాంధారి	౨	అ	సరిగమధనిస	అ	సనిధపమధమగరిస
నాగవర్ధనిమేళ జన్యములు	౩౨		అ స ౦ ౦ రి గ మ ౦ ప ధ ౦ ని ౦ స		
			౦ ౦ ౦ మ అం ౦ ౦ ౦ ౦ ౦ కై ౦ ౦		
నమ్యా	౧	అ	సరిగమపధనిపస	అ	సనిధపమగరిస
మోహనవంగ్రికా	౨	అ	సగరిగమపధనిస	అ	సనిధమగరిస
గాంగేయభూషణీ మేళజన్యము	౩౩		అ స ౦ ౦ రి గ మ ౦ ప ధ ౦ ౦ ని స		
			౦ ౦ ౦ మ అం ౦ ౦ ౦ ౦ ౦ ౦ కా ౦		
గంగాతరంగిణీ	౧	అ	సరిగమపనిధనిస	అ	సరిధపమధమగరిస
అనందలీలా	౨	అ	సరిగమపనిస	అ	సనిధపమగరిస
వాగధీశ్వరిమేళ జన్యములు	౩౪		అ స ౦ ౦ రి గ మ ౦ ప ౦ ధ ని ౦ స		
			౦ ౦ ౦ మ అం ౦ ౦ ౦ ౦ ౦ కా ౦ ౦		
వాగీమతి	౧	అ	సరిగమపధస	అ	సనిధపమగరిస
శుద్ధపాంచాలికం	౨	అ	సగమపధనిధస	అ	సనిధపమగమస
శూలినీమ్యాళ జన్యములు,	౩౫		అ స ౦ ౦ రి గ మ ౦ ప ౦ ధ ౦ ని స		
			౦ ౦ ౦ మ అం ౦ ౦ ౦ ౦ ౦ చ ౦ కా ౦		
చలని	౧	అ	సరిగమపధనిధస	అ	సనిధమగరిస
త్రిశూలినీ	౨	అ	సగమపనిస	అ	సనిధపమరిస
కిన్నరావళి	౩	అ	సరిగమధనిస	అ	సనిధమగరిస
చలనాటమ్యాళ జన్యము	౩౬		అ స ౦ ౦ రి గ మ ౦ ప ౦ ౦ ధ ని స		
			౦ ౦ ౦ మ అం ౦ ౦ ౦ ౦ ౦ ప కా ౦		

ఉదయరవిచంద్రికా	౨	౨	సరిగమధనిస	౨	సనిధమగరిస
గంభీర్యనాట	౨	అ	సగపనిస	౨	సనిపమగస
నాటి	౩	అ	సరిగమపధపనిస	అ	సనిపమరిస
శుద్ధనాటి	౪	అ	సగమపనిధనిస	అ	సనిధపమరిస
మరువనీమంతం	౫	అ	సమగమపధపస	అ	సనిధపనిధపమగరిస

ప్రతిమధ్యమఖండచక్రము

శుద్ధచక్రము

సాళ్వగమ్యాళి జన్యములు	౨౭	స|రి|గ|౦|౦|౦|మ|ప|ధ|ని|౦|౦|స|			
		|శు|శు|౦|౦|౦|ప్ర|ప|శు|శు|౦|౦			
సాళ్వ	౧	అ	సరిగమపధనిధస	అ	సనిధపమగరిస
భోగసాళేరి	౨	అ	సమపధనిస	అ	సధమగరిస
మలికావసంతం	౩	అ	సరిగరిమపధనిస	అ	సనిధమగరిస
జలార్ణవమ్యాళి జన్యములు	౩౮	స|రి|గ|౦|౦|౦|మ|ప|ధ|౦|ని|౦|స|			
		|శు|శు|౦|౦|౦|ప్ర|ప|శు|౦|కై|౦|			
జగన్మోహనం	౧	అ	సరిమపధనిస	అ	సనిధపమగరిస
సుమనోవళి	౨	అ	సరిగమపధస	అ	సనిధపమగరిస
సింధుదేశ్యం	౩	అ	సరిగమపనిస	అ	సనిధపమగరిస
ఘులవరాళి జన్యములు	౩౯	స|రి|గ|౦|౦|౦|మ|ప|ధ|౦|౦|ని|స|			
		|శు|శు|౦|౦|౦|ప్ర|ప|శు|౦|౦|కా|			
కోకిలపంచమం	౧	అ	సరిగపధనిస	అ	సనిధపమగరిస
హంపాళపంచమం	౨	అ	సగరిగపమధస	అ	సపధమగరిస
ధారి	౩	అ	సరిగరిమగమపధనిస	అ	సనిధపమగరిస
సుమరంజని	౪	అ	సరిమపధనిస	అ	సనిధనిపమగరిస

కేదారి	౫	అ	సగరిగమపధనిస	అ	సనిధపమగరిస
విజయకోకిల	౬	అ	సరిగమపధస	అ	సనిధపమగరిస
ఆరభేశ్యం	౭	అ	సరిగమపనిస	అ	సనిధపమగరిస
భోగధ్వజ	౮	అ	సరిగమపధనిస	అ	సధపమరిస
నవనీతమ్యాళి జన్యములు	౪౦	స|రి|గ|౦|౦|౦|మ|ప|ధ|ని|౦|స|			
		౦|౦|౦|౦|౦|ప|ప|౦|౦|కై|౦|౦|			
సభామణి	౧	అ	సరిగరిమపస	అ	సనిధపమగరిస
సుఘోషణి	౨	అ	సరిసమపధనిధస		అసధనిపమగమస
దివ్యమతి	౩	అ	సరిగమపధపనిస	అ	సధపమరిస
పావనీమ్యాళి జన్యములు	౪౧	స|రి|గ|౦|౦|౦|మ|ప|౦|ధ|ని|౦|స|			
		౦|౦|౦|౦|౦|ప|౦|౦|వ|కా|౦|౦			
ప్రభావతి	౧	అ	సరిమపధనిస	అ	సనిధమపమరిగరిస
చంద్రజ్యోతి	౨	అ	సరిగమపధపనిస	అ	సనిధపమగరిస
విజయశ్రీ	౩	అ	సరిగమపనిస	అ	సనిపమగరిస
రమప్రియమ్యాళి జన్యములు	౪౨	స|రి|గ|౦|౦|౦|మ|ప|౦|౦|ధ|ని|స|			
		౦|౦|౦|౦|౦|౦|౦|౦|౦|మ|కా|౦|			
రఘులీలా	౧	అ	సమరిపమగమపమరిమపనిస	అ	సనిధనిపమగమరిమగరిస
గంధర్వ	౨	అ	పధనిసరిగరిసనిపప		అ|మపధనిసనిపప
గోమతి	౩	అ	నిసరిగమపధని		అ|పమగరిసనిస

శుద్ధసాధారణచక్రము

గజాంబోధిమ్యాళి జన్యము	అ	|స|రి|గ|మ|ప|ద|ని|అ|౦|౦|౦|౦|స|			
		|శు|శు|౦|శు|సా|ప్ర|౦|౦|౦|౦|౦|౦|౦|౦|౦			
కీర్వాణి	౧	అ	సరిగరిమగమధనిపనిధస	అ	సనిధపమగరిస
నవరసం	౨	అ	సగమపధనిధస	అ	సనిధమగస

భవప్రియా మ్యాళజన్యములు	ఆ	స౫రి౫గ౫ ౦౦౦౦మ౫ప౫ధ౫ని౫౦౦స౫	౪౪౦౦౦సా౫౦౦౦౦ప్ర౫౦౦కా౫౦౦౦౦
భవాని	౧	ఆ సరిగమధనిస	అ సనిధమగరిస
సరసీరుహం	౨	ఆ సరిగమధనిస	అ సనిధపమగరిస
కళామూర్తి	౩	ఆ సగరిగమపస	అ సనిధపమగరిస
రాగవాహిని	౪	ఆ సపమగరిసనిధస	అ సపనిధనిపమగరిస
శుభపంతువరాళి మ్యాళజన్యములు	ఆ	స౫రి౫గ౫౦౦౦౦మ౫ప౫ద౫ని౫౦౦౦స౫	౪౪౫౦౦౦సా౫౦౦౦౦ప్ర౫౦౦కా౫౦౦౦౦
పంతువరాళి	౧	ఆ సరిగమపధనిస	అ సనిధపమధమగరిస
చంద్రమంజరి	౨	ఆ సరిగపనిధస	అ సనిధపమగరిస
భాళాముఖి	౩	ఆ సరిగమపనిస	అ సనిధపమగరిస
మదఝరి	౪	ఆ సగరిగమపధనిస	అ సనిధమగరిస
దివ్యకుంతల	౫	ఆ సరిగమధస	అ సనిధపమగరిస
ప్రధాన	౬	ఆ సరిగమపధస	అ సనిధపమగరిగమస
కామరంజని	౭	ఆ సరిగరిమపధనిస	అ సనిధమగరిగస
సురవరాళి	౮	ఆ సరిమపధస	అ సనిధపమగరిస
నామప్రభా	౯	ఆ సరిగమధనిస (స	అ సనిధమగరిస
హిమజ	౧౦	ఆ సరిగమధమపధని	అ సనిధపమరిగరిస
మాతరంజని	౧౧	ఆ సరిగమపధనిస	అ సనిపమగరిస
ధారేయణి	౧౨	ఆ సరిగమనిస	అ సనిధపమగరిస
గోవర్ధని	౧౩	ఆ సరిగపధస	అ సనిధపమగరిస
సవర్ణదీపిక	౧౪	ఆ సరిమగమపధనిస	అ సధపమగరిస
నాగపంచమం	౧౫	ఆ సగమపనిస	అ సనిధపమగరిస
మహానందని	౧౬	ఆ సమగమపధనిస	అ సధనిధమగరిస
గరుడవర్ధని	౧౭	ఆ సరిగమనిధమ పధనిస }	అ సనిపమరిస
శూలకేసరి	౧౮	ఆ సరిమపధనిస	అ సధపమరిస

మాలోధరి	౧౯	ఆ సరిగమనిధనిస	అ సనిధపమరిగమరిస
విలాసలీలా	౨౦	ఆ సగమపధనిస	అ సనిధమగరిగస
లలితామతి	౨౧	ఆ సరిగపమపధనిస	అ సనిధపమధమగరిస
అగమప్రియా	౨౨	ఆ సరిగమపమధనిస	అ సనిపధనిపమగరిగస
శుభవరాళి	౨౩	ఆ సగమపధనిస	అ సనిధపమగరిమగస
క్రీడామతి	౨౪	ఆ సగమపధనిస	అ సధపగరిస
షడ్విధమార్గిణీ మ్యాళజన్యము	౪౫	స౫ రి౫ గ౫ ౦ ౦౦౦ మ౫ప౫ ౦ ధ౫౦౦ని౫౦౦స౫ ౦౦౦సా౫౦౦౦౦ప్ర౫౦౦ద౫౦౦కా౫౦౦౦౦	
శివవాహిని	౧	ఆ సరిగమపధపనిస	అ సనిపధపమగరిస
శ్రీకంఠి	౨	ఆ సగమపధనిస	అ సనిధపమగస
చంద్రముఖి	౩	ఆ సగరిగమపధనిస	అ సనిపమగరిస
సభావిగ్రహ	౪	ఆ సరిమపధనిస	అ సనిధపమగరిస
గర్భలీలా	౫	ఆ సమగమపనిధనిస	అ సనిధపమగమగరిస
ఏకాంధోళి	౬	ఆ సరిమపనిస	అ సనిధపమగమరిస
దానమంజరీ	౭	ఆ సగమధనిపధనిస	అ సనిధమగమరిస
పూర్ణశ్యామల	౮	ఆ సరిగమపధనిస	అ సధపమరిగరిస
సువర్ణాంగీమ్యాళజన్యములు	౪౭	స౫ రి౫ గ౫ మ౫ ప౫ ధ౫ ని౫ ౫ ౫ ౫ స౫ ౦౦౦సా౫ ప్ర౫ ౦ ద౫ కా౫ ౦ ౦౦ ౦ ౦	
సౌవీరం	౧	ఆ సరిగరిమపధనిస	అ సనిపధపమగరిస
రతిరాగం	౨	ఆ సగరిగమపధనిస	అ సనిధపమగరిస
అభిరు	౩	ఆ సరిగరిమపనిస	అ సధపమగస
వృషభవాహిని	౪	ఆ సరిమపధనిస	అ సనిధమగరిస
వ్యాఘ్రమంజరి	౫	ఆ సరిమపనిస	అ పనిధపమగరిస
మమాఖరి	౬	ఆ సరిగమపనిస	అ సనిధపమగమరిస
చిత్రమతి	౭	ఆ సగమపమధనిస	అ సధపమపగరిస
రాజపత్నిని	౮	ఆ పరిగమపధనిస	అ సధపమగస
విక్రమవరాళి	౯	ఆ సగమపనిస	అ సనిధపమగరిస

సప్తకవర్ధని	౧౦	అ సరిగరిమపధపనిధనిస	అ సనిధపమగరిస
రీఘూమంగలీ	౧౧	అ సరిమపధస (ధనిస	అ సధపమగరిస
పంచాస్యనందనం	౧౨	అ సరిగమపధనిస	అ సనిధపమగమస

దివమణిమ్యా	౪౯	స|రి|గ|౦|౦|౦|మ|ప|౦|ధ|ని |స | ౦|౦|నా|౦|౦|౦|ప్ర|౦|౦|మ |కా|౦|

జీవంతినీ	౧౦	అ సమపధనిస	అ సనిపమగస
అమ్మపంచమం	౨౦	అ సరిగమధనిస	అ సనిధమగస

ప్రతిమధ్యమశుద్ధాంతరదక్రము

ధవళాంబరీమేళ	౪౯	స|రి|గ|౦|౦|౦|మ |ప|౦|ధ|ని|౦|స | ౦|అం|౦|౦|౦|ప్ర|౦|౦|౦|౦|౦|౦|

ధవళాంగీ	౧	అ సమగమపధనిధస	అ సనిధపమగరిస
భిన్నహేరవి	౨	అ సమపధనిధస	అ సనిధపమస

నామనారాయణీ	౫౦	స|రి|గ|౦|౦|౦|మ| ప|౦|ధ|౦|ని|స | ౦|౦|అం|౦|౦|౦	ప్ర|౦|౦|౦|౦|కై |౦|

నర్మదా	౧	అ సరిగమధనిస	అ సనిధపమగరిస
మంచారీ	౨	అ సరిగమపనిస	అ సనిపమరిగరిస

శామవధీనిమే	౫౧	స|రి|గ|౦|౦|౦|మ|ప|౦|ధ|౦|ని|స | ౦|౦|అ|౦|౦|౦|ప్ర|౦|౦|౦|శా|౦|

శామక్రియా	౧	అ సరిగమపధనిస	అ సనిధపమధమగరిస
రీపకం	౨	అ సగమపధపస	అ సనిధనిపగపమగరిస
భోగవసంతం	౩	అ సరిగమధనిస	అ సనిధమగరిస
ప్రతాప	౪	అ సగమధనిస	అ సనిధపమగరిస
విళంబిని	౫	అ సమగమపనిధనిస	అ సనిధనిపమగస
ధమణి	౬	అ సరిగమధనిస	అ సనిపమధమగరిస
దేవగిరి	౭	అ సరిమపధస	అ సనిధపమసరిస
అనిపంచమం	౮	అ సరిపధనిస	అ సనిధనిపమగరిస

రౌద్రగాంధారి	౯	అ సరిగమనిస	అ సనిధమరిస
ప్రమోతంగిణి	౧౦	అ సరిగమపధనిస	అ సధనిపమరిగమరిస
శ్రవణగధితం	౧౧	అ సరిగమపధస	అ సనిధపమగరిస
విక్రమా	౧౨	అ సరిగమపనిస	అ సనిధపమగమగరిస
సుఖకేసరి	౧౩	అ సరిగమధనిస	అ సనిధపదమగరిసనిధనిస
దంధోళి	౧౪	అ సరిగపధనిస	అ సనిమగరిస
విక్రమంధార	౧౫	అ సరిమపధనిస	అ సధపమగరిస
హేమూణవం	౧౬	అ సగమపధనిస	అ సనిధమగరిస
శ్వేతాంబుధి	౧౭	అ సరిగమపస	అ సనిధపమగరిస
గధశాదూలం	౧౮	అ సరిగమనిస	అ సనిపధపమగరిస
కుముదప్రభా	౧౯	అ సరిగధనిస	అ సపమగరిస
సురతాంబుధి	౨౦	అ సరిపధనిస	అ సధమగరిగస
పులస్త్య	౨౧	అ సమపధనిస	అ సనిధమగరిస
పద్మకేసరం	౨౨	అ సరిగరిమగమప ధపనిధనిపనిధస	అ సనిధపమగరిగస
శాజమణి	౨౩	అ సరిగమధస	అ సనిధపమగరిస
శశిధాసంకరం	౨౪	అ సరిగపనిస	అ సనిపగరిస
దంతివసంతం	౨౫	అ సరిమధనిస	అ సధనిధపమగమరిస
పర్వతమంజరి	౨౬	అ సగపధనిస	అ సనిధపగరిగమస
పంకేరుహం	౨౭	అ సమగమపనిధనిస	అ సనిపమగరిస
వ్యాఘ్రనందనం	౨౮	అ సరిగపధస	అ సనిధనిధపమగరిస
శోభాస్వినీ	౨౯	అ సరిమపమధనిస	అ సధనిపమరిమగస
కాండజ్వలన	౩౦	అ సరిమపనిస	అ సనిధపమగరిస
మన్మథలతా	౩౧	అ సనిసరిగమపధపస	అ సధపమగరిసనిస
దాటుకపంచమం	౩౨	అ సగరిగమపమనిధ పస	అ సనిధపమగరిస
శుక్తితరంగిణి	౩౩	అ సరిమగరిపమధనిస	అ సనిధపమరిగమగస
పుష్పలలితా	౩౪	అ సగమధనిస	అ సధమరిస
కుముదశ్రీ	౩౫	అ సరిగమపధనిస	అ సనిపమరిమగస

రామప్రియమేళ జన్యములు	౫౨	అ స రి x ౦ ౦ ౦ మ ప ౦ ధ ౦ ౦ ౦	
		౦ ౦ ౦ అం ౦ ౦ ౦ ప్ర ౦ ౦ ౦ ద ౦ ని ౦	
రామమనోహరి	౧	అ సరిగమపధనిస	అ సనిధపమధమగరిస
మూర్తివసంతం	౨	అ సరిగమపధనిస	అ సనిధపమగమరిస
పద్మసౌందర్య	౩	అ సరిగమపధనిస	అ సనిపమగస
ధనాగోటాణి	౪	అ సరిగరిగమపధ నిధపనిస	అ సధనిపమగరిస
గమనశ్రమమ్యా ళజన్యములు	x౩	స ౦ రి ౦ x ౦ ౦ ౦ మ ౦ ప ౦ ౦ ౦ ని ౦	
		౦ ౦ అం ౦ ౦ ౦ ౦ ప్ర ౦ ౦ ౦ ద ౦ ని ౦	
గమనక్రియా	౧	అ సరిగమపనిస	అ సనిపమగస
పూర్వికల్యాణి	౨	అ సరిగమపధనిపధ పస	అ పనిధపమగరిస
దేవాశ్రమం	౩	అ సరిగమధనిస	అ సనిధమగరిస
కర్నాటకదంబ	౪	అ సరిమపధస	అ సనిధపమగరిస
సర్వేశ్వరీ	x	అ సరిగమపధపనిస	అ సనిధపమగరిస
గమనసిర్మల	౬	అ సరిగమపధనిస	అ సనిపమరిస
భాషాస్త్రీతి	౭	అ సగమపధనిధస	అ పధనిధపమరిమగరిస
పాటీరిపం	౮	అ సరిగమపధనిస	అ సనిధపధపమగమగరి
సర్వకుంతల	౯	అ సరిమపనిస	అ సనిధపధమరిస(మగస
జయమోహనం	౧౦	అ సగమపధస	అ సనిధపమగరిస
భవమనోహరి	౧౧	అ సరిగమధపనిస	అ సనిధనిపమగమరిప
శ్రీలలిత	౧౨	అ సరిగరిమపనిధపస	అ సనిధపమగరిస
గంధమాదనం	౧౩	అ సరిమపధస	అ సనిధపమధమగరిస
దర్పమంజరీ	౧౪	అ సరిగమపనిస	అ సనిధపమగస
ప్రసేనావళీ	౧x	అ సమపధనిస	అ సనిపమగరిస
హేమవంతికం	౧౬	అ సరిగపధనిస	అ సనిధపమపగరిస
కరభధ్వజ	౧౭	అ సరిగమపధనిస	అ సనిధపగరిస
టంకారప్రియా	౧౮	అ సరిమగమపధనిస	అ సనిపమగరిస

మయూరవసంతం	౧౯	అ సరిగమపధనిస	అ సనిపధనిధపమరిమగరిస
విశ్వంభరిమ్యా జన్యములు	x౪	అ స రి x ౦ ౦ ౦ మ ప ౦ ధ్రం ౦ ని స	
		౦ ౦ అం ౦ ౦ ౦ ప్ర ౦ ౦ ౦ ద ౦ ని ౦	
వైతుక్రి	౧	అ సరిగమపధనిస	అ సనిధనిపమగమరిస
పద్మాసనం	౨	అ సరిగరిమపనిస	అ సనిధనిపమగస
బలిఛిత్త	౩	అ సమగమధనిపనిస	అ పనిధపమగరిస

చతుర్శ్రుతిసాధారణచక్రము.

శ్యామలాంగీ మేళజన్యములు	x౫	స రి x ౦ ౦ ౦ మ ప ౦ ద ౦ ని ౦ స	
		౦ ద నా ౦ ౦ ౦ ప్ర ౦ ౦ ౦ ౦ ౦ ౦ ౦	
శ్యామలా	౧	అ సగరిగమపధనిధస	అ సనిధపమగరిస
దేశావళి	౨	అ సరిగమధనిధస	అ పనిధమగరిస
పృథ్వీ	౩	అ సగమపనిధనిస	అ పనిధపమరిస
కమదధ్వజం	౪	అ పరిగమపధనిస	అ పధపమగరిగస
షణ్ముఖప్రియ మేళజన్యములు	x౬	స రి x ౦ ౦ ౦ మ ప ౦ ద ౦ ని ౦ స	
		౦ ద నా ౦ ౦ ౦ ప్ర ౦ ౦ ౦ ౦ ౦ ౦ ౦	
త్రిమూర్తి	౧	అ సరిగమధనిస	అ సనిధమగరిస
వసుకరి	౨	అ సరిగమపధనిస	అ సనిధమగరిస
భావజీ	౩	అ సగరిగమపధనిస	అ సనిధపమగరిస
గరిగద్య	౪	అ నిసగమపధని	అ ధపమగరిసని
సురకేతకి	x	అ సరిగమపధనిస	అ సధమగరిస
సింహేంద్రమధ్యమ మేళజన్యము	x౭	అ స ౦ ౦ ౦ మ ప ౦ ద ౦ ని ౦ స	
		౦ ద నా ౦ ౦ ౦ ప్ర ౦ ౦ ౦ ౦ ౦ ౦ ౦	

సీమంతినీ	౧	ఆ	సరిగమపధనిస	అ సపమగరిసరిస
మధ్యమమనోహరి	౨	ఆ	సగరిగమపనిధనిస	అ సనిధమగమగరిస
శేషనాదం	౩	ఆ	సరిగమపధస	అ సనిధపమగరిస
ఘోటాణీ	౪	ఆ	సరిగమపధనిస	అ సనిధమగరిస
సర్వాంగీ	౫	ఆ	సరిమపనిస	అ సనిధమగస
శుద్ధరాగం	౬	ఆ	సరిగమపనిస	అ సనిపమగస
నిశ్వాణవసంతం	౭	ఆ	సరిగపధస	అ సనిధపమగరిస
మారజయంతం	౮	ఆ	సరిమపధనిస	అ సనిధపమగరిస

హేమవతీమ్యా			|స|రి|గ|౦|౦|౦|మ|ప|౦|౦|౦|ద|నిస|	
శజన్యము			|౫|౮|౦|ద|సా|౦|౦|౦|ప్ర|౦|౦|౦|ద|కా|౦|	
సింహారవం	౧	ఆ	సరిమపనిస	అ సనిపమరిగరిస
చంద్రరేఖా	౨	ఆ	సరిగమపధస	అ సనిధమగరిస
ముక్తావళి	౩	ఆ	సరిగరిమపధనిస	ఆ సనిధనిపధమపమరిగరిస
కేసరావలోకం	౪	ఆ	సరిమపధస	అ సనిధపమగరిస
శంకారవం	౫	ఆ	సగరిగమపధనిస	అ సనిపమగరిస
యక్షక్రియా	౬	ఆ	సరిమపనిస	అ సనిధపమగరిస
యశోమణి	౭	ఆ	సరిగమపనిధనిస	అ సపమగరిస
దివ్యసేనా	౮	ఆ	సరిగమపధనిస	అ సనిధమగరిగమగస
శృంగారలలితా	౯	ఆ	సగమధనిస	అ సనిధమగరిస
సింహధ్వని	౧౦	ఆ	సరిసగమపధనిస	అ సనిధపమగస
శార్యవర్ధినీ	౧౧	ఆ	సరిస పధనిస	ఆ సనిధపమగరిస
చకోరధ్వనీ	౧౨	ఆ	సరిగమపధనిస	అ సనిమగరిస

ధర్మవతీమ్యా		ఆ	|స|రి|గ|౦|౦|౦|మ|ప|౦|౦|౦|ప|౦|నిస|	
శజన్యములు			|౫|౯| |౦|ద|సా|౦|౦|౦|ప్ర|౦|౦|౦|ద|కా|౦	
ధామ్య	౧	ఆ	సరిగమపధస	అ సనిధపమగరిస
రంజని	౨	ఆ	సరిగమధస	అ సనిధమగసనిస

ప్రకాశజ్వలిత	౩	ఆ	సరిగమధనిస	అ సనిధపమగరిస
కళావమధ్య	౪	ఆ	సరిమపనిస	అ సనిమగరిస

ఖరమతిమేళ	౬౦		|స|రి|గ|౦|౦|౦|మ|ప|ధ|నిస|	
జన్యములు			|౦|ద|సా|౦|౦|౦|ప్ర|౦|౦|ద|కా|౦|	
సుధ	౧	ఆ	సరిగమపస	అ సనిధమపనిపమగరిస
సింహనాదం	౨	ఆ	సరిమపధనిస	అ సనిధనిపమరిస
వారిక్రియా	౩	ఆ	సగమపధనిస	అ సనిధనిపమగస
కౌరవి	౪	ఆ	సరిగమపధనిస	అ సనిపమగరిస

చతుశ్చత్వారింశతరచక్రము.

కాంతామణిమ్యా	౬౧		|స|రి|గ|౦|౦|మ|ప|ధ|నిస|	
శజన్యములు			|౦|ద|అం|౦|౦|ప్ర|౦|౦|౦|౦|౦|	
కుంతల	౧	ఆ	సరిగమపధనిధస	అ సనిధపమగమరిస
మతిరంజనీ	౨	ఆ	సరిగమపధనిస	అ సనిధపమగసరిస
మాలావళి	౩	ఆ	సగరిగమపధనిస	అ సధపమగరిస
క్షుద్రప్రవర్ధినీ	౪	ఆ	సరిగపధనిస	అ సనిధమగరిస

సుపథప్రియమ్యా	౬౨		|స|రి|గ|౦|౦|మ|ప|ద|నిస|౦|	
శజన్యములు			|౦|ద|అం|౦|౦|౦|ప్ర|౦|కా|౦|౦|	
తత్వభాను	౧	ఆ	సరిగమగరిమపనిధనిస	అ సనిధపమగరిస
ప్రదేశి	౨	ఆ	సగమపధనిధస	అ సనిధమగస
మణివంతం	౩	ఆ	సరిగమపధనిస	అ సనిపధమగరిస
మహేశ్వరం	౪	ఆ	సరిగపధనిస	అ సనిధపమపగరిస

కాంగీమేళ	౬౩		|స|రి|గ|౦|౦|మ|ప|౦|ధ|నిస|	
జన్యములు			|౦|ద|అ|౦|౦|ప్ర|౦|౦|౦|కా|౦|	

నోత్కారి	౧	ఆ	సరిమపధస	అ సనిధపమగరిస
మంకురాంగీ	౨	ఆ	సగమనిధనిస	అ సనిధపమగమరిస
శ్లోకవల్లీ	౩	ఆ	సగమధనిస	అ సధనిపమగరిస
చిత్రదంతికా	౪	ఆ	సరిమపనిధస	అ సనిధమగరిస
బదరీవసంతం	౫	ఆ	సరిగమనిస	అ సనిధపధనిధమగరిగమగస
బలోదరం	౬	ఆ	సరిగమపధనిస	అ సనిధనిపగమగరిస

వాదస్పతిమ్యాళ జన్యములు	౬౪	స|రి|గ|మ|ప|ధ|ని|స| ఆ|వ|అం|ం|ం|ప్ర|ం|వ|ం|ం|కా|ం|

భూషావళి	౧	ఆ	సరిగమపధస	అ సనిధపమగరిస
సరసవతి	౨	ఆ	సరిమపధస	అ సనిధమగరిస
భోగీశ్వరి	౩	ఆ	సరిగపధనిధస	అ సనిధపమగరిస
భిభాగర	౪	ఆ	సగమరిగమధధస	అ సనిధమగరిస
వుత్తరి	౫	ఆ	సగమపధనిస	అ సనిధమగస
శివరంజని	౬	ఆ	సరిగమధపధనిస	అ సనిధపధమగరిస
శూన్యమధ్యమం	౭	ఆ	సరిమపనిధస	అ సనిధపమగరిస
కుబ్జవిరాజ	౮	ఆ	సరిగమపధనిస	అ సధపమరిస

మేచకల్యాణిమే జన్యములు	౬౫	స|రి|గ|మ|ప|ధ|ని|స| ఆ|వ|అం|ం|ం|ప్ర|ం|వ|ం|ం|కా|ం|

కల్యాణి	౧	ఆ	సరిగమపధనిస	అ సనిధపమగాపరిస
సారంగ	౨	ఆ	సరిగమపధనిస	అ సధపమరిగమరిస
కామోదం	౩	ఆ	సరిగమనిస	అ సనిమగరిస
హమ్మీరకల్యాణి	౪	ఆ	సరిగమపధనిపధపస	అ సనిధపమగరిస
యమునాకల్యాణి	౫	ఆ	సరిగమపధస	అ సధపమపగారిస
శ్యామకల్యాణి	౬	ఆ	సరిగమపనిస	అ సనిపధపమగరిస
మోహనకల్యాణి	౭	ఆ	సరిగమపధస	అ సనిధపమగరిస
భూపకల్యాణి	౮	ఆ	సరిమపధస	అ సనిధపమగరిస
పైంగళ	౯	ఆ	సరిగమపనిధనిస	అ సనిధపగరిస

సరసకల్యాణి	౧౦	ఆ	సరిగమపధనిస	అ సనిధపమగమరిస
క్రియాభరణ	౧౧	ఆ	సరిగమపనిధస	అ సధపమగరిస
ధరపల్లవం	౧౨	ఆ	సరిమగమపనిస	అ సనిధపమగమరిగరిస
చక్రతుల్యం	౧౩	ఆ	సరిమపనిస	అ సనిధపమగరిస
బహుదేశ్యం	౧౪	ఆ	సరిగమధనిస	అ సనిధమగరిస
మాయారూపిణి	౧౫	ఆ	సరిగమపధనిస	అ సనిపమగరిస
వర్ణాలి	౧౬	ఆ	సరినగమపనిధనిస	అ సనిధపమగస
ఘనసుప్రభాతం	౧౭	ఆ	సరిమపధస	అ సధపధనిధపమగరిస
అప్రమేయం	౧౮	ఆ	సరిమపధస	అ సనిధపగమరిస
కాపీబలం	౧౯	ఆ	సరిగమపధనిస	అ సనిధపగరిస
ఓంకారార్థకళ	౨౦	ఆ	సరిగమపధస	అ సనిధపమగరిస
కూరేశం	౨౧	ఆ	సరిగమపనిస	అ సధపమగరిస
మృగనందనం	౨౨	ఆ	సరిగధనిస	అ సనిధమధగరిస
వరశారి	౨౩	ఆ	సరిగమధనిస	అ సనిధపగరిస
భూరంజని	౨౪	ఆ	సరిగపధనిస	అ సనిధమగరిస
శారదామతి	౨౫	ఆ	సరిమపధనిస	అ సనిపమగరిస
వరవిభాసితం	౨౬	ఆ	సగమపధనిస	అ సధపమగరిస
సూర్యచక్రమ	౨౭	ఆ	సరిగమపమధనిస	అ సనిధమగస
హరమనోహరి	౨౮	ఆ	సరిగరిమపని ధనిపధనిస	అ సనిధపమగమరిస
ద్యుతి	౨౯	ఆ	సరిగమమధ విపధపస	అ సనిధపమరిగమగస
సరవాసిని	౩౦	ఆ	సరిగమపధస	అ సనిధపమగరిస
తీర్థమంజరి	౩౧	ఆ	సరిగమనిస	అ సధనిధపమరిమగరిస
పటులావళి	౩౨	ఆ	సరిగరిగమపనిధ	అ సనిధపమరిగరిస
గగేశ్వరి	౩౩	ఆ	సరిమపనిధ	అ సనిధమధమపగరిస
విడంబి	౩౪	ఆ	సమపధనిస	అ సనిధపమగమరిస
పటహస్తిని	౩౫	ఆ	సమగమపధ ధమపధనిస	అ సనిధపమగరిస
కల్యాణకేసరి	౩౬	ఆ	సరిగమపధస	అ సధపమపమరిస

కువలప్రియా	౩౭	అ	సరిమపనిస	అ	సనిపమగరిస
రాజకల్యాణి	౩౮	అ	సగమధనిస	అ	సనిధమగరిస
ద్విముఖప్రియా	౩౯	అ	సగరిమపనిస	అ	సనిధమగరిస
జేష్ఠకల్యాణి	౪౦	అ	సరిగమపధపనిస	అ	సనిధపమగరిస
చిత్తద్యుతి	౪౧	అ	సరిమపధనిస	అ	సనిధపమగరిస
సుందరవనం	౪౨	అ	సరిగమపనిస	అ	సనిధపమగరిస

చిత్రాంబరీమే	౬౬	స౹రి౹గ౹౦౹౦౹మ౹ప౹౦౹ధ౹ని౹స౹
కజన్యములు		౦౹వ౹అ౹౦౹౦౹ప్ర౹౦౹వ్య౹కా౹౦౹

సర్వభూపతి౹౧౹అ౹సమగమపనిధనిపధస౹అ౹సనిధనిపమగమగరిగస
చతురంగిణి ౹౨౹అ౹సమగమపనిస ౹అ౹సనిధనిపమగరిస

షట్పృత్యంతరచక్రము

సుచరిత్రమేళ	౬౭	స౹రి౹గ౹౦౹౦౹మ౹మ౹౦౹ధ౹ని౹స౹
జన్యములు		౦౹వ౹అ౹౦౹౦౹ప్ర౹౦౹౦౹౦౹౦

సర్పవతి	౧	అ	సరిమపధనిధస	అ	సనిధపమగరిస
అశ్రితరంజని	౨	అ	సగమపనిస	అ	సనిధపమగరిస

జ్యోతిస్వరూపిణీ	౬౮	స౹రి౹గ౹౦౹౦౹ మ౹ మ౹౦౹ధ౹ని౹స౹
మేళజన్యములు		౦౹వ౹అ౹౦౹౦౹ ప్ర౹౦౹౦౹౦౹కా౹౦

జోతిష్మతి	౧	అ	సరిగమపధన	అ	సనిధమపమగరిస
భద్రవాహిని	౨	అ	సరిమపధనిస	అ	సపమగరిస

ధాతువర్ధనీమే	౬౯	స౹రి౹గ౹౦౹మ౹పధ౹ని౹౦౹స౹
కజన్యములు		౦౹వ౹అ౹౦౹ ప్ర౹౦౹కా౹౦

ధాతుపంచమం	౧	అ	సరిగమపనిపస	అ	సనిధపమరిగమరిస
దేవరాష్ట్ర	౨	అ	సరిగమపనిస	అ	సనిధపమగరిస

వ్యాఘ్రధూపణ	౭౦	స౹ రి౹గ౹౦౹మ౹ ప౹ధ౹౦౹ ని౹౦౹స౹
మేళజన్యములు		౦౹వ౹అ౹౦౹ప్ర౹౦౹వ౹౦౹కా౹౦౹

నాదాటజి	౧	అ	సరిగమపస	సనిధనిపమరిస
మేరుమందనం	౨	అ	సగరిగమపనిధస	సనిధపరిగమరిస

కోసలప్రియమ్యా	౭౧	స౹రి౹గ౹౦౹మ౹ప౹ధ౹౦౹ని౹స౹
కజన్యములు		౦౹వ౹అ౹౦౹ప్ర౹౦౹వ౹౦౹కా౹౦౹

కోసల			సరిమపధస	అ	సనిధపమగరిస
బాహ్లీకం			సరిగమపధనిస	అ	సనిధపమగరిస

రసికప్రియమ్యా	౭౨	స౹ధ౹గ౹౦౹మ౹ ప౹౦౹ ధ౹౦ ని౹స౹
కజన్యములు,		౦౹వ౹అ౹౦౹ప్ర౹౦౹వ౹ప౹౦౹కా౹ అ౹

రసమంజరి	౧	అ	సరిగమపధనిస	అ	సనిపమగరిస
గీర్వాణపదం	౨	అ	సరిమపధస	అ	సనిధపమగరిస

ప్రతిమధ్యంబులపట్చక్రములు తెఱ కరణాకారములు - తజ్జన్యము లైన ౧౦౬ రాగములు సంపూర్ణాంబైయున్నవి.

శాళక్షరణము.

శ్లో॥ కాళకాలంబికాలయస్సకాలస్త్వంభురుచ్యతే
శంభోరుత్పద్యతేనాదోనాదాదుత్పద్యతేమనః॥
మనసోజాయతేకాలస్సకాలస్తాళఉచ్యతే॥

టీ॥ కాళమనగా - కాలమనియుమలయు. ఆకాలంబు-పరమేశ్వరుండని చెప్పబడును. ఆపరమేశ్వరునికలవ. నాదమునుట్టియైను- నాదముకలవ. మనస్సునుట్టియైను- మనస్సుకలవ. కాలములబట్టును- యాకాలంబు కాళమని- సంజ్ఞగలిగి వర్ధిల్లుచున్నదియగుటయు.

మనలప్రియా	౩౭	అ	సరిమపనిస	అ	సనిపమగరిస
రాజకల్యాణి	౩౮	అ	సగమధనిస	అ	సనిధమగరిస
ద్విముఖప్రియా	౩౯	అ	సగరిమపనిప	అ	సనిధమగరిస
జేష్యకల్యాణి	౪౦	అ	సరిగమపధపనిస	అ	సధపమగరిస
చిత్తద్యుతి	౪౧	అ	సరిమపధనిస	అ	సనిధపమగరిస
సుందరవసం	౪౨	అ	సరిగమపనిస	అ	సనిధపమరిస

చిత్రాంబరీమే	౬౬	స౹రి౹గ౹౦౹౦౹మ౹ప౹౦౹ధ౹ని౹స౹
శజన్యములు		౦౹మ౹అం౹౦౹౦౹ప్ర౹౦౹మ౹కా౹౦౹

సర్వభూనపతి	౧	అ	సమగమపనిధనిపధనిస	అ	సనిధనిమగమగరిగస
దమరంగిణి	౨	అ	సమగమపనిస	అ	సనిధనిపగమగరిస

షట్పృత్యంతరభాషలు

సుచరిత్రమేళ	౬౭	స౹రి౹గ౹౦౹౦౹మ౹మ౹౦౹ధ౹ని౹స౹
జన్యములు		౦౹మ౹అం౹౦౹౦౹ప్ర౹౦౹౦౹౦౹౦౹౦

సర్పపతి	౧	అ	సరిమపధనిధస	అ	సనిధపమగరిస
అశ్రితరంజని	౨	అ	సగమపనిస	అ	సనిధపమరిస

జ్యోతిస్వరూపిణి	౬౮	స౹రి౹గ౹౦౹౦౹ మ౹ ప౹౦౹ధ౹ని౹స౹
మేళజన్యములు		౦౹మ౹అం౹౦౹౦౹ ప్ర౹౦౹౦౹ప్ర౹౦

జోతిష్మతి	౧	అ	సరిగమపధస	అ	సనిధమపమగరిస
భద్రజాహ్నవి	౨	అ	సరిమపధనిస	అ	సపమగరిస

ధాతువర్ధనీమే	౬౯	స౹రి౹గ౹౦౹మ౹ప౹ధ౹ని౹౦౹స౹
శజన్యములు		౦౹మ౹అం౹౦౹ ప్ర౹౦౹కా౹౦౹౦౹

ధాతుపంచమం	౧	అ	సరిగమపనిపస	అ	సనిధపమరిగమరిస
దేవరాష్ట్ర	౨	అ	సరిగమపనిస	అ	సనిధపమగరిస

వ్యాఘ్రధామన	౭౦	స౹ రి౹ గ౹ ౦౹ మ౹ ప౹ ధ౹ ౦౹ ని౹ ౦౹ స౹
మేళజన్యములు		౦౹ మ౹ అం౹ ౦౹ ప్ర౹ ౦౹ వ౹ ౦౹ కా౹ ౦౹ ౹

నాదామృత	౧	అ	సరిగమపస		సనిధనిపమరిస
మేరుమందరం	౨	అ	సగరిగమపనిధస		సనిధపరిగమరిస

కోసలప్రియమ్యా	౭౧	స౹రి౹గ ౹౦౹మ౹ప౹ధ౹౦౹ని ౹ స౹
శజన్యములు		౦౹మ౹అం౹౦౹ప్ర౹౦౹వ౹౦౹కా ౹౦౹

కోసల		సరిమపధస		అ	సనిధపమగరిస
బాహ్లీకం		సరిగమపధనిస		అ	సనిధపమగరిస

రసికప్రియమ్యా	౭౨	ప౹ధ౹ గ౹౦౹మ౹ ప౹౦౹ ధ౹ ౦ ౹ని౹ స౹
శజన్యములు		౦౹ మ౹ అం౹ ౦ ౹ప్ర౹౦౹వ౹మ౹ కా ౹ ౦ ౹

రసమంజరి	౧	అ	సరిగమపధనిస	అ	సనిపమగరిస
నీరాణపదం	౨	అ	సరిమపధస	అ	సనిధపమగరిస

ప్రతిమధ్యంబులపట్టగ్రణులకు కడ కరణ రాగములు - శజన్యము
లైన ౧౦౩ రాగములు సంపూర్ణాంశైయున్నవి.

శాకభ్రమరణము

శ్లో॥ శాళశాలబిలిశ్చైయస్సకాలస్తంభుయువ్యపే
శంభోరుత్పద్యతేవాదోనాదాదుత్పద్యతేమనః॥
మనసాలాయతేకాలస్సకాలస్తాలముత్తమః॥

టీ॥ శాళమనంగా - కాలమనిచెప్పియుండలయు. ఆకాలంబు-పర
మేశ్వరుండని చెప్పబడును-పరమేశ్వరునికలదు. నాదంబుట్టియె
ను- నాదముకలనే మనస్సుబుట్టును- మనస్సుకలనే కాలముబు
ట్టును-యాకాలంబు శాళమని- సంజ్ఞగలిగియుండియుండెనని యు.

తాళదశప్రాణాః

శ్లో॥ శివశక్త్యాత్మకంపుణ్యంయశస్యంభుక్తిముక్తిదం।
దశప్రాణాత్మకంతాళంయోజానాతిసతత్త్వవిత్॥

టీ॥ శివశక్త్యాత్మకంబైయుండెడి - పుణ్యము - యశస్సు - భుక్తిముక్తి - పిట్లును - యిచ్చెడి - దశప్రాణాత్మకంబైనది - యేతాళమో - యాతాళమును - యవండు దెలుసునో - అతడు - తత్త్వవేత్తయనుకొందకొనును.

తాళదశప్రాణంబులు

శ్లో॥ కాలమార్గక్రియాంగాంగగ్రహజాతికలాయతిః।
యతిప్రస్తారకస్తాళదశప్రాణాస్సమీరితాః॥

టీ॥ కాలమనియును - మార్గమనియును - క్రియాయనియును - అంగమనియును - గ్రహమనియును - జాతియనియును - కళాయనియును - యతియనియును - ప్రస్తారమనియును - ఇట్లు - తాళప్రాణంబులనబడును.

తాళకాలలక్షణము

శ్లో॥ ఉత్తానపాణ్యుపరివిన్యస్యపద్మపత్రకతలంసకృత్।
యాతాళస్సూచిసంభేదాత్సకలఃపరికీర్తితః॥

టీ॥ ఉత్తానపాణ్యుపరివిన్యస్యపద్మపత్రకతలంసకృత్ - యాతాళస్సూచిసంభేదాత్ - సకలః - పరికీర్తితః - అనగా - అవిభజితక్రియాధిష్ఠితతాళస్థానాన్యష్టలవాత్మకాని

అష్టతాళస్థానాని పదస్థానాన్యష్టమైశ్చతుర్భిః।
కళాధ్యాంశుపదుధాగ్రహ చతుర్ధాగాగమదృతమ్।
అనుదృతాభ్యాంవిరమస్సన్ధ్యాంశధ్యాంతులఘుర్విశేత్।
లఘుద్వయేతద్వంగురుస్సైకశ్రీలఘుప్లుతశ్చేత్యతః।
లఘుమధ్యంకాకపాదఇత్యేతేకాలనిర్ణయః॥

ఇతి కాలంగతిప్రోక్తాతాళజ్ఞైఃపూర్వసూరిభిః॥

టీ॥ మూడుతాళ పుష్పపత్రంబులును - పగటిమీద - పగటిదొంతిగానుంచి - సూదిచేత భేదించిచే - చుంగకాలమగునో - అదాతాళముగనబడును - తాళములు - ఆరిచే - పగలవమనబడును - అలవంబులు - ఆరిచే - పగకాకపదయనబడును - ఆకాకపదులు - ఆరిచే - పగగతిమధ్యమనబడును - అనిమిషంబులు - ఆరిచే - పగకళయనబడును - ఆకళలు - రెండు ఆరిచే - పగచతుర్ధాగమమనబడును - ఆచతుర్ధాగములు - రెండు ఆరిచే - పగఅనుద్రుతమనబడును - రెండు అనుద్రుతములు ఆరిచే - ద్రుతమనబడును - రెండుద్రుతములు ఆరిచే - పగలఘువనబడును - రెండులఘువులు ఆరిచే - పగగురువనబడును - మూడులఘువులు ఆరిచే - పగప్లుతమనబడును - నాల్గులఘువులు ఆరిచే - పగకాకపాదమనబడును - తాళకాలము - ఇట్లనిర్ణయించబడునని - తాళజ్ఞులును - పూర్వకవిద్వాంసులచేత - తాళగతిచెప్పబడియుండును.

తూగాలక్షణమ్

శ్లో॥ చిత్రశ్చిత్రతరశ్చిత్రతమశ్చాతిచిత్రకదక్షిణః।
అతిచిత్రతమశ్చోక్తస్తూగాలక్షణమీరితమ్॥

టీ॥ చిత్రంబనిపేరును - చిత్రతరంబనియును - చిత్రతమంబనియును - అతిచిత్రకంబనియును - దక్షిణంబనియును - అతిచిత్రతమంబనియును - తూగంబులయొక్క - పూగంబులు - ఆరుచిత్రంబులుగా

యుండును. మాగధసంఖ్యాలక్షణమ్.

శ్లో॥ అష్టమాత్రాః కళా జ్ఞేయా మాగధీదక్షిణసంజ్ఞికే।
వాతీకళేషు చతుర్మాత్రాః కళా చిత్రే త్వమాత్రికా।
ఏకమాత్రే కళా తస్యాదర్ధచిత్రతరే మతః॥
అతిచిత్రతమే మాగధే కళా సుద్రుతసంజ్ఞికాః॥

టీ॥ దక్షిణసంజ్ఞగల - మాగధంబునందు - ౮ - మాత్రలు - కళలు - వాతీకమాగధంబునందు - ౪ మాత్రలు కళలు - చిత్రమాగధంబునందు - ౨ - మాత్రలు - కళలు - చిత్రతరమాగధంబునందు - ౧ - మాత్ర - కళలు - చిత్రతమమాగధంబునందు - అర్ధ మాత్రము - అవగా - ద్రుతము - కళలు - అతిచిత్రతమమాగధమునందు - అనుద్రుతము - కళలు - యిరాతో స్పష్టమగు చెలియతలచు.

మాత్రాలక్షణమ్

శ్లో॥ పరివలక్ష్యుత్తరోచ్చార కాలో మాత్ర ఇతిస్మృతః॥

టీ॥ యీకాళములయందు కపటతప - అవైమోదుయత్నపరుడు మలుపుచ్చరించుటకాలము - మాత్రయవలదును - యిందిలక్షణాత్మమనుట.

క్రియాలక్షణమ్.

శ్లో॥ మాగధక్రియేతి దేశాఖ్యక్రియా ద్వేధేతిక్ష్యతే॥

టీ॥ మాగధక్రియయని - దేశక్రియయని - క్రియలు - రెండు విధంబులగా - కెప్పబడియుండును.

మాగధక్రియాలక్షణమ్

శ్లో॥ శక్రాపాపోభనిస్కార్ప్రాపిత్రేపశ్చప్రదేశనతః।
చతుర్విక్రల్పఆత్యేవంనిశ్చలకరితోలుపైః॥

టీ॥ శక్రాపమనియు - నిస్కార్ప్రమనియు - ప్రాపిత్రేపమనియు - ప్ర

దేశమనియు - యిట్లనెడి - యీచతుర్విధవికల్పంబులు - నిశ్శబ్ద క్రియయని - విద్వాంసులచే - కెప్పబడియుండును.

సశబ్దక్రియాలక్షణమ్

శ్లో॥ ధృతశ్శమ్యస్తథా తాళస్సన్నిపాత స్తథాపరః।
ఇతిశబ్దసంయుక్తా విజ్ఞేయా చతుర్విధా॥

టీ॥ ధృతంబనియు - శమ్యయనియు - తాళమనియు - సన్నిపాతమనియు - యిట్లు - చతుర్విధంబుయగు శబ్దసంయుక్తంబైనక్రియా - సశబ్దక్రియయని - దెలుసుకోదగినది - సశబ్దక్రియలు - నాల్గు - నిశ్శబ్ద - క్రియలునాల్గు - యీనా - ౮ - క్రియలు - శుద్ధమాగధక్రియంబులనుబడును. ... ...

నీట్లకులక్షణమ్ -

శ్లో॥ సర్వాంగుళీసమాక్షిప్త శ్చాపాపఇతికీర్తితః॥
అవాపోధ్రేందుహస్తస్య తాళస్యాంజలికుంచనం।
నిష్కార్ప్రోధశ్చలం పశ్చా దంగుళీనాం ప్రసారణం॥
తస్యదక్షిణతః పశ్చాద్విక్షేపఇతికథ్యతే। వివర్తనంచహస్తస్యాత్ప్రదేశోవాముఖస్యచ। ధృతోహస్తస్య పాతస్యా స్ఫోటితాశబ్దపూర్వకః। సవ్యహస్తనిపాతస్తుశమ్యాతాళస్తువామతః। హస్తయో రుభయో ఘూతౌ సన్నిపాత ఇతిస్మృతః॥... ... ...

టీ॥ కరతలంబుపై బట్టిన - అర్ధచంద్రహస్తముయొక్క - తజ్జన్యాద్యంగుళీదతుమరంబును - హస్తతలంబువకు క్రిందుగా - వంచి బట్టితే - అవాపంబనెక్రియయవబడును. ఆయర్ధచంద్రహస్తము - కరతలముయొక్క - అర్ధాభాగమున జేసి - అంగుళీదళమరంబును - సమముగా జేసితే - నిష్కార్ప్రమంబనేక్రియయగుబడును. యీ

[illegible] బును - దక్షిణపార్శ్వంబునదింపితే - విక్షేపక్రియయు
నబడును. యాహస్తరేఖలు కరితలముయొక్క క్రిందను - యూ
ర్ధ్వ ముఖంబుగా ప్రవేశితే గాదీ ప్రవేశక్రియయనబడును. చిటుకన
ద్విభాగసంధానైన యాహస్తముయొక్క పాతము - ధృవక్రియాయ
నంబడును. స్వహస్తము శేషవైఘాతము - శస్త్రక్రియయనబడు
ను. పరహస్తము శేషవైఘాతము తాళనక్రియయనబడును.
ఉభయహస్తములయొక్క ఘాతంబు సన్నిపాతక్రియయనబడును.

శేషమార్గక్రియలక్షణము.

శ్లో॥ ధృవకాసపిణీకృష్యాపద్మినీచవసజీకా। విక్షిప్తా
చపతాకాఖ్యాపతితాష్టాక్రియాతథా॥ ... ...

టీ॥ ధృవకాయనియు- సపిణీయనియు- కృష్యాయనియు- పద్మినీ
యనియు- విసజీకాయనియు- విక్షిప్తాయనియు- పతాకాయని
యు- పతితాయనియు- యీజోవ్వున - శేషమార్గక్రియలయని
మిదివిధంబులగాయుండును. ... ...

పిట్లయొక్కలక్షణము.

శ్లో॥ సకలాధృవకాజ్ఞేయాసపిణీవామగామినీ। కృష్యా
దక్షిణతోజ్ఞేయాపద్మినీపస్మధ్యగతా॥ విసజీకాబ
హిర్యాతా విక్షిప్తాచవహిర్గతా॥ పతాకాచోర్ధ్వ
గమనాపతితాధరగతనా॥ ... ...

టీ॥ వామహస్తమందు - దక్షిణహస్తముచే ధ్వనితోగూడి
నట్లుకట్టబడినది ధృవకమన బడును - యాతట్టున దక్షిణహ
స్తమువామపార్శ్వంబును బొందితే- సపిణీయనబడును యీహ
స్తముయొక్క దక్షిణపార్శ్వంబునందు- ఉంచితే - కృష్యాయనబడు
ను. యీహస్తము అధోభాగంబును బొందితే - పద్మినీయనబడు

ను- యాహస్తము బహిఃప్రదేశమునుబొందితే - విసజీకాయ
నబడును- యాతట్టబడినహస్తమునందు- తజీన్యాద్యంగుళీసం
పర్కంబునుంచితే- విక్షిప్తాయనబడును. యాతట్టినహస్తము ఊ
ర్ధ్వభాగంబును బొందితే - పతాకయనబడును-యాతట్టినహస్త
ము అధోభాగమునందు బడితే - పతితాయనబడును- యీ ఆ -
దియు- శేషమార్గక్రియలనబడును. ... ... *

ధృవకాదిక్రియలయొక్కసంచారస్థానంబులు.

శ్లో॥ ధృవకాపతితేచిత్రేవాతికేత్వాదిసేఉభే।
ఎతేద్వేద్వేప్రయోక్తవ్యేక్రమాద్దక్షైశ్చదక్షిణే॥

టీ॥ దక్షులచే- చిత్రమార్గంబునందు - ధృవకా - పతితా -
యీ రెండుక్రియలు- ప్రయోగింపబడువలయు- వాతికమార్గం
బునందు- యీధృవకా- పతితా యనే - క్రియలు - రెండుసపిణీ-
కృష్యాయనే- క్రియలు- రెండు - యీనాలుగు ప్రయోగింప
బడువలయు- దక్షిణమార్గంబునందు- ధృవకా- పతితా- సపిణీ-
కృష్యా - యీనాల్గుక్రియలు- పద్మినీ- విసజీక- విక్షిప్తా-
పతాకా- యీనాల్గుక్రియలు- యీ ఆ- క్రియలు- ప్రయోగింపబ
డవలయు - యనగా - పైన చెప్పిన - రీతున - యీ ఆక్రి
యలు క్రమంబుగా - చిత్రవాతికక - దక్షిణ - మార్గంబులయం
దు- సంచరిస్తూవుండునని- తాత్పర్యము. ... ... *

శ్లో॥ శేషేతుధృవకాస్మృతా॥

టీ॥ యితరమార్గమునందు-ధృవకాయనెడిక్రియప్రయోగింపలయు॥

తాళాంగములు.

శ్లో॥ విరామంచదృతంచైవలఘుగురూప్లుతేతథా॥
కాకపాదంతథాపోక్తంతాళాంగమితిషడ్విధం॥

టీ॥విరామమనియును- దృతమనియును- లఘుయనియును-గురు

పనియును-ప్లుతమనియును-కాకపాదంబనియును-యిట్లిట్టాళాంగ్ము లు- ఆరువిధంబులు-గలిగినవియని- చెలియవలయు-

యీయంగములయాకృతిలక్షణంబులు

శ్లో॥ దృతస్తుతలయాకారో లఘురూర్ధ్వశరాకృతిః।
గురుర్వక్రధనుర్జ్ఞేయః ప్లుతశ్చసశిరాగురుః॥
విరామస్స్వర్ధచంద్రస్స్యాన్నిశ్శబ్దః కాకపాదవత్॥

టీ॥ దృతము - వలయాకారముగాయుండును- ○ - లఘుడు- ఊర్ధ్వాకారంబైన- బాణాకృతిగాయుండును- ○|○ - గురువు- వక్రాకారంబైన-ధనురాకృతిగాయుండును- ~ - ప్లుతము-శిరస్సు గల-వక్రధనురాకృతిగాయుండును- ~ - విరామము - యర్ధచంద్రాకృతిగాయుండును- ⌣ - నిశ్శబ్దసంజ్ఞగలకాకపాదము- కాకపాదంబుతలయుండును - + - ... ... *

యీయంగములకు-యధీదేవతలునుఘాతములను-జెప్పుతున్నాము.

శ్లో॥ దంద్రాధర్ధంచచతుర్భాగమంగుళిద్వయమున్నతమ్।
చంద్రస్స్యాధిదైవంచమాత్రసంఖ్యాప్రకీర్తితాః॥
చక్రరూపంధృతాకారంచతురంగుళమున్నతమ్।
తజ్జవ్యంగుళివిక్షేపఆదిత్యశ్చాధిదైవతమ్॥
శరాకారంలఘురూపంఅష్టాంగుళినమున్నతమ్।
గిరిజాచాధిదైవత్యంకించిద్వేగేనతాడనమ్॥
గురుర్వక్రధనూరూపమున్నతంషోడశాంగుళమ్।
అధిదైవంచార్ధనారీఅలస్యంహస్తతాడనమ్॥
శంఖాకారఃప్లుతశ్చైవచతుర్వింశతిరంగుళమ్।
విరించిశ్చాధిదైవంచమాత్రత్రయముదాహృతమ్॥
బలిఘుక్వాదరూపేణస్థితం ద్వాత్రింశదంగుళం॥
శబ్దహీనంచతుర్మాత్రం భాగవచ్ఛాధిదైవతమ్।

టీ॥ విరామమునకుచంద్రడు యధిదేవతా - దృతమునకుసూర్యుడుయధిదేవతా- లఘువుకు పార్వతియధిదేవతా- గురువుకు-అర్ధనారీశ్వరుండధిదేవతా - ప్లుతమునకు బ్రహ్మ దేవుండధిదేవతా- కాకపాదమునకు శుక్రుండధిదేవతా - యీజోప్పన-యంగములకు- యధిదేవతలుయని చెలియవలయు - అర్ధచంద్రమునకు- రెండు- ౨- అంగుళప్రమాణము-దృతమునకు-౪- నాల్గుయంగుళప్రమాణము- లఘువుకు-౮- యెనిమిది- యంగుళప్రమాణము గురువుకు- ౧౬- పదియారుయంగుళప్రమాణము - ప్లుతమునకు- ౩౨- యంగుళప్రమాణము - కాకపాదమునకు- ౩౨- ముప్పది రెండు- యంగుళప్రమాణము- యీజోప్పన - తాళాంగములకు, ఘాతంబులును- చెలియవలయు- ... ... *

మతాంతరే.

శ్లో॥ అనుద్ధృతంధృతలఘుగురుప్లుతమితిక్రమాత్।
ప్రత్యేకంచభవేదంగనామపర్యాయపంచకం॥

టీ॥ అనుద్ధృతమనియు - దృతమనియు - లఘుయనియు- గురుయనియు- ప్లుతమనియు- యీజోప్పన- తాళాంగములు-పర్యాయనామపంచకం.గలిగినవియని-జెప్పబడియున్నవి- *

యీయంగములకుప్రత్యేకలక్షణమ్

శ్లో॥ అనుద్ధృతంజాతిబీజంవిరామంచాక్షరంశిరః॥

టీ॥అనుద్ధృతమనియు-జాతిబీజమనియు-విరామమనియు-యక్షరమనియు-శిరస్సుమనియు.అనుద్ధృతమునకు- యైదుయపరనామంబులవుయని-చెప్పబడియున్నది- ... ... *

శ్లో॥ దృతంచాక్షరయుగ్మంచలఘువృత్తార్ధమాత్రకం॥

టీ॥ దృతమనియు-యక్షరద్వయమనియు-లఘుయనియు-వృత్తమనియు-అర్ధమాత్రయనియు-యైదుయపరనామంబులు-దృతము

నకు-గలిగియుండును- ... ... *

శ్లో॥ లఘుస్సరళనామాచ్రహ్రస్వవ్యాపకమాత్రకం॥

టీ॥ లఘుయనియు- సరళమనియు హ్రస్వమనియు- వ్యాపకమనియు- మాత్రయనియు- యీయైదుయపరనామంబులు - లఘువునకు గలిగియుండును- ... ... *

శ్లో॥ గురుర్వక్రోద్విమాత్రశ్చకళాభ్యోదీర్ఘ ఇత్యపి।
పాఠాంతరే(కళాభ్యోదీర్ఘ మిత్యపి)

టీ॥ గురువుయని-వక్రముయని-ద్విమాత్రముయని- కళాయని-దీర్ఘముయని - యీయైదుయపర నామంబులు - గురువునకు గలిగియుండును- ... ... *

శ్లో॥ ప్లుతంత్ర్యంగందీప్తసంజ్ఞంనామచేతిత్రిమాత్రకమ్॥

టీ॥ ప్లుతమనియు- త్ర్యంగమనియు- దీప్తమనియు - నామమనియు - త్రిమాత్రకమనియు- యీయైదుయపరనామంబులు- ప్లుతమునకు గలిగియుండును - ... ... *

తాళగ్రహలక్షణమ్

శ్లో॥ గ్రహోతీతోనాగతశ్చసమశ్చవిషమస్తథా।
ఏవంచతుర్విధః ప్రోక్తస్తాళగ్రహవిచక్షణైః॥

టీ॥ తాళగ్రహము. తాళగ్రహవిచక్షణులగు విద్వాంసులచే- అగతమనియు- అనాగతమనియు - సమమనియు - విషమమనియు- యీచాప్పున- ౪- విధములుగాయుండునని- జెప్పబడియుండును॥

చతుర్విధ తాళగ్రహవిశేషలక్షణమ్-

శ్లో॥ గీతాతి తేప్యతీతస్యాత్తాళాతి తేత్వనాగతః।
సమస్సమగ్రహాఃప్రోక్తఃవిషమోవిషమస్మృతః॥

టీ॥ గీతమునునడిపి - నంతరము-తాళమునునడిపించిచే. అతీత తాళగ్రహమనంబడును- తాళమునునడిపి- నంతరం గీతమునునడిపించిచే - అనాగతతాళగ్రహమనబడును - గీతవాద్యతాళంబులును-సమముగా- నడిపించిచే. సమతాళగ్రహమనబడును- గీతవాద్యతాళంబులును - విషమముగానడిపించిచే - విషమతాళగ్రహమనబడును- ... ... *

యీతాళంబులకు- జాతిభేదంబులు

శ్లో॥ చతురశ్రస్త్ర్యశ్ర మిశ్రఖండసంకీర్ణజాతయః॥
బ్రహ్మక్షత్రియవిట్శూద్రైస్సంకీర్ణంజాతిపంచకమ్॥

టీ॥ చతురశ్రమనియు - త్ర్యశ్రమనియు - మిశ్రమనియు - ఖండమనియు - సంకీర్ణమనియు - తాళంబులకు - యైదుజాతులు గలిగియుండును-చతురశ్రము బ్రహ్మజాతియు-త్ర్యశ్రము- క్షత్రియజాతియు-మిశ్రము- వైశ్యజాతియు - ఖండము - శూద్రజాతియు- సంకీర్ణము- చతుర్జాతి-మిశ్రమము - యీక్రమముగాజాతులు గలిగినవియని- తాళజాతులను.దెలియవలయు *

యీజాతులతాళనిర్ణయము.

శ్లో॥ వేదాగ్ని శైలశరపద్మభవాదిసంఖ్యాషట్సంఖ్యయాద్విగుణితద్విగుణప్రకారః।

టీ॥ వేద- ౪- గురువులు- చతురశ్రజాతియు- అగ్ని- ౩- గురువులు- త్ర్యశ్రజాతియు- శైల- ౭- గురువులు - మిశ్రజాతియు శర-౫- గురువులు-ఖండజాతియు-పద్మభవ-౯-గురువులు-సంకీర్ణజాతియు-యీజాతులగురువులను-యారుయావర్తులు- ద్విగుణితము- జేసితే-లబ్ధమైన-సంఖ్యయాజాతికిదేరిన- కళలుయనిదెలియవలయు-అదియట్లంనన్నను-చతురశ్రజాతికి-౪-గురువులు-౮- యెనిమిది-లఘువులు-౧౬-ప్లుతములు- ౩౨-దృతములు-౬౪- అనుదృతములు ౧౨౮- చతుర్భాగములు. యివియన్నియునూ - గూర్చితేవధజమానకళలనబడును - త్ర్యశ్రజాతికి- ౩- మూడుగురువులు- షడు

లుగా-షట్సంఖ్యచేతనుద్విగుణితముగా-హెచ్చుగుణించితే- ౩- గురువులు- ౬- ౧౨- ౨౪- ౪౮- ౯౬- పర్యంతరము- ద్విగుణితము జతవచ్చినసంఖ్య- త్రయజాతివర్ధమానకళలనబడును,

మిశ్రజాతికి, ౭- గురువులు - యీగురువులును షట్సంఖ్యచేత-ద్విగుణితముగా- హెచ్చుగుణించితే- ౭- ౧౪- ౨౮- ౫౬- ౧౧౨- ౨౨౪- పర్యంతరము- ద్విగుణితముచేత - వచ్చినసంఖ్య- వైశ్యజాతి- వర్ధమానకళలనబడును. ... ... *

శూద్రతాళలక్షణమ్.

శ్లో॥ విశ్లిష్టైస్త్రిరథవా విశ్లిష్టైస్తాళాంగైర్యోధృతాదిభిః॥
క్రియతేబహుభంగీభిస్తాళఃఖండసంజ్ఞకః॥

టీ॥ విశ్లిష్టంబులైనప్పటికిన్ని- అవిశ్లిష్టంబులైన-ధృతాదితాళంబులచే-అనేకరీతులచే-జేయబడిన- తాళముయేదో-యాతాళము-ఖండజాతిసంజ్ఞగలిగియుండును. యనగా-వగజాతితోడనుజేరక-ప్రత్యేకమైన-త్ర్యశ్ర చతురశ్రాదిజాతులయందు త్ర్యశ్రముతోడ - యుత్పత్తిమైన-మిశ్రజాతియుయీరెండుజాతుల- మాత్రలసంబంధంగైన-జాతులమాత్రసంఖ్యా-త్ర్యశ్రమునకు-౩-గురువులు-మిశ్రమునకు ౭-గురువులు - త్ర్యశ్రమూడు-౩ - గురువులును ఖండించితే- వకభాగమునకు- వక- ౧ - గురువు- మిగులును - మిశ్రజాతి- ౭- గురువులును- రెండుభాగంబులు- జేసితే- ౧- వగభాగమువకు-మూడు- ౩- గురువులు-,౧- వగలఘువు- మిగులును-వుభయ, త్ర్యశ్ర- మిశ్ర- జాతి- మాత్ర- ఖండ-గురువులును- లఘువులును- వట్టుజేచితే- ఖండజాతికి- x- అయిదుగురువులాయెను - ఆయైదు- గురువులను- షట్సంఖ్యచేత - ద్విగుణితంబుగా - హెచ్చుగుణించితే- x- ౧౦- ౨౦- ౪౦- ౮౦- ౧౬౦ - పర్యంతము- ద్విగుణితముచేతవచ్చినసంఖ్యా- శూద్రజాతివర్ధమానకళలనుబడును

యితర- ౪- నాల్గుజాతులతోడ- మిశ్రమై- ౧- గురువులు- సంధించితే- సంకరజాతి- యీజోష్వవ - యావ- యావజాతి- సంకలితంబగునో- అయాయజాతి- గురులఘువులను- ఖండించి- షట్సంఖ్యచేతద్విగుణితంబుగాచేసితే- సంకరజాతి - వర్ధమానకళలనబడును- భరతాంతరే

శ్లో॥ చతురశ్రమానేన చతురశ్రలఘుస్మృతః ।
త్ర్యశ్రేతుత్యశ్రరంప్రోక్తంమిశ్రేసప్తాశ్రరంభవేత్॥
ఖండేపంచాశ్రరమిదంసంకీర్ణేతునవాశ్రరం!
ఎవమశ్రకాలేనలఘుజాతిపూర్వయః।

టీ॥చతురశ్రజాతియందుండెడి-లఘువు-౪-యశ్రకాలప్రమాణముగలిగినది- త్ర్యశ్రజాతియందుండెడిలఘువు - ౩ - యశ్రకాలప్రమాణముగలిగినది- మిశ్రజాతిలఘువు- ౭ - యశ్రకాలప్రమాణముగలిగినది- ఖండజాతిలఘువు- x- యశ్రకాలప్రమాణముగలిగినది- సంకీర్ణజాతిలఘువు- ౯- యశ్రకాలప్రమాణముగలిగినది- యీచాప్పువయైదుజాతులయందుండెడి - లఘువులుజాత్యశ్రకాలప్రమాణము- గలిగినవియనిదెలియవలయు- ... *

కళాలక్షణమ్.

శ్లో॥ వచ్చచ్చావపుటేచైవషష్టికాపుత్రకంతథా।
సంపక్వేష్టికముద్ఘట్టంపంచైతాన్యకళాభిదం॥

టీ॥ వచ్చత్పుటమనియు- చావపుటమనియు- షష్టికాపుత్రమనియు - సంపక్వేష్టికమనియు-ఉద్ఘట్టమనియు- యీ x న్ను- కళలనుపింపుకొనును. ... ... *

శ్లో॥తత్రవంచత్పుటంప్రోక్తంచతురశ్రంసమీక్షితః।
తథాచావపుటంచైవభరతజ్ఞైఃప్రకీర్తితం॥

టీ॥యీచాప్పువయైదుకళలయందు-వచ్చత్పుటమనెడికళవిద్వాంసుల

జేత-చతురశ్రమని చెప్పబడియుండును-యిట్లనే-చాచపుటమనెడి-ద్వి
కళయూను-భరతశాస్త్రజ్ఞుల జేత-చతురశ్రంబని- జెప్పబడియుండును-

శ్లో॥ యథాక్షరశ్చద్వికళాచతుష్కళేతిత్రిధా।
ప్రత్యేకంతా నామగతైః గతేత్రయథాక్షరః॥
ఇయమేకకళాప్రోక్తాతత్రత్వంత్యంప్లుతంవిదుః॥

టీ॥ చంచత్పుట - చాచపుటయనెడి - రెండుతాళములు
యథాక్షరమనియు-ద్వికళయనియు-చతుష్కళయనియు జెప్ప
బడినవైయుండును యారెండుతాళంబులు - ప్రత్యేక ప్రత్యేకంబు
గా - తమతమనామములను బొందిన లఘు గురు ప్లుతంబుల జేత-
కంతంబునందు-యట్లయుండునో-అట్లనేయక్షరంబులుగలవైయుం
డును యిదిఏకకళయనిపించుకొనును- అంత్యమందు యుండెడి-గు
రువును ప్లుతంబని- తాళజ్ఞులుదెలుతురు-యథాత్వమనగా- చచ్చ
త్పుటమనెడినామాక్షరంబులయందు-చయనే మోదటివర్ణముసం
యుక్తాద్యంబైనదానివలన- గురువుయగును- రెండుపచ్చ-యనేద
యక్షరమును- సంయుక్తాద్యంబైనదానివలన యదియును- గురువై
యుండును-త్వ-యనెడిఅక్షరము - లఘువైయుండును - టం-యనెడి
వర్ణము-సానుస్వారంబైనదానివలన-గురువైయుండును- యిట్లు
తాళనామాక్షరంబులయుండునుగనుక-రెండుగురువులు- వకలఘు
వు- అంత్యమందు- వఘుగురువైయుండును- తత్రత్వంత్యంప్లుతం
విదుః॥ యనెడి మునివచనంబుజేత- టంయనెడిగురువు- ప్లుతంబు
యను గురువ్వద్వంలఘుప్లుతం।యనిజేయబడును- యిదియథాక్ష
రమేకకళా- చచత్పుటతాళానుకుమాత్రప్రమాణము యట్లనకా
2112 యిదియథాక్షరచచ్చత్పుటంయిదును చాచపుటమునకు-
తన్నామమాత్రాక్షరములెయథాక్షరైకకళా-దీనికి మునివచనవి
షంబులేదుయిందుకులక్ష్యము 2112 యిదియథాక్షరచాచపుటము-

శ్లో॥ గురుఃకళాత్రద్వికళే అష్టావాన్యత్రషట్కళాః।
చతుష్షట్కళ స్త్రిగుణద్వికళేద్విగుణోమతః॥
పాదభాగఃకళానాంతుచతుష్షేచతుష్కళే।
పాదభాగైశ్చతుర్భిస్తైమాత్రస్యాన్మంద్రకాదిషు॥

టీ॥ యీసూత్రమునందు - వకళగురువు-యేకకళయనిపిం
చుకొనును-పూర్వమందు చెప్పబడిన-చచ్చత్పుటముయందు ఆ మూ
లుకునాల్గుగురువు లాయనుగనుక - యదివకకళయనిపించుకొన
చచ్చత్పుటంనాల్గుగురువులు- ద్విగుణస్తై- ఆ ఆ- గురువులు- ద్వి
యనుబడును - 22222222 యి ది ద్వికళచచ్చత్పుటము - అ
త్రషట్కళాః చాచపుటమునందు- మూడుగురువులు- యేకక
ళయనుగనుక- యివిద్విగుణస్తై- ద్వికళయనుబడును- 22 222
యిదిద్వికళచాచపుటము-చచ్చత్పుటముమదులైన- మొదటితాళా
యందు- గలిగినమాత్రలు- యేడులక్షరాలైతే యేకకళయని
చుకొనును. ద్వికళాచతుష్కళాలయందైతేను-గురుః- తాళఃయ
పూర్వోక్తలక్షణంబుజేత- యన్నియు - గురువులైయుండును చ
ష్కళాలందైతేను- యాయక్షరమాత్రములను- మూడింట-హెచ్చి
చుకొని-గురువులుగా- నిర్ణయించుకొంటె- మెదిచతుష్కళా
ను యీద్వికళయందు- రెండుగురువులు - వఘుపాదభాగమును
చుకొనును- మాత్రస్యాన్మంద్రకాదిషు - అన్నాడు-గనుక - వ
త్రాదిగీతప్రబంధాదులయందు-యీరాగనడపించుకోవలెను.

శ్లో॥ చతురశ్రద్వ్యాతీనాంద్విగుణద్విగుణక్రియాః।
కళేత్యుక్తాచతుష్షష్టిశ్చతుర్వింశతిరిస్మృతాః॥

టీ॥ చతురశ్రజాతి మోదులైన-వాట్లయందు-బుట్టిన-తాళమ
కు. గలిగిన-మాత్రలుయొక్క - క్రియలును. ద్విగుణిస్తైకళలు యి

బడును- అదియట్లనిన - చతురశ్రజాతి- చచ్చత్పుటతాళమునకు ౮ మాత్రలుగలిగియుండును- యీ ౮ మాత్రలకు- ౮ క్రియలు గలిగియుండును- ఆయష్టమిదిక్రియలును ద్విగుణించితే- చతుష్కళలు యందు- ౩౨- క్రియలౌను - ఆచతుష్కళను- గుణించితే - ౬౪- క్రియలౌను - యీరీతున-చాచపుటతాళమునందు-గలిగినమాత్రలు యొక్క క్రియలును-ద్విగుణించితేచతుష్కళలకు-౩౨- క్రియలౌను- ఆచతుష్కళక్రియలును-ద్విగుణించితే- ౬౪- క్రియలగును యివివర్ధమానకళలని- కుండలిమత మునందు - నిర్ణయించబడియున్నది- .... *

లయలక్షణమ్

శ్లో॥ తాళాంతరాళవర్తీయః కాలస్యాత్సలయస్త్రిధా।
ఏలామలకబిల్వాభోదృతమధ్యవిళంబతః॥

టీ॥ తాళమధ్యమునందు- వర్తించియుండెడి- కాలము- లయయనబడును- యాలయప్రాణము - యాలకుకాయి - వుశిలకాయి- బిల్వకాయి- వీట్లయొక్క - యాకారముగలిగినదై - దృతమనియు- మధ్యమమనియు- విళంబమనియు - మూడు విధంబులైయుండును- ... ... *

శ్లో॥ దృతోమధ్యార్ధకాలస్యాన్మధ్యకాలస్స్వభావజః।
విళంబోదీర్ఘకాలస్యాత్త్రికాలస్థితినిశ్చయః॥

టీ॥ దృతలయము- మధ్యమకాలమునందు-సగకాలము- మధ్యమలయకాలము- స్వభావజనితంబైనకాలము - మధ్యమలయకాలమును- ద్విగుణించితే- విళంబలయకాలమగును- ... ... *

మతాంతరే

శ్లో॥ తతః కాలాత్కృతోలయఇత్యభిసంజ్ఞకః।

త్రయోలయాస్తువిజ్ఞేయాదృతమధ్యవిళంబకాః॥

టీ॥ పూర్వమందుజెప్పబడిన - కళాకాలప్రమాణముచేత- నిర్ణయింపబడినది- లయయనబడును - యీలయకాలము-దృతలయ- మధ్యమలయ- విళంబలయయని-మూడువిధంబులైయుండును యిందుకులక్ష్యము-

శ్లో॥ దృతంశీఘ్రగతిజ్ఞేయంమధ్యంతద్విగుణాంతరమ్।
విళంబమెతద్విగుణంత్రికాలస్థితినిశ్చయః॥

టీ॥ శీఘ్రముగానడిచినది- దృతలయమనియు- తద్విగుణితంబైనసమకాలము- మధ్యమలయమనియు-తద్విగుణితంబైనకాలము-విళంబలయమనియు- భరతశాస్త్రజ్ఞులచే- జెప్పబడియుండును.

యతిలక్షణమ్

శ్లో॥ సమాస్రోతోవహాశ్చైవగోపుచ్ఛాచపిపీలికా।
మురజశ్చాథవిషమోషడ్విధాయతిరుచ్యతే॥

టీ॥ సమయతియనియు - స్రోతోవహయతియనియు - గోపుచ్ఛయతియనియు - పిపీలికాయతియనియు - మురజయతియనియు- విషమయతియనియు- యీయతియు- షడ్విధంబులుగాయుండును- ... ... *

అథపంచత్రింశత్తాళలక్షణాని-

శ్లో॥ ధృతోమధ్యోరూపకశ్చఝంపాత్రిపుటఏవచ।
అటతాళశ్చైకతాళస్సప్తతాళాఃప్రకీర్తితాః॥

టీ॥ ధృవతాళమనియు- మధ్యతాళమనియు- రూపకతాళమని

యు- ఝంపాతాళమనియు - త్రిపుటతాళమనియు - అటతాళమని
యు - ఏకతాళమనియు - యాసప్తతాళంబులు భరతశాస్త్రజ్ఞుల
చేత- ముఖ్యంబులైనవియని- జెప్పబడియుండును. ... ...

ధృవతాళలక్షణమ్.

శ్లో॥లఘుంరేకోద్రుతంచైకంలఘుంద్వౌద్వౌంచతుర్దశ॥
మాత్రాయత్రప్రయుజ్యంతేచతురశ్రధ్రువస్స్మృతః।

టీ॥ అదియందు ౧ లఘువు- మధ్యమునందు- ౧ ద్రుతము- అం
త్యమునందు- ౨ లఘువులు- యామ్యారకు- ౪- అంగములు - దీని
కి- లక్ష్యము 1011 యీరీతునయంగములు-౧౪ - మాత్రలు- యే
తాళంబునందు- బ్రయోగింపబడునో- యాతాళము- చతురశ్రధ్రు
వతాళంబనబడును- ... . *

మత్యతాళలక్షణమ్.

శ్లో॥ ఆద్యంతయోర్లఘూమధ్యేద్రుతంచచతురశ్రకః।
మాత్రాదశజగుర్యత్రసమత్యశ్శపరికీర్తితః॥

టీ॥ ఆద్యంతములయందు- ౧-౧- లఘువు- మధ్యమునందు- ౧-
ద్రుతము- లక్షము- 101 యీరీతున- మూడుయంగములు- చతుర
శ్రజాతి- ౧౦- మాత్రలు- యేతాళంబునందుబ్రయోగింపబడునో-
యాతాళము- చతురశ్ర- మత్యతాళంబనుబడును- ... ... *

రూపకతాళలక్షణమ్

శ్లో॥ ద్రుతంత్వేకంలఘుశ్చైకోమాత్రాషట్కంచయత్రసః।
రూపకశ్చతురశ్రస్యాదితాళ్యాహుస్తాళవేదినః॥

టీ॥ అదియందు- ౧- ద్రుతము- అంత్యమునందు- ౧- లఘువు-
లక్ష్యము- 01 యీరీతున- రెండుయంగములు- చతురశ్రజాతియు
౬- మాత్రలు- యేతాళంబునందు- జెప్పబడియుండునో-యాతాళ

మును- చతురశ్రరూపకంబని- తాళశాస్త్రజ్ఞులగు - విద్వాంసులు
జెప్పుదురు. ఝంపాతాళలక్షణమ్,

శ్లో॥లఘుంరేకోద్రుతంచద్రుతమేకంచయత్రవై।చతురశ్రస్స
ప్తమాత్రాఝంపాతాళస్సఉచ్యతే॥

టీ॥ అదియందు౧. లఘువు- మధ్యమునందు- ౧- అనుద్రుతము
అంత్యమునందు- ౧- ద్రుతము- లక్షము 100 యీరీతున-మూడు
యంగములు- చతురశ్రజాతియు- యేడుమాత్రలు - యేతాళంబు
నందు- జెప్పబడియుండునో- యాతాళము- చతురశ్రఝంపాతా
ళంబనబడును. ... ... *

త్రిపుటతాళలక్షణమ్-

శ్లో॥ లఘుర్రేకోద్రుతద్వంద్వంమాత్రాశ్చాష్టౌయత్రసః।
త్రిపుటశ్చతురశ్రస్యాదితిత్రిపాహుమహర్షిణః॥

టీ॥ అదియందు౧-లఘువు- పిమ్మట-౨ - ద్రుతములు-లక్ష్యము-
100 యీరీతున మూడుయంగము. చతురశ్రజాతియు - యెనిమి
దిమాత్రలు - యేతాళంబునందుబ్రయోగింపబడునో - యాతాళ
మునుచతురశ్రత్రిపుటతాళంబని విద్వాంసులు జెప్పుదురు.

అటతాళలక్షణమ్

శ్లో॥లఘుర్ద్వౌద్వంద్వంద్రుతద్వంద్వంమాత్రాద్వాదశయత్రసః।
చతురశ్రోటతాళస్స్యాదితితాళవిదోవిదుః॥

టీ॥ అదియందు- రెండులఘువులుపిమ్మట - రెండుద్రుతములు-
లక్షము- 1100 యీరీతున - ౪ - యంగములు - చతురశ్రజాతి
యు- ౧౨- మాత్రలు- యేతాళంబునందు- బ్రయోగింపబడియుం
డునో- యాతాళమును- చతురశ్రాటతాళమగునని- తాళమును
దెలిసిన- విద్వాంసులుదెలియుచున్నారు. ... ...

ఏకతాళలక్షణమ్

శ్లో॥ లఘురేకశ్చతుర్మాత్రశ్చతురశ్రస్తథైవచ।
యత్రైకతాళస్సప్తోక్తో భరతజ్ఞైర్మనీషిభిః॥

టీ॥ ౧-లఘువు- ౧ వ్యము- ౧ యీరీతున- వకయంగము-చతురశ్రజాతియు - ౪ - మాత్రలు- యేతాళంబునందు - ప్రయోగింపబడియుండునో- యాతాళము- చతురశ్రైకతాళంబను- భరతజ్ఞులగు- విద్వాంసులచేజెప్పబడియుండును. ... ... *

{ యీసప్తతాళంబులు- చతురశ్రత్ర్యశ్రమిశ్రఖండ సంకీర్ణ జాతిభేదంబులచేతయైదు- మైదు- తాళభేదంబులై-ముప్పదియైదు-తాళభేదంబులు గాయుండును-యదియట్లనిన- }

శ్లో॥ చతురశ్రత్ర్యశ్రమిశ్రఖండసంకీర్ణజాతయః।
ధ్రువాదయోజాతిభేదైః ప్రత్యేకంపంచపంచచ॥
తాళాస్స్వస్వాంగమాత్రాభిః జాతాఇతిజగుర్బుధాః॥

టీ॥ చతురశ్రంబనియు- త్ర్యశ్రంబనియు- మిశ్రంబనియు-ఖండంబనియు- సంకీర్ణంబనియు- యీసప్తతాళంబులకు - చతురశ్రాది - మైదుజాతుల భేదంబులు కలిగి యుండును - గావున- యీధ్రువాది- సప్తతాళంబులు- జాతులయొక్క-భేదంబులచేత- తమతమయంగమాత్రలు చేత- ప్రత్యేకప్రత్యేకంబుగా - మైదు-మైదు- తాళభేదంబులు గాయుండును- యదియట్లనిన. ... ... *

చతురశ్ర - ధ్రువతాళమునకు - ౪ - యంగములు-౧- లఘువు- ౧- ద్రుతము- ౨- లఘువులు- యీరీతునయుండును- వేదాగ్నిశైలశరపద్మభవాదిసంఖ్యయనెడి- విశేషవచనంబుచేత - చతురశ్రజాతియందు-వఘువులకు-వేద ౪- మాత్రలు- త్ర్యశ్రజాతియందు-లఘువు-౧ వగ- టింటికి అగ్ని- ౩- మాత్రలు - మిశ్రజాతియందు- లఘువు-౧ వగ- టింటికి- శైల- ౭- మాత్రలు- ఖండజాతియందు- లఘువు ౧ వగ- టింటికి శర- ౫మైదుమాత్రలు - సంకీర్ణజాతియందు- లఘువు-౧ వగ- టింటికి- పద్మభవ- ౯- మాత్రలు- యీజోష్టున- చతురశ్రాది - మైదుజాతులయందుండెడి- లఘువులకు- ప్రత్యేకప్రత్యేకంబుగా- మాత్రసంఖ్యజెప్పబడియుండును - గనుకచతురశ్రధ్రువతాళమునకు - యంగములు - 1011 యీరీతునగలిగియుండును- యీయంగములయందుండెడి- లఘువులు- ౩- టింటికి- వేద - ౪ - సంఖ్యచేత- వచ్చినమాత్రలు- ౧౨- ద్రుతము - వఘటింటికి- మాత్రలు- ౨- యివిగూడితే-౧౪ - మాత్రలగును - యీమాత్రలుచేత- నడిపింపబడిన - తాళము - చతురశ్రధ్రువతాళమనబడును. ... ... *

త్ర్యశ్రధ్రువతాళలక్షణమ్

త్ర్యశ్రధ్రువతాళమునకు - ౪ - యంగములు - లత్యము- 1011 యీరీతున- యంగములందుండెడి- లఘువులు- ౩- టికి- కి మంబుగా- అగ్ని- ౩- యీసంఖ్యచేత- వచ్చినమాత్రలు-౯- ద్రుతము-౧- టింటికి- మాత్రలు- ౨- యివిగూడితే- ౧౧ మాత్రలగును - యీమాత్రచేతనడిపించినతాళము - త్ర్యశ్రధ్రువతాళంబనబడును. *

మిశ్రధ్రువతాళలక్షణమ్

మిశ్రధ్రువతాళంబునకు - ౪ - యంగములు- లత్యము- 1011 యీరీతున- యీయంగములందుండెడి- లఘువులు-౩ - టికి-శైల- ౭- యీసంఖ్యచేతవచ్చినమాత్రలు- ౨౧- ద్రుతము- ౧- టికి-మాత్రలు- ౨- యివిగూడితే - ౨౩ - మాత్రలగును - యీమాత్రలుచేత- నడిపించినతాళము- మిశ్రధ్రువతాళమనబడును.

ఖండధ్రువతాళలక్షణమ్

యీఖండధ్రువతాళమునకు - ౪- యంగములు- లక్ష్యము-
|౦|| యీరీతున- యీయంగములందుండెడి- లఘువులు- ౩ టికి-
శర- x - యీసంఖ్యజేతవచ్చినమాత్రలు- ౧x - దృతము-౧-టికి-
మాత్రలు- ౨- యివిగూడితే- ౧౭- మాత్రలగును - యీమాత్రలు
చేత - నడిపించినతాళము - ఖండధ్రువతాళమనబడును.

సంకీర్ణధ్రువతాళలక్షణమ్

యీసంకీర్ణధ్రువతాళమునకు - ౪ యంగములు - లక్ష్యము-|౦|| యీరీతున-యీయంగములందుండెడి - లఘువులు-౩-టికి - ౨౭.మాత్రలు-దృతము-౧- టికి- మాత్రలు- ౨- యివిగూడితే- ౨౯- మాత్రలగునుయీమాత్రముల జేతనడిపించినతాళము-సంకీర్ణధ్రువతాళమనబడును - యీచాప్పున-ధ్రువతాళము.జాతిభేదంబులచేత- యైదుప్రకారంబులై యుండుననిదెలియవలయు-

అథచతురశ్రమత్యతాళలక్షణమ్-

యీచతురశ్రమత్యతాళమునకు - ౩ - యంగములు - లక్ష్యము-|౦| యీరీతున - యీయంగములందుండెడి - లఘువులు ౨-టికి- వేద- ౪ యీసంఖ్యజేతవచ్చినమాత్రలు- ౮- ధృతము౧టికి-మాత్రలు-౨ యీవిగూడితే. ౧౦-మాత్రలగును- యీమాత్రలుజేత-నడిపించినతాళము-చతురశ్రమత్యతాళమనబడును-

త్యశ్రమత్యతాళలక్షణమ్-

యీత్యశ్రమత్యతాళమునకు - ౩ - యంగములు- లక్ష్యము-|౦| యీరీతున-యీయంగములందుండెడి-లఘువులు ౨-టికి - అగ్ని-౩ యీసంఖ్యజేతవచ్చినమాత్రలు- ౬-దృతము- ౧-టికిమాత్రలు- ౨- యివిగూడితే-౮-మాత్రలగునుమాత్రముల చేత-నడిపించిన

తాళము-త్యశ్రమత్యతాళమనుబడును. ... ... *

మిశ్రమత్యతాళలక్షణమ్

టీ॥యీమిశ్రమత్యతాళమునకు-౩- యంగములు-లక్ష్యము-|౦| యీరీతున - యీయంగములందుండెడి - లఘువులు - ౨ టికి-శైల-౭- యీసంఖ్యజేత వచ్చినమాత్రలు ౧౪- దృతము- ౧- టికి-మాత్రలు-౨- యివిగూడితే- ౧౬- మాత్రలగును - యీమాత్రలు-జేత- నడిపించినతాళము- మిశ్రమత్యతాళంబనబడును.

ఖండమత్యతాళలక్షణమ్.

టీ॥ యీఖండమత్యతాళమునకు- ౩- యంగము- లక్ష్యము-|౦| యీరీతునయీయంగములందుండెడి - లఘువులు- ౨-టికి-శర-x-యీసంఖ్యజేతవచ్చిన-మాత్రలు- ౧౦- దృతము- ౧- టికి. మాత్రలు- ౨- యివిగూడితె -౧౨- మాత్రలగును - యీమాత్రలుచేత-నడిపించినతాళము- ఖండమత్యతాళమనబడును. *

సంకీర్ణమత్యతాళలక్షణమ్

టీ॥యీసంకీర్ణమత్యతాళమునకు-౩- యంగములు- లక్ష్యము-|౦|యీరీతున- యీయంగములందుండెడి- లఘువులు-౨-టికి- పద్మభవ- ౯- యీసంఖ్యజేత- వచ్చినమాత్రలు- ౧౮- దృతము-౧ టికి- మాత్రలు-౨- యివిగూడితే- ౨౦- మాత్రలగును- యీమాత్రలుజేత- నడిపించినతాళము-సంకీర్ణమత్యతాళంబనబడును.

అథరూపకచతురశ్రతాళలక్షణమ్.

టీ॥యీచతురశ్రరూపకతాళమునకు- యంగములు-౨- లక్ష్యము- |౦| యీరీతున- యీయంగములందుండెడి- లఘు- ౧ - టికి-వేద-౪- యీసంఖ్యజేతవచ్చినమాత్రలు-౪- దృతము - ౧ - టికి-మాత్రలు-౨- యివిగూడితే- ౬- మాత్రలగును - యీమాత్రలుచేతనడిపించినతాళము- చతురశ్రరూపకతాళంబనబడును. *

త్ర్యశ్రరూపకతాళలక్షణమ్

టీ॥ యీత్ర్యశ్రరూపకతాళమునకు-౨- యంగములు-లత్యము-౦। యీరీతున- యీయంగములందుండెడి- లఘువు-౧-టికి - అగ్ని-౩- మాత్రలు-దృతము- ౧- టికి- మాత్రలు-౨- ఇవిగూడితే-మైదుమాత్రలగును - యీమాత్రలుచేత- నడిపించినతాళము-త్ర్యశ్రరూపకతాళంబనబడును. మిశ్రరూపకతాళలక్షణమ్-

టీ॥ యీమిశ్రరూపకతాళమునకు-౨ - యంగములు - లత్యము- ౦। యీరీతున- యీయంగములందుండెడి- లఘువు-౧- టికి- శైల-౭- యీసంఖ్యచేతవచ్చిన - మాత్రలు-౭- దృతము-౧- టికి- మాత్రలు- ౨ - యివిగూడితే- ౯ - మాత్రలగును- యీమాత్రలచేత- నడిపించినతాళము- మిశ్రరూపకతాళంబనబడును.

ఖండరూపకతాళలక్షణమ్.

టీ॥ యీఖండరూపకతాళమునకు- ౨ - యంగములు - లత్యము- ౦। యీయంగములందుండెడి-లఘువు-౧-శర x ఈసంఖ్యచేతవచ్చినమాత్రలు x దృతము ౧ కిమాత్రలు ౨ యివిగూడితే - ౭- మాత్రలగును- యీమాత్రలుచేత - నడిపించినతాళము - ఖండరూపకతాళంబనబడును.

సంకీర్ణరూపకతాళలక్షణమ్-

టీ॥ యీసంకీర్ణరూపకతాళమునకు- ౨- యంగము - లత్యము ౦। - యీయంగములందుండెడి- లఘువు-౧- టికి- పద్మభవ-౯- యీసంఖ్యచేతవచ్చినమాత్రలు- ౯- దృతము-౧- టికి- మాత్రలు- ౨- యివిగూడితే-౧౧- మాత్రలగును- యీమాత్రలు - చేత- నడిపించినతాళము- సంకీర్ణరూపకతాళంబనబడును-

చతురశ్రఝంపాతాళలక్షణమ్

టీ॥ యీచతురశ్రఝంపాతాళమునకు-౩- యంగములు-లత్యము- ౦ యీయంగములందుండెడి- లఘువు-౧- టికి- అగ్ని-౩- మాత్రలు-దృతము- ౧- టికి- మాత్రలు-౨- యివిగూడితే-మైదుమాత్రలగును- యీమాత్రలుచేత- నడిపించినతాళము- చతురశ్రఝంపాతాళంబనబడును-

త్ర్యశ్రఝంపాతాళలక్షణమ్-

టీ॥ యీత్ర్యశ్రఝంపాతాళమునకు-౩- యంగములు- లత్యము- ౦ యీయంగములందుండెడి- లఘువు-౧- టికి- అగ్ని-౩- యీసంఖ్యచేతవచ్చినమాత్రలు-౩- అనుదృతము-౧-టికి-మాత్రలు ౧-దృతము-౧-టికి- మాత్రలు-౨- యివిగూడితే-౬-మాత్రలు- ఈమాత్రలుచేతనడిపించినతాళము-త్ర్యశ్రఝంపాతాళంబనబడును

మిశ్రఝంపాతాళలక్షణమ్

టీ॥ యీమిశ్రఝంపాతాళమునకు-౩- యంగములు-లత్యము- ౦ యీయంగములందుండెడి-లఘువు-౧- టికి- శైల-౭ - ఈసంఖ్యచేతవచ్చినమాత్రలు-౭- అనుదృతము-౧- టికి-మాత్ర-౧-దృతము౧-టికి-మాత్రలు-౨ - యివిగూడితే - ౧౦ - మాత్రలగును- ఈమాత్రలుచేత - నడిపించినతాళము - మిశ్రఝంపాతాళంబనబడును,

ఖండఝంపాతాళలక్షణమ్

టీ॥ ఈఖండఝంపాతాళమునకు-౩- యంగములు - లత్యము- ౦ ఈయంగములందుండెడి- లఘువు-౧- టికి- శర-x- ఈసంఖ్యచేతవచ్చినమాత్రలు-x- అనుదృతము-౧ - టికి మాత్ర ౧-దృతము-౧-టికి- మాత్రలు- ౨-యివిగూడితే-౮- మాత్రలగును-ఈమాత్రలుచేతనడిపించినతాళము-ఖండఝంపాతాళమనబడును.

సంకీర్ణఝంపాతాళలక్షణమ్

టీ॥ ఈసంకీర్ణఝంపాతాళమునకు- ౩ - యంగములులత్యము ౦ ఈయంగములందుండెడి-లఘువు-౧టికి- పద్మభవ-౯-ఈ

సంఖ్యజేత- వచ్చినమాత్రలు-౯-అనుద్రుతము-౧-టికి- మాత్ర-౧ ద్రుతము-౧-టికి మాత్రలు-౨-యివిగూడితే-౧౨-మాత్రలగును-ఈ మాత్రలు జేత-నడిపించినతాళముసంకీర్ణఝంపాతాళమనబడును

చతురశ్రత్రిపుటతాళలక్షణమ్

టీ॥ యీచతురశ్రత్రిపుటతాళమునకు-3యంగములు- లత్యము. ౧౦౦ ఈయంగములందుండెడి- లఘువు,౧ -టికి- వేద- ౪- ఈ సంఖ్యజేత- వచ్చినమాత్రలు-౪- ద్రుతములు- ౨-టికి- వచ్చినమాత్రలు-౪- యివిగూడితే- మాత్రలగును - ఈమాత్రలుజేత నడిపించినతాళము- చతురశ్ర త్రిపుటతాళమనుబడును,

త్ర్యశ్రత్రిపుటతాళలక్షణమ్

టీ॥ ఈత్ర్యశ్రత్రిపుటతాళమునకు-3- యంగములు - లత్యము ౧౦౦ ఈయంగములందుండెడి - లఘువు-౧-టికి- అగ్ని-3 - ఈసంఖ్యజేత వచ్చినమాత్రలు- 3 - ద్రుతము- ౨- టికి- వచ్చినమాత్రలు-౪- యివిగూడితే- ౭- మాత్రలగును - ఈమాత్రలుజేతనడిపించినతాళము- త్ర్యశ్రత్రిపుటతాళమనుబడును-

మిశ్రత్రిపుటతాళలక్షణమ్-

టీ॥ యీమిశ్రత్రిపుటతాళమునకు - 3 యంగములులత్యము ౧౦౦ యీయంగములయందుండెడి- లఘువు- ౧కి మాత్రలు- శైల- ౭- యీసంఖ్యజేత-వచ్చినమాత్రలు- ౭- ద్రుతములు-౨- టికి మాత్రలు- ౪ - యివిగూడితే- ౧౧-మాత్రలగును- యీమాత్రలు జేత నడిపించినతాళము మిశ్రత్రిపుటతాళమనుబడును-

ఖండత్రిపుటతాళలక్షణమ్-

టీ-యీఖండత్రిపుటతాళమునకు- 3 యంగములు - లత్యము- ౧౦౦ యీయంగములందుడెడి- లఘువు- ౧ - టికిమాత్రలు - శర- ౫- యీసంఖ్యజేత వచ్చినమాత్రలు- ౫-ద్రుతములు- ౨-టికి-మా

త్రలు-౪- యివిగూడితే- ౯-మాత్రలగును- యీమాత్రలు జేత నడిపించినతాళము- ఖండత్రిపుటతాళమనబడును-

సంకీర్ణత్రిపుటతాళలక్షణమ్-

టీ॥ యీసంకీర్ణత్రిపుటతాళమునకు- 3- యంగములు - లత్యము ౧౦౦ యీయంగములందుండెడి,లఘువు ౧- టికిమాత్రలు- పద్మభవ- ౯-మాత్రలు- ద్రుతములు- ౨-టికి-మాత్రలు-౪- యివిగూడితే-౧౩- మాత్రలగును- ఈమాత్రలు జేతనడిపించినతాళము-సంకీర్ణత్రిపుటతాళమనబడును-

అథచతురశ్రాటతాళలక్షణమ్

టీ॥ ఈచతురశ్రాటతాళమునకు- ౪-యంగములు- లత్యము - ౧౦౦ ఈయంగములందుండెడిలఘువు-౧-టికి- మాత్రలు-వేద-౪ఈ సంఖ్యజేతవచ్చినలఘువులు-౨టికి-౮-మాత్రములు-ద్రుతములు-౨టికిమాత్రలు - ౪-యివిగూడితే - ౧౨ - మాత్రలగునుఈమాత్రలు జేతనడిపించినతాళము - చతురశ్రాటతాళమనబడును-

త్ర్యశ్రాటతాళలక్షణమ్-

టీ॥ ఈత్ర్యశ్రాటతాళమునకు-౪- యంగములు-లత్యము-౧౦౦ యీయంగములందుండెడి- లఘువు-౧టికిమాత్రలు-అగ్ని-3యీసంఖ్యజేతవచ్చినలఘువులు- ౨టికి- ౬మాత్రలు - ద్రుతములు - ౨టికి వచ్చినమాత్రలు-౪ యివిగూడితే- ౧౦-మాత్రలగును - ఈమాత్రలు జేత-నడిపించినతాళము-త్ర్యశ్రాటతాళమనుబడును-

మిశ్రాటతాళలక్షణమ్-

టీ॥ యీమిశ్రాటతాళమునకు-౪- యంగములత్యము॥౧౦౦యీయంగములందుండెడి-లఘువు ౧- టికి- మాత్రలు- శైల- ౭ యీసంఖ్యజేతవచ్చిన లఘువు ౨ టికివచ్చినమాత్రలు-౧౪-ద్రుతములు- ౨-టికి వచ్చినమాత్రలు౪-ఇవిగూడితే-౧౮మాత్రలగును-యీమా

త్రలు చేతనడిపించినతాళము-మిశ్రాటతాళమనబడును-

ఖండాటతాళలక్షణమ్-

టీ॥ యీఖండాటతాళమునకు - ౪-యంగములు - లక్ష్యము- ।।౦౦ యీఅంగములందుండెడి- లఘువు- ౧-టికిమాత్రలు-శర x-యీసంఖ్యచేతవచ్చినలఘువులు-౨టికివచ్చినమాత్రలు- ౧౦-దృతములు-౨టికి-వచ్చినమాత్రలు-౪-యివిగూడితే-౧౪.మాత్రలగును. యీమాత్రలు-చేతనడిపించినతాళము-ఖండాటతాళమనబడును-

సంకీర్ణాటతాళలక్షణమ్-

టీ॥ యీసంకీర్ణాటతాళమునకు ౪ యంగములు- లక్ష్యము ।।౦౦ యీయంగములందుండెడి-లఘువు-౧టికిమాత్రలు-పద్మభవ ౯- యీసంఖ్యచేతలఘువులు-౨-టికిమాత్రలు-౧౮- దృతములు-౨-టికి-వచ్చినమాత్రలు-౪-యివిగూడితే- ౨౨- మాత్రలగును- యీమాత్రలు చేత-నడిపించినతాళము- సంకీర్ణాటతాళమనబడును-

అథచతురశ్రైకతాళలక్షణమ్

టీ ॥ ఈచతురశ్రైకతాళమునకు - ౧ యంగము-లక్ష్యము- ।। ఈయంగమునందుండెడి - లఘువు- ౧ టికి మాత్రలు- వేద- ౪ - ఈసంఖ్యచేతవచ్చినమాత్రలు ౪ ఈమాత్రలచేత- నడపించినతాళము-చతురశ్రైకతాళమనబడును- ... ... *

త్ర్యశ్రైకతాళలక్షణమ్-

టీ॥ఈత్ర్యశ్రైకతాళమునకు- ౧ యంగము - లక్ష్యము - ।। ఈయంగమునందుండెడి-లఘువు-౧-టికిమాత్రలు-అగ్ని- ౩ -యీసంఖ్యచేతవచ్చినమాత్రలు-౩ ఈమాత్రలచేత నడిపించినతాళము త్ర్యశ్రైకతాళమనబడును-

మిశ్రైకతాళలక్షణమ్

టీ ॥ యీమిశ్రైకతాళమునకు- ౧ - యంగము - లక్ష్యము- ।

ఈయంగమునందుండెడి- లఘువు- ౧- టికి మాత్రలు- శైల- ౭- యీసంఖ్యచేతవచ్చినమాత్రలు-౭- యీమాత్రల చేతనడిపించినతాళము- మిశ్రైకతాళమనబడును. ... ... *

ఖండైకతాళలక్షణమ్,

టీ ॥ యీఖండైక తాళమునకు- ౧. యంగము - లక్ష్యము- ।। యీఅంగమునందుండెడి- లఘువు-౧- టికి. మాత్రలు - శర-x- యీసంఖ్యచేతవచ్చినమాత్రలు-x -యీమాత్రలు చేతనడిపించినతాళము- ఖండైకతాళమనబడును. ... ... *

సంకీర్ణైకతాళలక్షణమ్

టీ॥యీసంకీర్ణైకతాళమునకు- ౧ - యంగము - లక్ష్యము- ।। యీఅంగమునందుండెడి- లఘువు-౧- టికి- మాత్రలు - పద్మభవ ౯- యీసంఖ్యచేతవచ్చినమాత్రలు -౯- యీమాత్రలు చేతనడిపించినతాళము-సంకీర్ణైకతాళమనబడును-

యీ జెప్పినక్రమంబుగాధ్రువాదిసప్తతాళంబులు- పైనజెప్పిన చతురశ్రత్ర్యశ్రమిశ్రయనెడి- సాధారణవచనంబునందు జెప్పబడిన-లక్షణరీత్యా- చతురశ్రాది- జాతిపంచక ధర్మంబులు- చేశ-తమ-తమ- యంగమాత్రంబులుచే- ప్రత్యేక ప్రత్యేకంబులుగాయైదు- యైదు-తాళభేదంబులై-యుండుననితాత్పర్యమ,

ఇతిపంచత్రింశత్తాళభేదాః

శ్రీరస్తు,

అథపంచత్రింశతాళాలంకారాః

చతురశ్రధ్రువతాళాలంకారము- సరిగమ-గరి-సరిగరి-సరిగమ- త్ర్యశ్రధ్రువతాళాలంకారము- సరిగ-సరి-సరిరి-గగమ-

మిశ్రధ్రువతాళాలంకారము- సారిగమగరి-గమ- సారిగమగరి-సస
(రిగగమ-
ఖండధ్రువతాళాలంకారము- సరిగమ-గరి-సరిగమగ-ససరిగమ-
సంకీర్ణధ్రువతాళాలంకారము. సారిగమగరిగమ-గరి-సరిగామ
(గరిసరి-సరిగామగరిగమ-
చతురశ్రమఠ్యతాళాలంకారము- సరిగరి-సరి-సరిగమ-
త్ర్యశ్రమఠ్యతాళాలంకారము- సరిగ-సరి-గగమ-
మిశ్రమఠ్యతాళాలంకారము-సరీరిగామ-గరి-సరీరిగామ-
ఖండమఠ్యతాళాలంకారము- సరీగమ-గరి-సరీగమ-
సంకీర్ణమఠ్యతాళాలంకారము-సరీగామగగమ-గరి- సరిగామగ
(గమ
చతురశ్రరూపకతాళాలంకారము-సరి-సరిగమ-
త్ర్యశ్రరూపకతాళాలంకారము-సరి-సరిగ-
మిశ్రరూపకతాళాలంకారము-సా-సరిగగరిగమ
ఖండరూపకతాళాలంకారము- సా-రిగరిగమ-
సంకీర్ణరూపకతాళాలంకారము-సా-రిగామమగమగమ-
చతురశ్రఝంపాతాళాలంకారము-సరిగరి- గగమ-
త్ర్యశ్రఝంపాతాళాలంకారము-సరిరి గగమ-
మిశ్రఝంపాతాళాలంకారము- సరిగసరిసరి-గమా-
ఖండఝంపాతాళాలంకారము-సరిగసరి-గమా-
సంకీర్ణఝంపాతాళాలంకారము-సరిగమగరిససరి-గమా-
చతురశ్రత్రిపుటతాళాలంకారము- సరిగమ-గరి-సరి-
త్ర్యశ్రత్రిపుటతాళాలంకారము-సరిగ-సరిగమ-
మిశ్రత్రిపుటతాళాలంకారము- ససరిరిగగమ-గరి-సరి-
ఖండత్రిపుటతాళాలంకారము-సారిగమ-గా-రిస-
సంకీర్ణత్రిపుటతాళాలంకారము-సరిగమగరిసారి-గమ-గరి-

చతురశ్రాటతాళాలంకారము- సరిగమ-సరిసరి-గమ-గరి-
త్ర్యశ్రాటతాళాలంకారము- సరిగ-మగరి సరి గమ-
మిశ్రాటతాళాలంకారము- సారిగామ-గారిసారి-గమ-గరి-
ఖండాటతాళాలంకారము- సరిగా-సారిగా-మా-మా
సంకీర్ణాటతాళాలంకారము-సారిగమగరిసరి-సారిగమగరిసరి-గ
చతురశ్రైకతాళాలంకారము- సరిగమ- (మగరి-
త్ర్యశ్రైకతాళాలంకారము-సరిగ-
మిశ్రైకతాళాలంకారము- సరిగమగరిగ-
ఖండైకతాళాలంకారము- సరిగమగ-
సంకీర్ణైకతాళాలంకారము- సరిగమగరిసరిస-
ఇతిచతురశ్రత్ర్యశ్రమిశ్రఖండసంకీర్ణజాతిసంయుతపంచత్రిం
శతాళాలంకారాః॥ ... ...

తాళప్రకరణం సంపూర్ణం.